

Møte onsdag den 11. juni 2008 kl. 10

President: Berit Brørby

Dagsorden (nr. 37)

1. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om lov om endringer i ekteskapsloven, barnelova, adopsjonsloven, bioteknologiloven mv. (felles ekteskapslov for heterofile og homofile par) (Innst. O. nr. 63 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 33 (2007-2008))
2. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om lov om endringer i folketrygdloven (svangerskaps- og foreldrepenger med 100 prosent dekning for selvstendig næringsdrivende) (Innst. O. nr. 61 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 51 (2007-2008))
3. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeprosessloven mv. (overføring av kompetanse til å innkalle til soning og behandle søknader om soningsutsettelse) (Innst. O. nr. 52 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 34 (2007-2008))
4. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 18. desember 1959 nr. 1 om mortifikasjon av skuldbrev m.v. og enkelte andre lover (Innst. O. nr. 53 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 37 (2007-2008))
5. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem (SIS) (Innst. O. nr. 65 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 38 (2007-2008))
6. Innstilling fra justiskomiteen om lov om pågripelse og overlevering mellom de nordiske stater på grunn av straffbare forhold (lov om nordisk arrestordre) og om samtykke til ratifikasjon av konvensjon 15. desember 2005 om overlevering for straffbare forhold mellom de nordiske land (Nordisk arrestordre) (Innst. O. nr. 66 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 39 (2007-2008))
7. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler m.m. (Innst. O. nr. 56 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 41 (2007-2008))
8. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeprosessloven (DNA-etterforskningsregister) (Innst. O. nr. 54 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 42 (2007-2008))
9. Innstilling fra justiskomiteen om representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth og Arne Sortevik om endring i lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer (foreldelsesloven) (i forbindelse med barnehjemssakene) (Innst. O. nr. 67 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:86 (2007-2008))
10. Referat

Presidenten: De innkalte vararepresentantene, forAkershus fylke Inge Hallgeir *Solli* og for Rogaland fylke Unn Therese O. *Sørensen*, har tatt sete.*Valg av settepresidenter***Presidenten:** Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Odelstingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Gunn Olsen og Per Rune Henriksen. – Andre forslag foreligger ikke, og Gunn Olsen og Per Rune Henriksen anses enstemmig valgt som settepresidenter for Odelstingets møte i dag.

Presidenten vil foreslå at Stortinget fraviker bestemmelsen i forretningsordenens § 43 første ledd og foretar votering etter at sak nr. 1 på dagens kart er ferdigbehandlet, og deretter votering etter sakene nr. 2–9 ved slutten av dagens møte.

– Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag, og det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:02:07]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om lov om endringer i ekteskapsloven, barnelova, adopsjonsloven, bioteknologiloven mv. (felles ekteskapslov for heterofile og homofile par) (Innst. O. nr. 63 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 33 (2007-2008))**Presidenten:** Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på partigruppene:

Arbeiderpartiet 45 minutter, Fremskrittspartiet 25 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter og Venstre 10 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Gunn Karin Gjul (A) [10:03:50] (ordfører for saken): Gjennom historien har homofile og lesbiske blitt tvunget til å leve ut sin kjærlighet i skjul på grunn av fordømmer og forbud i loven. Så sent som i 1972, for 36 år siden, ble forbudet i straffeloven mot sex mellom menn fjernet, og ti år etter, i 1982, fjernet Sosialdepartementet homofili som en sykdomsdiagnose.

Vi har alle en nær fortid som vi ikke er like stolte over. Men i Arbeiderpartiet er vi stolte over at vi har bidratt til at denne diskrimineringen nå blir endelig fjernet, og at vi har sørget for å gi homofile rettigheter, først ved innfø-

ringen av partnerskapsloven for 15 år tilbake og nå med felles ekteskapslov.

Det er et historisk sus over den beslutningen vi vil ta i Odelstinget i dag. Vi setter et endelig punktum for diskriminering og forskjellsbehandling av homofile i norsk lov. Vi sørger for at barn av lesbiske og homofile får de samme rettighetene som alle andre norske barn. Og i dag slutfører vi kampen med å vedta en felles ekteskapslov. Med andre ord – det er en dag i kjærlighetens tegn.

Med en felles ekteskapslov vil homofile få lov til å gifte seg, bli vurdert for adopsjon og assistert befruktning akkurat som heterofile. Men utover at man nå får på plass et lovverk som omfatter alle, er signaleffekten av at vi som lovgivende forsamling gir aksept til de lesbiske og homofile, kanskje enda viktigere. For fortsatt opplever homofile å bli trakassert på grunn av sin legning. For en tid tilbake kunne vi lese i avisene om ei jente i Trondheim som ble kastet av bussen fordi hun var lesbisk, og om en gutt fra Rogaland som opplevde at familien slo hånden av ham fordi han var homofil, og at vennene hans sa at det hadde vært bedre at han var død enn homofil. Slike holdninger er forkastelige, noe vi er nødt til å ta sterk avstand fra. Derfor vil jeg faktisk si at vedtaket om en felles ekteskapslov er en seier på linje med innføringen av allmenn stemmerett og likestillingsloven. Den gir nemlig et klart signal om at homofile og heterofile er like mye verdt, og at kjærligheten er like vakker uansett om det er to av samme kjønn eller en mann og en kvinne som elsker hverandre.

Gjennom endring av bioteknologiloven og barneloven sikrer vi rettighetene til barn av homofile. Det vil gi disse barna to juridiske foreldre allerede fra fødselen av samt rett til arv dersom en av foreldrene faller fra, og juridisk tilknytning til besteforeldre på begge sider.

Vi veit at lesbiske jenter drar til Danmark for å få assistert befruktning. Uansett om norske myndigheter legger til rette for dette eller ikke, vil altså disse barna bli født. Ved å åpne for assistert befruktning i Norge for lesbiske par vil barna deres bli sikret de samme juridiske rettighetene som alle andre barn. Gjennom et tilbud ved en norsk klinikk vil barna også få kjennskap til sitt opphav. De fleste utenlandske klinikker som benyttes av norske lesbiske par i dag, tilbyr assistert befruktning med anonym sædgiver.

Allerede i dag tilbyr norsk helsevesen assistert befruktning med donorsæd til heterofile par. Arbeiderpartiet kan ikke se at det vil være noen etisk forskjell om et heterofilt par får barn med denne metoden enn om et lesbisk par får det. Barna vil i begge tilfellene vokse opp med to foreldre hvor kun den ene er deres biologiske, og hvor de først ved myndighetsalderen har mulighet til å få kjennskap til sitt opphav. Forskjellen i dag er at barn født inn i heterofile forhold automatisk får to foreldre ved fødselen, mens man i det lesbiske forholdet vil måtte gå gjennom en kronglete prosess med stebarnsadoptsjon.

Jeg mener vi som samfunn har en plikt til å sørge for at alle barn får de samme juridiske rettigheter uavhengig av om de er født med to mødre eller med en mamma og en pappa. Barna skal ikke straffes. Vår viktigste oppgave er å gi barn rammer for et stabilt familieliv uavhengig av om foreldrene er homofile eller heterofile. Arbeiderpar-

tiet mener det er positivt at homofile får mulighet til å forplikte seg gjennom ekteskap. Undersøkelser viser at folk som er gift, sjeldnere går fra hverandre enn samboere.

«Urettferdig», sa ei jente på 8 år som jeg kjenner, da hun lurte på hva som ble diskutert på tv-en, og vi forklarte henne at de diskuterte om to gutter eller to jenter som var kjæresten, skulle få gifte seg. Men hun stoppet ikke der, hun fortsatte videre: «Hvis jeg får en jentekjæreste en gang, vil jeg også gifte meg!» Dette sier meg at barn stiller ganske fordomsfrie i denne verden, uten diskriminerende holdninger, og at det er de voksnes ubetenksomhet og fordommer som eventuelt overføres til barn.

I løpet av debatten som har vært den siste tiden, har motstanderne av loven vært bekymret for at barn av lesbiske og homofile skal bli mobbet, for så i neste setning å referere til barn som er kommet til etter assistert befruktning som «donorbarn», «fabrikkerte barn» og «inseminasjonsunger». Blir barn mobbet, er det nettopp fordi voksne bruker slike ord.

På lik linje med heterofile par er det mange homofile par som ønsker å gifte seg i kirka. Mange homofile er religiøse, og mange er medlem av statskirka. Derfor åpner vi nå for at kirka og andre trossamfunn får en rett, men ikke en plikt til å vie homofile par. Det er Kirkemøtet som bestemmer om det skal lages en liturgi som gjør at prester kan vie par av samme kjønn. Inntil dette skjer, kan ikke prester i Den norske kirke vie homofile og lesbiske par. Skulle dette likevel skje, vil det være i strid med ordinasjonsløftet, og ekteskapet vil være ugyldig.

For at det ikke skal være noen juridisk tvil om dette, har komiteen fremmet en presisering i ekteskapsloven § 16 første ledd nytt tredje punktum, hvor det klart sies at «et ekteskap er ugyldig dersom prest i Den norske kirke ikke har fulgt liturgi fastsatt av Kirkemøtet».

Kristelig Folkeparti har flere ganger den siste tida beskyldt oss for å ha snudd i synet på partnerskapsloven ved at vi nå går inn for en felles ekteskapslov. Ja, det er helt rett. Arbeiderpartiet har snudd mange ganger i synet på diskriminering av homofile. Hadde vi gjort som Kristelig Folkeparti som ved hvert eneste veiskille har kjempet med nebb og klør mot enhver endring, ville homofili fremdeles vært forbudt i Norge. Kristelig Folkeparti stemte mot utvidelse av rasismeparagrafen til også å omfatte homofile og lesbiske i 1981, og Kristelig Folkeparti stemte mot partnerskapsloven i 1993. Alle disse tingene er de for i dag. Problemet er at Kristelig Folkeparti aldri har tatt et oppgjør med sitt syn på homofili og det de tidligere har stått for.

I de fleste av de mange hundre mailene jeg har mottatt fra motstandere av den nye ekteskapsloven, spilles det på frykt for de uante konsekvensene en slik lov vil få for barn, familie og samfunn. Men da må vi spørre oss: Hvilke negative konsekvenser har avkriminalisering av homofili og innføring av partnerskapsloven påført samfunnet, familien eller barna? Ja, for det er det samme trusselbildet og de samme advarslene som ble ytret den gangen, som blir ytret i dag. Jeg har vanskelig for å se dette trusselbildet som blir tegnet. At homofile får lov til å gifte seg,

kan neppe bidra til å svekke ekteskapsinstituttet. Jeg har vanskelig for å tro at heterofile lar være å gifte seg fordi homofile får den samme rettigheten. Tvert imot tror jeg ekteskapsinstituttet vil bli styrket.

Det blir heller ikke flere homofile i samfunnet av at vi endrer loven. Men det som er sikkert, er at flere homofile vil komme ut av skapet og leve åpent med sin legning. For hver gang vi har endret loven, har det parallelt bidratt til at samfunnet har endret holdning til homofili.

Både tilhengere og motstandere av loven bruker barna som argument. Den fremste uavhengige talsperson for barn i Norge er Barneombudet. Ombudet har ett mål for øyet, å finne ut hva som er til det beste for barnet i enhver situasjon. Og Barneombudet er tydelig. Det anbefaler forslaget på alle punkter, både at homofile skal bli vurdert som adoptivforeldre, og at lesbiske skal få tilgang til assistert befruktning. På lik linje med heterofile par er det mange homofile par som nå får den muligheten.

Til slutt vil jeg takke alle som sammen eller alene har talt de homofiles sak i mange år. Det koster å stå i vinden når det blåser, så jeg håper alle, hver og en, tar denne historiske dagen som en seier. La vedtaket i Odelstinget i dag være en kjærlighetserklæring til alle par, uansett legning, som har funnet kjærligheten. For, som kjent: Størst av alt er kjærligheten!

Helt til slutt vil jeg på vegne av familie- og kulturkomiteen ta opp forslag nr. 8, som er omdelt i salen.

Presidenten: Representanten Gunn Karin Gjøl har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [10:14:08]: Representanten Gjøl er en ivrig talskvinne for Arbeiderpartiet i likestillings- og familiespørsmål og har opp gjennom tiden tatt til orde for at menn skal delta mer i skolen og i barnehagen. Hun har tatt til orde for at vi må ha kvinner og menn inn i bedriftsstyrene, og at vi må ha representasjon fra begge kjønn i kommunestyre og i politikken. Hun har også ivrig tatt til orde for pappas del i fødselspermisjoner, at det er viktig å ha pappa ganske lenge med der. Hvorfor? Jo, trolig fordi det er forskjell på far og mor, at kvinner og menn kan bidra med forskjellige ting.

Nå vil hun sette i system en ordning hvor far blir redusert til en sædcelle i en sædbank og barnet i beste fall kan treffe far i 18-årsalderen. Her er det en gigantisk logisk brist i argumentasjonen, et så stort hull i argumentasjonen at man kan kjøre en lastebil gjennom det. Jeg vil be henne om å forklare denne logiske bristen i argumentasjonen.

Gunn Karin Gjøl (A) [10:15:16]: Først: Jeg synes jo det er veldig artig at Fremskrittspartiet endelig har blitt så opptatt av likestilling, og at de til og med fremmer mannrollen og betydningen av at menn må delta mer i omsorg. Jeg håper inderlig at vi får flere slike debatter.

Så må jeg si at Fremskrittspartiet overhodet ikke forholder seg til virkeligheten slik den er i dag. For saken er jo at disse barna allerede i dag blir født av lesbiske mødre, og da må vi ta utgangspunkt i hva som er best for barna.

Situasjonen i dag er jo at disse barna blir diskriminert. De har ikke samme rettighetene som andre norske barn, og jeg må rett og slett replisere tilbake til Fremskrittspartiet: Hva er det som tilsier at vi skal diskriminere barn av lesbiske bare fordi de er født inn i et lesbisk og ikke et heterofilt forhold? Jeg ser ingen grunn til at vi ikke skal ha et lovverk som sidestiller disse barna med alle andre barn i Norge.

Olemic Thommessen (H) [10:16:30]: Det har vært en diskusjon i denne saken i forbindelse med godkjenning av assistert befruktning gjort i land der donor ikke er kjent, og det er jo særlig Danmark som i den sammenheng er inne i bildet. For Høyre er det viktig å ivareta behovet for at barnet skal kunne kjenne sitt biologiske opphav, og det har vært avgjørende for oss i forhold til at vi i dag fremmer forslag om at regelverket skal være innrettet mot nettopp det. Den materielle forskjellen er jo da at der barn blir til i en slik sammenheng, må medmor søke adopsjon, til forskjell fra at hun ville blitt medmor straks.

Så har vi i flere omganger snakket om å få gode rutiner for adopsjon, og mitt spørsmål er om Arbeiderpartiet vil bidra til at vi får bedre og mer effektive rutiner for adopsjon i disse sammenhengene, og at vi får kortet ned den tiden som adopsjonen tar.

Gunn Karin Gjøl (A) [10:17:37]: Jeg tror at både representanten fra Høyre, Olemic Thommessen, og jeg er opptatt av det samme. Vi er opptatt av at vi skal legge til rette best mulig for disse barna. Det er kanskje derfor vi har litt ulik vurdering av nettopp spørsmålet om godkjenning av klinikker i utlandet, for vi har hatt som tilnærming at disse barna må få de samme juridiske rettighetene uavhengig av om man velger å foreta den assisterte befruktningen i Danmark eller i Norge. Men jeg ser ikke at det er noen stor sak, og det er ingen dramatik knyttet til det.

I likhet med representanten Thommessen er jeg opptatt av at stebarnsadopsjon må gå raskere enn hva det gjør i dag, slik at man bidrar til at disse barna så fort som mulig får de samme juridiske rettighetene som alle andre barn.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [10:18:33]: Det er eit uttrykk som meir enn noko anna har prega heile debatten rundt forslaget om ny ekteskapslov, og det er ordet diskriminering. Det synest som om frykta for å opptre diskriminerande har fått fleirtalet til å lukka auga for dei mange store og uavklarte prinsipielle sidene ved den føreslegne lovendringa. I motsetning til den norske regjeringa har dei i Sverige teke seg tid til ei utgreiing av desse spørsmåla. Ein av konklusjonane i den svenske utgreiinga – og den er vurdert opp mot menneskerettskonvensjonane – er at det ikkje er diskriminerande å halda oppe to lovverk, eit for heterofilt og eit for homofilt samliv.

På bakgrunn av dette vert spørsmåla mine: Meiner representanten Gjøl at homofile er diskriminerte i dagens ekteskapslov? Ja, eg vil utvida spørsmålet ytterlegare: Meiner representanten Gjøl at sjølve biologien er diskriminerande?

Gunn Karin Gjøl (A) [10:19:31]: Jeg mener at barn av lesbiske og homofile i dag er diskriminert i lovverket vårt. Det er slik at barn av lesbiske som blir født ved assistert befruktning i utlandet, ikke har to foreldre ved fødsel. Skulle de komme i en situasjon hvor mor dør i barsel, har man altså ikke en annen forelder. Det har et barn som er født ved assistert befruktning av heterofile foreldre. De får automatisk to foreldre ved fødsel. Jeg anser det som en diskriminering dersom Kristelig Folkeparti ikke anser det som en diskriminering. Da er jeg litt bekymret for hva som egentlig er diskriminering i Kristelig Folkepartis øyne.

Trine Skei Grande (V) [10:20:24]: Regjeringa har fått kritikk for prosessen knyttet til denne loven. Venstre er veldig trygg på sin stemmegivning når de har hatt dette standpunktet over flere stortingsperioder, men jeg skjønner jo at det reises kritikk rundt en prosess der man bare har valgt én løsning i høringsprosessen, og der man heller ikke tar inn over seg den debatten og det som kom fram i høringen om andre modeller for ekteskapslov. Venstre har en veldig ryddig og prinsipiell god modell for en ny ekteskapslov, nemlig der man skiller den borgerlige vigselen og den religiøse seremonien. Det tror jeg hadde vært en mye mer samlende modell. Det hadde vært en modell som også de som føler denne ekteskapsmodellen som truende, kanskje kunne ha sett på som en mye mer samlende modell.

Så spørsmålet mitt er: Når Regjeringa har lagt så mye «trøkk» på å gjøre en endring som de har gjort, hvorfor var ikke Venstres modell mer med i debatten, slik at vi kanskje kunne ha unngått den usikkerheten som mange mennesker føler?

Gunn Karin Gjøl (A) [10:21:29]: I motsetning til Venstre mener vi at spørsmålet om obligatorisk vigsel ikke hører hjemme i en sak hvor vi utvider ekteskapsloven til også å omfatte homofile par. Vi er litt overrasket over at Venstre ikke fremmet dette synspunktet og det forslaget i forbindelse med den store saken om kirke-stat som nå ligger i Stortinget. Vi mener at spørsmålet om vigselrett naturlig hører hjemme når man diskuterer folkekirka.

Det er ingen tvil om at både i Arbeiderpartiet og i Senterpartiet står folkekirka sterkt, og det synet at det er en viktig del av folkekirka at man skal ha muligheter til å gifte seg i Kirka, har stor betydning. Derfor mener vi at dette ikke hører hjemme i denne saken. I tillegg er vi redde for at det vil sende ut et signal til de homofile om at ok, dere skal få lov å gifte dere, men dere er ikke gode nok til å få gifte dere i Kirka.

Karin S. Woldseth (FrP) [10:22:33]: Først bare noen korte kommentarer om saksordførers framleggelse av saken. Jeg synes vel ikke hun gjorde rede for hele komiteens syn, og det burde kanskje saksordfører ta inn over seg.

Når jeg nå har sittet og hørt saksordfører snakke om de homofiles rett, er det fristende for meg å tro at saksordfører også mener at det er en rett for homofile å få barn. Da vil jeg komme til proposisjonen, som åpner for og aksepterer at lesbiske faktisk kan dra til Danmark og få assistert

befruktning der donor er ukjent. Er Gjøl fornøyd med, og synes hun det er greit, at vi bryter Barnekonvensjonen og fratrar barna retten til å vite om og kjenne sitt biologiske opphav?

Gunn Karin Gjøl (A) [10:23:31]: Først vil jeg si til representanten Woldseth at i en sak med så store sprik i synet på loven som det er i komiteen, ville det vært vanskelig for meg som saksordfører å fremme synet til Fremskrittspartiet og dekke det på noen måte.

Så til spørsmålet om retten til å få barn. Det er helt åpenbart at ingen har en menneskerett til å få barn, men jeg vil ikke gjøre meg til dommer over en annen jente som har et like sterkt ønske som jeg har om å få barn, og si at hun ikke får lov til å få barn. Om du er lesbisk eller heterofil, er ønsket om barn like sterkt. Jeg kan ikke se at jeg skal gjøre meg til en overdommer der.

Så synes jeg det er ganske interessant at Fremskrittspartiet er så opptatt av Barnekonvensjonen i denne sammenheng. Det er ikke lenge siden vi hadde diskusjon om utlendingsloven i denne salen. Da mente Fremskrittspartiet at vi skulle begynne å bryte ulike konvensjoner på det området. Man kan ikke i den ene saken være for at man skal ivareta internasjonale konvensjoner, for i neste omgang å være imot det.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [10:25:09]: Vi debatterer i dag Regjeringens forslag til en ny felles ekteskapslov for heterofile og homofile par.

Jeg har sittet på Stortinget i over ti år, og jeg tror med stor sikkerhet at dette må være det største og mest fundamentale forslag til lovendring som jeg har vært med på å behandle. Det er ikke dagligdags i familie- og kulturkomiteen i Stortinget at vi behandler saker som endrer den grunnleggende strukturen som samfunnet har vært bygget på siden tidenes morgen: mor, far og barn.

Forslaget fra Regjeringen omfatter i tillegg til endring av ekteskapsloven også endringer i bl.a. adopsjonsloven, bioteknologiloven og barneloven. Formålet skal visst være å sikre homofile og lesbiskes rettigheter og livskvalitet. Barna er det visst ikke så nøye med.

Konkret skal følgende gjøres: Lesbiske og homofile får adgang til å inngå ekteskap. De får også adgang til å adoptere. Lesbiske par får i tillegg adgang til assistert befruktning, støttet over statsbudsjettet – altså av oss skattebetalere. Det innføres automatisk foreldreskap for ikke-biologisk mor i lesbiske ekteskap etter fødsel, på linje med heterofile ekteskap – et slags «mater est» som en parallell til «pater est».

At barnet faktisk har en far, og trenger en far, et eller annet sted, ser man bort fra.

I forslaget åpnes det også for at kirke- og trossamfunn skal vie lesbiske og homofile. Foreløpig er dette frivillig, men vi vet i hvilken retning det går. Vi i Fremskrittspartiet mener det vil være helt uakseptabelt å pålegge trossamfunn å vie homofile, og vi er redd for at tvang på dette felt er neste steg for Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Høyre.

Det er interessant å merke seg det store engasjementet i befolkningen i denne saken. Så langt har vi fått flere tusen mailer og brev med protester mot forslaget. Vi har sett protesttog, underskriftskampanjer og annonsekampanjer – et flott og bredt folkelig engasjement mot loven. Det interessante er at vi kun har fått en håndfull henvendelser med støtte til forslaget. Dette sier ganske mye om at det ikke er noe folkekrav bak dette lovforslaget.

Det er relativt tydelig at loven er et resultat av lobbyvirksomhet fra en liten, men velplassert «homo-lobby» i hovedstaden som har sine folk plassert sentralt i regjering, departement, partier og, ikke minst, i rikspresen.

I Fremskrittspartiets program for stortingsperioden 2005–2009 står det:

«Fremskrittspartiet vil fremheve ekteskapet som den mest stabile og trygge rammen for et familieforhold. Fremskrittspartiet mener imidlertid at alle mennesker har en klar rett til å innrette seg på den måten de selv finner best, og at dette i seg selv har en egenverdi. Fremskrittspartiet vil derfor ikke lovregulere forholdet mellom samboere ytterligere.»

Det står også at

«Fremskrittspartiet er av den oppfatning at barn har den beste oppveksten ved å ha foreldre av ulikt kjønn, og ønsker derfor ikke at homofile skal få adoptere.»

Dette er vårt overordnede syn på denne saken, og vi vil på denne bakgrunn gå imot lovforslaget.

Formålet med lovendringen skal være å sikre homofile og lesbiskes rettigheter og livskvalitet. Men er det riktig å styrke noen voksnes rettigheter, med bakgrunn i deres seksuelle praksis, på bekostning av barna?

Fremskrittspartiet mener at lovforslaget klart bryter med FN's barnekonvensjons artikkel 7.1 som sier at barnet så langt det er mulig skal ha rett til å kjenne sine foreldre og få omsorg fra dem, og artikkel 18.1, som fastslår at begge foreldrene har et felles ansvar for barnets oppdragelse og utvikling.

Homofile og lesbiske skal selvfølgelig kunne leve åpent og ikke bli utsatt for diskriminering. De som velger å leve i homofile parforhold, skal ha gode og trygge ordninger for sine samliv. Vi ser derfor betydningen av at staten legger til rette for dette gjennom partnerskapsloven. Slik sikres homofile i partnerskap samme vern og tilnærmet like rettigheter som parter i ekteskap. Dersom partnerskapsloven ikke fungerer slik, bør den endres.

Det vil sikkert være de som sier at vi diskriminerer. Men jeg anser det ikke som diskriminering å behandle heteroseksuelle og homoseksuelle par ulikt med hensyn til barn på grunn av den biologisk betingede evnen heteroseksuelle par har til å unnfange barn.

Svært mange mener at endringene vi i dag drøfter, er mangelfullt utredet. Den kritikken svekker lovens legitimitet. Fremskrittspartiet mener det er kritikkverdig at Regjeringen ikke har gjort denne betydningsfulle saken til gjenstand for en skikkelig utredning. En slik sak krever en lengre og grundigere prosess, som involverer ulike fagmiljøer og alle berørte samfunnsinteresser. Sist man gjorde større endringer i ekteskapsloven, brukte man 20 år.

Fra regjeringspartiene vil det bli svart at saken jo er ut-

redet grundig og nøye, gjennom flere delutredninger. Her vil jeg vise til at mange mener at flertallet av de utredningene som loven bygger på, fremtrer langt på vei som bestillingsverk, skrevet av enkeltpersoner med samme ideologiske ståsted som Regjeringen, og ikke som seriøse forskningsbaserte vurderinger.

Fremskrittspartiet mener at man burde tatt seg langt mer tid i arbeidet med loven – tid til debatt, faglige innspill og fordypning i alle lovens premisser og konsekvenser. Vi bør erkjenne at erfaringen og forskningen omkring barn i homofile forhold er så mangelfull at man bør handle ut fra føre-var-prinsippet. I et dyptgripende spørsmål av denne art er det uansvarlig å innføre irreversible lovendringer når vi har så lite kunnskap.

Hva så med det religiøse perspektivet? Som mange andre i Norge er jeg en kristen. Jeg er glad for at mitt parti erkjenner at det kristne verdigrunnlaget er sentralt i det norske samfunnet. Men selv om man ikke er kristen, må man innse at det norske samfunnet er bygd opp i stor grad rundt kristne verdier, og at et stort flertall bekjenner seg til den kristne tro. Sett fra et slikt ståsted er ekteskapet mellom mann og kvinne helt sentralt.

Men også andre religioner, bl.a. islam, har et lignende syn på ekteskap mellom mann og kvinne. Vi må ta inn over oss at vi pr. i dag har en betydelig utfordring med hensyn til dem som kommer til Norge fra kulturer som er fjernt fra oss. Dette gjelder særlig muslimer.

Jeg ser ikke bort fra at lovens definisjon av ekteskapet – altså den nye definisjonen – ytterligere vil fremmedgjøre mange med innvandrerbakgrunn i forhold til det norske samfunnet og bidra til en økt kløft mellom innvandrene og etnisk norske. At man de nærmeste 300–400 år skal få muslimer til å akseptere ekteskap mellom to menn, tror jeg er vel optimistisk – for ikke å si direkte naivt.

Fremskrittspartiet mener at ekteskapsbegrepet fortsatt skal forbeholdes offisielt inngått og forpliktende samliv mellom mann og kvinne. Ekteskapet er en samfunnsordning som gjenfinnes i ulike kulturer og er samfunnsbærende. Til tross for variasjoner og tilpasninger til samfunnsforholdene har ekteskapet mellom mann og kvinne vært en påfallende stabil og levedyktig institusjon. Trolig er dette på grunn av den biologisk betingede evnen menn og kvinner sammen har til å unnfange barn.

Jeg tar opp forslag nr. 1. Det er slik at vi ikke tar opp de andre forslagene, fordi reviderte utgaver er omdelt. – Nå ser jeg at Grønn nikker, og da regner jeg med at jeg er godt innenfor det jeg skal være.

Presidenten: Representanten Ulf Erik Knudsen har tatt opp det forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Marianne Aasen Agdestein (A) [10:33:18]: Først en liten opplysning etter å ha hørt representanten Knudsens innlegg: Han refererte selv til begrepet «biologisk evne». Da vil jeg bare opplyse representanten Knudsen om at homofile og lesbiske ikke er sterile. (Munterhet på galleriet) De kan nemlig få barn, og de får barn. Det er det denne saken handler om.

Så viste representanten Knudsen selv til sitt eget partis prinsippprogram. Jeg vil sitere følgende, som han ikke leste:

«Det fundamentale i Fremskrittspartiets samfunns-syn er troen på og respekten for det enkelte menneskes egenart og retten til å bestemme over eget liv og økonomi. Enkeltmennesket er den største ressursen i samfunnsutviklingen» sammen med familien og den private eiendomsretten.

Fremskrittspartiet hyller familien som institusjon i mange andre sammenhenger også, og ut fra dette er det for meg en gåte at Fremskrittspartiet ender opp med et standpunkt hvor man begrenser homofile og lesbiskes rettigheter i forhold til retten til å stifte familie, altså samme rettigheter som alle andre. Kan representanten Knudsen forklare hvordan det kan ha seg at man på den ene siden hyller familien – og individet – og på den andre begrenser dette for utvalgte grupper i samfunnet?

Ulf Erik Knudsen (FrP) [10:34:26]: Det er faktisk slik, til opplysning for Arbeiderpartiets representant, at to menn ikke kan få barn, ei heller to kvinner. Det må nødvendigvis to av forskjellig kjønn til for å få til dette med barn. Det er et ubestridelig faktum at lesbiske og homofile har satt seg utenfor naturens gang når det gjelder forplantning. (Munterhet på galleriet) To menn kan ikke få barn, ei heller to kvinner. Det er altså et faktum fra naturens side. Det må nødvendigvis til noen sædceller og noen eggceller.

Når det gjelder den andre delen av spørsmålet fra representanten, er det faktisk slik at Arbeiderpartiet i sin retorikk i denne debatten tar utgangspunkt i hva som er de voksnes behov. Fremskrittspartiet har som basis for sin familiepolitikk hva som er best for barna, og da kommer vi til forskjellige konklusjoner avhengig av hva man tar utgangspunkt i, og hvem man tar hensyn til.

Morten Høglund (FrP) [10:35:34]: Som representanten Knudsen var inne på, har det vært svært mange henvendelser i denne saken – flere enn jeg har opplevd i noen annen sak. Det meste har vært god og saklig informasjon, men det har også forekommet direkte trusler og sjikane, i en språkdrakt som jeg tar sterkt avstand fra. Er representanten enig med meg i at ingen, verken politikere eller andre, fortjener trusler på grunn av sitt politiske standpunkt eller for så vidt legning, at alle – uavhengig av standpunkt, legning eller hva det måtte være – har krav på respekt, og at den form for påvirkning av Stortinget ikke på noen måte er ønskelig? Det er ikke slik vi ønsker å jobbe med disse vanskelige og krevende spørsmål.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [10:36:26]: Det er et veldig godt spørsmål som min ærede kollega stiller. Jeg deler hans syn til fulle. Det er helt klart at det blant de tuse-ner av mailer og henvendelser som Stortinget har fått, har vært et visst antall som har gått langt utover hva man både av menneskelige hensyn og høflighetshensyn bør skrive i en henvendelse til et annet menneske. Jeg tar det som et uttrykk for det store engasjement som er i folket på dette

området. Om 50 personer kanskje har gått litt over streken, får man heller holde seg til å lese de 900 mailene som har kommet med saklig argumentasjon på området. Men jeg deler altså representanten Høglunds synspunkt, at noen på dette området har gått altfor langt.

Olemic Thommessen (H) [10:37:22]: «Hva som er best for barna», sa representanten Knudsen i sitt svar til representanten Agdestein – det har jo også sammenheng med argumentasjonen i merknadene til saken. Hva som er best for barna, er den aksen som vi skal argumentere etter.

Nå er det altså slik at det er en rekke barn, og vi vet det kommer til å bli flere, mange flere, av dem som lever innenfor den rammen – en familiær ramme – som handler om likekjønnede par.

Vi vet at i dag er det mange sider ved lovgivningen som ikke gir disse rettigheter. Det dreier seg om problemstillinger knyttet til det å være «medmor», som det kalles her. Så sier man også at innenfor partnerskapsloven ønsker man å gjøre noe med dette. Og mitt spørsmål til representanten Knudsen er: Hvorfor har ikke Fremskrittspartiet kommet med noen forslag som støtter barnas stilling i en slik situasjon? Og hva vil Fremskrittspartiet gjøre i tiden som kommer, for å bidra til at barns stilling innenfor rammen av en eventuell partnerskapslov vil bli likestilt med andre barns?

Ulf Erik Knudsen (FrP) [10:38:39]: Det er interessant å få kritiske spørsmål av et parti som i denne saken har brutt både sitt eget program, de løfter de har levert til velgerne, og de meget klare synspunkter de hadde da de var i regjering sist, hvor de krast var imot assistert befruktning for lesbiske. Det finner jeg i utgangspunktet interessant.

Det vi har etterlyst, er en lengre og bredere prosess enn den vi har hatt pr. i dag. Og der vil jeg henvise til de merknader vi har om at dette krever en langt bredere og mer omfattende utredning enn det som faktisk ligger der pr. i dag.

May Hansen (SV) [10:39:36]: Fremskrittspartiet står sammen med Kristelig Folkeparti i en merknad som sier at det er kun 127 lesbiske og homofile partnerskap som er inngått i 2006. Det totale antallet likekjønnede partnerskap utgjør dermed om lag en halv prosent av det totale antallet inngåtte ekteskap og partnerskap. Disse medlemmer mener derfor at statistikken gir god grunn for å trekke den slutningen at det er en meget liten andel av befolkningen som aktivt arbeider for en felles ekteskapslov.

Dette er en interessant analyse. Er det slik at Fremskrittspartiet nå har blitt et parti som kun ivaretar saker der hvor det er et flertall, statistisk sett, for at folk ønsker en endring?

Jeg syns faktisk Fremskrittspartiet har vært et parti som har stått på for en del svake og utsatte grupper. Jeg lurer på om man nå har endret politikk, eller gjelder dette bare lesbiske og homofile?

Ulf Erik Knudsen (FrP) [10:40:41]: Vi tar frem de merknadene for å vise til at det her er snakk om en liten

gruppe mennesker. Spørsmålet er om vi skal forandre hele det grunnleggende forholdet til ekteskap og barn og til barns oppvekst på grunn av kravet fra en liten gruppe. På dette området har altså Fremskrittspartiet svart at det bør vi ikke gjøre, mens SV da har svart at det bør vi gjøre.

Trine Skei Grande (V) [10:41:27]: Det var mange inkonsekvente meldinger fra Fremskrittspartiet. Det skjønner de sikkert sjøl, når de må bruke opp replikkordskiftet på sine egne for å slippe at noen påpeker det.

Det er nytt at Fremskrittspartiet plutselig er for pappas tilstedeværelse og likestillingspolitikk. Det er også ganske nytt at de er engstelig for faren for fremmedgjøring av folk fra andre kulturer. Jeg skal ikke bemerke det. Men jeg skal spørre om noe helt annet.

Jeg er medlem av et liberalt parti som er medlem av en internasjonal bevegelse av liberale partier. Retten til å gifte seg, uavhengig av seksuell legning, er faktisk en veldig viktig sak for alle liberale partier rundt om i hele verden.

Fremskrittspartiet har av og til prøvd å presse seg inn i denne familien, og påstår at de skal tilhøre denne familien internasjonalt som et søsterparti. Kan jeg nå få en endelig avklaring fra Ulf Erik Knudsen om at Fremskrittspartiet aldri kommer til å kreve retten til å være en del av de liberale partiene i verden, med det standpunktet de har når det gjelder ekteskapet?

Ulf Erik Knudsen (FrP) [10:42:33]: Jeg tror at våre utenrikspolitikere og vår partiledelse får være dem som besvarer spørsmål når det gjelder Fremskrittspartiets utenrikspolitikk og disposisjoner. Blant annet er også vår utenrikspolitiske talsmann, Morten Høglund, til stede i salen, så det er mulig han senere i debatten kan komme inn på det.

Når det gjelder Fremskrittspartiets forhold til det liberale, har jeg altså sagt tidligere i debatten at for Fremskrittspartiet er valgfriheten og, når det gjelder familiepolitikken, hensynet til barna veldig viktig. Og valgfriheten er den sentrale, liberale verdi. Det burde representanten fra Venstre vite, siden hun hevder å være medlem av et liberalt parti.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Olemic Thommessen (H) [10:44:00]: Veien frem til de vedtak Stortinget i dag er invitert til å treffe, har vært krevende, uansett hvilket standpunkt man tar.

Lik behandling av likekjønnede og ulikekjønnede par berører holdninger dypt forankret i tradisjon, religion og svært mange menneskers intuitive oppfatning av naturens orden.

Dette har ligget i brytning mot en sterk modningsprosess der en bredere aksept for mangfold i livsstil har brutt vei mot et samfunn med økt toleranse og krav om like rettigheter ikke bare i navnet, men også i gavnet.

Vi lever i en tid som på mange områder er preget av sterk endring. Mange opplever dette som forfall og oppløsning av normer og tradisjoner, og føler usikkerhet forbundet med det. I vår sak ser vi skarp debatt om ekte-

skapsbegrepets innhold, og vi opplever at bioteknologiens muligheter utfordrer etiske skanser og bryter grenser naturen tidligere satte for oss. Dette er ikke noe nytt. Men i denne saken berører vi grensene for det som er vår mest vare relasjon: forholdet mellom foreldre og barn. Dette gjør problemstillingene nærgående og krevende å håndtere.

Et mindretall i Høyre vil stemme mot de fremlagte lovforslagene. For dem har bl.a. argumenter forankret i tradisjon, religion og etiske grensedragninger vært avgjørende. Høyres stortingsgruppe har respekt for dette og har stilt representantene fritt i denne saken.

I tråd med erkjennelsen av at disse spørsmålene berører dypt overbevisningsmessige og religiøst betingede holdninger, vil Høyre støtte forslaget om at ansatte i helsevesenet skal ha en reservasjonsmulighet. Det er også vår oppfatning at lærere må ha mulighet til å formidle egne oppfatninger om at ekteskapet er mellom mann og kvinne – naturligvis under den forutsetning at formidlingen skjer innenfor læreplanenes rammer, og at det også undervises i hva som er landets lover, på en måte som ikke virker støtende på de barn dette gjelder.

Et klart flertall i Høyres stortingsgruppe vil imidlertid støtte hovedtrekkene i Regjeringens forslag til lovendringer. Høyre bygger sine standpunkter på argumenter knyttet til barns rettigheter og den grunnleggende holdning at vi som lovgivere i en moderne, demokratisk rettsstat må etterstrebe likebehandling og unngå alle former for diskriminering. Når jeg senere i dette innlegget refererer til Høyres syn, er det på vegne av dette flertall.

Da Høyre allerede for et år siden tok stilling i saken, at det prinsipielt sett ville være riktig å åpne for like juridiske rammer med hensyn til heterofile pars og homofile pars muligheter til å gå inn i et forpliktende samliv, var det med forbehold om at Kirken ikke skulle pålegges forpliktelser den selv ikke ønsket. Dette er etter vårt syn ivarettatt i forslaget.

Høyres standpunkt er basert på at partnerskapslovens adresse til en gitt gruppe gjør loven problematisk – og kan fremstå som diskriminerende. Ikke minst bør majoriteten lytte når den gruppen loven angår, opplever det nettopp slik.

Selv om mange har en religiøst basert tilnærming til hva ekteskap betyr, må det være klart at for oss som lovgivere er dette først og fremst et juridisk anliggende. I et sekulært, flerkulturelt samfunn er det derfor gode argumenter for at det offentlige bør legge til grunn en orden basert på obligatorisk borgerlig vigsel. Høringene i denne saken har ytterligere aktualisert en slik debatt.

For Høyre vil spørsmålet om obligatorisk borgerlig vigsel bli en avveining mot de lange tradisjonene vi har for at også trossamfunn, og ganske særlig Den norske kirke, har myndighet til å vie. Dette har – så langt – vist seg å være en praktisk og god orden. For Høyre vil det være svært viktig hva Kirken selv mener om dette spørsmålet. Høyre har ikke tatt standpunkt her, men mener det er viktig at saken utredes.

Høyres program fastslår at likekjønnede par skal kunne bli vurdert ved adopsjon. Vi støtter derfor også Regjeringens

gens forslag på dette punkt. Vi vet at stadig flere barn vokser opp i forhold der rammen er likekjønnet samliv. Det er et viktig mål for familielevgivningen at den skal favne alle barn, også disse. I et samfunn som fullt ut aksepterer likekjønnet samliv, kan det ikke være det enkelte menneskets legning, men snarere personens omsorgsegenskaper og sosiale rammer som må være avgjørende for det å få ansvar for et barns oppvekst.

Regjeringen foreslår også at lesbiske par skal få adgang til assistert befruktning, på linje med heterofile par. Heterofile par får slik hjelp i de tilfeller der de gjennom vanlig samliv ikke selv oppnår graviditet. Dette kan være ut fra påviselige medisinske årsaker, eller det kan være ut fra det vi kaller uforklarlig befruktningssvikt.

I lys av at det ikke er en rettighet å få barn, og at det å være lesbisk ikke på noen måte kan anses å være en sykdom, er det lett å falle ned på den konklusjon at man ikke bør åpne for assistert befruktning for denne gruppen. Når Høyre likevel har kommet til et annet resultat, er det ut fra hensynet til de barna som vil være omfattet av dette. Viktigere enn å legge opp til knivskarpe sondringer mellom hvem som i denne sammenheng er syk, og hvem som er frisk, er det å sikre at de barna som fødes, blir unnfanget under best mulig helsemessige omstendigheter, og at de – så langt det er mulig – sikres at kunnskap om deres biologiske opphav er tilgjengelig.

Imidlertid mener vi at likebehandling tilsier at på samme måte som det stilles krav til heterofile par om å ha forsøkt å oppnå konsepsjon før medisinsk behandling iverksettes, skal det også påhvile lesbiske par å forsøke å oppnå det samme gjennom inseminasjon før videre behandling gis. Høyre forstår den endrede bestemmelsen i bioteknologiloven dit hen at lesbiske par skal ha prøvd inseminasjon, før det åpnes for befruktning utenfor kroppen. For så vidt som det ikke er snakk om å bøte på noen sykdom, mener vi også at dette først og fremst må anses å være et privat anliggende, og dermed gis lav eller ingen prioritet – ut fra de kostnader det offentlige her skal dekke.

Det er altså hensynet til barnet som i spørsmålet om å åpne for assistert befruktning for lesbiske par har vært avgjørende for Høyre. For oss blir det – i lys av dette – også vanskelig å akseptere at assistert befruktning i utlandet skal godkjennes i de land der sædgiver er anonymisert. Vi fremmer derfor – sammen med Venstre – et forslag der en setter krav om kjent donor også i disse tilfellene. Forslaget gjelder barneloven § 3 andre ledd nytt andre punktum og barneloven § 4 nytt sjettede ledd nytt fjerde punktum. Rent praktisk vil dette bety at barn unnfanget ved assistert befruktning i land med anonym donor må adopteres av medmor. Høyre tillegger altså retten til kunnskap om biologisk opphav større vekt enn det å måtte vente på adopsjon til medmor juridisk sett er på plass. Dette vil dreie seg om standardiserte saker, og Høyre mener det må settes ressurser inn på at denne type adopsjonsprosesser utføres effektivt.

Når det gjelder sakens øvrige spørsmål, eksempelvis forholdet til internasjonale bestemmelser og konvensjoner og de foreslåtte ordninger for foreldreskap, fremstår disse etter vår oppfatning som naturlige tilpasninger til hoved-

spørsmålene om likekjønnet ekteskap og adgang til assistert befruktning for lesbiske par. Vi støtter derfor disse tilpasningene.

Noen jubler i dag – og jeg jubler med dem. Dagens vedtak betyr den endelige stadfestelsen av at homofilt samliv er like aktverdig som heterofilt, og at de rettigheter og plikter et juridisk bindende samliv innebærer, er løftet ut av et kjønnsperspektiv som har vært følbart diskriminerende for en gruppe mennesker.

De reglene vi innfører, åpner muligheter. De tar ikke noen rettigheter eller muligheter fra noen. De som føler at ekteskapet er forbeholdt mann og kvinne, kan fortsatt legge dette innholdet i det og kreve respekt for sitt standpunkt. Det er min overbevisning at vi gjennom denne tilpasningen til en ny tid styrker det forpliktende samliv og familien som grunnstein i vårt samfunn. All erfaring fra partnerskapsloven forteller oss nettopp det. Ønsket om å bygge familiære relasjoner, en familiær setting for et liv, er for Høyre svært, svært viktig.

Jeg tar opp Høyres forslag. I likhet med representanten Knudsen lar jeg være å ta opp forslag nr. 4, som blir erstattet av de konkrete lovendringsforslag som vi har lagt frem.

Presidenten: Representanten Olemic Thommessen har tatt opp forslag nr. 7.

Det blir replikkordskifte.

Gunn Karin Gjøl (A) [10:54:00]: Jeg vil takke representanten Thommessen for et veldig godt samarbeid om behandlingen av felles ekteskapslov. Det er veldig viktig at det nå blir et bredt flertall i Stortinget for loven, ikke minst av hensyn til de homofile, som får denne anerkjennelsen av samlivet sitt.

Men vi vet at det tegnes litt ulike framtidsskildringer av konsekvensene av den loven vi vedtar i dag. Vi har hatt tilsvarende diskusjoner tidligere. Første gang Justisdepartementet foreslo å oppheve kriminalisering av homofile var i 1954. Da sa landets biskoper at «vi står overfor en fare av verdensdimensjoner», og at det «er en kjent sak at homoseksualitet har fått et uhyggelig omfang i mange land». Også i debatten i dag er det noen som tegner noen scenarioer som er ganske grufulle.

Jeg har lyst til å utfordre representanten Thommessen på følgende: Hva tror han vil bli konsekvensene i framtid av den loven vi i dag vedtar?

Olemic Thommessen (H) [10:55:04]: Ut fra en del av de mailene vi har fått, kan man få inntrykk av at vi nå er der hvor Sodoma og Gomorra porter åpner seg på vidt gap og landet styrtes ned i avgrunnen. Jeg er helt sikker på at det ikke er tilfellet.

Vi ser av den erfaringen vi har, at familien nettopp styrkes ved at det skapes struktur rundt et liv. Det vi gjør, er ikke annet enn å åpne for at en gruppe som hittil har vært satt på siden, faktisk får de samme muligheter til det som er en tradisjon i vårt land, nemlig å bygge opp om familien. Jeg er helt sikker på at når vi får vent oss til tanken, når de mange som i dag opplever dette som et spøkelse,

faktisk får dagslys på det, vil man se at dette vil styrke familierelasjonene fremover. Jeg er helt sikker på at vi vil snakke om dette som den største selvfølgelighet i årene som kommer.

Karin S. Woldseth (FrP) [10:56:20]: Høyre er tuftet på tradisjoner og verdier og ikke minst forutsigbarhet. Men i Innst. O. nr. 16 for 2003-2004 sier Høyre, sammen med Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, følgende:

«Barnløshet hos par av samme kjønn skyldes imidlertid ikke medisinske forhold som infertilitet. En utvidelse av tilbudet om assistert befruktning til lesbiske par innebærer at dette helsetilbudet utvides til personer som ikke er barnløse av medisinske årsaker. Flertallet mener at dette representerer en sykeliggjøring av barnløshet som ikke er ønskelig.»

Like fullt går altså Høyre inn for assistert befruktning i dag. Da kunne jeg tenke meg å spørre representanten Thommessen: Er det slik vi skal ha det framover også? Er det uforutsigbarhet som skal prege Høyre i framtiden?

Olemic Thommessen (H) [10:57:17]: Høyre er ikke og vil ikke være preget av uforutsigbarhet i fremtiden.

Når det gjelder det konkrete spørsmålet, har jeg i mitt innlegg ikke stukket under stol at hvis man fører et stramt resonnement i forhold til hva som skal være det offentlige oppgave med tanke på helsetilbud, skal det handle om medisinske grunner i utgangspunktet. Det er helt riktig at man ikke er syk fordi om man er lesbisk. Derfor er dette en krevende avveining.

Når vi allikevel har kommet til dette standpunktet, er det fordi vi setter barnets rettigheter først. Uforklarlig befruktningsudyktighet er en grå sone, som heller ikke er noen hundre prosent medisinsk begrunnelse. For oss er det viktigere å ta hensyn til barnet enn å flisespikke på denne grensen, og sørge for at unnfangelse av barn kommer inn i ordnede former i Norge, at barnet får kunnskap om sitt biologiske opphav, og at det helsemessige i forhold til arvelige sykdommer og slike ting blir ivaretatt.

May Hansen (SV) [10:58:43]: Høyre og Venstre legger til grunn at det å være lesbisk ikke er å være syk. Det å være heterofil er vel heller ikke å være syk. Det er ulike grunner til at heterofile er sterile, infertile – det kan til og med være selvforskyldt.

Det jeg lurer litt på, er at representanten Thommessen sier at dersom heterofile ikke blir gravide ved vanlig samvær, så skal alt legges til rette. Men det er jo faktisk slik at har man en seksuell orientering som lesbisk, kan det hende at man verken kan eller vil ha dette vanlige samværet. Det representanten Thommessen også er opptatt av, er barns rettigheter til å kjenne sitt opphav. Er man ikke litt engstelig i Høyre for at man her legger til grunn en praksis som faktisk gjør at man ikke får kjent donor i Norge?

Olemic Thommessen (H) [10:59:45]: Med respekt å melde: Dette synes jeg var et ubegripelig spørsmål, men

jeg skal etter fattig evne forsøke å plukke noe ut av det (munterhet i salen).

Saken er følgende: Vi forsøker å følge et resonnement som helt ut likestiller heterofile par og homofile par. Heterofile par må altså – hvis man er uforklarlig befruktningsudyktig – prøve i ett år. Poenget er at vi mener det faktisk er rimelig at også lesbiske prøver det, og vi er villige til å åpne adgang for at de kan prøve det på måter som de vil. Vi er tilhengere av valgfrihet i alle sammenhenger, også denne (munterhet i salen). Imidlertid synes vi at den slags form for virksomhet tilhører den private sfære. Det synes vi også gjelder lesbiske. Derfor synes vi faktisk at innenfor en akseptert ramme bør de også prøve – som vi gir dem anledning til – før de sorteres inn i lovens kapitler, som gir dem nøyaktig de samme rettigheter som heterofile par skal ha.

Dette var et resonnement rundt problemstillingen. Jeg vet ikke om det var svar på representanten Hansens spørsmål.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [11:01:37]: Kristelig Folkeparti mener at en så grunnleggende forandring i en av samfunnets viktigste institusjoner burde ha vært grundig utredet før det fremmes et lovforslag. Dette har både Frankrike og Sverige tatt seg tid til.

Høyre var ute i media og gav sin støtte til lovforslaget, et forslag som var svært mangelfullt utredet, allerede før det var sendt til Stortinget. I dag skriver Høyre at de er enig i at det hadde vært fornuftig både med en grundig utredning og med en større kommisjon som kunne vurdere forslaget til ny ekteskapslov. Likevel støtter ikke Høyre vårt forslag om å sende loven tilbake for å bli bedre utredet. Det hjelper lite å protestere for all verden, når en blir med på ferden. Mener virkelig Høyre at saken er tilstrekkelig utredet til å fatte vedtak?

Olemic Thommessen (H) [11:02:33]: Nå er det jo slik i vårt parti at vi evner å ta stilling til prinsipielle spørsmål uavhengig av saker som fremmes i Stortinget. Det som representanten Woie Duesund peker på, er at vi allerede for ett år siden signaliserte at det ikke var noe i veien for at vi kunne ha en felles lovgivning for heterofile par og homofile par. Det var et prinsipielt spørsmål, og vi tok all verdens forbehold i den sammenheng, ikke minst med hensyn til hva Kirken måtte ha av synspunkter om dette, og at Kirken fullt ut skulle fristilles i disse spørsmålene. På det tidspunkt tok vi ikke stilling til alle de spørsmål som er reist i saken nå – i forhold til assistert befruktning og i forhold til medmorskap og disse tingene som er kommet opp. Vi tok stilling til det prinsipielle spørsmål, om det var åpning for dette også i vårt program – hvilket det er. Slik sett kan jeg ikke skjønne at det har vært noen inkonsistens i våre holdninger med hensyn til hvordan denne saken er behandlet.

Trine Skei Grande (V) [11:03:49]: Nei, jeg oppfatter oftest Høyre som å være veldig konsistente og prinsipielle i tilnærmingen til ulike spørsmål. Venstre har en annen modell for ekteskapslov, som Høyre støttet i en utredning

om denne saken, men de ønsker ikke å stemme for vår lovtekst.

Mitt spørsmål er: Tror representanten at det er mulig å få med Høyre i en annen regjeringskonstellasjon, f.eks., for å få til en mer ryddig ordning for hva som er statens oppgaver, hva staten har noe med, og hva som hører kirkesamfunnene til?

Olemic Thommessen (H) [11:04:24]: Nå skal ikke jeg foregripe hva som vil være en partiprosess i Høyre, men jeg regner med at ved en ny regjering – måtte den komme, og måtte vi være med, begge to (munterhet i salen) – vil det jo ha vært et stortingsvalgsprogramarbeid før den tid. Det er klart at det vi nå har opplevd under høringer, de meldingene som har kommet fra Norges Kristne Råd, og signaler fra i alle fall deler av Kirken har absolutt aktualisert spørsmålet om obligatorisk borgerlig vigsel som ordning. Vi ser at det er viktige grunner til det, og vi har ønsket en utredning om dette, nettopp fordi dette er en debatt som garantert kommer til å komme – også i Høyre.

Men det er klart at dette er å løfte noe ut av Kirken som Kirken har forvaltet på en god måte helt siden reformasjonen – i og for seg lenger enn det, men i alle fall siden reformasjonen ut fra dagens premisser. Det er ikke noe Høyre kimses av, så hva Kirken mener om dette spørsmålet, vil være meget viktig i vårt videre arbeid.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

May Hansen (SV) [11:05:58]: Dette er en stor dag. For SVs del er dette en dag som vi har sett fram til lenge, og det er en gledens dag for mange.

Regjeringa har nå lagt fram et lovforslag som likestiller lesbisk, homofil og heterofil kjærlighet. Det er et langt skritt videre på veien til et Norge som ikke diskriminerer på grunn av seksuell orientering. Lovforslaget er en seier for kjærligheten, en seier for styrking av barns rettigheter og en seier for ekteskapet. Det gledelige er at det er flertall i befolkningen for dette. I dette spørsmålet går befolkninga foran, og så kommer politikerne etter.

Det er mange som i årevis har kjempet for lesbiske og homofiles rettigheter – mange sitter på galleriet her i dag. Det er medlemmer av de ulike partiene, det er organisasjoner, og det er mange enkeltmennesker som har æren for at vi nå behandler denne lovendringa i dag.

Det jeg er stolt av, er SVs klare holdning og pådriverrolle i menneskerettighets spørsmål og i kampen for lesbiske og homofiles rettigheter. SV har fremmet ulike forslag for å bedre lesbiske og homofiles rettigheter gjennom mange stortingsperioder.

I min stortingstid har SV denne historien: I 2003, ved behandling av familiemeldinga, fremmet SV ved undertegnende forslag om å likestille ekteskap og partnerskap juridisk. I 2003, ved behandling av bioteknologiloven, fremmet SV ved Olav Gunnar Ballo forslag om å gi lesbiske lik mulighet som heterofile kvinner til assistert befruktning – uten at vi fikk tilslutning til noen av disse forslagene. SV fremmet videre, ved Siri Hall Arnøy og undertegnede, i 2004 og 2005 et privat lovforslag om en

kjønnsnøytral ekteskapslov som nå har fått navnet «felles ekteskapslov». I forbindelse med regjeringsforhandlingene etter valget ble forslaget med inn i Soria Moria-erklæringa. Jeg er glad, svært stolt og ydmyk over å ha fått vært med på å fremme et slikt forslag. Jeg vet at Siri sitter på galleriet og heier. Dette skal bli en gledens dag, for vi regner med at dette forslaget nå får flertall i Odelstinget.

Forslaget innebærer også at homofile gis rett til å bli vurdert som adoptivforeldre, lesbiske par gis rett til assistert befruktning, og barn født inn i lesbiske forhold gis rett til to juridiske foreldre fra fødselen. I forslaget som foreligger fra Regjeringa, åpnes det også for at kirke- og trosamfunn får rett, men ikke plikt til å vie lesbiske og homofile. Det innebærer at det blir opp til Den norske kirke og Kirkemøtet å endre liturgien, slik at prester i Den norske kirke også kan vie to av samme kjønn. Jeg mener tida er overmoden for at Kirken strekker fram en inkluderende hånd til lesbiske og homofile som ønsker en kirkelig vigsel. Den tradisjonelle holdninga i Kirken har vært med på å opprettholde diskrimineringa av mennesker basert på seksuell orientering, og Kirken vil fortsette med det – til liturgien endres.

Det er viktig å poengtere fra SVs side at det ikke er meningen å skulle tvinge prester til å vie homofile, dersom det ikke er forenlig med deres egen overbevisning. Det skal være en reservasjonsrett, slik andre yrkesgrupper har i den type spørsmål.

Ekteskapet er en god juridisk ramme rundt samliv og familier med barn. SV er glad for at Regjeringa vil sikre homofile og lesbiskes rettigheter, støtte homofile og lesbiske i å leve åpent og aktivt motarbeide den diskrimineringa de har vært utsatt for, og fortsatt er utsatt for. Felles ekteskapslov er en viktig og nødvendig endring ikke minst fordi det styrker barns juridiske rettigheter og sikrer barn to foreldre.

Denne regjeringa lykkes med mye: I 2004 og 2005 var skilsmisseprosenten på toppnivå, altså under Bondevik II. I 2006 sank skilsmissetallet og det fortsetter å synke. I 2006 ble det registrert den høyeste fruktbarheten siden 1991. Jeg tar det som klare tegn på at denne regjeringas familiepolitikk virker. (Munterhet i salen) Felles ekteskapslov vil legge til rette for flere ekteskap og flere barn. – Og størst av alt er kjærligheten. Det er jeg enig i.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karin S. Woldseth (FrP) [11:11:19]: Først en bitteliten kommentar til det representanten May Hansen sa om diskriminering på grunn av seksuell legning. Nå er det vel ikke bare homofile som har seksuell legning, så fremdeles er det mye diskriminering på grunn av seksuell legning i Norge.

Når det gjelder denne loven, vet vi at vi begge to, representanten Hansen og undertegnede, er forkjemperer for barnas rettigheter. Hva med barnas rettigheter til å ha kunnskap om og kjennskap til sine biologiske foreldre før de er 18 år? Representanten er jordmor og bør også vite betydningen av kjennskap til og tilknytning til biologisk far. Er det ok at det biologiske oppha-

vet blir til et frø og en parentes, slik vi har hørt i denne saken?

May Hansen (SV) [11:12:14]: Det er helt riktig at SV er opptatt av barns rettigheter, og vi mener at denne endringa i loven nå gir barn rettigheter på lik linje med andre barn i Norge som vokser opp med en forelder, som er adopterte, eller som lever med to foreldre av samme kjønn.

Representanten Woldseth vet også – vi har sittet i denne komiteen veldig lenge – at i forrige periode gav faktisk SV Regjeringa flertall for kjent donor i Norge. Det betyr at når vi nå åpner for assistert befruktning i Norge, gir vi faktisk barn av lesbiske rettigheter til å vite sitt opphav når en er 18 år. Det er helt riktig. Men det er også slik for heterofile. Heterofile får også assistert befruktning. Hvis vi skal følge retorikken til Fremskrittspartiet, må Fremskrittspartiet være imot adopsjon og imot assistert befruktning for heterofile.

Olemic Thommessen (H) [11:13:29]: I likhet med representanten Hansen deltar jeg i de jublende grupper. Men i denne panegyriske tilslutning har vi også en plikt, synes jeg, til å respektere dem som synes dette er vanskelig. Det er meget gode grunner til at man synes at dette er vanskelig. Vi snakker om holdninger som er dypt forankret i tro, i dype og lange tradisjoner i forhold til oppfatningen av naturens orden og av dennes betydning for hvordan vi innretter oss. For oss har det vært svært viktig at vi ved sentrale korsveier viser den respekten, og ved sentrale korsveier viser at vi i et sammensatt, moderne samfunn som gir plass, skal ha plass til alle. Derfor har vi ønsket å gi en reservasjonsrett for helsepersonell. Jeg synes det ville være interessant å høre et synspunkt på dette fra May Hansen, som selv tilhører denne gruppen. Hvorfor skal ikke helsepersonell kunne reservere seg i disse spørsmålene?

May Hansen (SV) [11:14:42]: Det er helt riktig at jeg er jordmor og har reservasjonsrett i enkelte saker. Jeg mener faktisk at det ikke er nødvendig å gi en reservasjonsrett for helsepersonell i denne saken, fordi man nå skal likestille heterofile og lesbiske og behandlinga av dem innenfor et system som heter helsevesenet i Norge. Det er et stort system. Helsepersonell bør ikke delta i denne typen behandling, det vet vi jo. Så det er ikke noe problem for folk ansatt i det norske helsevesen ikke å være med på assistert befruktning av lesbiske hvis man ikke ønsker det.

Jan Sahl (KrF) [11:15:39]: Jeg merket meg at representanten May Hansen i sitt innlegg påberoper seg flertallet av Norges befolkning for det som skjer i dag. Det vi vel kan slå fast med nokså stor sikkerhet ut ifra flere målinger, er at den norske befolkning er svært splittet og delt omtrent på midten i synet i denne saken.

Så til spørsmålet mitt: Norges Kristne råd, som representerer bredden i norsk kristenliv, har i forbindelse med denne behandlingen bedt om å få utredet obligatorisk borgerlig vigsel. I den åpne høringen var representanten May Hansen svært opptatt av obligatorisk borgerlig vigsel og

stilte flere spørsmål angående denne saken. Da spør jeg: Hva er det som har endret seg for SV og for representanten May Hansen, siden hun ikke har fulgt opp sin positive innstilling til dette i forbindelse med høringen, og nå velger – også i innlegget – å kjøre en konfrontasjonslinje mot Kirken der en håper og ber om at Kirken må ta dette ansvaret i framtiden?

May Hansen (SV) [11:16:48]: Jeg kan ikke si at en innbydelse til Kirken er en konfrontasjonslinje. Det er utrolig mange i Den norske kirke, det hørte vi også på høringa, som er positive til å vie lesbiske og homofile.

Når det gjelder dette med utredning av borgerlig vigsel, har vi hørt av innleggene her i dag at det ikke er slik at man hadde fått flertall for en borgerlig vigsel. Det er snakk om en utredning. SV har fremmet forslag om borgerlig vigsel mange ganger, og det er vel kun Venstre som har støttet oss i det. Vi ønsker primært et skille mellom stat og kirke og en borgerlig vigsel for alle. Men vi har altså nettopp inngått et forlik i Stortinget i forhold til statkirke, hvor man påberoper seg fortsatt å ha en folkekirke, og det er den største vigselinstitusjonen vi skal ha. Vi mener faktisk at bakgrunnen for dette forslaget er å utelukke lesbiske og homofile fra en kirkelig vigsel.

Trine Skei Grande (V) [11:18:02]: Jeg vil gjerne fortsette videre der, for jeg skjønner at SV ikke har fått idealmodellen sin. Det skjer ofte når man skal samarbeide med andre partier. I denne saken, som er en viktig sak, har jo Senterpartiet fått lov til å stå fritt. Da skjønner jeg ikke hvorfor SV ikke får lov til å stemme for en utredning av det de prinsipielt mener. Vi kan gjerne koble borgerlig vigsel til denne saken, men den utredninga som ligger i forslaget, hadde fått flertall hvis SV hadde fått lov av de andre regjeringspartiene til å stemme for den. Så hvorfor kjempet dere ikke for det? Hvorfor ønsket dere ikke å utrede den modellen dere sjøl prinsipielt er for?

May Hansen (SV) [11:18:47]: Det er ikke slik at vi ikke fikk lov, men vi mener faktisk at den utredninga burde vært fremmet i forbindelse med det forliket vi nettopp har hatt når det gjelder statkirke. Jeg er litt i stuss over at Venstre har gått inn på denne retorikken som i utgangspunktet var benyttet av Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet, for faktisk å utelukke at Kirken tar stilling til å vie homofile og lesbiske. Denne loven handler om likhet mellom to mennesker som elsker hverandre, for å kunne inngå et juridisk ekteskap. Det forslaget som ligger her om utredning, hadde ikke ført til at vi hadde fått borgerlig vigsel. Det hadde bare ført til at Kirken kunne lene seg tilbake og si at dette tar vi ikke stilling til. Det ønsker ikke SV, og det hadde kanskje vært greit at Venstre hadde støttet oss i det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Björg Tørresdal (KrF) [11:20:03]: Kristelig Folkeparti ønsker å beholde dagens ekteskapslovgivning. Vi kommer derfor til å stemme mot alle forslag fra Regjerin-

gen. Jeg tror det er mange langt utover våre velgere som er enige med oss.

Denne debatten om ny ekteskapslov bærer preg av at det er noen som vil stigmatisere og mistenkeliggjøre sine meningsmotstandere. Det kan høres ut som om vi som er mot forslaget til ny ekteskapslov, ønsker å regulere homofile bort fra samfunnet og stilltiende godta diskriminering. Det er både trist og usaklig.

Det er trist fordi det skaper et bilde av at det er uenighet om hvorvidt det er ok å diskriminere homofile, noe det selvsagt ikke er. Det er usaklig fordi Kristelig Folkeparti gjentatte ganger har tatt sterkt avstand fra enhver diskriminering av homofile.

Mange homofile opplever diskriminering på arbeidsplassen, på skolen og ved boligkjøp. Derfor sørget Bondevik II-regjeringen for å lovfeste et forbud mot diskriminering av homofile i arbeidslivet og i husleiemarkedet og å opprette et eget ombud som skal sørge for å følge opp diskriminerings sakene.

Kristelig Folkeparti vil sikre gode rammer for forpliktende samliv for alle, uavhengig av om de er heterofile eller homofile. Dette handler om voksnes rettigheter til gode rammer rundt sine samliv og rett til å bli møtt med respekt for sine livsvalg. Det mener vi er ivarettatt i dagens lovgivning. Vi ønsker å beholde ekteskapsloven for ekteskap mellom mann og kvinne og partnerskapsloven for samliv mellom to av samme kjønn.

Så over til barns rettigheter: Kristelig Folkeparti er opptatt av å sikre alle barn god kontakt med begge foreldrene, uavhengig av om disse er biologiske eller ikke. Når et barn fødes inn i et etablert partnerskap, mener Kristelig Folkeparti at vi må sikre barnets rettigheter til god kontakt med begge foreldrene. Derfor støttet vi forslag fra Regjeringen om å lovfeste retten til foreldrepenger og lønnet permisjon for adoptivforeldre i registrerte partnerskap. Jeg føler behov for å presisere hvilke grep vi har tatt for å støtte barns og homofiles levevilkår når det gjelder dette.

Jeg tviler ikke på at et homofilt par som lever i partnerskap, kan tilby gode rammer rundt et barns oppvekst. Det er mange gode omsorgspersoner i samfunnet vårt som ikke kan bli vurdert som adoptivforeldre, bl.a. heterofile samboere.

Ved adopsjon må samfunnet forsøke å skape mest mulig optimale oppvekstvilkår for barnet. Kristelig Folkeparti mener at et barn som adopteres, bør ha rett til både en mor og en far som lever i et stabilt forhold. Barns risiko for å oppleve samlivsbrudd er mer enn tre ganger større i et lesbisk partnerskap, og i tillegg går de glipp av en far. Å si nei til å likestille heterofile og homofile par med hensyn til adopsjon handler ikke om diskriminering, men om å sette barns behov i sentrum. Det er ingen menneskerett å få barn, men det er et barns rett å få foreldre.

Kristelig Folkeparti mener at en biologisk far kun kan erstattes av en annen omsorgsperson når dette er nødvendig av hensyn til barnets beste, og ikke systematisk og planlagt, som et flertall i komiteen går inn for ved å åpne for assistert befruktning av lesbiske. Noen barn har allerede i dag homofile eller lesbiske fosterforeldre, f.eks. som følge av at en slektning og hans eller hennes partner har

overtatt foreldreansvaret for barnet ved foreldrenes dødsfall. Disse barna har en særlig tilknytning til paret, og paret bør etter Kristelig Folkepartis syn kunne vurderes som adoptivforeldre, hvis dette viser seg å være til barnets beste.

Dette forslaget, som innebærer en grunnleggende forandring når det gjelder en av samfunnets viktigste institusjoner, nemlig ekteskapet, og som er en av de viktigste rammene rundt barns oppvekst, burde selvsagt vært grundig utredet før det fremmes som lovforslag. Kristelig Folkeparti foreslår derfor å sende saken tilbake til Regjeringen for en bedre utredning.

Det er ingen menneskerett å inngå ekteskap. I Sverige har de sett nærmere på dette og laget en utredning som heter «Åktenskap för par av samma kön – Vigsselfrågor». Konklusjonen i denne utredningen er klar. De aktuelle menneskerettighetskonvensjonene gir ikke homofile par noen rett til ekteskap. Det er heller ikke diskriminerende å opprettholde to ulike lovverk for heterofilt og homofilt samliv. Det slås òg fast i lovforslaget fra Regjeringen.

Å sammenligne forslaget til ny ekteskapslov med partnerskapsloven blir meningsløst. Forslaget til ny ekteskapslov er først og fremst en reform som setter voksnes behov for barn i sentrum, og som skyver barns rettigheter til side. Barns oppvekstvilkår preges av hvorvidt barnet har mor og far som rollemodeller i sitt daglige oppvekstmiljø. I lovforslaget står det at

«barn bør ha rett til å kjenne sitt biologiske opphav. Dette kan ha psykologisk og medisinsk betydning for barnet».

Mannspanelets medlem, Heikki Holmås fra SV, har uttalt:

«Det er nødvendig å begrunne at far er viktig.»

Hvorfor vil Regjeringen gi lesbiske rett til kunstig befruktning og derigjennom frata barn muligheten til å vokse opp med en far?

Kristelig Folkeparti mener at barns konvensjonsfestede rett til begge foreldre må vernes. FNs barnekonvensjon artikkel 7.1 fastsetter at barnet så langt det er gjørlig, skal ha rett til å kjenne sine foreldre og få omsorg fra dem. Artikkel 18.1 fastsetter at nasjoner som aksepterer barnekonvensjonen, skal følge prinsippet om at begge foreldre har et felles ansvar for barnets oppdragelse og utvikling. Ifølge proposisjonen på side 11 gjelder artikkel 7 retten til å kjenne sine biologiske foreldre.

En rett til assistert befruktning for lesbiske vil føre til at flere barn vil vokse opp uten sine biologiske foreldre. Barn som har kjent donor, vil få muligheten til å vite hvem den biologiske faren er når barnet fyller 18 år, men barn som har ukjent donor, vil fratras retten til noensinne å kunne kjenne sitt opphav. Regjeringen legitimerer òg bruk av ukjent donor ved at den lesbiske partneren vil kunne bli medmor selv om ukjent donor benyttes ved godkjente klinikker i utlandet. En slik utvikling mener Kristelig Folkeparti klart ikke er til barnets beste.

Hvis Odelstinget i dag gir lesbiske rett til assistert befruktning, vil Kristelig Folkeparti subsidiært gi støtte til forslaget fra Høyre og Venstre, som er omdelt i salen. Dette forslaget går ut på at sædgiver skal være kjent.

Forkjemperne for assistert befruktning av lesbiske hevder at det må åpnes for dette i Norge, for ellers vil lesbiske ordne seg med ukjent donor i utlandet eller kjøpe sæd på Internett. Vi kan ikke i norsk lovgivning åpne for å frata barn retten til å vokse opp med en far fordi noen skaffer seg barn over Internett eller på en utenlandstur.

Regjeringens lovforslag etterlater en rekke ubesvarte spørsmål når det gjelder fars rolle i et barns oppvekst. Det entydige politiske signalet har i mange år vært at fedre bør stille opp mer for ungene sine, uavhengig av om det er samlivsbrudd og nye familier. Signalet i Regjeringens lovforslag gjør det motsatte: Hvis to voksne tar omsorgen, er far overflødig.

Jeg er ikke stolt av alt Kristelig Folkeparti har sagt om homofile opp gjennom årene. Det er sikkert mange som er blitt såret. Det er jeg lei meg for. Samtidig må man ha respekt for at Kristelig Folkeparti, på lik linje med alle andre partier og samfunnet for øvrig, har endret syn på både homofile og deres rett til å leve i forpliktende samliv. Derfor mener jeg at dagens debatt i denne sal må fokusere på det som er emnet i dag, på de politiske endringene som foreslås i ekteskapsloven, adopsjonsloven, bioteknologiloven og barneloven. Endringene er omfattende, og de fortjener å bli belyst langt grundigere enn i Regjeringens lovforslag. Når en så stor opposisjon i Stortinget og en stor opposisjon i folket ber om en utsettelse og ber om en bedre utredning, mener jeg at det er oppsiktsvekkende at vi får nei. Det er alltid fornuftig å sette seg godt inn i en sak når man skal gjøre endringer som får store konsekvenser. Det er Regjeringen og flertallet i denne sal tydeligvis ikke opptatt av.

Til slutt vil jeg ta opp og sterkt anbefale forslag nr. 5.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten Bjørg Tørresdal har teke opp det forslaget ho refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [11:29:58]: Historien gjentar seg: Kristelig Folkeparti har til alle tider tegnet skremmebilder av og vært imot alle lovendringer som skulle sikre rettferdighet og likestilling for homofile. I 1954, da avkriminalisering første gang ble foreslått, mente Kristelig Folkeparti at homoseksualitet var en trussel. I 1972 ønsket Kristelig Folkeparti fortsatt kriminalisering. Da partnerskapsloven kom, mente Kristelig Folkeparti at den ville svekke ekteskapets stilling, og at den var en ulykke. I 1996 fremmet Kjell Magne Bondevik et Dokument nr. 8-forslag om å oppheve partnerskapsloven.

Nå omfavner plutselig Kristelig Folkeparti varmt den samme loven. Nå er det felles ekteskapslov som vil svekke ekteskapets stilling. Kristelig Folkeparti har tatt feil alle ganger tidligere. Kan representanten forklare hvorfor vi nå skal tro på Kristelig Folkeparti?

Bjørg Tørresdal (KrF) [11:30:55]: Alle partier i denne sal har ment noe om partnerskapsloven. De som

har snudd mest, er de som i dag sier at partnerskapsloven er diskriminerende. Arbeiderpartiet sa noe helt annet da partnerskapsloven ble vedtatt.

Jeg er glad for at vi i dag har en debatt i denne sal om hva som er dagens situasjon. Dagens situasjon er at det foreslås en lov som vil endre barns rettigheter og oppvekstvilkår. Vi ønsker å beholde partnerskapsloven og ekteskapsloven, og anerkjenner disse lovene.

Bent Høie (H) [11:31:33]: Dette er en gledens dag for mange. Jeg vil benytte anledningen til å takke Kristelig Folkeparti for deres viktige bidrag til at felles ekteskapslov blir vedtatt i dag, ved at Kristelig Folkepartis forrige leder, Valgerd Svarstad Haugland, var den som åpnet opp for at enslige fikk muligheten til å adoptere – et viktig bidrag som åpnet øynene for de fleste for det paradoks at enslige homofile kan bli vurdert som adoptivforeldre, men ikke homofile som lever i partnerskap i et forpliktende forhold.

Jeg har et spørsmål til representanten Tørresdal. Kristelig Folkeparti skriver i innstillingen:

«Disse medlemmer er enig med direktoratet i at barn har best av å vokse opp med både en mor og en far, og at dette er spesielt viktig for adoptivbarn.»

Hvorfor ser ikke Kristelig Folkeparti da paradokset i at de stod i spissen for at enslige fikk adoptere, mens de nå er motstandere av at homofile i et forpliktende samliv får adoptere?

Bjørg Tørresdal (KrF) [11:32:28]: Loven sier i dag at det gis mulighet for at enslige skal bli vurdert som adoptivforeldre dersom det er til «barnets beste».

Det finnes noen eksempler: Dersom en enslig er den som står nærmest barnet i en situasjon der foreldrene f.eks. dør i en ulykke, kan det være rett å åpne for at en enslig skal få adoptere. Dersom foreldrene dør, og den onkelen eller tanten som står nærmest barnet, er homofil og lever i et homofilt parforhold, støtter Kristelig Folkeparti at dette paret skal få adoptere barnet.

Vi har alltid barnets beste som vårt utgangspunkt i adoptivsaker.

May Hansen (SV) [11:33:22]: Kristelig Folkeparti har i innstillinga flere ganger sagt at det optimale for et barn er å vokse opp sammen med mor og far, og at det biologiske opphavet er veldig viktig.

Det er faktisk ganske mange barn i Norge som ikke lever i den settingen. Veldig mange barn bor med én forelder, mange barn er adoptert, og mange barn er født inn i lesbiske forhold og partnerskap og lever med to foreldre av samme kjønn.

Er ikke Kristelig Folkeparti bekymret for at man sender ut et signal til veldig mange barn i Norge om at den familiesettingen de bor i, ikke er optimal eller god nok? Er man heller ikke bekymret for at man ved ikke å gi assistert befruktning i Norge, faktisk utelukker at barn får vite hvem som er donor?

Bjørg Tørresdal (KrF) [11:34:26]: Når et barn skal adopteres, er det samfunnet som skal legge til rette for

hvordan familielivet skal bli. Det fins mange grunner til at barn vokser opp med en av foreldrene, men når samfunnet skal lage regler for adopsjon, skal de velge det optimale. De skal velge en far og en mor og legge forholdene til rette for alle andre familiekonstellasjoner, og selvfølgelig gjennom barnehage og skole sørge for at alle barn får møte omsorgspersoner av begge kjønn. Ved adopsjon er det samfunnet som skal ha ansvaret for å legge til rette for dette.

Erling Sande (Sp) [11:35:10]: Kristeleg Folkeparti markerer i dag motstand mot rett for lesbiske kvinner til å bli vurdert for assistert befruktning. Partiet har tidlegare uttrykt at dette synet ikkje har noko med omsorgsevne å gjere. Eg har respekt for eit slikt syn, men berre dersom synet er prinsipielt med omsyn til bruk av donorarvestoff ved kunstig befruktning, uansett legninga til mottakaren.

Spørsmålet mitt til representanten Tørresdal blir derfor: Kan Kristeleg Folkeparti kombinere det synet dei har i saka vi handsamar i dag, med det å vere for moglegheit til assistert befruktning ved hjelp av donorarvestoff? Kva for argument har dei då for å oppretthalde den moglegheita?

Björg Tørresdal (KrF) [11:36:00]: Slik som lovverket er i dag, gis assistert befruktning til ektepar som lever i et stabilt forhold. Det støtter Kristelig Folkeparti. Der vil det være en far og en mor for barnet i oppveksten. Vi ønsker ikke å utvide denne muligheten utover det parforhold som gjelder i dag.

Dette gir meg også muligheten til å svare på May Hansens andre spørsmål, nemlig hvorfor vi ikke vil støtte assistert befruktning i Norge der vi kan få kjent donor. Vi ønsker at et barn fra fødselen av skal få vite hvem det biologiske opphavet er. Med kjent donor er det fra 18 år. Vi støtter subsidiært forslaget fra Venstre og Høyre om at donor skal være kjent.

Truls Wickholm (A) [11:36:51]: Kristelig Folkeparti skriver i sin merknad – sammen med Fremskrittspartiet – at «familien er samfunnets grunnleggende enhet, og den viktigste arenaen for tilhørighet, nærhet, og fellesskap», at forpliktende samliv «gir den beste rammen for barnas oppvekst», at «mange barn opplever en god oppvekst i tradisjonelle familier», og at «barns rettigheter skal ivaretas fullt ut, uavhengig av hvilken familieform de vokser opp i».

Med dette som bakgrunn skulle jeg ønske at representanten Tørresdal kunne forklare hvorfor Kristelig Folkeparti vil nekte mange mennesker i Norge nettopp dette. Hvorfor skal ikke to kvinner som elsker hverandre og som vil ha barn sammen, få lov til å sikre at barnet deres vokser opp i den trygge rammen med familien, og med rettigheter både hos mor og medmor?

Kristelig folkeparti er vel klar over at lesbiske kvinner i dag får barn ved danske fertilitetsklinikker eller på annen måte. Hvis Kristelig Folkeparti kan akseptere dette som en realitet, er det svært vanskelig å skjønne hvorfor de ikke vil sikre at disse barna og disse kvinnene får samme rettigheter som oss andre.

Hvorfor vil ikke Kristelig Folkeparti sette disse barna først?

Björg Tørresdal (KrF) [11:37:51]: I all lovgivning har vi fokus på barn og barns rettigheter. Dette blir å snu hele debatten på hodet, for den saken som vi behandler i salen i dag, handler om voksnes rettigheter til å få barn. I saker der vi diskuterer barns rettigheter, ønsker vi at alle barn, uansett foreldre, opphav, herkomst, skal ha like rettigheter i Norge. Det gjelder også våre innvandrerbarn. Men da er det barnet som er utgangspunktet for debatten. I dag er det de voksnes rettigheter som står på dagsordenen.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Trond Lode (Sp) [11:38:38]: I Senterpartiet er alle representantar fristilte i behandlinga av denne proposisjonen. Det betyr at mine posisjonar i innstillinga representerer mitt syn åleine. Dette meiner me er riktig, fordi dette for alle i Senterpartiet handlar om viktige verdspørsmål, men med forskjellig tilnærming.

Personleg er eg glad for at me med dei lovendingane me i dag gjer, får eit juridisk rammeverk som er tilpassa den samtida me lever i. Me viser veg mot målet om å oppnå eit inkluderande og likestilt samfunn. Mange ungar veks opp med homofile foreldre, og dei familieane fortener den same aksept av samfunnet som andre familiar. Mange ungar lever dagleglivet med éin omsorgsperson. Ofte har vedkommande og ungen ein familie og eit nettverk der begge kjønn er representerte. Eg synest det er viktig at alle foreldre syter for at deira ungar har gode rollemodellar av begge kjønn. Men det er uansett ikkje berre vårt kjønn som definerer oss som menneske og gjer at me tilfører ungane våre forskjellige livserfaringar og verdjar. Alle foreldre tilfører ungane sine individuelle perspektiv. For meg er det umogleg å sjå på mine homofile og lesbiske venner som mindre verdige omsorgspersonar enn det eg og kona mi er for vår son, berre på grunn av at dei har same kjønn eller har ei anna seksuell legning. Når det kjem til omsorg, viser livet meg at legning er irrelevant.

Svært mange lever livet sitt utanfor kjernefamilien mor, far, barn. Ved å argumentera for ulike rettar ut frå ei snevert definert samfunnsnorm gir ein beskjed om at deira familie er mindre ønskt enn andre familiar. Endå verre er det om samfunnet framleis lèt det eksistera ulike juridiske rettar for ungar definert ut frå den seksuelle legninga til foreldra. I dag blir det innført like juridiske rettar for alle ungar i Noreg, og det er eg svært glad for å få vera med på.

Ekteskapet som ei verdig og forpliktande ramme rundt kjærleik og samliv er eit gode. Å ekskludera homofile og lesbiske frå å inngå i same institusjon vil opplevast som diskriminerande. Det me i dag gjer, er å styrkja ekteskapet.

For meg er det viktig at Kyrkja blir gitt sjølvstyre i dette spørsmålet, og at det blir innført ein vigselfrett og inga vigselfplikt, slik det ligg i proposisjonen. Eg har ikkje tru på tvang i denne samanhengen, og eg respekterer at dette for mange er eit trusspørsmål.

Nokon peikar på dei utfordringane som ungar av ho-

mofile i dag møter og vil møta i framtida. Dersom ungar møter vanskar på grunn av foreldra si legning, blir dei vanskane skapte av omgivnadene og ikkje av korleis familien er sett saman. Er ein redd for at ungar skal mobbast, er første bod å læra ungene våre ikkje å mobba.

Det er ikkje veldig mange år sidan ein kunne oppleva at viss ein var født utanfor ekteskap, vart ein født utan den same statusen, dei same rettane og dei same moglegheitene som andre ungar. Den sorga eit slikt liv kunne føra med seg, skriv seg frå haldningar i samfunnet og ikkje det mangel på ein ekteskapskontrakt isolert sett kan føra med seg.

Det Stortinget i dag gjer, er å senda eit rungande signal til heile samfunnet om at diskriminering og mobbing av lesbiske og homofile er uønskt og avleggs. Og viktigast: Me sender eit signal til alle ungar om at alle ungar, foreldre og familiar er like mykje verdt.

Til slutt vil eg fremja forslag nr. 9, som er utdelt litt seint, på vegner av Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti, Venstre og meg sjølv.

Presidenten: Representanten Trond Lode har teke opp det forslaget han sjølv refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [11:43:41]: Som representanten Lode sa, slutter han seg til det meste av loven.

Her om dagen var det en annonse i en av våre riksaviser hvor det stod noen sitater fra valgkampen i 2005, bl.a. et sitat fra Magnhild Meltveit Kleppa i Senterpartiet:

«Dere trenger overhodet ikke la dere plage av skremmeskuddene (...) om at en rødgrønn regjering vil innføre kjønnsnøytral ekteskapslovgivning.»

Der stod det også et sitat fra Trond Lode:

«Vi er ikke for en kjønnsnøytral ekteskapslov.»

Dette stod i Stavanger Aftenblad 22. august 2005.

Mitt spørsmål til representanten Lode er om han kan bekrefte disse uttalelsene. Og i så fall: Hva mener han om politikere som lyver eller ikke holder det de lover? Er dette egnet til å svekke tilliten til politikerne og skape politikerforakt?

Trond Lode (Sp) [11:44:37]: Eg kan først bekrefte at det er rett sitat av meg. Eg kan òg bekrefte at sitatet av Magnhild Meltveit Kleppa er upresist.

Eg har tidlegare teke sjølvkritikk for at eg såg litt for enkelt på dette spørsmålet i 2005. Det står eg ved. Det er auka kunnskapsnivå og eit nærmare forhold til saka som har gjort at eg rett og slett har forandra standpunkt. Den gongen stod eg for det eg då sa, og i dag står eg for at det er riktig å innføra ei ny ekteskapslov.

Björg Tørresdal (KrF) [11:45:30]: Representanten Trond Lode sa nettopp at han hadde endret standpunkt når det gjelder ekteskapsloven. Har han endret standpunkt når det gjelder familien og et barns rett til å ha en mor og en far? Det har vært slik politisk at man jobber veldig for at fedre skal få mer tid i hjemmet – med pappapermisjon, rett til fravær fra jobb dersom barnet er sykt, en masse ting

som gjør at det blir mulig for barn å være mer sammen med sin far. Og det er en masse ordninger med kvotering til jobben i barnehage og skole som gjør at barn som gjerne lever med sin mor, får møte flere menn i oppveksten.

Har representanten Trond Lode og Senterpartiet nå fått et nytt syn på behovet for en far og en mann i oppveksten?

Trond Lode (Sp) [11:46:16]: Mitt syn på ungars behov for ein far har ikkje utvikla seg stort. Det som eg ser på som viktig, er at det er alle foreldres ansvar å gi ungene sine gode rollemodellar av begge kjønn. I barnehagepolitikken prøver dei å stimulera til at fleire menn kan verta barnehagetanter – hadde eg nær sagt. Eg synest det er veldig viktig uansett kva kjønn foreldra har, at dei har ansvar for å gi ungene gode rollemodellar av motsett kjønn dersom det ikkje finst i kjernefamilien av foreldre og barn.

Trine Skei Grande (V) [11:47:16]: Senterpartiet har vært opptatt av å beholde den sterke folkekirka, og har i debatter tidligere sagt at Venstres modell med å skille borgerlig vigsel og velsignelsen er med på å svekke Kirken.

For kort tid tilbake giftet «kronprinsessen», eller egentlig mest definert her i salen som statsråden for samferdsel, Liv Signe Navarsete, seg først borgerlig, for så å få sitt ekteskap velsignet i Sjømannskirka i London. Er det slik at hennes måte å inngå ekteskap på på noen måte svekker Kirken?

Trond Lode (Sp) [11:48:01]: Eg tvilar på at enkelttilfelle svekkjer Kyrkja. Men det er riktig som representanten Skei Grande seier, Senterpartiet er oppteke av å bevare ei open og brei folkekyrkje. Me ser at for veldig mange er inngåing av ekteskap i Kyrkja ein viktig del av deira forhold til Kyrkja. Over 50 pst. av ekteskapa vert inngått i Kyrkja. Me ønskjer ikkje å gjera det meir tungrodd og vanskeleg for det norske folk å gifta seg, som me opplever at det vil verta ved å innføra først ein borgarleg vigsel og så, dersom ein vil ha velsigning i Kyrkja, ein ny operasjon – altså dobbelt arbeid for å verta gifte. Det ønskjer ikkje Senterpartiet.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [11:49:04]: Det står respekt av en representant som klart og tydelig og uten sjenanse forteller Stortinget og velgerne at han har løyet i valgkampen, og at han har forandret mening.

Han sier også i replikkordvekslingen med Kristelig Folkeparti at han har hatt det samme synet på fars posisjon i forhold til barn hele tiden, og at han ikke har endret syn på det området. Da antar jeg at han alltid har ment at fars posisjon egentlig ikke er noe mer enn en sædcelle, at far ikke trenger å delta i barnets oppvekst, og at man ikke trenger å kjenne sin far før man har fylt 18 år. Slik fremgår det i hvert fall når man leser de merknader som representanten er med på i den innstillingen vi har til behandling her i dag.

Trond Lode (Sp) [11:49:59]: Eg ønskjer ikkje å ta del i omgrepsbruken til representanten Knudsen når det

gjeld fars betydning og min kommunikasjon med omverda i siste valkamp. Eg oppfattar det ikkje som at eg laug. Det var mi oppfatning då. Eg var ærleg då. Denne gongen måtte eg òg kjenna på magen: Kva er det riktig å gjera i denne salen? Og då måtte eg forandra syn.

Eg reknar med at representanten viser til forslaget om kjend sædgivar ved sæddonasjon. Der varsla eg i komiteen at eg sannsynlegvis kom til å støtta det i salen. Og det kjem eg til å gjera.

Dagrun Eriksen (KrF) [11:50:53]: Vi har fått mange henvendelser fra representantens lokale folk om vi kan snakke med partiet. Vi har vel sagt at det får de gjøre selv, for å se hva de har.

Når jeg hører på både innlegget til representanten og svarreplikkene her når det gjelder engstelsen for Kirken og konsekvensene for Kirken, stiller jeg meg et veldig klart spørsmål: Hvorfor trykket ikke Senterpartiet mye mer på for å få en konsekvensutredning av denne saken før den kom fram? Det er en komplisert sak. Hva vil skje hvis nå trossamfunn sier at vi ikke lenger vil vie? Har Senterpartiet og regjeringspartiene tenkt igjennom hva som vil skje med hele vigselforsamlingen i vårt samfunn?

Trond Lode (Sp) [11:51:44]: Som eg har hevda tidlegare, vil Senterpartiet synast det er leit dersom det vigselforsamlingen som i dag vert handtert av Kyrkja, fell bort. Vi synest at det er ein fordel for å bevare eit folkeleg engasjement og ei breidd for Den norske kyrkja.

I denne saka har ikkje Senterpartiet makta å ha eit felles standpunkt, rett og slett fordi me har ei takhøgde både for tru og tvil i vårt parti, og derfor har me funne det nødvendig å fristilla våre representantar. Dermed har ikkje saka vore gjenstand for initiativ verken i positiv eller negativ retning for Regjeringa la fram sine forslag.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed over.

Trine Skei Grande (V) [11:53:06]: Det er en historisk dag. Jeg er nok ikke enig med dem som mener at det er store endringer som gjøres, men det er veldig viktige endringer som gjøres, for jeg er faktisk født, uten å røpe min alder helt, i et land der homofili var underlagt straffeloven, og der landets biskoper mente at en opphevelse av det ville føre til fortapelse for landet. Helt fram til i dag kan homofile og lesbiske oppleve vold, overgrep og utestenging fra samfunnet. Det er faktisk ikke lenger tilbake enn da vi feiret freden i 1995, at homofile ble kastet ut av toget på Karl Johan fordi de ville markere de 15 000 som ble drept i konsentrasjonsleirene på grunn av sin legning. At de ble kastet ut av toget, ble møtt med forståelse i 1995. Det er den historiske tradisjonen vi faktisk står i i dag.

Det er derfor jeg er veldig stolt av å være Venstre-medlem, og det er derfor jeg er stolt over den Venstre-tradisjonen jeg står i. Det handler ikke bare om Røiseland, indremisjonmann og stortingsrepresentant for Sørlandet, som kjempet for å få fjernet homofiliparagrafen i straffeloven. Tradisjonene går mye lenger tilbake enn som så. Jeg

står også i tradisjonen til Castberg, Venstre-mannen som kjempet igjennom de castbergske barnelover, som sikrer at alle barn har rett til å arve sin far, sjøl om de er født utenfor ekteskap. Folk sa at umoralen kom til å flyte i samfunnet hvis Castbergs lover ble vedtatt. Det som var Castbergs prinsipp, var at man aldri skal straffe barn for voksnes valg. Man skal aldri straffe barn fordi voksne har gjort noen valg man ikke er enig i. Det var de prinsippene Castberg fikk igjennom.

Dette har tatt lang tid. Det skal det også, for det tar lang tid å endre folks holdninger. Jeg kommer tilbake til det.

Jeg hadde nok ønsket at Regjeringa også hadde tatt seg tid til en prosess der man så på ulike modeller for å løse disse utfordringene. Vi i Venstre er i dag veldig komfortable med vår stemmegivning. Det vi stemmer for i dag, har stått i Venstres program over gjentatte valg, så vi føler ikke at vi har blitt påtvunget noe som har gått altfor fort. Men jeg hadde ønsket at Regjeringa i hvert fall hadde tatt seg tid til å utrede ulike modeller for ekteskapslov, også Venstres modell, for mange føler usikkerhet for at vi skal påtvinge trossamfunn meninger de ikke har, og de hadde faktisk blitt bedre sikret med Venstres forslag til ekteskapsmodell.

I vår modell, som vi programfestet ved forrige stortingsvalg, skiller vi den borgerlige delen fra den religiøse delen. Det betyr ikke at man skal gifte seg to ganger. Det betyr at ett sted gjør man papirarbeidet, og ett sted har man seremonien. Det er en modell som finnes i en rekke europeiske land. Dette er prøvd ut godt og vel i mange andre land, så det er noe vi vet fungerer. For dem som er engstelige, som representanten Lode, for at man ikke skal ha like stor høytidsstemning når man går oppover kirkegulvet, er det faktisk sånn at sjøl om prins Felipe av Spania hadde fylt ut papirene før han gikk opp kirkegulvet, var det det at han gikk opp kirkegulvet, som ble vist på tv.

Det er heller ikke snakk om at noen skal påtvinges en borgerlig seremoni, for seremonien må folk få velge sjøl. Det som er viktig for Venstre med en sånn modell, er at da gir man staten det som er statens, og Kirken og trossamfunnene det som er deres. Ekteskap består av to ting. De består av en forpliktende juridisk avtale mellom to mennesker. Det er en fantastisk juridisk pakke – justisministeren sitter i salen og bare nikker – med arveregler, skilsmiseregler, ja det er faktisk lagt inn angrerett i systemet. Og har man barn, er det også lagt inn at man skal forhandle og prøve å bli enige. Det er en fantastisk juridisk pakke. Den juridiske pakken har staten laget. Det er statens. Og staten må behandle alle borgere likt. Den andre delen ekteskapet består av, er seremonien – velsignelsen, for oss som tilhører Den norske kirken. Den velsignelsen er også viktig, og den vil jeg nok oppfordre Kirken til å legge mer tyngde i, for jeg oppfatter at Kirken i dag har abdisert litt, at det er jusen de lener seg på, og ikke den faktiske tyngden som velsignelsen er. Høringen i komiteen viste at det er en autoritet som Kirken bør ta tilbake for egen del.

Det er ingen som har rett til å få barn. Selvfølgelig ikke. Men når det gjelder adopsjon, har folk rett til å bli vurdert. I dag kan homofile og lesbiske være både besøkshjem og fosterhjem, og det vil være ganske dumt hvis de ikke også har muligheten til å bli vur-

dert med tanke på adopsjon, når det er rett for barnet.

Jeg har også fått mail om at man er redd for at noen skal bli mobbet. Det er et ganske utrolig grunnlag å lage lover og regler på i et samfunn. Tenk om alle gjennom alle tider hadde brukt det som prinsipp! Tenk hva slags samfunn vi hadde laget oss da! Tenk hvilken toleranse vi hadde klart å bygge i samfunnet da! Det hadde blitt et fælt samfunn. Et sånt samfunn vil jeg faktisk aldri være med og kjempe for.

Barn blir til. Barn er der. Og jeg vil at vi skal bringe Castberg inn i dagens lovgivning ved å si: Vi skal ikke vurdere om det er moralsk riktig, eller om det gjøres sånn som vi ville gjort det, i forhold til hvordan barn har blitt til, men når barna er der, skal vi sørge for at de har de rettighetene og den juridiske sikkerheten som barn skal ha. Det var det Castberg kjempet for på 1880-tallet. Det er det vi må kjempe for i dag. Derfor har det vært viktig for Venstre, når vi nå endrer bioteknologiloven, å gjøre det ut fra én motivasjon, nemlig at barn skal ha rett til å vite om sitt biologiske opphav. Vi vil bruke lovverket til å stimulere til det mest mulig. Disse barna kommer til å komme, uansett, og jeg vil at det skal legges mest mulig til rette for at disse barna har de juridiske rettighetene de kan ha, og ha retten til å vite hvem deres biologiske far er.

Til slutt har jeg lyst til å si to ting. Jeg husker den første ordentlig åpne homsen jeg ble kjent med. Jeg var da 17–18 år og var i Unge Venstre, som jo alltid har hatt sin homsekvote, og jeg husker vi snakket om: Hvorfor blir det så outrert? Hvorfor blir man så annerledes? Jeg husker han sa: Når du må bryte så med samfunnet og med nettverket ditt for å kunne være den du er, er du ikke lenger forpliktet av samfunnets normer. Det var en veldig stor aha-opplevelse.

Det vi gjør i dag, er at vi faktisk sier at vi vil at alle skal bli behandlet likt, men det vil også bety at vi skal kunne vente at fellesskapets normer skal gjelde alle. Fellesskapets normer sier at nå forventer vi at alle skal ha muligheten til å inngå forpliktende fellesskap, men da forventer vi også at fellesskapets normer ligger der. At alle skal ha muligheten til å bli behandlet likt, betyr også muligheten til å tilhøre fellesskapet når det gjelder like normer. Jeg tror det er der nøkkelen ligger i forhold til både hva unger vil være, og til hva forpliktende samliv vil være.

Det er ingen trussel mot ekteskapet at flere mennesker får inngå forpliktende avtaler seg imellom for samlivet sitt. Det er faktisk veldig bra for ekteskapet at flere gjør det. Jeg hadde faktisk ønsket at veldig, veldig mange flere i samfunnet vårt hadde inngått de forpliktende avtalene, og hadde hatt muligheten til å lage de rammene rundt ungene som vi nå gjør. Jeg syns at det å kjempe imot at noen ikke skal få inngå de forpliktende avtalene, faktisk er det som er å kjempe imot ekteskapet. Ekteskapet bør man absolutt kjempe for som struktur i samfunnet. Forpliktende avtaler mellom mennesker er alltid en fordel for samfunnet. Ja, sånn sett er familiestrukturen også en fordel for samfunnet, men da må alle få muligheten til å inngå de forpliktende avtalene.

Men vi er ikke ferdig med dette. De brevene jeg har

mottatt de siste dagene – og de har blitt mye verre de siste dagene – viser at det er ganske mye igjen. Det er ganske mye fordommer igjen der ute. Det er ganske mye feilinformasjon. Det er ganske mye fordømmelse, og det er ganske mye diskriminering. Så sjøl om vi i dag vedtar en viktig lov, er det faktisk ganske viktig at de fordommene som kommer til uttrykk gjennom det jeg har fått i min postboks, og som sikkert også andre stortingsrepresentanter har fått, også bekjempes.

Til slutt vil jeg ta opp forslag nr. 6, med et sterkt ønske om at flere enn SV, nei enn Venstre – SV droppet ut; de skulle ha vært der, mener jeg – stemmer for det forslaget.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har teke opp det forslaget ho refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Gunn Karin Gjøl (A) [12:03:33]: Først har jeg lyst til å gi representanten Skei Grande ros for et veldig godt innlegg, som jeg synes trakk opp veldig viktige historiske paralleller, og som var særdeles prinsipielt. Hun gav også i innlegget sitt uttrykk for at hun mente Regjeringen burde tatt seg litt bedre tid, noe hun også har gitt uttrykk for i merknaden sin. I merknaden sier hun bl.a. at «en grundigere prosess på forhånd ville kunne ført til at loven ble vedtatt med et bredere flertall i Stortinget».

Jeg må bare innrømme at med unntak av bioteknologiloven synes jeg vi har fått et veldig bredt flertall i Stortinget for loven. Men jeg lurer rett og slett på om Skei Grande vet noe som jeg ikke vet. Dersom vi hadde hatt en NOU og en bredere utredning, vet hun noe om at det ville ha endret synet til representanter enten i Kristelig Folkeparti eller i Fremskrittspartiet i denne saken? For er det ikke sånn at dette først og fremst er et prinsipielt spørsmål der man ikke hadde endret syn om vi hadde hatt noen utredning utover det vi allerede har hatt?

Trine Skei Grande (V) [12:04:36]: Som representanten Gjøl kan se, har vi faktisk fått med oss Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet på et forslag om å utrede borgerlig vigsel – altså et veldig prinsipielt skille. Jeg mener at Venstres modell med å skille den borgerlige delen og den religiøse delen har gjort at den engstelse som fins i befolkningen for at man nå skal presse på Kirken et standpunkt den ikke har, eller presse igjennom noe man ikke har, kanskje kunne blitt betraktelig mindre.

Jeg har et positivt menneskesyn i bunn og grunn, så jeg har også tro på Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti i denne saken, at det er mulig å gjøre noen ting. Jeg hadde håpet en sånn prosess, hvis Regjeringa hadde utredet den modellen skikkelig på forhånd, faktisk kunne vært med og samlet Stortinget om en opprydding mellom jus og kirke, og at vi faktisk da hadde fått en modell som ikke noen syntes det var så viktig å kjempe imot.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [12:05:40]: Representanten Skei Grande sa noe om at man aldri skal straffe barn for voksnes valg. At voksne velger å leve i et homofilt parforhold og skaffe seg barn, er en situasjon vi har. Samtidig

har vi også et betydelig flertall i innstillingen som mener at barn ikke har behov for å kjenne sitt faderlige opphav før i 18 års alder. Blir ikke dette nettopp slik at man straffer barnet for de voksnes valg ved å frata dem retten til å kjenne sin far i oppveksten, med de positive innspill som en mannlig rollemodell kan ha for barns oppvekst?

Trine Skei Grande (V) [12:06:30]: Nei, jeg mener at det er representanten Knudsen som tar fra disse ungene rettighetene. Disse ungene kommer til å komme, uansett. Det å ta fra disse parene muligheten til å få assistert befruktning i Norge, der sæddonor faktisk er kjent, tar fra ungene muligheten til faktisk å få vite sitt biologiske opphav. Hvis Fremskrittspartiet prøver å ha en prinsipiell tilnærming til dette, er det ganske underlig at heterofile par gjerne kan få dette, og det er ikke til forkleinelse for barnets rettigheter til å få vite sitt biologiske opphav at de ikke får vite det før de er 18. Men det at lesbiske par kan få det, og ungene ikke kan få vite det før de er 18, er en stor trussel mot barnets rettigheter. Her er det en ganske stor inkonsekvens i Fremskrittspartiets standpunkt.

May Hansen (SV) [12:07:26]: Vi hadde et særdeles uklart replikkordskifte her mellom representanten fra Høyre og meg i stad, så jeg prøver meg nå på nytt.

Det er slik at lesbiske og heterofile blir forskjellsbehandlet av Høyre og Venstre i innstillingen ved at lesbiske da skal betale for inseminasjon, mens det skal ikke heterofile gjøre. Samtidig er man veldig opptatt av at det er kjent donor. Man sier:

«Klinikk i land som har anonymitet for sædgiver skal ikke regnes som «godkjent helsestell» i henhold til kravene.»

Her legger man opp til en forskjellsbehandling av heterofile og lesbiske ved å si at lesbiske skal betale for sin inseminasjon. Det betyr faktisk at man går på Internett, eller finner andre løsninger. Det betyr også at barn i Norge i større grad blir født med ukjent donor fordi man mener at noen skal betale for det, mens andre ikke skal betale noe for det. Hva mener Venstre om det?

Trine Skei Grande (V) [12:08:30]: Jeg kan beklageligvis ikke gi et like underholdende svar som representanten Thommessen klarte, men prinsippet er ganske enkelt: Heterofile par må også prøve litt. Vi mener at også lesbiske må prøve litt, da med å betale det som ikke er noen stor sum for å få mulighet til å prøve å bli gravid på vanlig måte ved hjelp av inseminasjon. Det tror vi ikke vil være noen stor belastning. Dette er faktisk et forsøk fra vår side på å likebehandle. Det er faktisk slik at heterofile par heller ikke kan komme og få assistert befruktning før man har prøvd litt, noen år. Så dette er faktisk et forsøk på å likebehandle og ikke et forsøk på å forskjellsbehandle.

Laila Dāvøy (KrF) [12:09:26]: Venstre er opptatt av likestilling. Vi har hørt at det er mangel på likestilling å nekte lesbiske retten til å få barn ved bruk av assistert befruktning.

Mitt spørsmål er: Hvorfor er det diskriminerende å

nekte lesbiske rett til assistert befruktning, men ikke mangel på likestilling eller ikke diskriminerende å nekte homofile rett til å få barn ved bruk av f.eks. surrogatmor? Er ikke dette en logisk brist hvis, man mener at alle skal ha lik rett til muligheten for å få barn?

Trine Skei Grande (V) [12:10:07]: Nå mener vi at dette gir åpning for adopsjon, som faktisk gjør det lettere for homofile par å få muligheten til også å få et barn, hvis det er det man ønsker og det også er best for barnet.

Venstre er veldig mot bruk av surrogatmødre fordi det åpner et helt annet moralsk perspektiv. Det handler om at man bruker kvinnekroppen til å selge det å produsere barn – som et salg. Det er vi veldig skeptiske til. Vi mener det er basert seg på et kvinnesyn som vi ikke vil legge til grunn i lovgivningen. Derfor er vi veldig kritiske til bruk av surrogatmor, selv om vi mener at de andre tingene som vi åpner for her, ikke har de moralske perspektivene i det hele tatt.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Statsråd Anniken Huitfeldt [12:11:23]: Dette er en historisk dag. Regjeringen foreslår for første gang å fjerne all diskriminering av homofili i lovverket. De homofile skal ikke lenger bare være gode nok, de skal være like gode som deg og meg til å inngå ekteskap.

Disse spørsmålene har vært oppe i denne sal mange ganger. I 1972 var det snakk om å avkriminalisere homoseksualitet. Kristelig Folkepartis representanter snakket da om at dette ville være en trussel, særlig mot ungdom, og mente at det var viktig å unngå at unge mennesker skulle utvikle seg til å bli varig homoseksuelle på grunn av tidligere erfaringer. Da Odelstinget behandlet partnerskapsloven for 16 år siden, sa dette partiet, som nå snakker om dårlig utredning, at partnerskap på lengre sikt kan bli en ulykke. Det vil virke ødeleggende for samfunnet, medføre normoppløsning og rotløshet og få store, vidtrekkende konsekvenser for samfunnet. Nå er det denne loven som forsvares av dem som før argumenterte med uante konsekvenser for samfunnet.

Heldigvis er det mange som har skiftet syn i denne saken. Det gjorde representanten Tørresdal utmerket rede for. Jeg tror aldri vi hadde hatt en situasjon i dag hvor Anders Gåsland hadde blitt behandlet slik han ble behandlet da han stod fram som homofil leder av Kristelig Folkepartis Ungdom. Andre har også endret syn på ekteskapet. Lode og Meltveit Kleppa har redegjort for det. Det er bare det at når disse kampene har stått i Stortinget/Odelstinget og i samfunnet, er det noen som alltid har holdt igjen, noen som har spredt frykt, mens andre har gått foran.

Nå hører jeg at Kristelig Folkeparti har forandret syn på homofile som omsorgspersoner. De sier at homofile er like gode omsorgspersoner som oss andre. Hvis det er slik at de er like gode omsorgspersoner som oss andre, hva i all verden er det som er galt med dem da?

For det er faktisk slik at det er mange mennesker i vårt samfunn som i årevis har gått rundt og følt skam for noe av det fineste i livet. Det er jammen på tide at vi alle sam-

men tar et oppgjør med de fordommene som homofile og lesbiske har møtt i mange, mange år.

I denne debatten har motstanderne vist at de ikke bare er motstandere av assistert befruktning. De er også mot at ekteskapet skal gjelde for dem som er homofile og lesbiske. Fremskrittspartiet sier at dette handler om den biologiske evnen til å reprodusere seg. Men er de homofile biologisk uegnet for ekteskap? er mitt spørsmål.

Denne saken handler ikke om at spørsmålet har vært dårlig utredet. Det handler ikke om FNs barnekonvensjon. Det handler ikke om kort og dårlig tid. Det handler om følgende: For noen dager siden sto det en annonse i Aftenposten:

«Rikshospitalet 15.5: Vakre Tobias og Ingrid kom tidlig, men godt. En varm takk til alle på obs.-posten, føden, barsel og nyfødtklinikken for hjelp og støtte. Karin og Rona Eriksen Andersgaard»

Annonsen forteller at lille Tobias og Ingrid kom til verden for tidlig. Heldigvis går det bra med begge mødrene og barna. De er fortsatt på Rikshospitalet, mens Odelstinget diskuterer denne saken.

I motsetning til andre annonser som har vært trukket fram i diskusjonen om felles ekteskapslov, er ikke denne annonsen bygd på et konstruert framtidsscenario. Annonsen er ikke et respektløst påfunn fullt av skjellsord som brukes for å rakke ned på homofile og lesbiske foreldre. Karin og Ronas annonse er reell. Den sto i Aftenposten sist uke. Nå er ungene fire uker gamle.

Så er det noen som sier at de setter barna i sentrum. På galleriet sitter det ei jente som heter Sofie. Hun er 18 år, oppvokst med to lesbiske mødre. Når noen sier at de er mot assistert befruktning av hensyn til barna, sier Sofie: Slutt å kalle dine egne fordommer for omtanke for meg. Sofie understreker hvor glad hun er i livet. Hun er ei helt vanlig jente som krever respekt fra dem som skal bestemme i samfunnet. For Sofie og mødrene hennes er dette en historisk dag. Det er også en historisk dag for lille Tobias og Ingrid, som kom til verden 15. mai i år. Med den nye loven får mødrene og barna trygghet og juridiske rammer for sin familie, og deres familie er like mye verdt som andre familier i vårt samfunn. Dette er også en dag da vi endelig slår fast at homofil kjærlighet er like mye verdt som heterofil kjærlighet.

Så hører jeg at denne loven har vært dårlig utredet. Det er mange land som har gjennomført en slik lov: Nederland, Belgia, Canada, Spania og Sør-Afrika. Sverige, som i denne diskusjonen har blitt trukket fram som et eksempel på noen som har ønsket å gå lenger og utrede saken enda mer, har altså innført assistert befruktning for lesbiske. Statsministeren i Sverige er klokkeklar i dette spørsmålet.

Vi bryter med årtusenlange tradisjoner når to av samme kjønn kan gifte seg. Vi bryter med tradisjonelle oppfatninger. Vi etablerer en ny praksis. Jeg har respekt for at det kan være vanskelig for noen. Men de fleste av oss har forandret syn på homofili i løpet av årene.

Dette er en historisk dag for veldig mange. Mange frigjøringskamper har jo blitt ført med stor motstand. Enten det handler om dem som har vokst opp med enslig mor, som representanten Skei Grande har redegjort for, om

kvinnekamp, om etniske minoriteter eller homofile, har jo alle disse frigjøringskampene vært møtt med stor motstand. Men det har vært viktig for noen av oss å være i front for at alle skal likebehandles.

For tre år siden innførte Spania en felles ekteskapslov, som inkluderte adopsjon for homofile. Den gangen forsvarte landets statsminister, José Zapatero, loven slik: Et anstendig samfunn ydmyker ikke sine borgere. Et anstendig samfunn behandler sine borgere med respekt. Loven var ikke populær da den ble vedtatt i Spania, men tre år etter er det stor anerkjennelse for denne loven. Da han ble spurt om hvorfor han innførte noe flertallet i folket var imot, svarte han: For meg er det viktigste i et demokrati ikke å gjøre det flertallet av folket ønsker til enhver tid. Det viktigste og mest grunnleggende som må på plass i et demokrati, er at ingen innbyggere blir diskriminert.

Odelstinget vil i dag få anledning til å stemme over et forslag der vi likestiller heterofil og homofil kjærlighet. Gjennom loven anerkjenner vi homofilt og heterofilt samliv som like verdifullt, basert på de samme verdiene. Slik gjør vi det enklere for homofile og lesbiske å anerkjenne sin orientering. Det er mange unge mennesker rundt omkring i Norge i dag som slipper å føle skam, og som endelig kan få mulighet til å føle at de er totalt respektert av samfunnet. Det er viktig for den enkelte. Det er viktig for oss som samfunn. Bare slik får vi et anstendig samfunn.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [12:19:51]: I denne saken hører vi fra regjeringspartienes representanter at saken er meget godt utredet, mens alle andre, kanskje bortsett fra LLH, mener at den er dårlig utredet.

Jeg vil vise til mitt skriftlige spørsmål til statsråden, nr. 1145, der jeg får avklart at departementet under statsrådets ledelse for tiden er i gang med å kartlegge holdninger til homofile, herunder lovforslaget om felles ekteskapslov. Det er et arbeid som gjøres i samarbeid med Universitetet i Bergen og noen meningsmålingsinstitutter. Arbeidet skal være ferdig den 15. september 2008, for – som det står i svaret – å skaffe «kunnskap som en del av beslutningsgrunnlaget på departementets ansvarsområder».

Når man sier man har en godt utredet sak på dette området, virker det noe merkelig at man driver med en utredning som skal konkludere i september, tre måneder etter at vi er ferdig med lovbehandlingen her.

Statsråd Anniken Huitfeldt [12:21:01]: Mitt departement har ansvar for antidiskriminering. Derfor gjennomfører vi en rekke undersøkelser for å avdekke syn som er diskriminering. Det handler om kvinner. Det handler om etniske minoriteter. Det handler om funksjonshemmede, der vi fikk en viktig lov i Odelstinget i går; vi har gjennomført undersøkelser om dette, for vi ønsket å inkludere funksjonshemmede i arbeidslivet. Og det gjelder homofile. Vi gjør dette fordi vi skal ha en handlingsplan der vi skal bekjempe all type diskriminering. Dette er et meget sentralt og viktig arbeid, som jeg håper at også Fremskrittspartiet er med på. Homofile har blitt diskriminert over

lang tid. Vi gjør alt vi kan for å bekjempe diskriminering av homofile.

Olemic Thommessen (H) [12:21:56]: Dagens vedtak vil forhåpentlig løse mange problemer for mange. Men det er ett område som vi må vie litt mer oppmerksomhet, og det dreier seg om stebarnsadoptsjon. Det vil fortsatt være en aktuell problemstilling. Her vil det fortsatt være behov for gode ordninger, bl.a. vil menn ha det behovet. Vi vet i dag at det nok er rom for bedring når det gjelder hvordan stebarnsadoptsjonsprosessene kan gjøres. Selv med de lovendringene vi gjør i dag, er det fortsatt et stort behov for å sørge for at adopsjonsprosessene gjøres best mulig, mest mulig effektivt og – skal vi si – på en målrettet måte. Vil statsråden bidra til at det skjer? Vil hun fortsatt huske på at dette faktisk er veldig viktig for dem det gjelder – ganske mange?

Statsråd Anniken Huitfeldt [12:23:02]: Spørsmålet om prosedyrer knyttet til adopsjon har vært oppe i denne sal ganske mange ganger i løpet av våren.

Tørresdal fra Kristelig Folkeparti var inne på det. Det er mange – uavhengig av denne saken – som venter på barn, og det er lange prosesser. Jeg har derfor tatt initiativ til en utredning hvor vi gjennomgår hele adopsjonsfeltet. Det er helt klart at det er mange som venter lenge, og dette må vi se på i et bredt perspektiv.

Dagrun Eriksen (KrF) [12:23:38]: Da statsråden tiltrådte og arvet denne saken, husker jeg at hun uttalte at hun ville ha respekt, og at hun hadde respekt for at andre mente noe annet enn henne i denne saken. Det var dessverre lite igjen å se av det i det innlegget som statsråden holdt, og jeg synes kanskje ikke det var verdig at den største historiske gleden i saken helst var å få ta Kristelig Folkeparti.

Men det er en ting som både Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti har jobbet sammen for, nemlig at far – og fars betydning – er særst viktig for barn. Regjeringen har skuffet på mange områder, bl.a. med å ikke innfri løftene om pappaperm på opptil ti uker og det å gi alle fedre rett til pappaperm. Nå skuffer hun også fedre igjen, for i lovforslaget står det at «barn bør ha rett til å kjenne sitt biologiske opphav. Dette kan ha psykologisk og medisinsk betydning for barnet».

Hvorfor vil da Regjeringen gi lesbiske rett til assistert befruktning, og derigjennom frata noen barn muligheten til å vokse opp med en far? Og hvorfor får ikke homofile menn samme rettigheten? Er det ikke nettopp diskriminerende å gi lesbiske rett til assistert befruktning?

Statsråd Anniken Huitfeldt [12:24:51]: Jeg har respekt for at Kristelig Folkeparti har andre synspunkter enn det regjeringspartiene har i denne saken. Jeg synes også at Tørresdal redegjorde for dette på en utmerket måte. Hun sa i denne diskusjonen at det er mange ganger at Kristelig Folkeparti har tatt feil i disse spørsmålene. Jeg synes vi alle sammen skylder de homofile at vi tar litt selvkritikk på denne dagen, selv om vi skal feire den, for vi som

politikere har gjennom mange år ikke bidratt til å gi dem nok respekt.

Når det gjelder spørsmålet om å kjenne sitt biologiske opphav, handler ikke denne uenigheten mellom Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene om kun lesbisk adgang til sæddonasjon. Kristelig Folkeparti er jo også mot sæddonasjon til heterofile par, så det er for så vidt en prinsipiell uenighet. Men jeg mener at vi med dagens lovverk gir homofile og lesbiske de samme rettighetene som andre. Det er viktig.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [12:26:01]: Jeg var ikke i nærheten av å få noe klart svar fra statsråden, så jeg skal prøve å stille spørsmålet mitt igjen. Jeg må da spørre: Hvis det er slik at denne saken er så godt utredet, hvorfor har da statsrådens departement leid inn Universitetet i Bergen og meningsmålingsinstitutt til å granske hva det norske folk mener om loven og om homofile og lesbiske?

Hvis det spørsmålet blir for vanskelig å svare på, kan hun jo prøve å svare på spørsmålet som Gunn Karin Gjøl tidligere i dag ikke klarte å svare på, nemlig: Hvorfor er det så bra å ha begge kjønn innen skole, innen barnehage, innen bedriftsstyrer, innen kommunepolitikk og innen stortingspolitikk, og at pappa bør ta pappapermisjon, mens det altså ikke er viktig at barn av lesbiske skal kunne kjenne sin far i oppveksten?

Statsråd Anniken Huitfeldt [12:27:01]: Denne undersøkelsen som Universitetet i Bergen gjennomfører, er ikke en del av utredningsarbeidet rundt en ny ekteskapslov. Det er en del av vårt arbeid mot diskriminering av homofile generelt. Dette har ingenting med denne saken å gjøre.

Når det gjelder det synet at barna vil lide, og at vi i dag har et godt nok lovverk, er det sånn i dag at man kan adoptere barn hvis man er enslig. Men i det øyeblikket man inngår partnerskap, er man automatisk uegnet til å søke om å bli adoptivforelder. Erling Lae kan søke, han er god nok for det. Men i det øyeblikk han inngår partnerskap med denne presten, er denne presten selve kjernen i problemet. Da er han uegnet til å søke om adopsjon. Jeg kan ikke si annet enn at det er diskriminerende, og den diskrimineringen i dagens lovverk vil vi fjerne.

Dagrun Eriksen (KrF) [12:28:08]: Statsråden sa at Kristelig Folkeparti var imot – jeg tror jeg hørte – anonym sæddonasjon. Hvis det er riktig, stemmer det. Hvis hun sa sæddonasjon generelt for heterofile, er det feil.

Dette er en vanskelig sak. Det er en vanskelig sak for mange. Jeg tror at statsråden har rett i at man bør ha et nivå på denne debatten som er helt annerledes enn det statsråden selv la opp til. Det å ha ydmykhet i forhold til hva man har ment og sagt, tror jeg kan gjelde for alle.

Men mitt spørsmål til statsråden er: Man har hatt hastverk med saken, og har ikke ønsket å konsekvensanalysere hva som skjer hvis trossamfunn legger ned sin vigselvilje, hva som skjer med alle de utfordringene som vi ser denne saken vil medbringe. Er det sånn at Regjeringen var redd for å få svar som ville gå imot det som Regjeringen øn-

sker å vedta her i dag, derfor kunne man ikke ta seg tid til verken å konsekvensutrede eller å få en god utredning av denne saken?

Statsråd Anniken Huitfeldt [12:29:13]: Denne saken har vært meget godt utredet. Det har blitt foretatt en gjennomgang av hva ekteskapet er, ut fra en filosofisk tilnærming. Det har vært foretatt en gjennomgang av teologisk kirkelig vurdering i tilknytning til Den norske kirkes forståelse av ekteskap og samliv. Det har vært en barnerettslig utredning om konsekvensen av felles ekteskapslov. De internasjonale konsekvensene er også meget godt utredet.

Jeg tror det er ganske mye som skal til for at en utredning gjør at representanten Eriksen og jeg blir enige i dette spørsmålet. Jeg tror det handler om en overbevisning. Jeg tror vi kan utrede i mange år. Jeg tror nok at Kristelig Folkeparti kommer til å endre syn i dette spørsmålet – i likhet med mange andre saker – slik de har gjort i forhold til partnerskapsloven, slik de har gjort i forhold avkriminalisering. Men i dette spørsmålet tror jeg ytterligere utredninger vil utsette denne viktige saken, som handler om likestilling av kjærlighet.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Anette Trettebergstuen (A) [12:30:23]: Veien fram til dagen i dag har vært en lang og hard kamp, som veldig mange har kjempet for alle oss. I dag tar vi denne kampen for rettigheter et skritt videre. I dag skal vi takke alle dem som har kjempet denne kampen, som har gjort det mulig for oss å stå her i dag og vedta fulle rettigheter for homofile og lesbiske. Vi skal også alle sammen ruste oss til fortsatt kamp, for vi har fortsatt mange kamper igjen å kjempe før homofile og lesbiske er reelt likebehandlet i det norske samfunnet.

Vi vet at mange homofile og lesbiske opplever dårligere levekår på grunn av holdninger, diskriminering og hatkriminalitet i hverdagen. Dette skal vi til livs. Og siden vi skal komme denne diskrimineringen til livs, må vi sørge for at staten i lovverket ikke diskriminerer. For dersom lovverket og staten diskriminerer, hvordan skal vi da forvente at samfunnet skal likebehandle? Et anstendig samfunn diskriminerer ikke sine borgere.

I dag likestiller vi heterofilt og homofilt samliv. Vi slår fast én gang for alle at heterofile og homofile ikke skal forskjellsbehandles, at kjærligheten er størst, uansett om den er mellom kvinne og kvinne, mann og mann eller kvinne og mann. Og ikke minst: I dag slår vi fast én gang for alle at alle barn skal ha de samme rettighetene fra fødselen av, uansett hvem som har født dem. I dag slår vi fast at den norske staten er et demokrati i ordets rette forstand – et system som bygger på alle borgernes likeverd, hvor vi har like rettigheter og like plikter, uavhengig av hvem vi måtte elske.

Mange snakker om behov for utredning. Det er visse ting vi ikke trenger å utrede. Vi trenger ingen utredning for å slå fast at homofile og lesbiske er like gode – eller like dårlige, for den saks skyld – omsorgspersoner som det heterofile er. Vi trenger ingen utredning for å slå fast at alle

– og da mener jeg alle – barn skal ha krav på de samme rettighetene, uavhengig av foreldrenes legning. Hvis noen skulle ha behov for å utrede akkurat det, må jo det være fordi de er i tvil om hvorvidt alle barn fødes likeverdige, og det er et spørsmål som vi med respekt for oss selv aldri kan stille.

Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet har drømmer om mor-far-og-barn-familien. Det at de har drømmer om det, kan i anstendighetens navn ikke få lov til å gå ut over barn som er født, som fødes i dette øyeblikk, og som kommer til å bli født av lesbiske kvinner framover. Disse barna eksisterer enten vi vil eller ikke, og det vil komme flere. Vi kan ikke vedta at alle skal vokse opp med en mor og en far. Skal vi da forby alle de alenefedre og alenemødre som finnes rundt omkring? Norske barn skal i anstendighetens navn ikke måtte lide med mangelfulle rettigheter og stemplede b-familier som følge av Kristelig Folkepartis og Fremskrittspartiets ønskedrømmer om familien.

Mens vi står her i dag, sitter sannsynligvis norske lesbiske jenter og kvinner på Sjöflöbussen eller på flyet på vei over til Danmark for å bli befruktet, for å bli gravide. Norsk lov kan heldigvis ikke stoppe dem i å gjøre det. Norsk lov kan ikke hindre barn av lesbiske i å bli født. Det den kan gjøre, er å legge til rette for at disse barna skal bli unnfattet og født i trygge omgivelser med de samme rettighetene som alle andre barn. Det er trist at Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti stemmer imot at disse barna skal få disse rettighetene, at de nekter å forholde seg til virkeligheten og setter egne prinsipper foran norske barns beste.

Når vi nå får lov til å gifte oss innenfor det samme lovverket som heterofile, vil flere velge å inngå forpliktende forhold og slippe å måtte leve med et b-ekteskap. Ekteskapet vil styrkes. Det er jo ikke sånn at det går inflasjon i ekteskap. Det er ikke sånn at om representanten Dahl og jeg får lov til å inngå ekteskap – ikke med hverandre, selvfølgelig (munterhet i salen), åpenbart ikke – blir ikke ekteskapene til de heterofile representantene i salen noe mindre verdt av den grunn.

I dag tar vi enda et skritt i retning det samfunnet som hele Norges befolkning fortjener og ønsker, det samfunnet vi drømmer om og streber etter hver eneste dag i denne salen ellers, et samfunn fritt for diskriminering, et samfunn der mangfoldet florerer og kjærligheten er størst og feires. Gratulerer med dagen, alle sammen!

Karin S. Woldseth (FrP) [12:35:28]: Representanten Trettebergstuen sier at vi ønsker oss en familie med mor, far og barn. Vi lever i den virkelige verden, vi også, vi vet at det ikke er sånn. Men vi ønsker faktisk, vi drømmer om, at barn har rett til både en mor og en far. Det kan hende at virkeligheten er en tur med Sjöflöbussen eller flyet til København, men det er fremdeles ikke lov med assistert befruktning i Norge – om man aldri så mye reiser med Sjöflöbussen til København!

Jeg har sittet og hørt på debatten. Man har snakket om disse barna – at disse barna kommer, og at det kommer flere av dem. Ja, det gjør nok det, men er det voksne menneskers behov eller barns rett vi da snakker om? Er det

voksne menneskers behov for å bli foreldre, for å kunne føde barn, eller tenker de allerede da på konsekvensene av å sette et barn til verden gjennom assistert befruktning i utlandet og hvordan det oppleves for det barnet når det vokser opp i Norge?

Det burde ikke være noen spesiell overraskelse at Fremskrittspartiet er imot hele dette lovforslaget. Motivene for vår motstand er flere, og argumentene er mange. For meg personlig vil det likevel være barnet som er det viktigste – barnet og barnets rett til både å kjenne sitt biologiske opphav før det blir 18 år, og til å ha rollemodeller – gode rollemodeller – av begge kjønn. Det er ikke til å legge skjul på at dette gjør meg svært trist, det som vi nå ser. Det kan være flere motiver for at den homoseksuelle bevegelsen ønsker å endre ekteskapsloven. Jeg tror at det viktigste argumentet ikke er å få muligheten til å gifte seg i kirken, men at det er muligheten til å få assistert befruktning og bli vurdert som adoptivforeldre som har vært den drivende kraft. Da er det vanskelig å forstå at LLH benekter at man dytter barn foran seg i kampen for anerkjennelse og aksept.

Jeg leste at LLH – Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring – har skiftet leder, og at hun skal ha holdningsskapende arbeid som sin viktigste og prioriterte oppgave de neste årene. Da håper jeg faktisk også at man føyer til at man bør skolerer litt i respekten for andres meninger. Jeg la også merke til statsrådets kommentarer om at de som er uenige med statsråden, rakker ned på homofile og diskriminerer homofile. Heller ikke statsråden viser respekt for at andre har andre meninger. For det er vel ikke til å komme bort fra at Fremskrittspartiets representanter som deltar i debatter som LLH arrangerer, ikke blir hørt. Man blir møtt med buing og hatske kommentarer. Vel, krever man respekt, skal man også fortjene respekt.

La meg så starte med begynnelsen, altså assistert befruktning. Fremskrittspartiet har støttet å gi par som av medisinske årsaker ikke kan få barn, hjelp ved assistert befruktning. Når vi snakker om par, så snakker vi om mann og kvinne. At noen kanskje tolker det dit hen at det er medisinske årsaker til at lesbiske ikke kan få barn, vil vi protestere på det.

Som kjent er Norge det sjettede landet som nå sannsynligvis innfører en eller annen form for kjønnsnøytral ekteskapslov. Nederland, Belgia, Canada, Spania og Sør-Afrika var før oss. Ingen av disse landene tillater assistert befruktning, og to av landene tillater heller ikke adopsjon. Det er altså ingen automatikk i at fordi om man får en kjønnsnøytral ekteskapslov, får man automatisk rett til å få barn enten ved assistert befruktning eller ved adopsjon. Så hvorfor gjøres dette i Norge – hvis man ikke hadde vært helt bevisst på at det var nettopp muligheten til å shoppe barn som var tanken bak, og til å designe en familie?

Vi hørte under høringene om denne saken at LLH sa klart og tydelig at sædceller ikke kan trøste hvis barn gråter, men medmor kan. Sædceller kan ikke lese bøker på sengekanten, men medmor kan. Denne holdningen til biologisk far er jo nærmest som å gjøre han til en parentes, og jeg har stor forståelse for de hundrevis av mail vi nettopp har fått om denne uttalelsen. Man kommer ikke nær-

mere ved å si at hadde man kunnet framstille sædceller kjemisk, hadde menn og fedre vært unødvendig.

Man viser også til statistikk om hvor bra det har gått med barn som vokser opp med homofile foreldre. Og det ser ut til å ha gått tilsynelatende godt med disse barna. Men problemet er jo at denne statistikken bygger på et svært lite antall, som er brukt i empirien, noe som selvsagt også gjenspeiler seg i undersøkelsen. Skal man ha troverdig statistikk, må underlagsmaterialet bygge på et noe høyere antall enn det disse undersøkelsene viser til.

I proposisjonen åpner man også for at det er helt greit å reise til land og foreta assistert befruktning, land hvor sæddonor ikke er kjent. Det betyr at man tar fra barnet all mulig rett til å finne ut hvem som er dets biologiske opphav. Dette bryter helt klart med Barnekonvensjonen. Og det undrer meg at vi som er så opptatt av hva alle andre land gjør, og av hvor forferdelig det er at de bryter med ulike konvensjoner, ikke bryr oss om verken menneskerettigheter eller konvensjoner når det gjelder våre egne lover og regler.

Så til adopsjon. Etter at Sverige gav muligheten for homofile til å adoptere, vet vi at det er svært mange land som ikke vil gi noe rom for adopsjon til Sverige i det hele tatt. Fordi man i en rekke land ikke aksepterer homofili, aksepterer man heller ikke adopsjon av sine barn til land hvor dette er mulig. Det gjelder muslimske land, og land som er store på adopsjon til Norge, som India og Kina. Det som bekymrer meg med dette, er at noen av disse landene også lukker muligheten for heterofile par i Norge til å adoptere. Og det er leit, for det er nok av barn som trenger å få trygge og gode oppvekstvilkår, som ikke får muligheten til å komme til gode foreldre i Norge.

Jeg nevnte i starten av dette innlegget at det er fullt mulig ikke å åpne for adopsjon selv om man skulle ha en kjønnsnøytral ekteskapslov. Det burde vi faktisk tenke over, særlig fordi dette ikke blir noe annet enn et symbolsk vedtak for de homofile, all den tid ingen av landene Norge bruker som adopsjonsland, og som de norske adopsjonsforeningene samarbeider med, godkjenner søkere som lever i et homofilt samliv, fordi samlivsformen ikke er akseptert. Som nevnt tidligere, i noen land er det til og med forbudt. Det ble også nevnt under høringen, og jeg har også hørt det her i salen i dag, at man viser til at enslige kan være homofile når man adopterer, men så snart man flytter sammen med en annen, blir det ikke akseptert. Det som har vært nevnt, er at ingen har spurt om man var homofil, men det er ikke helt riktig. Er du enslig søker og ønsker å adoptere fra f.eks. Kina, må du altså skrive under en egenerklæring om at du ikke er homofil. Så man kan fortelle sannheter og halvsannheter og så blir det helt plutselig en helt annen betydning.

Så det som bekymrer meg, er at kampen for de homofiles rettigheter er viktigst og går på bekostning av barn. Derfor ønsker jeg ikke å støtte dette forslaget.

Torgeir Micaelsen (A) [12:45:28]: For åtte år siden omtrent var det landsmøte i AUF hvor jeg var, og jeg husker veldig godt at jeg prøvde å holde et flammende innlegg for hvorfor også de homofile skulle få rett til å bli vurdert

som adoptivforeldre. Jeg husker at Jens Stoltenberg var i salen. Det ble stor applaus for at det var AUFs politikk, men det var ikke nødvendigvis Arbeiderpartiets politikk på det tidspunktet. Det viser at det også i Arbeiderpartiet har skjedd en gradvis erkjennelse av at samfunnet er i endring, og vårt syn på homofilt samliv har vært i stadig endring. Men jeg er likevel glad for å tilhøre en bevegelse og et parti som hver gang kampene virkelig har stått, har stått i front og tatt de riktige standpunktene, og at vi i dag stemmer for felles ekteskapslov som en endelig bekreftelse på vår kamp mot diskriminering av homofile i Norge.

Motstanderne av denne loven peker bl.a. på at vi gjennom å stemme for denne typen lov forsterker det de omtaler som oppløsningstendenser i samfunnet. Jeg vil ikke gå god for at det nødvendigvis er noen oppløsning i Norge – jeg tror det handler om et mer åpent og mer moderne samfunn, der folk får leve sånn som de egentlig vil. Men jeg er med på at man absolutt skal bekymre seg over at det er barn i dag som vokser opp uten trygge rammer rundt seg.

Hvis man skal være opptatt av å skape flere trygge rammer rundt barns oppvekst, burde man kanskje ønske seg at flere ville forplikte seg til et kjærlighetsbasert og livs-langt parforhold og ikke holde noen utenfor. Man burde, hvis man var bekymret for oppløsning av familien, isteden gå i fakkeltog for ekteskapet, for et forpliktende samliv der folk stiller seg foran samfunnet og sier: Ja, jeg velger å leve med dette mennesket resten av livet mitt. Det vil selvfølgelig skape trygge rammer rundt barns oppvekst i det parforholdet.

På 1990-tallet vedtok vi partnerskapsloven i denne salen. Det var et langt steg i riktig retning for et likeverdig samfunn. I dag opplever vi at enkelte av motstanderne av felles ekteskapslov sier at partnerskapsloven gir et godt nok juridisk grunnlag for å organisere homofilt samliv. Kristelig Folkepartis representanter har tatt til orde for dette, og jeg må si at det er oppsiktsvekkende nye standpunkter fra Kristelig Folkepartis side – gledelig nok, men oppsiktsvekkende. Kristelig Folkepartis nye forsvar for partnerskapsloven krever noen avklaringer, og jeg ser at Dagfinn Høybråten, leder i Kristelig Folkeparti, skal ha ordet etterpå, så jeg vil utfordre ham på følgende: Er det sånn at vi nå kan forvente at i 2009 vil Kristelig Folkeparti gå til valg på å gjeninnføre partnerskapsloven hvis felles ekteskapslov i dag blir vedtatt? Og med det voldsomme engasjementet det har vært i saken de siste månedene og i salen i dag, burde vi vel også kunne forvente at en av hovedsakene til Kristelig Folkeparti blir ja til gjeninnføring av partnerskapsloven og et av Kristelig Folkepartis valgkampslagord i 2009. Det skulle jeg gjerne ønske å få en avklaring på. Hvis ikke det er tilfellet, blir forsvaret for partnerskapsloven en begrenset affære.

Andre i debatten som har tatt på seg rollen som motstandere, har påpekt at den såkalte homolobbyen, et lite mindretall blant mennesker i Norge, nærmest har lurt mange av oss som skal stemme for eller imot denne saken etterpå. Fremskrittspartiets Ulf Erik Knudsen går langt i å antyde det her i sitt innlegg tidligere i dag. Og i avisen

Vårt Land i dag settes det også spørsmålsteget i en annonse i dag om Stortinget, altså landets nasjonalforsamling, blir lurt i sakens anledning.

Jeg har ikke blitt lurt. Jeg har i hele min barndoms- og ungdomstid tråkket ned lokalene til Frelsesarmeen rundt omkring i landet. Jeg har fortsatt gudstroen min i behold. Frelsesarmeen og andre trossamfunn i Norge gjør masse bra, men jeg tror nok jeg har fått et annerledes bilde – argumentene imot – og jeg har likevel klart å lande på mitt eget verdistandpunkt i saken. Det er det her handler om – det å ta barns rettigheter på alvor og gi et veldig klart signal om at diskriminering er uakseptabelt i Norge. Jeg er helt sikker på at mitt standpunkt og standpunktet til andre tilhengere av denne loven vil vise seg å være rett i ettertid.

Helt til slutt: Jeg klarer ikke å dy meg etter å ha hørt Fremskrittspartiets Ulf Erik Knudsens innlegg, hvor han nærmest tar muslimske menns syn på saken til inntekt for sitt syn. Det var rørende å høre! Det er veldig sjelden vi opplever fra den gården, hvor man alltid snakker om at de må tilpasse seg det norske samfunnets normer og regler – det er det vi hører. Men altså ikke i denne saken. Da skal vi nærmest tilpasse oss krefter som vi ellers ikke ønsker å sammenligne oss med. Jeg synes det blir veldig spesielt.

Jeg er som sagt – helt avslutningsvis – stolt av at vi nå innfører denne loven. Det er en gledens dag for kjærligheten. Det er en gledens dag for ekteskapet, og jeg går gjerne i fakkeltog for å styrke ekteskapets stilling i Norge.

Erna Solberg (H) [12:50:54]: La meg innledningsvis få lov å si at jeg har stor forståelse og respekt for at man på grunn av religiøs overbevisning kan komme til en annen konklusjon i denne saken enn den jeg har kommet til, og den det store flertallet i Høyre har kommet til. Men for min egen del er jeg ikke i tvil om hva som er riktig.

Jeg har lyst til å begynne med en kjent historie. Det er ikke et angrep på noen, men en begrunnelse for hvorfor jeg har kommet til at vi bør vedta denne loven i dag. 1. desember 1955 i Montgomery i de amerikanske sørstatene satt det en farget kvinne på bussen på vei hjem fra jobb – dere kjenner historien. Bussen stoppet, og flere hvite passasjerer kom på. De svarte ble bedt om å reise seg og flytte seg lenger bak. Tre av dem flyttet seg, men Rosa Parks gjorde det ikke. Hun ble sittende, og for det ble hun arrestert. Denne handlingen er kanskje kjent som en av de viktigste i den amerikanske borgerrettighetskampen.

Hvorfor er denne saken relevant i dag? Jo, fordi man kan innvende mot en felles ekteskapslov at den er unødvendig, all den tid vi har en partnerskapslov som ivaretar homofiles rettigheter. På samme måte kunne man altså innvende at Rosa Parks burde reist seg og overlatt setet sitt til den hvite passasjerer, for hun hadde jo uansett kommet hjem – bussen hadde ført henne dit hun skulle, og det var hele formålet med reisen på bussen. Om hun måtte sitte eller stå, betydde kanskje ikke all verden, kunne man argumentert med, for bussen ville brakt henne hjem. Poenget ligger selvfølgelig i den meningsløse forskjellsbehandlingen. Rosa Parks gjorde oppbrudd mot et system som forskjellsbehandlet folk for diskrimineringens egen skyld.

Hun gjorde ikke opprør fordi hun var trett i beina og hadde lyst til å sitte.

I dag vedtar vi en lov hvor hovedpoenget for meg heller ikke er de praktiske konsekvensene av loven. Hovedpoenget er at vi sier at homofile er like mye verdt som heterofile, og at de skal behandles på samme måte som heterofile. For det er jo ikke slik, selv om man kan tro det ut fra noe av diskusjonen, at homofil kjærlighet oppstår på grunn av denne loven. Det er heller ikke slik at homofilt samliv oppstår på grunn av denne loven, og det er heller ikke slik at mitt ekteskap eller min kjærlighet til min mann kommer til å være mindre i morgen hvis vi vedtar denne loven. Nei, det dreier seg først og fremst om å anerkjenne at vi ikke skal diskriminere, og at vi kan behandle homofile på samme måte som heterofile. Diskriminering av homofile forekommer nemlig fortsatt i Norge. Vold mot homofile forekommer også fortsatt i Norge. Men i dag sier vi altså klart og tydelig fra at homofile er akkurat like mye verdt som alle andre, i dag bidrar vi til å forandre måten mange fortsatt tenker på rundt homofile, og i dag tar vi et viktig skritt mot et samfunn uten diskriminering og uten vold mot homofile. Og til dem som er redd for menn på grunn av denne loven: Det er i hvert fall ikke mitt syn at menn bare er et reproduksjonsinstrument. Menn kommer til å trenges og kommer til å bli likt og bli elsket av mange heterofile kvinner i årene fremover.

Det andre viktige når det gjelder denne loven, er at vi har et annet utgangspunkt fra Høyres side enn det Regjeringen har hatt i forhold til spørsmålet om lesbisk rett til å få kunstig befruktning. Vårt utgangspunkt er ikke at dette er diskriminering, for vi tror ikke at det er rett at noen har rett til å få barn. Vårt utgangspunkt er barns rettigheter. Det er i tråd med hvorfor vi gikk imot at det skulle være lov med anonym sædgivning i Norge. Vi mener derfor at når det først er mange barn som blir født, og de kommer til å bli født – vi kan godt slåss mot at det skal være slik, men det er altså en realitet at det kommer til å være mange – er det barnas rettigheter vi er nødt til å sette i høysetet. Derfor skal vi sørge for at det kan skje under lovlige, registrerte og gode ordninger – innenfor lovverket i Norge.

Det er mange som forsøker å fortelle meg at dette ikke er konservativt. Hva som er konservativt, kan vi sikkert diskutere. Men jeg mener at normer om gjensidig forpliktelse, normer som gjør at vi skal ta vare på hverandre, og normer som gjør at samfunnet oppmuntrer alle til å være med, er de viktige verdiene bak familien. Når samfunnet forandrer seg, forandrer også konservative løsninger seg, ikke verdiene. Da kan vi forandre og inkludere flere i institusjonene, men vi forandrer ikke verdien som bygger på kjærligheten, og som bygger på den gjensidige forpliktelsen. Derfor er denne dagen en viktig dag for hele Stortinget, og det er en viktig start på å skape et mye mer inkluderende begrepsapparat i det norske samfunnet.

Lars Peder Brekk (Sp) [12:56:27]: Senterpartiets representanter i regjering og storting er som kjent stilt fritt i den saken vi diskuterer nå. Saken er vanskelig. Den utford-

rer når det gjelder store etiske og verdimessige spørsmål både for enkeltpersoner og partier.

Fristilling betyr at hver enkelt av Senterpartiets representanter i denne saken følger sin personlige overbevisning og selv avgjør om de vil stille seg bak hele eller deler av lovforslaget eller ikke støtte det. I debatten rundt felles ekteskapslov har jeg og partiet vært opptatt av at vi skal ha dyp respekt for at det er ulike syn på temaet. Vi vet at holdninger og synspunkter har forandret seg over tid og med mer kunnskap og åpenhet. Dette gjelder både i Senterpartiet og ellers. Heldigvis har de fleste som har kontaktet meg, skjønt dette, og uavhengig av personlig ståsted gitt solid aksept for at det kan være ulike verdisyn og ulike veivalg i denne saken. Men dessverre er det også noen som åpenbart ikke har hatt den nødvendige respekt for at folk kan ha ulike syn rundt temaet. Her må jeg innrømme at jeg noen ganger har tatt meg i å etterlyse begrepene «toleranse» og «nestekjærlighet».

Så lenge det opereres med to lover og to navn på heterofilt og homofilt samliv, vil det være rom for ulik behandling eller diskriminering. Mange unge homofile i dag opplever at det er vanskelig å erkjenne sin seksuelle legning. At staten gjennom lovgivningen anerkjenner at homofilt og heterofilt samliv er like verdifullt og basert på de samme verdiene, tror jeg vil bidra til å redusere stigmatiseringen og med det gjøre prosessen med å erkjenne sin legning enklere. Ekteskapet er den institusjonen som gir de beste og mest forutsigbare rammer for kjærlighet og fellesskap mellom to mennesker. En felles lov vil gi flere muligheten til å benytte seg av ekteskapsinstituttet.

Felles lovgivning vil således bidra til å styrke ekteskapets stilling heller enn at det vil bli svekket. Ekteskapet er både en juridisk avtale hvor man forplikter seg til omsorg for hverandre, og en avtale som i henhold til norsk tradisjon og sedvane også har et klart religiøst aspekt. Jeg vil sammen med flertallet i Senterpartiets gruppe støtte forslaget som går ut på at homofile og lesbiske skal kunne gifte seg.

Det er til barnas beste at de vokser opp i trygge og stabile rammer som ekteskapet gir, uavhengig av foreldrenes seksuelle orientering. Vi innfører nå en rett, men ikke en plikt, for kirke/trossamfunn til å vie homofile par. For Senterpartiet har det vært et overordnet hensyn at Kirken må stå fritt til å vurdere om den ønsker å vie likekjønnede eller ikke. Vi har lagt tung vekt på Den norske kirkes selvstyre over egen liturgi.

Så til diskusjonen rundt adopsjon. Det overordnede målet er å gi barn trygghet og stabilitet. Formålet med adopsjon er først og fremst å sikre barnet som trenger det, et godt og varig hjem. Hensynet til barnets beste er et grunnleggende vilkår i adopsjonsloven og vil fortsatt være det avgjørende ved behandlingen av adopsjonssøknaden. Det er ingenting som dokumenterer at ikke homofile kan være like gode foreldre som heterofile. Jeg vil imidlertid understreke at det ikke er en menneskerett for voksne å bli foreldre, men derimot at alle barn har krav på foreldre. Heller ikke dagens lovverk gir heterofile noen rett til å få barn. Jeg og et flertall av Senterpartiets representanter støtter lovforslaget om å gi

homofile rett til å blir vurdert som foreldre ved adopsjon.

I Senterpartiet er det ulike syn på forslaget om at assistert befruktning også kan tilbys lesbiske par som er gift eller samboende i ekteskapslignende forhold. Selv støtter jeg forslaget. Jeg er glad for at forslaget om assistert befruktning for lesbiske i Norge vil sikre at barna får mulighet til å bli kjent med sitt biologiske opphav ved fylte 18 år dersom de ønsker det. De fleste utenlandske fertilitetsklinikker som benyttes av norske lesbiske par i dag, tilbyr assistert befruktning med anonyme sædgivere. Det å åpne opp for assistert befruktning for lesbiske vil gi rettigheter på linje med heterofile ekteskap og ekteskapslignende samboerskap.

Jeg mener det er riktig at ansatte i helsevesenet får en reservasjonsrett når de av overbevisningsgrunner ikke kan utføre sitt arbeid i forbindelse med assistert befruktning. Dette er noe jeg mener er viktig uavhengig av en felles ekteskapslov og diskusjonen om lesbiske også skal få mulighet til assistert befruktning.

I Senterpartiets stortingsvalgprogram står det at alle skal ha likeverdige muligheter, uavhengig av kjønn, legning, funksjonsnivå, sivilstand, bosted og etnisk tilhørighet. Målet er et likestilt samfunn der kvinner og menn har felles ansvar for familien og like muligheter til å delta i utviklingen av demokrati, samfunn og næringsliv. Derfor går jeg inn for å innføre en felles ekteskapslov. Jeg håper og tror at debatten i dag vil være en debatt hvor det vises respekt for at dette er svært vanskelige verdispørsmål for mange, og at det derfor er ulike syn på lovforslagene.

Gunn Olsen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Kristin Halvorsen [13:01:43]: Da Arne Kielland i 1971 i en interpellasjonsdebatt tok opp den urimelige bestemmelsen i straffeloven om at homofili var forbudt, syntes Stortinget at han var en modig mann. Og det er egentlig det rare når man i dag leser den debatten, hvor modig og framtidsrettet han var, og hvordan han torde å stå opp og slåss mot diskriminering.

Dette er nå 37 år siden, og jeg synes egentlig at hele historien om likeverd for lesbiske og homofile er en oppmuntrende historie. For den viser at samfunnet har forandret seg i veldig stor grad fra endringen i straffeloven da forbudet ble opphevet i 1972 – det gjaldt ikke for kvinner, for kvinner hadde ikke seksualitet på den tiden (munterhet i salen).

Fram til 1977 var det en sykdomsdiagnose å være homofil i Norge. Så fikk vi partnerskapsloven, og jeg var en av de stortingsrepresentantene som ble valgt inn i 1989, som var med på å fremme det første forslaget til partnerskapslov. Det var ikke noen lett fødsel. Forslaget var gjennom flere skarpe voteringer i Stortinget. Først var det en skarp votering om hvorvidt det i det hele tatt skulle oversendes til Regjeringen, og så ble det til slutt vedtatt med én stemmes overvekt i Lagtinget. I Lagtinget den gangen sa stortingspresident Jo Benkowitz:

«Jeg ser på mange måter dette utkast til partnerskapslov som en slags høysang til kjærlighetslivet in-

nenfor den ekteskapelige ramme – sånn virker det på meg.»

I dag er det gledelig at denne partnerskapsloven, som var en parallell til ekteskapsloven, men ikke fullt ut – ikke når det gjaldt homofiles og lesbiskes forhold til barn, og ikke når det gjaldt kirkelig vigsel – nå erstattes med det som er full likestilling. Det er en gledelig historie om at det går an å slåss for likeverd. Det er en historie om at mennesker som var helt usynlige da jeg vokste opp, nå er synlige. Det er en historie om at ungdom som lurer på hvem de er, nå har voksne forbilder som tør å stå fram, er rette i ryggen, mener masse rart, er homofile eller lesbiske og vet at de har det samme likeverdet.

Det som er skummelt med debatten i dag, er den måten de som stritter imot i siste sving, bruker barn på. For det vi vet om barn som vokser opp med homofile eller lesbiske foreldre, er at de har det akkurat like fint eller like dårlig som andre barn. Men de kan ha ett problem i tillegg, og det er den diskrimineringen og de fordommene som kan komme fra voksne som ikke tar oppgjør med sine egne fordommer, og heller ikke tenker seg om når de snakker om barn.

De som nå har vært oppe på talerstolen og i mange innlegg har snakket om «disse barna», de som i den offentlige debatten har snakket om produserte barn som om dette var en produksjon som vi må gjøre alt vi kan for å begrense, vil jeg be om å tenke seg om. Det finnes mange barn i Norge, og selv om Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti gjerne vil at Stortinget skal vedta at de har én biologisk mor og én biologisk far som skal elske hverandre til evig tid, er ikke virkeligheten sånn for barn. Og det gjør ikke noe, hvis ikke noen bestemmer seg for at de skal diskrimineres.

Det vi gjør i dag, er å innføre en lov i Norge der vi sier at to homofile foreldre er like bra som to heterofile foreldre. I dag har vi en lov som sier at én homofil forelder er ok, men to er ikke dobbelt så bra, det bør være forbudt. Det vi gjør i dag, er å øke barns mulighet til å få kjennskap til sitt biologiske opphav, hvis de synes at det er viktig på et tidspunkt i livet.

For øvrig er det viktigste vi gjør i dag, den siste runden i verdikampen som dreier seg om å sørge for å si at i Norge er man likeverdig uansett hva slags kjærlighet man føler.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [13:06:43]: SV er jo et parti som er svært opptatt av internasjonale konvensjoner. FNs barnekonvensjon artikkel 7.1. sier at barnet skal så langt det er mulig ha rett til å kjenne sine foreldre og få omsorg fra dem. Artikkel 18.1. fastslår at begge foreldrene har et felles ansvar for barnets oppdragelse og utvikling.

I denne debatten har vi mange ganger vært inne på dette. Mitt spørsmål til statsråden er: Burde man ikke nå bare innrømme at det man gjør med denne lovendringen, er å styrke voksnes rettigheter med bakgrunn i deres seksuelle praksis på bekostning av barna, og at man med klare

og åpne øyne bryter barnekonvensjonens artikkel 7.1. og 18.1.?

Statsråd Kristin Halvorsen [13:07:41]: Jeg ser det helt motsatt. Jeg ser det slik at den loven som vi vedtar i dag, styrker barns rettigheter i Norge. Den styrker de barns rettigheter som har foreldre som er lesbiske. Alternativet var jo ikke at «disse» barna ikke ville være født. Alternativet ville vært at de ikke hadde noen mulighet til å finne ut av hvem som var deres biologiske opphav. For øvrig gjør vi det mulig gjennom å anerkjenne fullt ut den kjærligheten som ikke bare er forbeholdt heterofile par, men som også kan være blant homofile og lesbiske. Og på den måten sikrer vi rammene rundt det som er barns oppvekst.

Jeg synes det er ganske grovt, den måten som Fremskrittspartiet i debatten har brukt argumentasjonen rundt barn på. For under den argumentasjonen ligger det en slags oppfatning av at barn som har foreldre som er homofile eller lesbiske, har et dårligere liv enn andre barn. Det har de ikke, i hvert fall ikke hvis voksne folk oppfører seg fornuftig og slutter å spre myter om det.

Olemic Thommessen (H) [13:09:02]: Statsråd Halvorsen beskrev på en flott måte et samfunn i endring og hvordan verdier fornyes og settes inn i nye sammenhenger når samfunnet endrer seg. Det er også et viktig poeng for oss. Vi ser et samfunn i endring, og vi skal ha et lovverk som passer til det, som brøyter veien fremover, og som ivaretar diskrimineringsaspektet, det være seg for barn eller for de voksne.

En viktig verdi for oss er at barnet skal kunne kjenne sitt biologiske opphav. Det har vært et meget viktig argument. Det vi ser, er at i Regjeringens forslag åpner man for at også assistert befruktning i land som ikke har dette hensynet, skal godkjennes i Norge. Det blir en avveining mellom på den ene siden å kunne kjenne sitt biologiske opphav og på den annen side å kunne få medmor umiddelbart istedenfor å måtte adoptere.

For oss er det å miste kunnskapen om biologisk opphav en kunnskap som er tapt for alltid. Det å få en medmor på plass gjennom adopsjon er løsbart i løpet av noen få måneder. Hva mener statsråd Halvorsen er viktigst av de to hensynene?

Statsråd Kristin Halvorsen [13:10:17]: Er det riktig forstått at det Høyre går inn for i denne saken, er at barn som er unnfanget på et annet vis, som da hindrer kjennskap til det biologiske opphavet, skal ha et annet rettsvern gjennom ekteskapsloven enn dem som i tilfelle er blitt inseminert i Norge, og hvor man kjenner det biologiske opphavet? Da må jeg si at jeg er rystet. Man kan da ikke bruke ekteskapsloven til å straffe et barn som har et opphav som Høyre ikke er begeistret for. Det må jo være motsatt. Det må jo være slik at vi lager et lovverk som sier tydelig og klart at alle barn er velkomne. Vi skal slåss for et samfunn med likeverdighet, som gjør at de ikke plaget av fordommer. Det må være utgangspunktet for denne debatten.

Laila Dāvøy (KrF) [13:11:17]: Statsråden snakker mye om diskriminering her. I forbindelse med denne loven er det slik at flertallet i Stortinget ønsker å gi lesbiske muligheten til å få et barn, og det ses på som en diskriminering av lesbiske dersom ikke dette går igjennom. Mitt spørsmål er: Hva med barna som ikke får muligheten til å få en far – dette med at man også vil akseptere, gjennom loven, anonym sædgivning i utlandet, slik Regjeringen har lagt opp til? Da må jo dette også være diskriminerende for barna. Altså: Lesbiske skal få muligheten til barn. Barn fratras muligheten til en far. Og hva med de homofile? De vil jo heller ikke få muligheten til et barn. Er ikke det diskriminerende overfor dem?

Statsråd Kristin Halvorsen [13:12:14]: Det har aldri vært noe alternativ for meg å være medlem av Kristelig Folkeparti, men i dag er jeg ekstra takknemlig for at jeg ikke er det (munterhet i salen). Det er fordi jeg har sett på Kristelig Folkepartis historie, fra straffeforbudet ble opphevet og til partnerskapsloven i to runder, inkludert Kjell Magne Bondeviks forslag om å oppheve partnerskapsloven i 1996. Da har Kristelig Folkepartis argument vært at det truet ekteskapet.

Jeg vet ikke om ett ektepar som er truet av den partnerskapsloven som er vedtatt. Nå er argumentene mot full og reell likestilling, og jeg oppfatter det først og fremst som et likeverdspørsmål. Nå er argumentet mot det barnas stilling.

Det finnes barn som har homofile og lesbiske foreldre. Det er ikke et argument mot en full likestilling av homofile, lesbiske og heterofile gjennom en ekteskapslov. La oss heller snu det og si at nå har vi én jobb igjen å gjøre, og det er å få ta fatt på den diskriminering som fremdeles finnes. Alle barn er velkomne, uansett hva slags opphav de har, uansett om vi ikke klarer å oppspore noe biologi noe sted. La oss oppføre oss slik at de vet at de er velkomne.

Björg Tørresdal (KrF) [13:13:35]: Jeg må få lov å rette opp en åpenbar feil i statsråd Kristin Halvorsens innlegg.

Det er ikke slik at Kristelig Folkeparti har tenkt å foreslå at Stortinget skal vedta at én biologisk mor og én biologisk far skal leve sammen og elske hverandre hele sitt liv. Noe sånt sa statsråden. Det er feil. Det har vi ikke sagt. Og jeg kan stille spørsmålet om det er fordommer som gjør at statsråd Kristin Halvorsen tillegger oss slike meninger som vi slettes ikke har.

Vi har heller ikke sagt at barn som vokser opp sammen med lesbiske eller homofile foreldre, har det vondt, eller skal ha det vondt eller ikke skal ha de samme rettighetene. Tvert imot ønsker vi at alle barn skal være likeverdige. Alle barn skal ha like rettigheter. Ingen barn skal diskrimineres. Denne debatten i dag handler om de voksnes rettigheter, og jeg vil håpe at jeg får et direkte ja- eller nei-svar på følgende spørsmål: Mener statsråd Kristin Halvorsen at det er en menneskerett å få barn?

Statsråd Kristin Halvorsen [13:14:29]: Nei, det mener jeg ikke. Det mener jeg ikke når det gjelder homo-

file og lesbiske, og jeg mener det heller ikke når det gjelder heterofile. Men jeg reagerer på at det legges ut som om homofile og lesbiske er mer egoistiske enn heterofile når de ønsker seg barn. Det er rett og slett slik at vi ønsker oss barn ut fra egne ønsker, og så tar vi imot dem når de kommer.

Jeg må si at den tonen som jeg synes at Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har hatt i debatten, dreier seg om at ja, det finnes noen barn som har homofile og lesbiske foreldre. Det er en liten gruppe, og vi bør begrense den mest mulig, for de har det vanskelig, og de kan utfordre både det ene og det andre.

Jeg mener det motsatte. Jeg mener at i dagens Norge har vi kommet dit at vi helt høyt og tydelig og klart kan si fra Stortingets talerstol: Alle barn er velkomne. Nå sørger vi for at de likebehandles gjennom det norske lovverket. Det styrker barns rettigheter. Det begrenser det ikke.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [13:15:46]: Jeg forstod statsrådets første svar til meg dit hen at hun mente at det er like stabilt og like bra og trygt å vokse opp med lesbiske eller homofile par som foreldre som heterofile foreldre. Jeg er enig, selvfølgelig er det mange dyktige foreldre i denne gruppen. Men statistikken fra SSB og fra svensk statistisk sentralbyrå er entydig når man sammenligner skilsmisserisikoen i heterofile ekteskap og i lesbiske partnerskap. Den er tre ganger så stor i lesbiske partnerskap, og i homofile partnerskap er den 1,4 gang så stor.

Det er også forskningsrapporter fra Politihøgskolen som sier at prosentvis er det mer vold i lesbiske forhold enn i heterofile.

Så mitt spørsmål til statsråden er om hun vil endre på sitt svar og ut fra de opplysningene som foreligger, konkludere med at det er mindre stabilt, og at det er mer vold i lesbiske og homofile forhold.

Statsråd Kristin Halvorsen [13:16:46]: Jeg tror nesten ikke mine egne ører. Det må være begrensinger i hva man tillater seg å si fra Stortingets talerstol som sprer myter og fordommer på en dag da vi heldigvis, ikke takket være Fremskrittspartiet, men takket være at Fremskrittspartiet er i et mindretall, tar et stort skritt i retning av mer likeverd.

Det vi vet av forskning om barn som vokser opp med homofile og lesbiske foreldre, er at de har like gode oppvekstvilkår som barn med heterofile foreldre. Hvis det er noe som kunne plage dem som ikke plager andre barn, så er det fordommer fra omgivelsene rundt. Og dem synes jeg representanten Knudsen skulle jobbe litt med.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Eva Kristin Hansen (A) [13:17:53]: I dag er en stor dag, da vi har muligheten til å vedta en historisk lov. Jeg skal prøve ikke å gjenta alt det som andre har sagt i debatten, men jeg føler et stort behov for å stanse litt opp ved Kristelig Folkepartis argumentasjon. I innstillingen skriver de, sammen med Fremskrittspartiet, at de ikke kan støtte en så grunnleggende omdefinering av ekteskapet, og de

begrunner det med at ekteskapet mellom mann og kvinne har dype kulturelle røtter i alle samfunn over hele verden, og at en felles ekteskapslov vil bryte med disse historiske røttene. Samtidig sier de at homofile og lesbiske skal ha rett til å leve sitt liv åpent i forpliktende samliv i et samfunn som viser respekt, og at partnerskapsloven må videreføres for å sikre de juridiske rettighetene rundt dette samlivet.

I går kveld satt jeg og leste innstillingen og debatten fra da partnerskapsloven ble behandlet i 1993. I innstillingen fra den gangen skriver Kristelig Folkepartis medlem:

«Dette medlem vil understreke at en partnerskapslov for homofile ikke er i samsvar med det verdigrunnlag vårt samfunn hittil har bygget på når det gjelder familie og ekteskap.»

Og Kjell Magne Bondevik sa i debatten:

«En ny særlov for de homofile vil innebære noe helt nytt innenfor norsk familiepolitikk. Det vil gi et sterkt og galt signal om at ekteskapet ikke lenger skal ha en særstilling som fundament i vårt samfunn. Det kan på lengre sikt bli en ulykke.»

Altså: Den argumentasjonen som ble brukt mot partnerskapsloven i 1993, er mistenkelig lik argumentasjonen som brukes mot lovforslaget i dag, nemlig at man er bekymret for ekteskapsinstituttet, det å gi flere rett til å få faste rammer rundt sine liv. Og jeg må innrømme at jeg synes det er litt underlig at det som man ifølge Kjell Magne Bondevik i 1993 trodde skulle være en ulykke, og som man var imot, altså partnerskapsloven, i dag brukes som argumentasjon for at vi i dag ikke kan vedta en ny ekteskapslov. Dette henger jo ikke på greip. Poenget er jo at ekteskapet ikke blir svekket – tvert imot. Det har historien med partnerskapsloven vist. Det å gi noen en rett svekker da ikke retten til dem som allerede har den. Et ekteskap blir ikke mindre verd av at også andre får lov til å gifte seg. Og da er det umulig for meg å forstå at man i dag hoster opp de samme argumentene fra 1993 som en unnskyldning for ikke å la flere få lov til å gifte seg med den man elsker.

Det ligger et forslag i innstillingen fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre om å gi fritak for helsepersonell som av overbevisningsgrunner ikke kan utføre sitt arbeid, f.eks. ved assistert befruktning. Forslaget er blitt endret av representanten Lode i dag til at reservasjonsretten også skal gjelde ved assistert befruktning til heterofile par. Når ble det et problem? I dag morges? Jeg har hørt at dette er et fritak som kan sammenliknes med et fritak fra å utføre abort. Da har jeg lyst til å si én ting: Å utføre eller ikke utføre abort handler om at man på grunn av overbevisninger ikke kan utføre handlingen. Men når det gjelder assistert befruktning, snakker man ikke om selve handlingen, men om hvem som får hjelp. Det opprinnelige forslaget gikk på å diskriminere lesbiske par, og jeg synes ikke moderasjonen av forslaget gjør ting noe bedre. Det er de samme som vil bli rammet, nemlig de lesbiske. Jeg kan ikke forstå det annerledes, for det har ikke akkurat vært et stort problem for helsepersonell å gi assistert befruktning til heterofile tidligere. Og jeg ber de representantene som egentlig har

tenkt å stemme for dette forslaget, om å tenke seg om igjen.

Når det er sagt: Jeg er glad for at det er så mange partier som støtter opp om den loven vi skal vedta i dag. Det hviler et stort ansvar på oss som politikere når det gjelder å gå foran. I dag gjør et flertall av oss nettopp det. Jeg har også lyst til å rette en stor og inderlig takk til alle i og utenfor denne salen som i årevis har jobbet for at vi skal komme dit vi er i dag. Den jobben de har gjort, vil bety enormt mye for mange mennesker. Og jeg er stolt over å få være en av dem som i dag får lov til å være med og skrive historie – en historie mot diskriminering og for kjærligheten.

Dagfinn Høybråten (KrF) [13:22:39]: Tilhengerne av lovforslaget bruker gjennomgående diskrimineringsargumentet i debatten. Dermed setter de et stempel på den lovgivningen de selv var med på å kjempe fram. Forklaringproblemet i forhold til holdningen til partnerskapsloven hviler jo først og fremst på de som kjempet partnerskapsloven fram, og som i dag har gitt den et så grundig stempel som diskriminerende.

Denne argumentasjonen er etter mitt syn falsk. Regjeringen slår selv fast i lovproposisjonen, på side 12, at dagens ekteskapslov ikke diskriminerer homofile. Tvert imot er den i tråd med internasjonale menneskerettigheter.

Regjeringen har heller ikke ført noen troverdig argumentasjon for at det skulle være diskriminerende å ta konsekvensen av biologiske fakta. Det kreves en mann og en kvinne for at det skal bli et barn. Derfor har lovgiver gitt denne relasjonen en spesiell status. Heteroseksuelt og homoseksuelt samliv er strukturelt ulike på dette punktet.

Argumentasjonen er ikke bare falsk. Den er også grenseløs. Lovreformistene vil møte seg selv i døren hver gang de forsøker å trekke en grense. Hvorfor skal f.eks. de polygame forhold diskrimineres? Er det ikke både intolerant, respektløst og diskriminerende å hindre trygge rammer for deres kjærlighet? Hvorfor legges det kun til rette for at et par med to kvinner skal få hjelp til å få barn, og ikke par med to menn? Flertallets argumenter fra lovinnstillingen kan brukes uforandret også for denne situasjonen. Og dersom assistert befruktning ikke lenger skal forbeholdes de som av medisinske grunner er hindret fra å få barn, kan man også spørre seg: Hvorfor stoppe ved lesbiske par? Hvorfor skal ikke enslige kvinner som ønsker seg barn, få slik hjelp? Ved sin argumentasjon, og ved å sette ekteskapsbegrepet i spill, starter Regjeringen et eksperiment som vil utløse en rekke nye spørsmål, nye krav og problemer av etisk, kulturell og juridisk art.

Med diskrimineringsargumentet i ermet ble tydeligvis nærmere utredning og konsekvensanalyse unødvendig. Som barne- og likestillingsministeren skriver på Regjeringens hjemmesider:

«Regjeringen anså det som lite hensiktsmessig å foreta en bred lovutredning.»

Statsråden har riktignok sagt fra denne talerstol i dag at saken er meget godt utredet. Det står ikke i samsvar med det som står på hennes egne hjemmesider.

Ekteskapet mellom mann og kvinne er en institusjon

som har stått støtt i tusen år, på tvers av kultur, geografi og religion. Lovreformen berører barns oppvekst. Gjennom lovforslaget fratas noen barn systematisk og planlagt muligheten til å vokse opp sammen med en mor og en far. Loven er klart i motstrid med den europeiske konvensjon om adopsjon. Loven utfordrer grunnleggende prinsipper i FNs barnekonvensjon. Loven stiller også alvorlige spørsmål ved fars betydning for barns oppvekst, når det legges til grunn at far kan erstattes av en annen omsorgsperson uten at man mister noe som helst på veien.

Statsråd Huitfeldt nærmest latterliggjorde Kristelig Folkepartis krav om en grundigere utredning. Men statsrådets eget barne-, ungdoms- og familiedirektorat sier i høringen at det er en «svakhet ved forslaget at det ikke foretas en bredere drøfting og vurdering av om de foreslåtte endringene vil være til barnas beste».

Bioteknologinemnda skriver likedan at loven burde vært bedre utredet. Regjeringens svar er at de finner det lite hensiktsmessig å utrede. Det er med respekt å melde ikke særlig tillitvekkende.

I sin opplisting av andre lands utredninger av saken unngikk statsråd Huitfeldt behendig å nevne Frankrike som på sin side fant det hensiktsmessig å utrede. Etter grundige forarbeider avviste de et tilsvarende lovforslag under henvisning til at barns rettigheter må ha «overhøyhet framfor voksnes ønsker». Den norske regjering har tydeligvis andre prioriteringer.

Når lovreformen begrunnes med at dagens forståelse av ekteskap er diskriminerende, gir det grunn til å spørre hva som blir det neste steg. Statsrådets nærmest hånlige omtale av sine meningsmotstandere her i salen i dag er illevarslende. Kan vi i lengden akseptere at noen fremmer et tradisjonelt syn på ekteskapet i dette landet? Det er jo diskriminerende. Kan vi f.eks. ha en kirke som framhever et diskriminerende ekteskapssyn? Kan vi gi statsstøtte til organisasjoner, trossamfunn og skoler som står for det tradisjonelle synet på ekteskapet? Det er jo diskriminerende. Jeg tror at spørsmålene kommer til å bli mange. Så langt har statsrådets svar vært meget vage.

Å få stoppet diskriminering av homofile er en sak vi støtter fullt og helt. Det skal det ikke herske noen tvil om. Men det denne loven handler om, er å omdefinere en viktig institusjon i samfunnet, og den framstår som et stort eksperiment på familie- og oppvekstområdet. Lovens forkjempere har i liten grad tatt seg bryet med å bygge opp et resonnement rundt det faktiske innholdet i loven. I stedet har man stemplet meningsmotstandere og ført en diskrimineringsretorikk som har ganske vidtrekkende konsekvenser. Man bør tenke seg om når man gjør det. Det vitner om en intolerant toleranse med lite rom for avvikende syn. Jeg tror Norge blir trangere med denne loven.

Karita Bekkemellem (A) [13:28:01]: Man kan kanskje ikke si mange nok ganger i dag at Stortinget vedtar en historisk lov. Vi vedtar i dag en lov som vil få store konsekvenser for mange enkeltmenneskers hverdag. Det bør være umoralsk å la enkeltmennesker i vår moderne tid bli utsatt for diskriminering og forskjellsbehandling med statens velsignelse.

Stortinget vil nå rette opp i en uverdig diskriminering og i et menneskesyn som ikke hører hjemme i vår tid. Mennesker skal ikke rangeres. De skal ikke dømmes eller settes i bås. Det handler ikke om et eksperiment, som vi hørte representanten Høybråten nettopp tok til orde for. Det handler om grunnleggende menneskerettigheter, og det handler om et menneskesyn.

Men homofile skal etter noens oppfatning være et unntak. De skal fortsatt kunne dømmes, de skal kunne diskrimineres, og de skal kunne trakasseres. Det er sterkt når man i denne salen i dag opplever at homofile mennesker blir framstilt som rene egoister, som vi hører Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet tar til orde for.

«Biologiske fakta», sier representanten Høybråten. Dette handler om grunnleggende menneskerettigheter. Det kloke flertallet i salen i dag vil heldigvis fjerne denne diskrimineringen.

Jeg er overbevist om én ting, og det er at den loven vi vedtar i dag, vil være med på å bidra til å at folk aksepterer barn som lever med homofile foreldre. Med denne loven vil stigmatiseringen bli fjernet, slik at det blir like naturlig å leve i homofile som i heterofile forhold. Forskningen viser at barn som vokser opp hos foreldre av samme kjønn, verken har fått sosiale eller psykologiske problemer. Tvert imot ser vi at det går svært bra med disse barna.

Vi har ikke et demokratisk likeverdig samfunn før vi fjerner den offentlige forskjellsbehandlingen. Det må være avgjørende at et lovverk ikke diskriminerer, og at seksuell legning ikke har noen som helst betydning for hva slags menneske og omsorgsperson en er. Heldigvis ser vi at flertallet i folket vårt ønsker i dag at homofile skal få lik rett til å inngå forpliktende og stabile ekteskap, og få lik mulighet til å bli vurdert som mulige adoptivforeldre. Jeg ser også heldigvis at det er flere og flere av oss som etter hvert blir kjent med homofile og ser hvor flotte, empatiske, varme og gode mennesker de er. Da kan jeg ikke forstå at ikke Kristelig Folkeparti bruker de mulighetene de har i dag, til å se litt tilbake på det de har stått for i historien når det gjelder synet på homofili, og kanskje kunne vært litt ydmyke og sagt: Ja, kanskje er det slik at tolkningen av Bibelen, av religionen, ikke er gitt én gang for alle, men vi ser at det er en bevegelse i samfunnet som gjør at også vi endrer oppfatning. Jeg mener at Kristelig Folkeparti hadde stått seg på det her i dag.

Jeg har opp gjennom årene etter å ha jobbet for homofiles rettigheter opplevd mye forskjellig på min veg. Jeg har gjentatte ganger opplevd, spesielt fra Kristelig Folkeparti, å bli kalt for intolerant på grunn av mine synspunkt i denne saken – gjennom mange år – fordi jeg ikke har akseptert partiets motstand og argumentasjon. Ja, kall meg gjerne intolerant, men jeg aksepterer ikke at en med Bibelen – eller religionsfriheten – i hånd kan få lov til å diskriminere mennesker i vårt samfunn.

Det Stortinget gjør i dag, er å ta på seg et politisk lederskap for å ha et demokratisk samfunn. Det er en stor dag. Og takken vår bør gå til alle dem som har bestalt en enorm pris for at mange i framtiden skal slippe å oppleve det som mange homofile voksne mennesker har opplevd.

Olav Akselsen (A) [13:33:14]: Dette er ein gledesdag, ein god dag for Noreg. I dag er me inviterte til å fjerna diskriminerande lovverk, og eg gler meg til å stemma for.

Ei av dei første oppgåvene eg hadde her på huset, var som saksordførar for eit Dokument nr. 8-forslag om partnarskapslova. Den lova har forandra Noreg til eit betre, opnare og meir tolerant samfunn. Noreg er blitt eit betre land å bu i på grunn av partnarskapslova. Den har løyst eit juridisk problem for homofile par, men først og fremst har den påverka samfunnsdebatten og haldningane til homofili. Sjølv om me enno opplever diskriminering og stigmatisering av homofile, er det ikkje tvil om at det er langt enklare å vera open om og leva ut si legning i dag enn då partnarskapslova blei vedteken. Lova har verka.

Motstanden mot å innføra lova i si tid var svært stor – faktisk større og breiare enn det eg har oppfatta motstanden av dagens lovendring å vera. Det var nærmast ikkje grenser for kva negative utslag ei slik lov ville få. Argumenta motstandarane brukte, liknar til forveksling dei som blir brukte mot dagens forslag om ei felles ekteskapslov. Partnarskapslova ville undergrava ekteskapet mellom heterofile, den ville føra til moralsk utgliding, og den ville vera til skade for oppveksande generasjonar, blei det hevda den gongen.

Men verda går framover. Ei av dei mest interessante sidene ved dagens debatt er at det i dag faktisk er full oppslutning her i salen om partnarskapslova. Partnarskapslova, som m.a. dåverande leiar i Kristeleg Folkeparti, Kjell Magne Bondevik, åtvare sterkt mot, har no Kristeleg Folkeparti si fulle støtte. Kristeleg Folkeparti aksepterer med andre ord at òg dei homofile para har trong for ei lov-messig ramme rundt sine forhold. Det synest eg er svært bra. Men det er ikkje første gongen Kristeleg Folkeparti og andre motstandarar av homofile sine rettar har protestert, for så nokre år seinare å slutta seg til dei endringane som andre har kjempa for. Eg håpar at det same vil skje i denne saka.

Det er mange som har skuva omsynet til barna framfor seg i denne debatten. Fare for stigmatisering og mobbing er eit av argumenta som er brukte. Faren for mobbing av dei som er, eller som lever, annleis, vil alltid vera der. Personleg har eg større tru på å kjempa mot diskriminering og for likeverd som middel mot stigmatisering, enn å hindra like rettar i lovverket. Kva som er stigmatiserande og annleis, er òg i endring. Det er f.eks. ikkje så lenge sidan det å vera såkalla skilsmissebarn eller vera fødd utanfor ekteskap var svært stigmatiserande. Eg kjenner sjølv ei som trappa opp i venninna sin tiårsdag, men som blei avvist på trappa og ikkje fekk sleppa inn i selskapet fordi foreldra var skilde. For jenta var det ikkje lett å forstå at ho skulle få straff for noko foreldra hadde gjort, men for mora i døra var det foreldra som var syndarar. Personleg er eg ikkje i tvil om kven som gjorde den største synda den dagen.

All form for mobbing må me kjempa imot. Det gjer vi gjennom haldningar – me må ta avstand frå mobbing – ikkje ved å hindra enkelte grupper sine rettar.

Dagens lovendring gjev dei homofile dei same rettane som dei heterofile har, men ho gjev òg barn som lever med homofile foreldre, dei same rettane som andre barn har.

Dagens lovendring er med andre ord ein fordel for barn, ikkje motsett, slik enkelte hevdar.

Personleg kan eg skjønna at enkelte er skeptiske til assistert befruktning. Men så lenge dette alternativet finst, er det etter mitt syn feil å ha eit lovverk som regulerer kven som er verdig, og kven som ikkje er verdig, til å få eit slikt tilbod. Dessutan veit me òg at praksis er at mange reiser til utlandet for å få dette tilbodet. Dagens lovverk er diskriminerande, og det hindrar ikkje at lesbiske kvinner får assistert befruktning.

Det at me i lovverket har reglar som hindrar personar å bli vurderte som adoptivforeldre, er òg klart diskriminerande. Det er ikkje ein person si legning som er avgjerande for evna til omsorg. Homofile kan vera like gode foreldre som heterofile. Eg er derfor glad for at denne openberre diskrimineringa forhåpentlegvis vil bli oppheva ved stemmegjevinga i dag.

Enkelte har hevda at denne saka ikkje har vore godt nok utgreidd. Personleg er eg heilt sikker på at motstandarane av lovendinga i dag hadde vore like sterkt imot om dette saksfeltet hadde vore utgreitt i årevis.

Denne saka handlar om verdiar. Min verdi er at alle er likeverdige. Min verdi er at dei homofile skal ha dei same rettane og dei same pliktene som heterofile. Min verdi er at barna til homofile skal ha dei same rettane som alle andre barn. Min verdi er at ein skal vera imot eit diskriminerande lovverk.

Mine verdiar tilseier at eg skal stemma for lovendinga i dag.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Britt Hildeng (A) [13:38:35]: Jeg sitter i Stortingets billighetsutvalg. Der behandler vi saker om overgrep mot grupper av mennesker – overgrep gjort i storsamfunnets navn. Vi konfronteres med skjebner – mennesker som har fått sitt liv ødelagt, tater som er blitt tvangssterilisert, barn som er blitt tatt fra sine foreldre fordi foreldrene er av taterslekt. Vi konfronteres med samer som ikke har fått skolegang, som følge av fornorskningsspolitikk. Vi konfronteres med barn som etter krigen er blitt offer for mobbing og trakassering, fordi de har tysk far. Alt handler om ødelagte liv – som følge av storsamfunnets sneversynte majoritetspolitikk. Ødelagte liv kan ikke erstattes, men gjennom Stortingets billighetserstatning gir vi disse menneskene en unnskyldning for tidligere generasjoners overgrep.

Fram til 1972 var det straffbart å være homofil, og det å være homofil var forbundet med stor skam. Homofile måtte skjule sin legning, og mange av dem har hatt et vanskelig liv. Loven vi vedtar i dag, vil forhåpentligvis innebære at neste generasjons politikere slipper å be de homofile om unnskyldning på våre vegne – for at dagens homofile ikke har fått leve sitt liv i kjærlighet, ikke har blitt vist respekt eller har fått individuelle rettigheter, slik den øvrige befolkning har.

Det som har skremt meg i denne debatten, er ikke nødvendigvis sneversyntheten og fordomsfullheten, men det sterke hatet og den sterke fordømmelsen vi har møtt når

det gjelder kravet om rettigheter for homofile. Vi som står opp for homofiles rettigheter, er av en del blitt erklært evig fortapte, og at vi vil brenne i helvete. Det som overrasker, er at de som går til angrep på denne måten, med gammeltestamentlig hevngjerrighet, helt har glemt Kristi kjærlighetsbudskap slik det blir vist gjennom eksempler i Det nye testamentet, og som handler om aksept og toleranse, og der vi i Paulus' første brev til korinterne finner de tre søyler: tro, håp og kjærlighet – og «størst blant dem er kjærligheten».

Denne nye ekteskapsloven legger til grunn at alle mennesker skal kunne få leve i kjærlighet.

Ågot Valle (SV) [13:42:12]: Jeg vil slutte meg til jubelkoret. Og når vi vedtar denne lovendingen i dag, er det mange som må takkes – ikke minst alle modige foregangspersoner, som har utfordret oss, og som har tatt den lange og seige kampen for homofile og lesbisk rettigheter.

Partnerskapsloven var en post på veien fram til der hvor vi er i dag. Det er mitt svar til representanten Høybråten.

I det politiske liv har SV vært i pådrivergjengen – det har historia vist. I stortingsperioden 1997–2001 fikk SV og Høyre flertall for forslaget om å be regjeringa legge fram en stortingsmelding om homofiles levekår. I 2001 foreslo SV at homofile og lesbiske skulle ha «rett til å bli vurdert som adopsjonsforeldre», slik heterofile hadde. I dag blir det en realitet. I dag kommer alle formelle rettigheter for lesbiske og homofile på plass. I dag sikrer vi de barna som vokser opp i disse familiene, juridiske rettigheter.

For SV er kampen for lesbisk og homofil frigjøring en del av kampen for et samfunn uten undertrykking, et samfunn tuftet på solidaritet og likeverd, men samtidig tuftet på retten til forskjellighet – et samfunn tuftet på toleranse og mangfold, og der det er lov å leve ut sin kjærlighet.

Sjøl om den formelle diskrimineringen nå oppheves, står det en del igjen når det gjelder det sivile liv. Det å bli akseptert som et helt menneske, uavhengig av seksuell legning, er en rettighet. Men fortsatt lever mennesker på flukt fra seg sjøl – på grunn av intoleranse og fordommer i samfunnet. Fortsatt er det slik at mennesker som står i front i kampen for homofiles rettigheter, eller som viser sin homofile kjærlighet, risikerer å bli utsatt for vold og trakassering. Fortsatt finnes det stengsler på grunn av seksuell legning. Derfor fortsetter kampen for et samfunn der seksuell legning ikke lenger vil være grunnlag for forskjellsbehandling eller utestengning. Den kampen vil SV delta i.

Den kampen skal også foregå internasjonalt – ja, særlig der. I mange land er homofili straffbart, slik det var i Norge for 36 år siden. I mange land er straffen hard og nådeløs. Jeg glemmer aldri møtet med den afrikanske kvinnen som med fare for sitt eget liv arbeidet for lesbiske og homofiles rettigheter i sitt hjemland. Bønnen hennes var: Beskytt oss som står i den kampen! Det har Regjeringa forpliktet seg til – og det har Stortinget stilt seg bak.

Vi skal fortsatt arbeide for avkriminalisering av homofili internasjonalt. Vi skal sørge for at den afrikanske jenta og andre stemmer høres på de internasjonale arenaene. Kanskje disse modige menneskerettighetsaktivistene

lar seg inspirere av denne gledens dag da alle formelle rettigheter for lesbiske og homofile kommer på plass i Norge. Derfor, på mange måter: Gratulerer med dagen!

André Oktay Dahl (H) [13:45:42]: Mange sier at dette er en stor dag. Det er det ikke – det er en selvfølgelig dag. Loven blir heller ikke vedtatt mot noen, men for noen, og da først og fremst for barn, som trenger trygghet. Meg bekjent er faktisk skilsmisser ekteskapets verste fiende – ikke det vi vedtar i dag.

Det har blitt lansert en del konspirasjonsteorier om at loven blir vedtatt etter at LLH eller andre har lurt Stortinget og nærmest ligget klar med et lovforslag om at man på løpende bånd skal kunne gifte seg både med naboen, leieboeren og postmannen samtidig. Jeg kan berolige alle med at det vil ikke Høyre stemme for!

Filosofen Monsen har filosofert seg frem til at det vi vedtar, visstnok er demonisk. Da må jeg si: Når min partner, som sitter på galleriet, og jeg har passet hans niese fra hun var få måneder gammel, har hun følt trygghet og omsorg, og har fått muligheten til å ha flere voksenpersoner rundt seg. Det er nok ikke to demoner hun og hennes foreldre har sett, men to mennesker som er glad i henne, og som vil bidra i hennes liv sammen med et bredt sosialt nettverk som består av både det ene og det andre kjønn, og av kvaliteter. Og jeg synes det er litt trist at David må skille seg fra meg for at han skal få mulighet til å adoptere sin egen niese hvis foreldrene hennes dør, eller at lesbiske som har vært fosterforeldre gjennom år fordi biologisk mor ikke greier eller ønsker å ta vare på barnet, etter dagens regelverk ikke skal kunne bli vurdert som adoptivforeldre. Det er til barnas beste, det – jommen sa jeg smør! Det eneste demoniske disse barna kan frykte, er voksnes ureflekterte og ondskapsfulle annonsekampanjer, som egentlig er mobbing av veldig mange flere – det er mobbing av alle adoptivbarn, og det er mobbing av single, enslige foreldre.

Jeg har aldri sett min biologiske far, men jeg har hatt en stefar hele livet. Det var aldri noe problem. Det som var problemet, var først og fremst såkalt gode, fromme mennesker som med påklitrede smil hadde veldig behov for å fortelle sannheter om min mor og hvorfor hun ikke burde gjort det hun gjorde.

En viktig grunn til at denne loven blir vedtatt, er at veldig mange mennesker som ikke er homofile, kjenner igjen argumentasjonen. Det er en annen innpakning, men innholdet er akkurat det samme.

Og så: Vi har altså en familiepolitisk talsmann fra Fremskrittspartiet som synes at mye av det som har kommet, bare er engasjement, for å si det sånn. Vi blir i mailer betegnet som landssvikere, degenererte, at vi ønsker å la barn bli voldtatt, og at vi til og med har tenkt å åpne for at man skal kunne gifte seg og drive med dyreseks – og da må jeg si at hvis det er *det* man ønsker å oppmuntre til ved ikke én eneste gang offentlig å si at dette ikke er greit, synes jeg det er rart at man kan kalle seg for en familiepolitisk talsmann.

Jeg vil egentlig gratulere alle sammen. Så håper jeg at alle, uavhengig av om de er motstandere eller tilhengere,

braker tiden på ikke å bygge opp om fordommer i annonsekampanjer som bidrar til å mobbe barn. Det synes jeg faktisk alle burde være enige om å gjøre fremover.

Torny Pedersen (A) [13:49:11]: Etter alle brevene og mailene som vi har fått om denne saken, finner jeg det nødvendig å si noen ord.

At vi alle som stemmer for denne loven i dag, skal gå til evig fortapelse, er et menneskesyn som jeg tar avstand fra. For meg er alle mennesker like mye verdt, og da er det riktig at alle mennesker har like rettigheter – selv om de har en annen seksuell orientering enn det jeg har.

Veien fram mot like rettigheter for homofile har vært lang og kronglete, men vi har da greid å avskaffe all lovmessig diskriminering i løpet av en generasjon. For 36 år siden var homofilt samliv mellom menn forbudt, og homofili ble ansett som en psykisk lidelse.

Det er ikke mange årene siden de aller fleste homofile holdt seg i skapet. Det var ingen åpenhet i samfunnet. De få som stod fram, tok en stor belastning, med utestenging og ensomhet som konsekvenser. De opplevde at deres kjærlighet gjorde dem mottakelige for andres hat. Men i den kampen grodde det også fram forbilder. Det er tallet være disse modige enkeltmenneskene Norge er et av verdens ledende land når det gjelder homofiles rettigheter.

Men fortsatt er «homo» mye brukt som skjellsord i norske skolegårder, og en del lesbiske og homofile føler seg fremmedgjort overfor egen familie. Også for lesbiske og homofile innvandrere er utfordringene store. Derfor er innføringen av en felles ekteskapslov viktig, ikke minst for barn i slike forhold.

For meg er det viktig å få stemme for denne loven, ikke bare som stortingsrepresentant og medmenneske, men også som bestemor. Jeg er stolt over å kunne fortelle barnebarna at om deres venner måtte være homofile, om foreldre til klassekamerater måtte være homofile, eller om de selv skulle ha en slik legning, så har de et medmenneske – og en bestemor – å gå til.

Dette er ingen debatt mellom generasjonene, selv om det er flest unge som kjemper for loven. Jeg er et eksempel på det motsatte, og for meg er kjernen i debatten hvorvidt homofile og lesbiske er likeverdige mennesker. Arbeiderpartiet har lagt dette til grunn i alle debatter, og jeg vet at historien vil gi oss rett gjennom denne loven. Arbeiderpartiet står på riktig side – vi er for barnas rettigheter og for menneskeverdet.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [13:52:38]: På grunn av at dette lovforslaget vert rusa igjennom – utan konsekvensvurderingar, utgreiingar eller liknande – står det igjen ei rekkje usvara spørsmål og for mange òg ei betydeleg usikkerheit om kva framtida vil innebera. Det er bl.a. stor uro hos eigarar av kristne friskular. Dei spør: Vil kristne friskular som underviser om ekteskapet som eit forhold mellom mann og kvinne, verte svartelista og mista statsstøtta? Der- som det er rett, set den nye lova både trusfridomen og foreldreretten i fare. Utan konsekvensvurdering og skikkeleg utgreiing har me lite å støtta oss til.

Eg finn likevel litt trøyst i innstillinga, der ein samla

komite viser til følgjande merknader under behandlinga av endringar i friskulelova. Der står det:

«Private skolar som er etablerte og blir drivne på religiøst grunnlag, har høve til å gjennomføre opplæringa i samsvar med sitt syn og si overtyding, så lenge det blir informert om andre syn og norsk lovgiving på området.»

Eg ber om at statsråden stadfestar at kristne friskular på denne bakgrunn framleis vil vera kvalifiserte for statsstøtte, sjølv om dei underviser i tråd med eigarane sitt syn og si overtyding.

Men òg hos mange lærarar i den offentlege skulen er det betydeleg uro. Dei spør: Kva no – må eg halda tett med det som er mi tru og mi djupe overtyding? Eg håpar at òg her vil statsråden stadfesta at lærarar som lojalt underviser i det som er gjeldande rett, likevel skal ha fullt høve til å formidla at gjeldande ekteskapslov bryt med eiga trusoppfatning. Med andre ord: Kristeleg Folkeparti føreset at når det vert undervist i gjeldande lov og rett på ein korrekt måte, skal det òg vera fridom til å gje uttrykk for personleg tru.

Eg håpar verkeleg at statsråden er tydeleg på at dei uttrykka som vert mykje brukte i denne debatten – toleranse, respekt og det å unngå diskriminering – òg skal gjelda i forhold til dei som har eit anna syn på ekteskapet enn det som Regjeringa har. Det fortener verkeleg idealistiske og ansvarsbevisste eigarar av kristne friskular, og det fortener verkeleg dei mange dyktige og lojale lærarane som kvar einaste dag er opptekne av å gjera ein skikkeleg, god jobb.

Truls Wickholm (A) [13:55:09]: Det at mennesker har like rettigheter i et samfunn, er et tegn på et samfunn der alle er like mye verdt. Det at alle har like rettigheter og like muligheter, er noe vi skal være stolte av. Derfor skal vi også være veldig stolte av at vi får lov til å ta del i dette lovvedtaket i dag. Det skulle egentlig bare mangle at ikke alle på samme måte fikk mulighet til å gifte seg, og at de ikke fikk de samme rettighetene når de gjorde det.

I Norge er det i dag veldig mange homofile som er åpne om sin legning. Det er bra. Det har gjort at det har blitt stadig lettere å få gjennomslag for likebehandling av og rettferdighet for homofile. Allikevel får vi stadig høre at dette er en marginal gruppe. Men jeg tror at de fleste i Norge har en venn, en kollega eller et familiemedlem som er homofil, og de fleste av oss ønsker jo det beste for våre venner. Det at så mange har vært så modige og stått fram, har gjort det mye vanskeligere for resten av samfunnet å late som om det ikke er venner eller familie som vi diskriminerer. Jeg synes det er et tegn på lite medmenneskelighet når noen kan si at de ikke ønsker at andre skal ha den samme muligheten som dem selv til å uttrykke kjærlighet overfor den personen som de elsker.

Mange mennesker – homofile som heterofile – vil nok i framtiden ikke gifte seg, selv om de lever hele livet sammen og kanskje har barn sammen. Det er helt greit. Mange synes at det er best. Men poenget er at dette må være et valg. Vi lever i Norge, et land hvor de fleste kan studere hva de vil, velge å bli hva de vil, reise hvor de vil. Da blir

det helt meningsløst at vi skal nekte noen å gifte seg med den de vil.

I debatten er det blitt sagt at dette er en lov som vil svekke ekteskapet mellom mann og kvinne. For meg har det aldri vært naturlig å tenke at en rettighet er mindre verdt fordi noen andre også har den. Dette er en meget smålig tankegang, og historien er full av eksempler på at noen har ønsket å nekte andre rettigheter som de selv har. Men dette har aldri stått seg.

Jeg er sikker på at det var noen som mente at demokratiet ble vannet ut da kvinner fikk stemmerett, eller at det var mange som mente at utdanning ikke fikk den samme verdien da alle fikk rett til skolegang. Samfunn som ikke er inkluderende, men som diskriminerer og undertrykker andre, enten det er på bakgrunn av kjønn, religion eller hudfarge, er ikke framtidsrettet. Mitt Norge er framtidsrettet og moderne. Derfor må vi ha evnen til stadig å endre oss og være mer inkluderende. Derfor vedtar vi i dag en felles ekteskapslov. Gratulerer med dagen!

Åsa Elvik (SV) [13:58:02]: Eg vil veldig gjerne få lov til å starte med å takke for engasjementet i saka og for alle dei hundrevis av e-postane som har ramlad ned i innboksen min dei siste månadene. Det fine med engasjementet er at det gjerne utløyser andre sitt engasjement. Og alle desse e-postane har jammen utløyst mitt engasjement i denne saka. Eg vil gjerne oppfordre alle dei som har sendt meg e-post, om å halde fram med å sende meg e-post som ei påminning om denne utruleg fine dagen.

Så vil eg få lov til å rette ein endå større takk til alle dei som har kjempa. Eg skulle ønskje at det var unødvendig å kjempe denne kampen. Eg skulle ønskje at det var slik at det var likeverd i samfunnet. Men i historias lys ser vi at kampen for liberale rettar aldri har vore sjølv sagt, det finst ufatteleg mange historiske parallellar. Dessverre er ikkje dette første gongen majoriteten står i vegen for minoritetane sin fridom.

Eg fattar og begrip ikkje at det er mogleg å vere kvit, hundre prosent funksjonsdyktig, heterofil og leve i eit ekteskap velsigna av Vårherre – og samtidig slåst for å nekte andre den same retten til å velje sitt liv. Det som er utruleg bra med denne dagen, er at når generasjonen etter meg skal vekse opp, kjem dei til å vekse opp i ein stat som har ein lov som seier at alle menneske er like mykje verde, at alle menneske kan gifte seg med den dei elskar, eller at alle menneske kan få lov til å velje fritt – om dei kanskje ikkje har lyst til å gifte seg i det heile, men at alle saman har valet.

Eg er overtydd om at for generasjonen etter meg kjem det til å bli ei sjølvfølgje at folk skal få lov til å gifte seg med kven dei vil. Dei kjem til å tenkje: Så merkeleg at dei brukte så lang tid på å diskutere noko så sjølv sagt – på same måten som vi i dag tenkjer at det var merkeleg korleis kvinner måtte slåst for stemmerett, på same måten som vi i dag grin på nasen over korleis vi i vår nære fortid har behandla dei som har vore omtalte som lausungar, på same måten som det for min generasjon er heilt ubegripeleg at det faktisk har vore forbode ved lov å vere homofil.

I lufta i dag ligg det ei forventning om at ein minoritet

i samfunnet i dag skal være glad og takksam for at dei får tilgang til dei same rettane som det resten av befolkninga har. For meg er det å snu det heile på hovudet. For meg er poenget i dag: Eg er så ufatteleg stolt og takksam for at eg, som er heterofil, skal få lov til å leve i eit samfunn der dei homofile vennene mine har akkurat dei same rettane som eg har, der våre ungar – mine eller ungane til dei homofile vennene mine – skal kunne leve innanfor akkurat dei same juridiske rammene, eit samfunn der eg kan velje, slik vennene mine skal få lov til å velje. Eg gler meg så ufatteleg til den dagen då dette er sjølv sagt. I dag er det dessverre så lite sjølv sagt at eg må innrømme at eg er letta, eg er glad og veldig, veldig stolt. Gratulerer med dagen!

Marianne Aasen Agdestein (A) [14:01:30]: Paradoksene i denne debatten står i kø. Inkonsekvent argumentasjon er ikke vanskelig å finne hos dem som verdsetter familien som sosial enhet, men som samtidig ikke vil inkludere alle i å få like muligheter til å stifte familie. De samme argumenterer sterkt for sin motstand mot ny ekteskapslov av hensyn til barna. Men også dette er et underlig argument, for det er bl.a. av hensynet til barn av homofile og lesbiske at vi vedtar en ny ekteskapslov. For meg virker det som om mindretallet i prinsippet er imot at homofile og lesbiske kan få barn, og derfor later som om de ikke eksisterer.

Jeg har ennå til gode å høre fra mindretallet hva som er bra med den juridisk uklare situasjonen mange barn lever med i dag. Det er mange norske barn som i dag lever med homofile og lesbiske foreldre. Nå får også de like juridiske rettigheter i forhold til de voksne de lever sammen med. Dermed får disse barna den juridiske tryggheten som alle andre barn med den største selvfølge har. Jeg har derfor problemer med å forstå hvordan det er mulig å argumentere mot ny ekteskapslov av hensyn til barns beste. Barn trenger trygghet, omsorg og masse kjærlighet, fra sine foreldre og fra andre voksne som er en del av barnets liv. Evnen til omsorg og kjærlighet har ingenting med seksuell legning å gjøre, slik enkelte hevder å tro. Derfor er ikke seksuell legning relevant i forhold til en debatt om barns beste.

Mange andre saker vi behandler i denne salen, handler om å fordele goder og ressurser – materielle goder. Prioriterer vi ett politikkområde, gjør vi det ofte på bekostning av noe annet. Men det fantastiske i denne saken og i andre saker som handler om å utvide rettighetene, er at det ikke begrenser andres rettigheter. Et gode som inntil nå er forbeholdt heterofile, blir nå utvidet til å gjelde homofile og lesbiske – og det går ikke ut over noen andre. Heterofile – enten de er kristne, ikke-troende, muslimer eller sikher – kan alle fortsette å leve sine liv slik de har gjort til nå, for denne lovgivningen truer ingen. Tvert imot gjør den Norge til et mer åpent og mer inkluderende samfunn enn før.

Karin Yrvin (A) [14:03:56]: Av og til hender det at noen spør oss: Hvorfor driver dere egentlig med politikk? Det ligger en endring bak dette spørsmålet om hva som er den dypeste meningen med alle møtene, talene og reisene

som så mange engasjerte mennesker bruker sin tid på. For oss som er her, er ikke det et vanskelig spørsmål. Vi deltar fordi vi tror at mennesket er motoren i samfunnets utvikling. Vi ønsker at retningen for samfunnsutviklingen skal skje i tråd med våre grunnverdier – frihet, likhet og solidaritet. Men hva betyr disse visjonene i hverdagen, vil noen spørre. Leverer dere? – spør de. Og noen spør: Er dere egentlig opptatt av frihet og mangfold? Representanten Knudsen fra Fremskrittspartiet hevdet at deres motstand mot denne loven er en seier for valgfriheten. Da vil jeg svare slik Einar Førde gjorde i 1987: Tror noen at Marcus Thrane ikke var opptatt av individuell og politisk frihet da han satt i fengsel for å organisere småkårsfolk? Tror noen Einar Gerhardsen og Martin Tranmæl ikke var opptatt av frihet da de satt i fengsel? Tror noen at Karen-Christine Friele ikke var opptatt av frihet da hun prøvde å få homofili bort som diagnose – eller Håkon Haugli, da han startet homofile og lesbiskes nettverk i Arbeiderpartiet?

Svaret er at Arbeiderpartiet først og fremst er en frihetsbevegelse. Vårt frihetsbegrep skiller seg fra høyresidens tradisjonelle syn: Vi ser ikke bare på frihet som frihet fra tvang, men på frihet til livsutfoldelse. Barnehogereformen gir frihet til å kombinere arbeid og familie. Likestillingsloven gir frihet mellom kvinner og menn, og arbeidsmiljøloven gir rett til fritid. Vi leverer når det gjelder frihet. Med denne ekteskapsloven styrkes ekteskapet som institusjon i dette landet fordi det nå ikke lenger er en diskriminerende ordning. Det er ikke lenger slik at homofile og lesbiske er utelukket fra majoritetssamfunnet.

Med denne loven følger vi opp en lang tradisjon med å innføre lovverk som endrer samfunnet og samfunnets holdninger. Et anstendig samfunn ydmyker ikke sine borgere. Det vil være holdningen fra nå av. Dette handler om helt grunnleggende rettigheter, for et samfunn som ikke har likhet for loven, følger ikke samfunnet og sivilisasjonens grunnverdier.

Begrunnelsen for en ny ekteskapslov er at vi ikke vil opprettholde den forskjellsbehandling som partnerskapsloven representerte – vi vil ha full likebehandling. Vi vil at minoriteten skal være en del av majoriteten.

Dere har hørt her i dag hva denne loven vil innebære i forhold til homofile og lesbiske. For oss er dette frihet i praksis. Vi leverer når det gjelder frihet – frihet kommer ikke av seg selv. Gratulerer med dagen!

Jan Sahl (KrF) [14:07:01]: Flere talere har i sine innlegg forsøkt å stemple Kristelig Folkepartis syn i denne saken som svært intolerant og diskriminerende. Dessverre har også begge statsrådene som har hatt ordet i denne saken, framført et syn som ligger nært opp til harselering av hva Kristelig Folkeparti står for. Det er ikke etter mitt skjønn en statsråd verdig.

Vi konstaterer at det nå har blitt intolerant og diskriminerende å tale barnas sak i dette huset, men derimot helt legalt å fremme de voksnes rettigheter, på tross av hva slags konsekvenser det får for barna. Representanten Trettebergstuen trakk fram alle som i dag og i fremtiden vil sette seg på Sjöflubussen for å få oppfylt sine ønsker om å få barn. I Kristelig Folkeparti erkjenner vi selvføl-

gelig retten til og ønsket om å få barn, men hun unngikk glatt disse barnas rett til å få lov til å si pappa og finne sin pappa en gang i framtiden. Hvis dette barnet en gang i framtiden finner sin pappa, hvordan vil det møtet bli? Har man tenkt over konsekvensene av det man vedtar i dag? Røtter er grunnleggende for hvert enkelt menneske, det å lete tilbake, og det å finne sine røtter.

Det har vært mye snakk om diskriminering av homofile og lesbiske, men flertallet i denne salen overser glatt den diskrimineringen av barn som vi vedtar i dag. Vi fratrar mange barn det som er en menneskerett, nemlig å få muligheten til å kjenne sitt opphav. Kristin Halvorsen avviste dette ganske lett med en setning – hvis de en gang i livet vil forsøke å oppsøke sin far. Ja, all erfaring tilsier at mennesket vil søke sine røtter. Det vil også skje i denne sammenhengen. Barn vil søke sitt opphav.

Representanten Karita Bekkemellem hadde også et kraftig angrep på Kristelig Folkeparti og krevde ydmykhet. Men det var svært lite ydmykhet overfor egne standpunkt. Kampen for barnas rettigheter er det mindretallet som etter mitt skjønn står for i dagens debatt.

Kristelig Folkeparti skyver forholdet til barna foran seg, sa Olav Akselsen i debatten. Ja, jeg er stolt av å tilhøre et parti som har trygg oppvekst som hovedsatsingsområde. Vi er stolte av å tale barnas sak i denne debatten.

Anna Ljunggren (A) [14:10:30]: En felles ekteskapslov som likestiller homofile med heterofile, er en seier for kjærligheten. I all hovedsak er det jo det dette handler om. Det vi vedtar i dag, er at to som er glad i hverandre og som ønsker å leve sammen, skal få lov til å gifte seg, og at det ikke skal være noen forskjell mellom kjærligheten i et heterofilt par og homofilt par. Rett til å inngå ekteskap er til og med nedfelt i menneskerettighetene.

Ønsket om å stifte familie er ganske universelt. Nå når vi gir lesbiske og homofile par muligheten til dette i ordnede former, sikrer vi også at de barna som vokser opp med lesbiske og homofile foreldre, er ivaretatt i lovverket. De har de samme rettighetene som andre barn, og det skulle bare mangle.

Da den spanske statsministeren Zapatero innførte en felles ekteskapslov, uttalte han at det var på tide å slutte å ydmyke deres borgere. Jeg er glad for at vi nå slutter å ydmyke våre borgere ved å skille mellom et kjærlighetens A- og B-lag.

Ja, for slik lovverket vårt er i dag, kan jeg ikke forstå det annerledes. Partnerskapsloven var viktig for 15 år siden, men det er på tide at samfunnet nå sier at det ikke er noen forskjell på heterofil og homofil kjærlighet. Det gjør vi med denne loven. Det signalet vi med dette sender til unge lesbiske eller homofile som tror at de har noe å skamme seg over, er viktig. Vi vet at lesbiske og homofile er overrepresentert på selvmordsstatistikken. Jeg mener faktisk at vi er med på å redde liv med dette symbolske vedtaket.

Jeg undres også over hvordan motstandere av denne loven mener homofil kjærlighet er like flott som heterofil kjærlighet, men samtidig kaller det for en desavuering av ekteskapet å gi de samme muligheten til å gifte seg. Jeg

får det ikke til å henge sammen. Var det da en desavuering av stemmeretten å gi den til kvinner? Tvert imot: Å gi flere muligheten til å ta del i en institusjon vil jo heller være å styrke den. Tror man virkelig at færre heterofile par gifter seg fordi lesbiske og homofile gis muligheten til det samme?

Til slutt må jeg nevne alle de brev og e-poster som har kommet inn i forbindelse med denne saken. Jeg har respekt for at vi har ulike syn, men jeg er nok ikke den eneste representanten som har latt seg sjokkere av formen på og innholdet i disse brevene. Motstanderne av en felles ekteskapslov tillater seg en språkbruk som neppe lar seg gjenfortelle fra denne talerstol. Mange av dem har sendt brev som har vært direkte avskyelige.

La meg si én ting: Disse kampanjene og de holdningene de har synliggjort, har bare gjort meg enda sikrere på hvor viktig det faktisk er å få vedtatt denne loven. Jeg har også snakket med representanter som har vært i tvil i denne saken, men som etter den massive og nedsettede kampanjen vi har opplevd fra lovens motstandere, har blitt så rystet at de støtter den fullt ut. At folkene bak disse kampanjene ikke har forstått dette, viser hvor liten kontakt de har med virkeligheten.

Eirin Faldet (A) [14:13:46]: Loven vi behandler i dag, engasjerer. Det har flere vært inne på, og det er egentlig flott. Det er flott at folk engasjerer seg. Men jeg må nok også, som flere talere har vært inne på, understreke at de mailene og SMS-meldingene som de fleste av oss har mottatt, skremmer meg. Mange av henvendelsene har vært direkte motbydelige.

Jeg håper at loven vi behandler i dag, kan bidra ytterligere til å skape positive holdninger til homofiles rett til å leve ut sin legning.

Nå skal Kirkemøtet endre liturgien slik at prester også kan vie likekjønnede par. Vi har heldigvis mange flinke og inkluderende prester i Den norske kirke, så jeg tror nok at fornuften seirer til slutt på Kirkemøtet.

«Jesus levde livet sitt i samtale med mennesker. Han var på tempelplassen, på torget, i en kontinuerlig dialog med verden rundt seg. Slik må også kirken være i en vedvarende samtale om kjærligheten, om dens utfordringer, om livsoppgavene, om nederlagene, om samlivet.»

Dette har jeg dessverre ikke skrevet selv. Det er et sitat fra Hamar Arbeiderblad den 7. juni 2008, undertegnet av to kapellaner, en seniorprest og en sogneprest i Hamar bispedømme. Det er jeg stolt av. De skriver også:

«Kristen tro og etikk må stadig formuleres på nytt.

Kirken står ikke utenfor tiden, men midt i den.»

Mange barn vokser allerede i dag opp i familier der omsorgspersonene er likekjønnede. Disse barna har behov for trygge juridiske rammer rundt oppveksten i familien sin.

Artikkel 2 i Barnekonvensjonen skal forhindre diskriminering av barn. Med forslaget til ny felles ekteskapslov vil barn med likekjønnede foreldre fra fødselen av få de samme rettigheter og juridiske rammer som andre barn. Barnet får arverett, og begge foreldrene får foreldreansvar

og underholdsplikt overfor barnet. Forskning har vist at det for disse barna er viktig at deres familieforhold blir respektert.

Barn i likekjønnede familier er et gjennomforsket tema. Forskning har vist at for disse barna, som ellers, er det kvaliteten på relasjonen mellom barn og foreldre som er avgjørende. Det viktigste for alle barn er kjærlighet og omsorg.

Så til reservasjonsretten for helsepersonell når det gjelder å bistå ved assistert befruktning. Jeg er skeptisk til hvordan dette forslaget vil bli i praksis.

- Skal helsesøstre kunne nekte å motta lesbiske par på helsestasjonen?
- Skal lærere kunne nekte å snakke om at det å leve i homofilt samliv er like mye verdt som heterofile samliv?
- Skal barnevernet kunne nekte å foreta hjemmebesøk i forbindelse med adopsjonssøknad?

Ikke la denne dagen bli et gufs fra fortiden. Nå kan vi gratulere hverandre med dagen og glede oss over at kjærligheten seirer.

Hill-Marta Solberg (A) [14:17:14]: I dag har mange talere brukt store ord – og det med god grunn, for det er en historisk dag. Norge tar et historisk skritt i arbeidet for likeverd og respekt for homofile og lesbiske. Norge blir med dette det sjettede landet i verden som gir homofile og lesbiske samme rett til ekteskapsinngåelse som heterofile har.

Det er en meget lang kamp for rettferdighet, respekt og likestilling for homofile og lesbiske som i løpet av juni måned i år vil kronas med seier. Tilbake på 1600-tallet ble faktisk homoseksuelle handlinger straffet med døden i Norge. I 1972 ble homoseksuell praksis avkriminalisert. I 1993 fikk vi partnerskapsloven. I 2002 ble retten til stebarnsadoptjon i registrerte partnerskap tillatt.

Det norske samfunnet har altså tatt mange store og små skritt i riktig retning de senere årene på dette området. I dag tar vi nye steg for likeverd og juridisk likestilling i vårt samfunn. Dette er derfor en gledens dag. Etter min mening styrker vi i dag ekteskapet som institusjon. Vi legger til rette for at flere mennesker skal kunne knytte kjærlighetsbånd gjennom ekteskapsinngåelse.

Noen i denne salen er imot de lovendringer som vi behandler her. Slik har det også vært før. Slik var det også i 1993. Den gang mente Kristelig Folkeparti at partnerskapsloven ville virke ødeleggende for samfunnet og medføre normoppløsning og rotløshet. Det er de samme som i dagens debatt forsvare partnerskapsloven og vil videreføre den. Slik har noen i denne salen alltid gått baklengs inn i framtiden i spørsmål om homofile og lesbiskes rettigheter.

En meget viktig følge av dagens lovendring er at barns rettigheter styrkes. Mange barn fødes i dag i lesbiske parforhold. Disse barn fortjener de samme rettigheter som barn født i et heterofilt parforhold. Loven vi nå behandler, vil sikre at barn får to juridiske foreldre allerede fra fødselen av. Det er positivt at barn gis trygge juridiske rammer allerede fra sin fødsel. Det vil bl.a. innebære at barnet får

arverett, og at mors ektefelle eller partner vil få foreldreansvar og underholdsplikt overfor barnet. Barn av lesbiske par blir likestilt med barn født i heterofilt parforhold. Det er viktig.

Fortsatt vil nok homofile dessverre kunne oppleve diskriminering i det norske samfunn. Det tar tid å endre folks holdninger og verdisyn. Jeg håper imidlertid at dagens lovendringer vil bidra til mer åpne og inkluderende holdninger overfor homofile og lesbiske. Kanskje får vi oppleve at de som i dag stemmer mot loven, om 15–20 år vil forsvare loven og innse at de tok feil, slik de gjorde den gangen med partnerskapsloven.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [14:20:33]: En av mine nære venninner har i mange år levd i et lesbisk parforhold. Sønnen hennes har, som barn flest, ikke opplevd det som rart eller belastende, helt til han fikk høre en debatt på radioen for et par år siden, der Kristelig Folkeparti deltok. 10-åringen kom tårevåt inn til moren og spurte: Mamma, er jeg skadet fordi du har en jentekjæreste? Da hadde han hørt Kristelig Folkeparti-representantens uttale hvor skadelig det var for barn å vokse opp i en homofil familie. Plutselig, på grunn av fordommer og holdninger i det partiet som omtaler seg selv som det partiet som setter barnas behov i framsetet, som vi har hørt mange ganger i dag, fikk den lille gutten sitt verdensbilde forstyrret. For første gang i sitt liv følte han seg annerledes fordi moren hadde en jentekjæreste.

Da jeg hørte representanten Tørresdal og også uttalelser fra andre representanter fra Kristelig Folkeparti tidligere i dag, ble jeg provosert. Jeg ble provosert på vegne av alle de barna som opplever det som min venninnes sønn opplevde, at folk lar sine fordommer gå ut over barn som ikke opplever at de er annerledes fordi om de har to foreldre av samme kjønn. Nettopp derfor er jeg så utrolig stolt i dag, fordi vi i dag, ved å vedta en felles ekteskapslov, gir alle barn og alle familier den samme rettferdigheten, den samme verdigheten, de samme rettighetene og den samme respekten. Med denne loven innfører vi endelig en reell likestilling i Norge, der det ikke lenger er forskjellsbehandling mellom heterofile og homofile.

Jeg er også veldig glad for at flertallet i komiteen ønsker å tilby lesbiske par som er gift eller samboende, retten til assistert befruktning, på lik linje med heterofile par. Også dette er nødvendig for å sikre full likestilling og likebehandling mellom homofile og heterofile par.

Dagen i dag er historisk. Vi slår fast at homofil kjærlighet er like mye verd som heterofil kjærlighet. Vi slår fast at barn av homofile foreldre har samme rett til respekt som barn av heterofile foreldre. Derfor vil jeg helt til slutt gratulere alle dem som i årevis har jobbet og jobbet for å nå denne dagen, med dagen.

Lise Christoffersen (A) [14:23:18]: I går skrev Stortinget historie med ny diskriminerings- og tilgjengelighetslov, og i dag skriver vi historie igjen. På dette stadiet i debatten er det neppe mulig å tilføre noe nytt. Men jeg tar ordet i solidaritet med dem som har fått sin personlige integritet krenket av andres fordommer og intoleranse, og

som dessverre ofte målbæres av krefter som hevder å stå på nestekjærlighetens grunn.

Forbundet av 1948 var lenge hemmelig. Så kom Kim Friele, så intoleransen i hvitøyet og gikk i front som den første åpne homofile i Norge. Men først i 1972 ble homo-forbudet opphevet, og først på slutten av 1970-tallet ble diagnosen «mental forstyrrelse» fjernet. Så kom lovbeskyttelse mot diskriminering i 1981 og rett til partnerskap så seint som i 1993.

Først i 2008 er vi altså klare for kjønnsnøytral ekteskapslov og endringer i tilhørende lover. Det betyr dessverre ikke at vi som samfunn er der vi skal være, for det gjenstår mye på holdningssiden. Men vi vet at det å gi klare signaler gjennom lovgivning sakte bidrar til å fjerne mentale sperrer. I dag omfavnes partnerskapsloven – husk debatten fra den gang den ble innført!

Mange påstander er reist: Saken er ikke godt nok utredet. Valg av samlivsform er en privatsak. Alle har krav på respekt for egne valg og krav på trygge rammer rundt seg og sin familie. Det kan vi ikke utrede oss bort fra, for det handler om grunnleggende menneskerettigheter, og en utsettelse nå er bare en trenering.

Ekteskapet trues: Det argumentet skjønner jeg ikke. Ekteskapet som institusjon vil jo tvert imot styrkes når vi fjerner dagens diskriminering av homofile og lesbiske. Den nye loven skal jo ikke tvinge noen til å gifte seg med en person av samme kjønn. Den nye loven vil heller ikke påvirke folks seksuelle legning. Ekteskap mellom mann og kvinne vil fortsatt være det vanligste, men det mest usaklige av alt er likevel påstandene om at polygami blir neste skritt.

Henvendelser i denne saken har sjokkert meg med sitt menneskesyn. «Ja til ekteskapet»'s demonstrasjon i april kan stå som et grelt eksempel på det, og jeg ble trist da jeg så parolene deres, der de opphøyde de vakre og vellykkede i tradisjonelle kjernefamilier til det eneste saliggjørende. Plakatene gav meg uhyggelige assosiasjoner til den typen propaganda vi vanligvis forbinder med totalitære regimer. Ekstra ille var det at dette budskapet ble båret fram under parolen «Biologi, Barn og Bibel». Uhyggen ble seinere forsterket av annonser med overskrifter som «Du er en inseminasjonsunge». Med hvilken rett kan folk få seg til å trække på andre på den måten? Det finnes ingen unnskyldning for slikt. Samtidig har jeg lyst til å si at jeg ble glad da jeg nylig fikk en henvendelse fra Kristelig Folkeparti i Buskerud, mitt hjemfylke. Den var saklig og høflig, med respekt for ulike meninger.

Selv er jeg stolt av å tilhøre en over hundreårig politisk bevegelse som er bygd på frihet, likhet og solidaritet – på alle menneskers like verdi. Jeg er glad for å tilhøre flertallet i dag, som likebehandler kjærlighet uten å skjele til den seksuelle legning vi er født med.

Per Rune Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [14:26:42]: Ekteskapet mellom mann og kvinne har dype kulturelle røtter. Det er ingen

særnorsk ordning, men den gjenkjennes i hele verden, uavhengig av religion eller livssyn.

Ekteskapsloven regulerer langt mer enn et samliv mellom to av samme kjønn. Den er altså noe mer enn en samlivslov. Ekteskapet har i tillegg en funksjon som innebærer en videreføring av slekten og nye generasjoner, og er faktisk avhengig av to ulike kjønn. Et samliv mellom to likekjønnede bærer ikke i seg dette elementet. Det gjør at et homofilt eller lesbisk parforhold er genuint annerledes – ikke mindre verdifullt, men genuint annerledes enn ekteskapet.

Partnerskapsloven ble vedtatt for å sikre gode og trygge juridiske rammer rundt samlivet til homofile og lesbiske. Jeg mener som lovgiver at partnerskapsloven ivaretar dette på en god måte.

Det er verdt å merke seg at alle opposisjonspartiene, også de som støtter lovforslaget eller deler av det, kritiserer Regjeringen for at det ikke er foretatt et grundigere utredningsarbeid i forkant av lovforslaget. En slik radikal endring av ekteskapsloven, barneloven, adopsjonsloven og bioteknologiloven bryter radikalt med sterke historiske røtter. Jeg deler denne kritikken av manglende utredninger av konsekvenser før lovforslaget ble lagt fram for Stortinget.

Jeg har lyttet til debatten i dag, og jeg blir overrasket over anklager om diskriminering. I Senterpartiets stortingsgruppe har vi forskjellige syn, men det er ingen i Senterpartiets stortingsgruppe som anklager noen for å være diskriminerende eller intolerante. En har faktisk valgt å lytte til hverandres argumenter, og så blir en akseptert fordi en har forskjellige tilnærminger til dette lovforslaget. Jeg hadde håpet at det også kunne avspeiles i debatten her, uten at en kommer med anklager om diskriminering fordi en kommer fram til en annen konklusjon.

Jeg stemmer mot endringene i ekteskapsloven, mot endringene i bioteknologiloven og mot endringene i barneloven og adopsjonsloven. Jeg støtter forslaget om reservasjonsrett for helsepersonell, som er fremmet av Trond Lode. Jeg støtter forslaget som krever kjent donor, og også forslaget om å sende saken tilbake for ytterligere utredning.

Lena Jensen (SV) [14:30:07]: Størst av alt er kjærligheten.

Dette er en dag i kjærlighetens tegn. Stortinget gjør en viktig verdibeslutning i dag. Vedtaket som fattes i Stortinget i dag, vil styrke ekteskapet og styrke barnas rettigheter. Vi vil sikre barn retten til to foreldre.

Jeg er stolt og glad for å være med på denne lovendringen. Norge tar et viktig og riktig skritt for å bli et mer åpent og inkluderende land. Å gi alle like muligheter og like rettigheter er noe vi er nødt til å strebe etter.

I løpet av de siste månedene har jeg fått hundrevis av mail, og jeg har lest dem. Jeg har også lest min bibel.

Jeg vil takke alle for det store og sterke engasjementet som har vært vist. Vi har fått alle argumentene på bordet, både for og imot. Vi som i dag skal ta denne beslutningen om en ny lov, vet hva vi mener, og vi vet hva vi vedtar: at alle skal få gifte seg, at alle skal kunne få assistert

befruktning uansett hvem man velger å bo sammen med, og at alle på lik linje nå skal kunne bli vurdert for å kunne få adoptere. Det er viktig å gi alle like muligheter og like rettigheter. Det er viktig at man når man ønsker å adoptere, skal kunne bli vurdert ut fra sin egnethet som foreldre, ikke ut fra hvem man deler seng med.

Det er mange, som jeg var inne på, som har skrevet mail til meg, og det er mange som har sagt at de har igangsatt bønnegrupper for at Stortinget skal komme på bedre tanker. Mange andre, inkludert meg selv, har bedt om at denne loven skal bli vedtatt. I dag får vi se hvem det er som kommer til å bli bønnhørt. Jeg er glad for at vi i dag vedtar en lov som setter menneskeverdet og menneskerettighetene i fokus.

Helt til slutt vil jeg sitere en sang som passer veldig godt i dag:

«All you need is love, all you need is love,
All you need is love, love, love is all you need.»
Gratulerer med dagen!

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [14:32:42]: For meg er dette en stor og følelsesladet dag. Jeg er så heldig å ha mange gode venner som er homofile, og at jeg får lov å være med på å vedta en lov som sikrer dem like gode rammer rundt sitt samliv som jeg har rundt mitt eget, føles veldig rett. For meg er dette en gledens dag, men de siste månedene synes jeg har vært litt triste. For innimellom alle de saklige og hyggelige henvendelsene har det nesten daglig dukket opp henvendelser der fordømmende bibel-sitater har haglet over meg og mine kollegaer. For meg er det greit, for jeg har en selvvalgt rolle som stortingsrepresentant. Men de siste måneders opplevelser har vist meg hvor lang vei vi har å gå i forhold til homohets i en del miljøer. Som kristen synes jeg det er ekstra trist at fordømmelsen er så sterk i enkelte kristne miljøer, men jeg vil understreke i enkelte *kristne* miljøer. I mitt hjemfylke, Hedmark, har kirken vært en av de største pådriverne i kampen for homofiles rettigheter. Og jeg har gleden av å ønske alle som er til stede, velkommen til festgudstjeneste for kjærligheten kl. 19.00. i Hamar domkirke i kveld.

Dette er ikke en dag for å hovere eller raljere over andres standpunkt, saken er for viktig til det. Dette er ikke dagen for å slå seg på brystet og si: Se på oss, det er vi som er de gode. Historien om hvordan vårt samfunn har behandlet homofile, er for mørk til at vi som er her nå, kan hovere overfor noen. Det er større grunn til å si unnskyld til alle dem som har måttet skjule sin legning og sin kjærlighet.

Som man har skjönt, er jeg for at homofile skal kunne få gifte seg. Jeg mener det er et gode for et samfunn at det er mest mulig trygge og stabile rammer rundt et samliv. Påstanden om at det at homofile får sterkere rammer rundt sitt samliv, truer den tradisjonelle familien, er jeg overbevist om er feil. Det som truer familien, er ikke det at flere ønsker rammer, men den mangelen på rammer som vi opplever.

Jeg vil også med trygghet stemme for at homofile skal kunne bli vurdert som adoptivforeldre. Jeg er helt sikker på, og har sett i praksis, at et homofilt par kan

utvise det samme trygge foreldreskap som et heterofilt par.

Det tredje hovedtema som er oppe i dag, er spørsmålet om assistert befruktning. Dette spørsmålet er for meg mye mer sammensatt enn de to første. I den saken er det snakk om å ha en tredjeperson inn i bildet som gir sæd slik at befruktning kan finne sted. Hele diskusjonen rundt bruk av egg og sædceller fra andre er veldig kompleks. For min del handler ikke denne saken om hvorvidt jeg tror at lesbiske kan oppdra barn på en god måte, for det er jeg helt sikker på – og vet – at de kan, men det handler om prinsippet om å bringe inn en tredjeperson som barnet ikke vil kjenne gjennom sin oppvekst. Derfor kommer jeg til å stemme nei til assistert befruktning for lesbiske. Dette er et prinsipielt standpunkt for meg, og jeg mener det samme når det gjelder heterofile, at de heller ikke bør ha rett til assistert befruktning med egg- eller sæddonasjon.

Så i dagens avstemning vil jeg først stemme mot dette prinsippet, men etterpå stemme for alle de endringer som sikrer barns rettigheter.

Til slutt: Jeg er glad for å få lov til å være med og stemme for en lov som sikrer homofiles rettigheter på en god måte.

Laila Dævøy (KrF) [14:36:16]: Kristelig Folkeparti blir til stadighet møtt med at vi diskriminerer homofile og lesbiske. Men Kristelig Folkeparti tar sterkt avstand fra enhver diskriminering av homofile, også gjennom vårt aktive politiske arbeid. La meg ta ett eksempel: Mange homofile opplever diskriminering på arbeidsplassen. Som barne- og familieminister i Bondevik II-regjeringen la jeg fram for Stortinget saken om et felles håndhevingsapparat mot diskriminering, og håndhevingen av diskriminering av homofile og lesbiske i arbeidslivet ble lagt til ombudet. Dette gjelder håndhevingen av arbeidsmiljølovens likebehandlingskapitel.

Den gangen uttalte en av LLHs fremste representanter at dette var noe av det viktigste som hadde skjedd i antidiskrimineringsarbeidet for homofile. Jeg ville gjerne hatt dette skriftlig, men det fikk jeg dessverre ikke. Jeg er veldig stolt over det arbeidet Bondevik II-regjeringen gjorde, også i oppfølgingen av St. meld. nr. 25 for 2000-2001, som vi systematisk gjennomførte.

Det er også interessant å høre en del politikere kritisere Kristelig Folkeparti for å ha endret standpunkter. For er det noen av partiene her i salen som ikke har endret sine standpunkter hva gjelder homofile, oppigjennom årene? Innholdet i loven vi behandler i dag, ville vært utenkelig for de fleste partier bare for kort tid siden.

I forbindelse med behandlingen av denne loven blir også Kristelig Folkeparti beskyldt for å diskriminere lesbiske dersom disse ikke får samme rettigheter som heterofile til assistert befruktning, altså muligheten til å få et barn.

Men hva med barna som ikke får muligheten til å få en far? Regjeringen vil endatil akseptere anonym sædgi-ving i utlandet. Da må jo det være diskriminerende overfor barna? Og hva med de homofile? Hvorfor skal ikke de få samme rettigheter til å få barn? Da er jo også

de diskriminert – hvis det er diskriminering vi snakker om.

Nei, denne saken dreier seg ikke om diskriminering, slik jeg ser det. Den handler om voksnes rettigheter på bekostning av barnets. Det burde være et tankekors at den franske parlamentarisk rapporten fra 2006 avviste en kjønnsnøytral ekteskapslov grunnet hensynet til barns rettigheter. Assisterert befruktning til lesbiske innebærer et systematisk og planlagt brudd med Barnekonvensjonens rettsvern. Far vil bli definert som overflødig, og staten vil bidra aktivt til at barn fratras retten til å vokse opp med og kjenne sin far. Personer som nektes denne retten, nektes svar på sentrale eksistensielle og identitetsmessige spørsmål, slik jeg ser det.

Mener virkelig det norske storting i 2008 at far er overflødig? Hvorfor er kjønn irrelevant hjemme, når vi som politikere kjemper for mangfold i barnehager og skoler, nettopp av hensyn til barna?

Jeg vil på det sterkeste appellere til Stortingets representanter om å stemme for dagens ekteskapslov og si nei til assistert befruktning for lesbiske, og i særdeleshet si nei til aksept av anonym sædgivning i utlandet.

Odd Einar Dørum (V) [14:39:27]: Jeg gav et ekteskapsløfte for 40 år siden, og jeg har kjempet hele mitt liv for å holde det. Og jeg får si med min kone: Det er mye hardt arbeid og mye flaks (munterhet i salen). Jeg er veldig glad for at det har vært mulig å kunne kjempe for det.

Jeg er også oppvokst i et Norge hvor det var fremmed for meg å ha en tanke om at andre enn heterofile skulle kunne være glad i hverandre. Så det er en innsikt jeg har fått i møte med livet som voksen. Jeg må innrømme at jeg vegret meg for det møtet ganske lenge, inntil jeg skjønnte at jeg måtte ta inn over meg den menneskelige nærhet, den eksistensielle nærhet og den forpliktelsen som lå i det. Det har gjort noe med meg, og det har påvirket meg på følgende måte: Jeg synes at den forpliktelsen som ligger i forpliktende samliv, også mellom dem som er av samme kjønn, er en styrke for et samfunn. Det som burde forurolige ethvert samfunn, er der man sliter så mye med samlivet at man ikke får det til. Jeg skulle ønske at bare 10 pst. av den energien som er mobilisert for å stemme mot den loven som jeg stemmer for i dag, hadde vært brukt for å støtte de samliv som sliter, ikke med fordømmelse, men med en utstrakt hånd – for det hender at vi mennesker er nødt til å ha den utstrakte hånden rett og slett fordi det er slik i våre liv.

Det er også slik at en person sendte meg en mail og spurte om hvordan jeg kunne gå i en korsvandring langfredag og stemme for den loven som jeg gjør. Trodde jeg ikke på Guds tilgivelse? Jeg måtte svare at ethvert menneske som lever sitt liv, har bruk for Guds tilgivelse, uansett hvor man er.

Så sa jeg noe som jeg også skal si nå: Jeg er for at det i den borgerlige rettsorden skal være lovgivning som danner en forpliktende ramme om alle som vil leve forpliktende med hverandre, enten de er heterofile eller homofile, og som gir barn de rettigheter de skal ha. Og så er jeg en steinhard tilhenger av at staten raskest mulig må

komme seg unna ethvert direkte eller indirekte forsøk på å styre tros- eller kirkesamfunn når det gjelder hva de skal ha rett til. Jeg er klar over – og glad for – at det er forslag her i dag som gir uttrykk for det, men selv hadde jeg ment at det hadde vært det ryddigste at vigselen hadde vært en borgerlig rettsorden, en borgerlig avtale, og at den velsignelse som tildeles, avgjør den enkelte i trosforholdet vis-à-vis sitt trossamfunn og i forhold til det man selv står for. Vi kommer ikke dit i dag prinsipielt, men vi kommer langt på veien praktisk. Jeg er veldig glad for de forslagene som ligger her, at det er en selvsagt ting at ingen statlig instans kan diktere noen som har en tro, til å handle på tvers av den troen. Det ligger også i det innlegget jeg holdt på denne plattformen, at jeg forstår og vet at det er mange mennesker som mener at ekteskapet er innstiftet av Gud, og slik er det. Jeg har respekt for dem som har det synet. Jeg ønsker bare at de skal ha respekt for at mennesker kan ha et annet syn, og at vi i et samfunn som vårt er nødt til å skape rettslige regler som gjør at vi kan leve sammen på en skikkelig måte.

Så får også slutten av dette innlegget være det vitnesbyrdet det startet med – at jeg startet med en annen ballast i livet enn den jeg har når jeg stemmer i dag. Men mitt nære møte med mennesker som har vært glad i hverandre, forpliktende og ordentlige mot hverandre, har gjort så sterkt inntrykk på meg at det er ut fra overbevisning jeg stemmer for den loven som et flertall i Stortinget vil sikre ved stemmegivningen i dag.

Det har vært en lang vei å gå, men veien er slutt for mitt vedkommende.

Per-Kristian Foss (H) [14:42:55]: I de snart 58 år jeg har levd, har synet på homofili forandret seg sterkt. Partienes syn har forandret seg sterkt, og homofiles syn på seg selv har heldigvis også forandret seg i takt med dette. Også i eget parti har holdningene forandret seg. Derfor kan jeg med glede si i dag at jeg stiller meg i sin helhet bak hvert ord som min partileder sa om dette – dog med et litt annet ståsted.

Det er også en gledens dag når jeg kan stemme for loven i dag. Den fjerner en god del diskriminering, men mye gjenstår. Det vanskeligste gjenstår, for det er å forandre holdninger. Jeg hadde ikke stemt for loven hvis man hadde falt for fristelsen til å bruke denne lovendringen til å diktere trossamfunns holdninger til ekteskapet. Det hadde vært å misbruke lovgivningsmakten. Jeg synes også det hadde vært et altfor dramatisk skritt å frata prester vigselfrett, altså å gjøre ekteskapet til en borgerlig institusjon og en rent juridisk institusjon. Det er nå bedt om en utredning av det. Det må man gjerne utrede, men la meg si det slik at den henvendelsen kom så sent at jeg også har en mistanke om at det foreligger visse taktiske motiver. Men utrede må man gjerne gjøre. Men noe sterkt press fra Den norske kirke for å oppheve presters vigselfrett har man jo ikke opplevd tidligere, for å si det slik.

Jeg har også lest mange hundre innlegg som er blitt sendt meg. De har i grunnen overbevist meg om én ting: Det er mye diskriminering ute og går i samfunnet fortsatt. Så venter kanskje mange at jeg sier «overfor homofi-

le». Nei, ikke primært. Jeg leser jo mange av innleggene som en grov krenkelse av mange enslige forsørgere. Jeg er blant dem som har vokst opp med en far og en mor, og er veldig glad for det, men i dag er det ikke slik at alle har den muligheten. En del av de ord og uttrykk som brukes i henvendelsene til oss, er slik at de krenker mange tuse-ner i dette samfunnet som ikke har den muligheten til far og mor, eller hvor heterofile ekteskap har gått i oppløsning som følge av mangel på lojalitet eller kjærlighet, og hvor barn ikke opplever den situasjonen som så mange nå hyller. Det er kanskje det verste.

Så må jeg få si, med en viss undertone av ironi – som jeg ikke er kjent for, men som jeg kan koste på meg av og til – at det er rørende nå å registrere en voldsom oppslutning om partnerskapsloven. Jeg våger også den påstand – men her er jeg på tynn is – at det i neste periode kanskje ikke vil bli fremmet forslag om å endre det lovvedtaket som Odelstinget og Lagtinget nå formodentlig gjør.

Tom Rune Thorvaldsen (A) [14:46:10]: Vi har nå hatt en lang debatt med mange sterke innlegg. Personlig synes jeg det er stort å få lov til å delta i og lytte til denne debatten. Det er ingen tvil om at debatten og det kommende vedtaket er historisk på mange måter. Vi bruker nå muligheten til å rette opp den urett og diskriminering som dagens lovverk medfører.

Det har kommet mange innspill i denne saken til oss stortingsrepresentanter. Det er flott at folk er engasjert, også de som er imot endringene. Det er flott når vi som er folkevalgte, får klare og tydelige innspill. Jeg har stor respekt for andres meninger, også for dem som er mot denne lovendringen, men det er skuffende å oppleve hvor langt mange som er mot denne lovendringen, går i sin argumentasjon. Ja, sågar beskriver flere hvor vi som er for loven, skal reise når vi forlater denne jord. Reglementet her på huset tillater meg neppe å nevne navnet på det stedet, antar jeg, men det er fristende. Mange av disse innspillene viser etter min mening liten toleranse for andres meninger og andres synspunkt. Det må være lov å være uenige, og vi må respektere hverandre for det. Jeg må si at jeg har blitt skuffet over mye av dette.

Barnas beste tas ofte opp som argument i saken. Det gjentas i debatten at vi må tenke på barnas beste. Det er jeg også helt enig i. Jeg tar som utgangspunkt at vi alle ønsker det beste for barna, uavhengig av hos hvem de vokser opp. Mange barn vokser i dag opp hos likekjønnede par, og jeg er overbevist om at også disse barna gis den beste omsorg og oppfølging i sin oppvekst.

Mange motstandere hevder at antall homofile og lesbiske vil øke som følge av dette vedtaket. Ærlig talt tror jeg ikke at folks seksuelle legning avgjøres av et klubbeslag i Stortinget. Jeg håper heller at vedtaket bidrar til at folk tør å stå åpent fram med sin legning, med andre ord være ærlige overfor seg selv og omverdenen. Ærlighet varer jo som kjent lengst.

Hvis kjærlighet er det største av alt, som det sies, vil jeg i dag bruke min stemme og min nestekjærlighet til å sikre flertall for loven og dermed skape en juridisk trygg ramme også for homofile og lesbiske par og deres barn.

Siv Jensen (FrP) [14:49:05]: La meg først si når det gjelder den tidvise mobbing og trakassering som har forekommet i forkant av behandlingen av denne saken, at det er ikke greit. Det er ikke greit, uavhengig av hvilket standpunkt man måtte ha til de vedtak som blir fattet i salen i dag. Det er heller ikke greit at flertallet i denne salen tillegger meg og resten av mindretallet holdninger, menneskesyn, som vi ikke har. Jeg har vel aldri i mitt liv blitt beskyldt hardere for å være mørkemann enn som følge av mine standpunkter i denne saken. Og noe særlig lenger fra sannheten går det altså ikke an å komme.

Jeg registrerte Kristin Halvorsens høyt hevede moralske pekefinger i hennes innlegg, og hvordan hun nærmest bidrar til mobbing av dem av oss som har et annet standpunkt enn det hun selv har kommet frem til. For mange av oss har det vært vanskelig å komme frem til et standpunkt i denne saken rett og slett fordi de fleste av oss nok mener at kjærligheten oppstår på kryss og tvers, uavhengig av legning, uavhengig av kjønn, uavhengig av hva man tror på, uavhengig av hvor man bor. Men så er det også slik at det er veldig mange forhold i et samfunn som man ikke kan lovregulere seg ut av. Det betyr ikke at man ikke skal ha respekt for mennesker som velger å innrette sitt liv annerledes enn det man oppfatter som det tradisjonelle og konforme. Den respekten har jeg.

Når jeg likevel er uenig i loven, skyldes det mange forhold. Jeg registrerte at flertallet beskylder mindretallet for å skyve barna foran seg i argumentasjonen. Det kan man altså like gjerne snu rundt. Jeg mener flertallet skyver barna foran seg når de argumenterer. Det man egentlig gjør, er å lage denne loven for å legitimere at noen har omgått lovverket gjennom mange år for å skaffe seg barn fordi de har hatt lyst på dem. Jeg respekterer at mange mennesker ønsker seg barn, men jeg respekterer også at det er lover som har regulert ulike livsformer i vårt samfunn. Det samme lovverket har vi også for dem av oss som er enslige. Vi er også underlagt lover når det gjelder våre rettigheter som mødre, adoptivmødre, osv., og her har det vært endringer over tid. Vi kan ikke lovregulere oss ut av at det kreves to kjønn for å lage et barn. At man kaller det diskriminering ikke å ha et slikt lovverk, skjønner ikke jeg. Samtidig er det ett forhold som står veldig høyt for meg. Det er retten til å kjenne sitt biologiske opphav. Den retten fratrar man svært mange barn. Og etter å ha snakket med adoptivbarn og andre barn som har brukt hele sitt liv på å kartlegge sitt biologiske opphav, synes jeg man tar veldig lett på det i den argumentasjonen som fremføres av flertallet.

Bent Høie (H) [14:52:31]: Jeg har stor respekt for Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet, som har et annet standpunkt i denne saken. Men det å ha respekt for et annet standpunkt svekkes ikke av at en argumenterer sterkt imot det standpunktet som andre partier har. Tvert imot: Respekt dreier seg faktisk om å ta andre partiers standpunkt på alvor og belyse hva en synes om standpunktene.

Jeg og Høyre mener at dagens lovgivning, der forholdet mellom to voksne mennesker som ønsker å leve i et forpliktende forhold, skilles i to forskjellige lover med ulikt innhold, er diskriminerende. Det skal jeg prøve å forklare

for mine venner i Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet.

Selv har jeg levd under partnerskapsloven i snart åtte år – om to uker i åtte år – og opplever det selvfølgelig som en betydelig bedre situasjon enn hvis vi ikke hadde hatt en partnerskapslov. Men det er allikevel diskriminerende. Jeg synes min partileder, Erna Solberg, brukte et bilde på dette som er veldig godt og treffende i forhold til den logikken som mindretallet bruker i innstillingen, når de skriver at siden homofile kan gifte seg etter partnerskapsloven, er det ikke diskriminering. Det er akkurat den samme logikken som lå bak den argumentasjonen som ble brukt i USA når en sa at fargede ikke ble diskriminert fordi de hadde rett til å gå på skole bare de gikk på en annen skole. Det er den samme argumentasjonen som ligger til grunn for det standpunktet.

Sånn oppleves det av dem som lever etter partnerskapsloven, og sånn oppleves det av de homofile. Det er ganske spesielt at man her definerer dette ut fra en oppfatning om at det er majoriteten som skal bestemme når minoriteten opplever seg diskriminert, for det er den argumentasjonen som ligger til grunn for Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiets standpunkt. De burde tatt på alvor at en minoritet i samfunnet opplever dagens lovgivning som diskriminerende, og tatt det inn over seg, for det er faktisk situasjonen.

Så er det også sånn at disse to lovene faktisk inneholder helt ulike rettigheter, ikke minst i de situasjonene der en får barn – og det gjør en jo. Det hadde vært større troverdighet i Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiets argumentasjon i dag hvis de hadde fremmet alle de lovendingsforslag til partnerskapsloven som skulle til for å gi de to lovene samme status. Men det registrerer jeg at de ikke har gjort.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [14:55:43]: I løpet av debatten har flere av representantene fokusert på de mange brev, mailer, telefoner og SMS-er som vi har fått. Jeg deler det synet, som jeg også sa i replikkvekslingen i forbindelse med mitt innlegg, at en del av henvendelsene har gått langt over streken, men mange av dem har også vært gode. Jeg kunne tenke meg å lese opp en av dem, som bl.a. har gått til de mannlige representantene i Arbeiderpartiets og Senterpartiets stortingsgrupper. Det står:

«Hei,

Jeg henvender meg til deg som mann og som far og jeg vil gjerne få lov til å stille deg noen spørsmål. Først til dere som har kjent en far:

1. Har det vært likegyldig for din utvikling som mann og som menneske at din far var nettopp det – en far?
 2. Tenk tilbake på barndommen; hverdag og fest, lek og arbeid, gleder og sorger, fotballkamper, skiturer, fisketurer osv. Ville en potensiell lesbisk samboer til din mor kunne fylle samme rolle som din far gjorde?
- Og til dere som har opplevd gleden ved selv å bli far:
3. Er du som far kun en donor og en omsorgsperson?
 4. Er det likegyldig for dine barn å vite at du faktisk er deres kjødelige far?

5. Kan en tilfeldig kvinne erstatte deg?

Selv må jeg svare et definitivt nei på alle disse spørsmålene. Verken min far eller jeg er perfekte. Men slektsbåndene er likevel av stor betydning. Sant nok, i en ufullkommen verden er det ikke alle forunt å få kjenne sine foreldre. Men lovgivningen bør utformes slik at den i størst mulig grad sikrer at barn vokser opp sammen med sine foreldre.

Hvis du svarte nei på noen av spørsmålene ovenfor bør du vurdere å stemme nei til forslaget om ny ekteskapslov. Da bidrar du til at flest mulig barn kan få kjenne sin far på samme måte som du gjorde.

Med vennlig hilsen»

Navnet skal jeg anonymisere, men han undertegner med «Sønn og far».

Dette er én av mange som har uttrykt bekymring for barna i den virkelighet som Arbeiderpartiet, SV, Senterpartiet, Høyre og Venstre vil skape for oss i fremtiden. Dette er kloke og sunne ord. Jeg tror at far også i fremtiden har noe å bidra med. Han kan faktisk være vesentlig mer enn en sædcelle. Han kan faktisk være noe som bidrar til en positiv utvikling for barnet. Det er i fare med den loven som vi får pr. i dag.

Helt til slutt til representanten Høie: Det er underlig at han kommer med så sterke utfall som han gjør, når han senest i forrige stortingsperiode bl.a. skrev følgende i Innst. O. nr. 16 for 2003-2004:

«En utvidelse av tilbudet om assistert befruktning til lesbiske par innebærer at dette helsetilbudet utvides til personer som ikke er barnløse av medisinske årsaker. Flertallet mener at dette representerer en sykeligjøring av barnløshet som ikke er ønskelig.»

Det skrev altså representanten Høie på det tidspunktet.

Tom Strømstad Olsen (A) [14:59:23]: Dette er en historisk dag på mange måter. Etter forslaget til ny ekteskapslov kan to av samme kjønn også inngå ekteskap. Endelig har vi kommet så langt. Dette er et stort skritt for menneskeheten, vil jeg påstå. Det er ikke mange år siden to av samme kjønn som var glad i hverandre, ble sett på som lovbrøtere og kunne straffes for sin kjærlighet. Heldigvis har vi kommet lenger.

Det jeg synes er det mest triste i denne debatten her i dag, er de som hevder at de setter barna i fokus, slett ikke gjør det. Man påstår at barn har rett til en far og en mor, og at det er det beste for barnet uansett. Det som er best for barna, er at man har gode omsorgspersoner som ser barnet og bryr seg om barnet. Det er ikke noe annet som er viktigere for et barn enn at det vokser opp i et trygt hjem med faste rammer og får den kjærlighet som barnet har krav på. Det er det som er viktig, og det er det dette handler om.

Jeg er 100 pst. overbevist om at et homofilt eller lesbisk par kan, på lik linje med heterofile par, yte den samme gode omsorgen som et barn behøver. Det finnes da jammen mange barn som vokser opp i hjem hvor man ikke har gode rollemodeller, og som ikke har faste, trygge rammer. Det er kanskje til barnets beste, for de lever jo med mor og far? Selvsagt er det ikke slik.

Dette forslaget som vi behandler her i dag, betyr at det er omsorgsevne og ikke kjønn som er avgjørende for hvorvidt de er gode foreldre. Kun personer som anses skikket, skal bli adoptivforeldre, og seksuell orientering skal ikke være avgjørende.

Dette er en god dag. Gratulerer med dagen, alle sammen!

May Hansen (SV) [15:01:42]: På mange måter syns jeg denne debatten har vært ganske trist, fordi man her klassifiserer det eneste saliggjørende som mor, far og barn. Det er det som er best for barn. Vi vet at slik er det ikke.

Det er også slik at man signaliserer til alle de barna som bor med én forelder, som er adopterte, og som har andre familiesettinger, også to foreldre av samme kjønn, at det ikke er bra nok. Det er jeg også helt uenig i. Vi vet at det er bra nok. Det som er bra for barn, er at de har gode omsorgspersoner rundt seg, at de har rettigheter på lik linje med andre barn, og at det er en sosial setting som vi legger opp til i samfunnet rundt dem, som mange har vært inne på, som menn i barnehager, menn i barneskolen, men også at man har en stor og god familie rundt seg som kan være omsorgspersoner.

Jeg ble utdannet jordmor i 1976. Da satte vi en «S» foran navnet til kvinner som var enslige forsørgere. Det stod for *spuria*, som betydde at de fødte uekte barn.

Det er mange som har vært inne på den korte historien vi har når det gjelder diskriminering i dette landet. Jeg mener dette videreføres langt på vei fra denne talerstolen i dag fra Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet. Jeg mener faktisk konsekvensen av den innstillingen som ligger i denne saken, og konsekvensen av den debatten vi har hørt i dag fra Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet, må være at de er imot adopsjon, at de også er imot assistert befruktning for heterofile, og at de også faktisk er imot at enslige forsørgere oppdrar barn alene.

Opposisjonen til og motstanderne av denne loven har også vært opptatt av mer utredning av lovforslaget. Jeg har ingen tro på at en utredning på noen som helst slags måte hadde endret synspunktene til de representantene som sitter i denne salen i dag. Felles ekteskapslov er et verdispørsmål. Det handler om menneskerettigheter, og det handler om diskriminering.

Jeg vil også si at denne dagen mener jeg er en seier for retten til å elske hverandre og leve sammen innen trygge juridiske rammer, både for voksne og for barn.

Så vil jeg nevne et lite innlegg som har stått i Østfold-avisene etter 17. mai: Vær som fortjent, med tre grader og regn. Jeg tror ikke været hadde noe med oss østfoldinger å gjøre, men kanskje himmelens Gud ville fortelle oss nettopp på denne grunnlovsdagen at vi har en regjering og et storting som er i ferd med å endre ekteskapsloven. Jeg har fulgt med på været i hele dag: mye blå himmel, strålende sol. Gratulerer med dagen! (Munterhet i salen)

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [15:04:54]: Felles ekteskapslov er eit uttrykk for eit samfunn i endring. For få år tilbake var eit barn født utanfor ekteskap i mange miljø ei skam og ei påkjenning for storfamilie,

mor og barn. I nokre miljø er sambuarskap framleis ikkje god tone. Aktuelt lovverk er likevel endra etter kvart for å sikre likeverd. Det er det same som skjer i dag. Lovverket blir endra for å sikra likeverd. Mangt har endra seg på 15 år. Fleirtalet i Senterpartiet og Høgre støttar i dag ny lov. Kristeleg Folkeparti skriv i innstillinga at dei vil homofile parforhold skal ha gode og trygge ordningar for samliva sine. Tre eksempel på endring.

Forslaga har medført debatt. Det er bra. Mange har teke e-post eller penn fatt. Nokre av innlegga ber etter mitt syn preg av at delar av debatten er noko fordekt. Slett ikkje alle avsendarar aksepterer homofili, langt mindre at ein homofil er seg sjølv. Kven spør oss andre om praksis? Tvert imot, i svært mange samanhengar blir betydninga av nettopp å vera seg sjølv understreka.

Til tider får eg òg ei kjensle av at debatten tek utgangspunkt i eit ideelt samfunn, der mor og far i lykkelege, livslange ekteskap sørgjer for berre gode dagar for ungane sine. Slik er ikkje verda. Mange uforsiktige ord i denne debatten har ramma ektepar utan barn og òg åleineforeldre, som gjer det dei kan for å gje ungane sine ein god oppvekst.

127 par inngjekk partnerskap i 2006. Dagens lovendring inneber på den måten ingen trussel mot ekteskapet. Lat oss heller håpa det motsette, at dei av dei homofile som vel eit forpliktande forhold, ved denne likestillinga blir fleire.

Vi drøftar i dag djupe etiske problemstillingar. Det fyrste prinsippet eg måtte prøva meg sjølv på, var min bastante motstand mot adopsjon. Eg kjenner frå arbeid og elles homofile med omsorg og grenser som eg er trygg på vil vera til det beste for eit barn å oppleva. Eg kan ikkje lenger stå for ein argumentasjon der ein ikkje skal kunna bli vurdert som adoptivforeldre på grunn av legning.

Så har eg møtt påstanden om at eg reserverte meg mot assistert befruktning fordi eg ikkje har opplevd dette dilemmaet i nær familie. Det er faktisk ikkje slik. Eg kjenner til kvinner som går i terapi fordi assistert befruktning har mislykkast. Eg kjenner til kvinner som slit med overdrivne forventingar frå omgivnadene. Eg trur vi burde ha teke oss tid til å tenkja gjennom dei erfaringane som vi har så langt, før vi drøfta utviding.

Så må eg til slutt få seia: Eg var imot ny lov i 2005. Eg ynsker å vera ærleg i mitt politiske arbeid. Det å vera ærleg inneber for meg i denne saka å skifta syn.

Trond Lode (Sp) [15:08:25]: Eg tek ordet igjen, for eg var litt upresis i svara mine i replikkordskiftet tidlegare i dag, spesielt på spørsmål frå Kristeleg Folkeparti om Senterpartiets forhold i Regjeringa til denne proposisjonen. Eg sa at vi ikkje hadde teke noko initiativ for å få endra innhaldet i proposisjonen. Det er ei sanning med modifikasjonar. Eg gir ikkje våre regjeringsmedlemer, verken frå Senterpartiet, Arbeidarpartiet eller SV, anerkjenning for det arbeidet som er gjort. Det som har vore soleklart for Senterpartiet heile tida, er at Kyrkja og andre trossamfunn må sikrast sjølvstende i desse spørsmåla. Det speglar seg også av i Regjeringas forslag til ny ekteskapslov. Det er viktig for oss å presisera at Senterpartiet er svært fornøgd

med det. Det er for oss av stor betydning at loven gjer det opp til Kyrkjemøtet å endra liturgien for at vigsel av lesbiske og homofile skal kunna føregå i Den norske kyrkja. Dersom Kyrkja skulle endra liturgien, er det opp til den enkelte presten å avgjera om han eller ho ønskjer å føreta slik vigsel, ein reservasjonsrett som er lik den prestane i dag har når det gjeld å via skilde.

Eg ville berre presisera at det har vore viktig, ikkje berre for Senterpartiet, men òg for andre i regjeringssamarbeidet, å få dette inn som ein del av proposisjonen.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [15:10:41]: Noe av det vondeste jeg hører om, er mennesker som har levd i årevis, til og med hele livet, uten å tørre å si hvem de egentlig er. I Norge bor det antakelig tusenvis av mennesker som fortsatt den dag i dag aldri har tort å være ærlige med seg selv eller omgivelsene, av frykt for fordømmelse, av frykt for utstøting, av frykt for skam og av frykt for ikke å bli behandlet som et menneske på lik linje med alle andre.

Dagen i dag er derfor ufattelig viktig. Snart vil ingen lenger kunne mobbe, diskriminere eller fordømme homofile og lesbiske mennesker eller deres barn under dekke av norsk lov. Jeg mener det er opplagt at så lenge det er slik at norsk lov ikke sidestiller homofil og heterofil kjærlighet, men diskriminerer mellom dem, vil det være enklere å behandle homofile og lesbiske og deres barn annerledes også i det daglige liv.

Jeg hører at noen mener denne felles ekteskapsloven truer farsrollen, mannsrollen, kjærligheten mellom mann og kvinne og ekteskapet som institusjon. Ulf Erik Knudsen føler seg redusert til en sædcelle. Det synes jeg er leit. Men jeg kan ikke med min beste vilje tro at det går så mange menn rundt i Norges gater og føler at de er truet av andre menneskers valg av samlivsform, at deres identitet og egne samliv står på spill. Selv føler jeg meg rørt i dag, rørt og stolt og trygg, fordi vi på denne dagen er i ferd med å skrive historie. Det er intet mindre enn fantastisk at vi endelig får fjernet viktige deler av vårt lovverk som diskriminerer mellom mennesker. Det er nesten ikke til å tro at vi snart – forhåpentlig og endelig – kan si at det ikke er hvem du elsker, som skal avgjøre om du kan anses skikket til å ha barn. Det er om du er skikket til å ha barn, som skal avgjøre saken.

Barn ønsker seg trygghet. De ønsker seg kjærlighet. De ønsker seg ærlighet og respekt. Barn som vokser opp med respektfulle, omsorgsfulle og trygge voksne, blir oftest selv respektfulle, omsorgsfulle og trygge. Tenk om vi kunne fått 50 000 underskrifter for kampanjen redde-små.no, som består av mennesker som jobber for å beskytte de minste barna mot overgrep, vold og forsømmelse, uavhengig av foreldrenes seksuelle orientering! 200 000 barn lider i Norge i dag under voksnes mangel på beskyttelse og omsorg. Hvor er aktivistene? Hvor er oppropene? Hvor er protestene og engasjementet? Jeg ber dere som føler denne dagen som en trussel mot kjærligheten mellom mann og kvinne: Vær så snill, bruk hver dag til å kjempe for kjærligheten på vegne av de barna som i dag lider under fravær av kjærlighet.

I dag er det grunn til å ta på seg prinsesseskjørtet, gå

ut i gatene og feire. Lenge leve kjærligheten! Lenge leve friheten! Lenge leve det inkluderende samfunn!

Gunn Karin Gjul (A) [15:14:07]: Jeg synes stort sett at denne debatten har vært svært saklig og god, men det er en liten ting som har opprørt meg, og som jeg mener det er behov for å kommentere.

I replikkordskiftet i forbindelse med innlegget til Ulf Erik Knudsen hadde Fremskrittspartiet tatt egen regi og kom med replikk på seg sjøl – ganske originalt. Men Fremskrittspartiets Morten Høglund hadde et veldig bra og avklarende innlegg, der han sterkt tok avstand fra krenkende uttalelser i forbindelse med debatten rundt felles ekteskapslov. Man må jo ha respekt for at andre har et annet syn. Det synes jeg var veldig bra sagt av Morten Høglund. Men dessverre tok det ikke mange minutter før Fremskrittspartiets representant Knudsen gikk i baret. I replikkordskiftet med representanten Trond Lode fra Senterpartiet beskyldte han Lode for løgn etter at Lode ærlig hadde redegjort for at han hadde endret syn på felles ekteskapslov. Det er et uanstendig debattnivå fra Ulf Erik Knudsens side som jeg mener ikke er Odelstinget verdig. Jeg vil utfordre representanten Knudsen til å be representanten Lode om unnskyldning for den beskyldningen.

Så har barns beste blitt framhevet i debatten. Representanten Høybråten framhevet det. Ja, vi er alle opptatt av barns beste. Men se på det organet som i Norge har fått i oppdrag å snakke om barns beste – Barneombudet. Hva mener Barneombudet i denne saken? Barneombudet har i høringsuttalelsen sin gått inn for at homofile og lesbiske skal få muligheten til å adoptere, og de har gått inn for rett til assistert befruktning for lesbiske. De viser i høringsuttalelsen til erfaringer fra svensk forskning, som viser at barn i likekjønnede forhold har det like godt i familielivet som alle andre barn. Nettopp på grunnlag av denne forskningen og også NOVAS undersøkelse, som viser at homofili blir godtatt i samfunnet, konkluderer Barneombudet med at det er riktig å åpne for at homofile skal få rett til adopsjon og assistert befruktning. Det mener Barneombudet er til barns beste. Da er jo spørsmålet man må stille både Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet: Tar Barneombudet feil?

Helt til slutt: Også jeg har lagt merke til at representanten Knudsen er bekymret for å bli redusert til en sædcelle. Jeg har lyst til å berolige representanten Knudsen med at vi heterofile kvinner fremdeles vil ha glede av dere menn – og at jeg i denne salen ikke har tenkt å gå i detalj om hva som ligger i det. (Munterhet i salen)

Statsråd Anniken Huitfeldt [15:17:12]: Jeg har blitt stilt spørsmål fra Ingebrigt S. Sørfonn om felles ekteskapslov vil ha noen innvirkning på privatskoleloven. Slik jeg ser det, vil ikke ekteskapsloven ha noen innvirkning eller endre prinsippene når det gjelder opplæring i skolen. Her er jo læreplanene veldig klare. I 4. trinn skal man, enten man går i privatskole eller i offentlig skole, lære om variasjoner i familieformer, bl.a. familier der foresatte har samme kjønn. Etter 7. trinn skal man kunne samtale om variasjon i seksuell orientering, og etter 10. trinn skal elevene

kunne drøfte forholdet mellom kjærlighet og seksualitet i lys av kulturelle normer.

Det er altså sånn at læreplanene, enten det er privatskoler eller offentlige skoler, ikke skal komme i konflikt med formålsparagrafen. Og det er «høve til å gjennomføre opplæringa i samsvar med sitt syn og si overtving, så lenge det blir informert om andre syn og norsk lovgiving på området».

Så her er loven klar. Skolene har, enten de er private eller offentlige, plikt til å undervise om variasjon, så det blir ikke noen endring på dette standpunktet.

Når det gjelder dette med assistert befruktning, har det vært grundig belyst i diskusjonen. Og det er jo ulike syn i Stortinget på dette. Da vi fikk lov om assistert befruktning, var det mange representanter som stemte imot.

Men det vi derimot ikke har fått en grundig diskusjon om i dag, er spørsmålet om adopsjon. Jeg kan ikke se at man verken fra Kristelig Folkeparti eller Fremskrittspartiets side fra denne talerstol har kunnet framlegge noe om hvorfor homofile i utgangspunktet er uegnet til å søke om å bli adopsjonsforeldre. Kristelig Folkeparti har delvis vært inne på hvorfor man ikke kan inngå ekteskap, men ingen representanter fra Fremskrittspartiet har gjort det fra denne talerstol. Siv Jensen var her i sted. Hun holdt et langt innlegg om dette med assistert befruktning, men argumenterte altså ikke for hvorfor homofile er uegnet til å inngå ekteskap. «Kjærligheten oppstår på kryss og tvers», sa hun. Men de er altså ikke gode nok for ekteskap.

Jeg tolker det som et tegn på at vi kommer et stykke på vei i disse diskusjonene. Vi er fortsatt uenige om en del. Men når omtrent ingen argumenterer mot en ekteskapslov, og alle sier at homofile er gode omsorgspersoner, viser det at vi klarer å forandre Norge gjennom denne viktige diskusjonen i Odelstinget.

Olemic Thommessen (H) [15:20:01]: Mot slutten av en lang og interessant debatt er det et par ting som jeg gjerne vil kommentere.

Det ene dreier seg om Fremskrittspartiets beskyldninger mot Høyre om at vi har brutt vårt program og – jeg hadde nær sagt – løyet for velgerne. Da har nok Fremskrittspartiet brukt mer tid på å lese annonser fra ikke spesielt vennligsinnede aktører overfor oss i denne saken, enn de har brukt på å lese vårt program. Det er ingenting i vårt program som står i veien for at Høyre kan stemme slik vi stemmer i dag, og vi har heller ikke gitt inntrykk av annet.

En annen kommentar som også kom fra Fremskrittspartiet, var at Høyre skulle være villig til å renonsere på Kirkens stilling og Kirkens integritet i det vi nå snakker om. Det synes jeg også er en ganske urimelig beskyldning. Høyre har vært klar på Kirkens stilling og har tatt forbehold om det i alle sammenhenger så lenge vi har håndtert denne saken, og i og for seg også i alle andre lignende sammenhenger. Vi kommer også fremover til å være helt klare på at Kirken skal ha en selvstendig stilling og selvfølgelig styre sine egne liturgier og sin håndtering av disse spørsmålene.

I den sammenhengen merket jeg meg i og for seg representanten May Hansens svar på en replikk om obligatorisk borgerlig vigsel. Hun sa at hvis man hadde gått inn

for å utrede dette nå, ville Kirken liksom slappe av og ikke ta stilling til disse tingene. Da tror jeg hun kjenner Kirken ganske dårlig. Jeg tror at dette kommer til å bli et stort tema innenfor Kirken også i tiden som kommer. Jeg håper at Den norske kirke vil finne gode måter å håndtere dette på. Så, avslutningsvis, rollen som far. Ja visst er det viktig å være far, og visst er det viktig å ha en far. Men vi lever i et samfunn hvor familiene er så mangfoldige. Det er noen som ikke har mor, også – faktisk en god del. Og det er noen som bor alene, det er noen som bor med to mødre, og det er noen som bor med to fedre. Dem har vi ikke snakket så mye om i dag. Vi kunne godt ha snakket mer om dem, egentlig.

Kort og godt – vi lever i et samfunn som er avhengig av toleranse. Vi er avhengige av at vi ikke bruker pekefingeren mot hverandre, og det fordrer en litt annen tilnærming enn det Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet har demonstrert her i dag.

Anders Anundsen (FrP) [15:23:15]: Denne debatten har i veldig stor utstrekning dreid seg om hvem som har oppfatninger som er politisk korrekte, og hvem som ikke har det. Jeg har lyst til å gi et bidrag i den sammenhengen og slå et slag for historien og biologien på min måte, dvs. ved å bruke en annens ord og sitere fra en av mine favorittbøker. Den er skrevet av tidligere sorenskriver Stian Sørli. Boken heter «Det konsekvensløse samfunn: forsøk på problematisering av det selvfølgelig». Der står det bl.a.:

«Urbildet av de tre fotsporparene i Olduvai-kløften i Tanzania, avsatt i myk lava for 3–4 millioner år siden, lar seg ikke viske ut. Her vandret et menneskelignende individ gjennom dalen og avsatte sine fotavtrykk, fulgt av et litt mindre individ som forsiktig gikk i den førstes spor. Og ved siden av disse adstadige, voksne, sporene finner vi et langt mer sangvinsk sporsett av et meget mindre individ, hoppende og dansende fremover.

«Kjernefamilien» er en selvsagt enhet og har vært det så lenge mennesker og hominider har vandret omkring på jorden, uansett om de har bodd i huler, hus, landsbyer eller storbyer og uansett hvilke varianter sosiologer og etnologer kan hente frem fra sine raritetsamlinger.

Denne urcellen kommer til å motstå alle angrep og gjøre alle spådommer til skamme – helt til forplantningen eventuelt blir overtatt av kjemiske institutter. Men da er ikke menneskesamfunnet lenger et menneskesamfunn.

Inntil det skjer – om det skjer – vil barn være avhengig av sine foreldres nærhet, først og fremst mors. For mors rolle kan ikke overtas av noen stand in, uansett hvem det måtte være og uansett hvor massivt propagandaen forsøker å indoktrinere oss om det motsatte.»

Anette Trettebergstuen (A) [15:25:25]: Jeg må i likhet med flere få lov til å bruke litt ekstra tid på Fremskrittspartiet, siden de valgte å bruke muligheten til å ta replikk på seg selv, noe som gjorde at vi andre ikke fikk muligheten til replikk.

Jeg har lyst til å be representanten Knudsen om å ta ar-

gumentasjonen sin litt ned på jorda. La oss forholde oss til virkeligheten et sekund. Både Fremskrittspartiet og for så vidt Kristelig Folkeparti har snakket mye her i dag om sine drømmer om kjernefamilien – drømmen om mor, far og barn og drømmen om at alle barn skal vokse opp med en mor og en far som er hjertelig til stede gjennom hele barndommen.

Det er en veldig fin drøm, det, men verden ser ikke sånn ut i dag. Mange barn lever med en mor eller med en far. Mange barn lever med to mødre eller to fedre. Dette er virkeligheten i dag. Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti sier at de her i dag kjemper for barns beste og barns rettigheter til biologisk opphav. Men det er egentlig det de kjemper imot. Det er akkurat dette de kommer til å stemme imot når vi har votering om kort tid.

Det er ingenting i norsk lov i dag som forbyr homofili, og så vidt jeg har fått med meg, vil ikke Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet foreslå å forby det heller.

Det er ingenting i norsk lov som forbyr homofile å leve sammen. Det tror jeg heller ikke Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet har lyst til å foreslå å forby.

Det er ingenting i norsk lov som forbyr homofile å føde barn. Jeg tror heller ikke at Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet har lyst til å foreslå et sånt forbud.

Da står vi framfor den praktiske virkeligheten at joda, så lenge vi ikke forbyr det, kommer homofile fortsatt til å få barn i dette landet, enten ved assistert befruktning her hjemme, med en kamerat eller en mann i et eller annet slags forhold eller, først og fremst, ved det som jo er vanligst, assistert befruktning i utlandet. Det kommer til å fortsette uavhengig av hva Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet måtte mene.

Konsekvensen av å nekte lesbiske assistert befruktning her hjemme er ikke at vi kommer til å slutte med å få barn, lytte til Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet, snu og finne oss en mann og få barn og leve lykkelige sammen. Dette dreier seg faktisk om lesbiske kvinner som ønsker å få barn. De vil aldri velge seg en mann å leve sammen med.

Det vi kan gjøre her i dag, er å sørge for at vi endrer norsk lov, sånn at de barna som uansett kommer til å bli til ved assistert befruktning, nettopp ved fylte 18 år får muligheten til å vite om opphavet sitt. Det er det Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti i realiteten stemmer imot her i dag.

Erling Sande (Sp) [15:28:32]: I dag handsamar vi ei sak som omhandlar både rettar for homofile på lik linje med heterofile, og kva som vil vere viktige og gode løysingar for mange born i samfunnet. Dette er viktige endringar, og sidan dette er ei sak der mange er fristilte frå programformuleringar og fleirtalsvedtak, er det nokre av oss som vil nytte høvet til å fortelje kvifor vi røystar sånn som vi gjer i avrøystinga i dag.

Eg skal konsentrere innlegget mitt kring eitt av dei temaa som er berørte i diskusjonen i dag, og som eg meiner går utover det å rette opp diskriminering av homofile og sikre rettane til dei borna som har homofile foreldre. Spørsmålet om rett til assistert befruktning ved donararve-

stoff, uavhengig av kven som mottek det, og kva legning dei har, reiser mange vanskelege spørsmål:

Er det ein menneskerett å få born? Er det alltid rett å bruke dei moglegheitene som ny teknologi gjev oss? Og ikkje minst: Er det etisk og moralsk rett å la den medisinske teknologiske utviklinga styre moglegheitene for reproduksjon og i nokre tilfelle eigenskapane til det mennesket som kjem til?

Det er ingen menneskerett å få born, verken for heterofile eller for homofile. Det er i utgangspunktet berre mann og kvinne saman som kan skape liv, mens å gje omsorg til liv ikkje utelukkande er knytt til reproduksjon. Mi frykt er at vi ved å bidra til at stadig fleire born blir til ved assistert befruktning, anten vi ynskjer det eller ikkje, er med på å skubbe samfunnet vårt i retning av sorteringssamfunnet.

Dei teknologiske moglegheitene opnar for det allereie i dag, og berre vi som lovgjevarar har høve og plikt til å setje grensene.

Faren for ei utvikling der det å skape liv blir ei vare i ein marknad, og til ein utveljingsprosess der dei føretrekte genane kan berast fram, gjer at eg meiner at heile bioteknologilovgjevinga må revurderast og rammast betre inn.

Konsekvensane av eit sånt prinsipielt syn på assistert befruktning er at assistert befruktning berre bør gjevast i forhold der foreldra i familien er ei kvinne og ein mann, og begge kan vere biologiske foreldre. Som motstandar av assistert befruktning med donararvestoff ynskjer eg ikkje å stemme for å utvide denne retten vidare, nettopp fordi det ikkje er nokon menneskerett å få barn, men alle barn har menneskerettar. For meg dreier ikkje spørsmålet om assistert befruktning seg om enkeltmenneske si omsorgsevne. Den trur eg er likt fordelt mellom folk av ulik legning, som den alltid har vore. Derfor støttar eg også dei andre endringane her i dag.

Men når vi avgjer om retten til å få assistert befruktning med donararvestoff skal utvidast eller ikkje, tek vi ei avgjersle om vaksne sine rettar og deira høve til sjølvrealisering, allereie heterofile gifte, og i dette tilfellet lesbiske par, i neste omgang kanskje einslege. Men om forslaget skulle få fleirtal, vil avgjersla vi tek i forhold til barnelova, om den skal endrast eller ikkje, dreie seg om barn sine rettar. Då er det sjølv sagt viktig å sikre barna, og sikre dei juridiske rettane som barna får, uavhengig av foreldra si legning.

André Oktay Dahl (H) [15:31:57]: Når jeg hører på representanten Knudsens sitater fra de mailene vi alle har fått, skjønner jeg at han ikke skjønner rekkevidden av hva han sier, og hvordan det tolkes utenfor denne salen. En del mennesker som representanten Knudsen henvender seg til, tolker og oppfatter det som om homofile lever i et lukket rom 24 timer i døgnet og ikke treffer et annet menneske. Det er de to menneskene, og bak de dørene skjer det veldig mye rart. Det er det noen mennesker tror, og det er det noen mennesker tror at Ulf Erik Knudsen sier, for han har ennå ikke sagt noe klart i den offentlige debatt.

De menneskene som er enslige homofile eller lesbiske, lever ikke i et vakuum hvor det er glam, glitter og drag-

show som ungene skal se på annenhver time. De lever høyst normalt. Og hvis jeg skulle ønske meg barn – som kanskje også Trettebergstuen, Høie og Per-Kristian Foss – vet jeg i hvert fall at det er et par–tre telefoner jeg ville ha tatt: Telefon én til min mor, telefon to til min bestemor, telefon tre til min svigermor, telefon fire til min svigerinne, telefon fem til min beste venninne – rett og slett fordi jeg mener, i likhet med Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet, at det er utrolig viktig at barn har rollemodeller av begge kjønn, for vi er litt forskjellige. Barn må ha positive rollemodeller. Det er derfor jeg synes at argumentasjonen fra enkelte her er ganske fordekt. For man later som om barn med homofile og lesbiske foreldre i dag lever på en sånn litt rar, annerledes måte. Man sier det ikke rett ut, men det er de strengene man spiller på. Jeg synes egentlig at representanten Knudsens halvkvadede viser er ganske gjennomskuelige. Men jeg gjentar det jeg sa i mitt første innlegg, at jeg håper at også representanten Knudsen og Fremskrittspartiet føler en felles forpliktelse fremover når loven er vedtatt, til å bygge ned fordommer og ikke bygge dem opp.

Så er det også flere som har bemerket det representanten Knudsen sa om at det reduseres til en eller annen form for celle med lav kvalitet, og det synes jeg man bør endre til en stolthet over å være mann, at han er mann nok til å være en god voksenperson også som politiker, og en person som noen lytter til. Stem imot, men gå i kampen mot mobbing. Da kan det faktisk være sånn at jeg oppfatter representanten Knudsen som en så god voksenperson at jeg kanskje også ringer til ham.

Dagfinn Høybråten (KrF) [15:34:26]: Jeg har merket meg at de som i dag mener at partnerskapsloven er diskriminerende, og det ser ut til å være et flertall i denne sal, er representanter for de samme partiene som for få år siden mente at alt annet enn partnerskapsloven var diskriminerende. Bruken av begrepet «diskriminering» i denne debatten er derfor ikke troverdig. Jeg ber om at representanter som bruker begrepene, tenker gjennom konsekvensene, etter at vedtakene er fattet i denne lovsaken, i forhold til friheten i dette samfunnet, rommet i dette samfunnet og romsligheten i dette samfunnet til å hevde det synet på ekteskapet som praktisk talt hele resten av verden praktiserer og står for. Jeg tror det bør være en viss forståelse i denne sal, også blant dem som er tilhengere av det forslaget som er framsatt av Regjeringen, for at mange mennesker i dette landet føler at det blir trangere og mindre rom for å hevde det synet, når det stemples på den måten som det er gjort fra manges side i denne debatten. Det synes jeg vi kunne ha vært foruten.

Jeg synes også vi kunne ha vært foruten de klassiske teknikkene som går ut på å fremstille motstandernes standpunkter som noe annet enn det de er, og så angripe vrengebildet, fiendebildet. Slikt skaper jo større avstand mellom oss enn det det egentlig er grunnlag for. Man sier at Kristelig Folkeparti er imot all adopsjon, vi er imot all assistert befruktning osv., som representanten May Hansen sa. Det er slett ikke riktig, og det vet representanten May Hansen.

Og til statsråden: Når det gjelder etterlysningen av vårt syn på adopsjon, kan jeg vise til innstillingen. Det er godt begrunnet der. Blant annet har vi i innstillingen begrunnet det med en vurdering som er helt identisk med – statsrådens eget – Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets vurdering. Det finnes i innstillingen på side 22. Jeg har ikke tid til å lese det her fra talerstolen.

Avslutningsvis vil jeg si at et spesielt trekk ved debatten er at fedre ikke lenger er fedre, de er omsorgspersoner eller rollemodeller. Dersom en legger til grunn et slikt syn på foreldrerollen, kan jeg forstå at homofile føler seg diskriminert, dersom grunnen til den massive motstand mot lovendringene var at homofile skulle være mindre egnet som omsorgspersoner. Selvfølgelig er ikke det tilfellet. Men barn er ingen rettighet, foreldreskap er mer enn omsorg, og rollemodeller og farskap er mer enn et yrke med målbare variabler for suksess. Det er i grunnen et marxistisk inspirert begrepsapparat som brukes her. Ved å redusere far til en omsorgsperson eller en rollemodell bereder man grunnen for at alle andre enn biologisk far kan innta dennes posisjon. Det er ikke en utvikling som er ønskelig i det norske samfunnet.

Truls Wickholm (A) [15:37:38]: Aller først: Når man hører Dagfinn Høybråten's behov for at andre skal reddegjøre for hva de har ment om partnerskapsloven, kan man jo få inntrykk av at det var de partiene som i dag fremmer felles ekteskapslov, som var for partnerskapsloven, og Kristelig Folkeparti da antakelig som var for felles ekteskapslov den gangen, siden de var for noe mindre diskriminerende. Jeg tror alle andre enn Kristelig Folkeparti skjønner at partnerskapsloven har vært et skritt på veien mot felles ekteskapslov, og at det har vært viktig for å få til det vi gjør i dag.

Ellers er det veldig vanskelig for meg å få tak i hva Fremskrittspartiet mener i denne saken. Siv Jensen var oppe på talerstolen i stad og sa at hun ikke kunne skjønne hvordan noen kunne se på Fremskrittspartiet og representantene derfra som mørkemenn. Men svaret kom ikke lenge etterpå i form av innlegg fra representantene Knudsen og Anundsen, som valgte å sitere hver sin tekst. Først av alt vil jeg si at det er en ganske feig debatteknikk å bruke sitater for å fremme egne synspunkter, men samtidig å kunne distansere seg. Jeg synes også, i likhet med Oktay Dahl, at Knudsen skal tenke på de holdningene han fremmer, og hva andre tenker om det som blir sagt. Hva tenker de personene som ikke har en far, men som får beskjed fra denne talerstolen om at det å ikke ha en far er ikke bra nok, det er ikke den kjernefamilien som skal kunne stå imot alt?

Jeg synes det er synd at menn som er så usikre på sin egen rolle, benytter denne anledningen til å ødelegge en dag som skulle være en flott dag, en festdag som vi skal feire. Det er mange menn i dette samfunnet som er så trygge på seg selv og på den rollen de selv skal spille, at man ikke har et problem med å se at andre velger å leve på andre måter, enten at en mann lever sammen med en annen mann, eller at to kvinner lever sammen. Det forringer ikke verdien av et heterofilt samboerskap eller ekteskap.

Jeg tror heller ikke at det er så veldig viktig for et barn hva man kaller foreldrene. Jeg tror det viktigste er at barn enten har en forelder eller to foreldre som er glad i dem, og uansett om det er en mann eller dame, er det også to personer som spiller forskjellige roller, som har forskjellige ting å lære bort og gi til et barn. Det er ikke sånn at to mødre i en familie er like uansett.

Jeg skulle ønske at vi kunne vært foruten de litt sleivete angrepene på en familie som er annerledes enn A4-familien.

Björg Tørresdal (KrF) [15:40:49]: Jeg skal ikke gjenta argumentene for vår stemmegivning i dag, men jeg har lyst til å gjøre meg noen refleksjoner over dagens debatt.

For det første stiller jeg spørsmål ved at barneministeren sier at denne loven ikke handler om Barnekonvensjonen. En lov som har store konsekvenser for barn, må alltid handle om Barnekonvensjonen. Jeg lurte litt på hva hun mente med akkurat det utsagnet.

Jeg stiller også spørsmål ved de mange som i dagens debatt har sagt at det ikke er nødvendig med en utredning, for det ville ikke fått Kristelig Folkeparti eller Fremskrittspartiet til å skifte standpunkt. Nei, for all del, det var ikke derfor vi bad om en utredning. Vi bad om en utredning fordi vi ville vite mer om konsekvensene ved de lovendringene vi gjør i dag. Derfor ønsket vi en utredning. Statsråd Meltveit Kleppa kom inn på det selv – jeg opplevde det som en støtte til spørsmålet om å bruke mer tid, finne ut mer og utrede mer da hun sa at en kunne tatt seg bedre tid og utredet konsekvensene i forhold til assistert befruktning. Jeg stiller spørsmålet: Trodde dere virkelig det var fordi vi skulle bruke det i et politisk spill? Nei, det var fordi vi skulle vite mer om konsekvensene for dem disse lovendringene angår.

Jeg hadde forventet litt mer respekt for forskjellige syn på lovendringene som skjer i dag. Jeg har opplevd at flere representanter har tillagt oss som har et annet syn enn de selv, meninger vi slett ikke har, og holdninger vi ikke kjenner oss igjen i. Det overrasker meg. For en av de grunnleggende verdier i ethvert demokrati er at man har respekt for andres meninger. Det har det vært fravær av i enkelte innlegg i dag, og det synes jeg er trist.

Jeg er veldig enig med representanten Per-Kristian Foss når han sier det er holdningene som avgjør om vi klarer å få et samfunn uten diskriminering. Det er jeg veldig, veldig enig i. Men skal vi få til gode holdninger, må vi faktisk starte med å ikke tillegge hverandre meninger og holdninger som vi ikke har. Jeg har ikke kjent meg igjen i en del av de karakteristikker som er blitt framført i dag.

Så til May Hansens innlegg. Jeg er skuffet over at hun tror at Kristelig Folkeparti er mot adopsjon, mot assistert befruktning og mot at enslige forsørgere skal få oppdra barn. Jeg må bare få slå fast, som enslig forsørger for mine barn i alle år, at jeg blir skuffet når man tror dette om vårt parti, som har sittet i forsetet for å hjelpe enslige forsørgere, gitt gode støtteordninger, hjulpet til med samværrett for barn som opplever at foreldrene flytter fra hverandre, som ønsker å bedre familiens kår – dette har vært en kjernesak for Kristelig Folkeparti. Vi er opptatt av at

barn også skal kjenne sitt opphav, og synes det er viktig i forhold til alle barns rettigheter.

Bent Høie (H) [15:44:03]: Jeg har prøvd å redegjøre for hvorfor en lovgivning der en med to sett lover regulerer de samme forhold, men der skillet mellom den ene loven og den andre loven kun dreier seg om seksuell legning, oppleves som diskriminerende av en minoritet i samfunnet. Det gjør det. Men selv om jeg selv tilhører den minoriteten og opplever dette som diskriminerende, har jeg hele veien vært tydelig på at det vil være uaktuelt for meg å stemme for en felles ekteskapslov som opphever den diskrimineringen, hvis en sånn felles ekteskapslov ville inneholdt en ny diskriminering, av trossamfunn som ble tvunget til å mene eller gjøre ting som de var uenig i. Derfor har jeg alltid tatt det forbehold i standpunktet om felles ekteskapslov at en skulle sørge for at Kirkens frihet og trossamfunns frihet ble ivaretatt. Men da er det ganske forunderlig å høre representanten Dagfinn Høybråten argumentere med at vi som tilhører flertallet i salen, som forfekter et mindretall i samfunnet sin opplevelse av diskriminering, ikke skulle ha argumentert med at dagens sett av lover oppleves som diskriminerende fordi det virker innsnevrende på samfunnsdebatten og skaper et trangere samfunn. Jeg tror verden er snudd på hodet. Jeg respekterer fullt ut at Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet ikke mener det er diskriminerende, men de får jammen selv sørge for å argumentere for hvordan en slik lovgivning ikke oppleves som diskriminerende, når den faktisk gjør det av den minoriteten som den omfatter.

Så til representanten Ulf Erik Knudsen: Mitt innlegg gikk ene og alene på hvordan dagens todeling oppleves som diskriminering. Jeg berørte ikke spørsmålet om assistert befruktning i det hele tatt. Dagens lovgivning, der en skiller mellom partnerskap og ekteskap, er diskriminerende. Når jeg og min partner, to velkleddede Høyre-menn, omgås andre i sosialt samvær som vi ikke har møtt før og introduserer hverandre som partnere, tror jo de fleste at det er advokatfirmaet Høie og Solvang som er på tur. Det skal bli en befrielse å introdusere hverandre som ekte ektefolk. Men spørsmålet om assistert befruktning er svært vanskelig, og jeg står inne for den argumentasjonen som jeg også stod for da vi behandlet bioteknologiloven forrige gang. Etter lang tvil har jeg imidlertid kommet til den konklusjon at hensynet til de barna som fødes og deres mulighet til å kjenne sitt biologiske opphav når de blir 18 år, er det som på den andre vektskålen veier så tungt at jeg har endret standpunkt siden 2004.

Eirin Faldet (A) [15:47:11]: Mange i min generasjon synes at det skjer mye rart for tida. Det går liksom litt fort i svingene for noen hver av oss. Jeg husker første gang jeg så en neger! Og så gikk vi på dans og danset med en partner av motsatt kjønn. De jentene som danset med jenter, var de som kunne havnet som veggpryd.

Men verden går heldigvis videre. Undersøkelser fra Sverige foretatt blant barn med likekjønnede foreldre gir uttrykk for at folk og venner mangler litt respekt, og barna sier selv at de har det bra, hadde det ikke vært for trykket

utenfra. Dette viser at det er viktig for barn at deres familieforhold blir respektert. NOVAs levekårsundersøkelse viser også at homofili aksepteres mer og mer.

Jeg tror mange i min generasjon vil være med på å se framover. Selv i min alder vil jeg se framover og møte morgendagens foreldre med den respekten de fortjener. Så må vi på en dag som i dag takke Kim Friele og alle dem som stod på i kampen for likeverd og mot mobbing og diskriminering. Og vi som besteforeldregenerasjon har en jobb å gjøre. Barnebarna våre har ingen forutinntatthet. De tar verden som den kommer, og der har vi noe å lære.

Jeg må også si: Vi skal fortsatt jobbe sammen her i denne salen. Vi må også ha respekt for hverandres synspunkter. Så skal vi gå ut i sommerdagen, og så skal vi ta imot den nye generasjonen barn, uansett hvem foreldrene er.

Berit Brørby hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [15:49:48]: Dagfinn Høybråten gjorde seg til offer her i stad, og det syntes jeg ikke var noe pent syn. Sjølsagt skal vi respektere at det er ulike meninger om en sak. Men i grunnleggende spørsmål som omhandler retten til likeverd og inkludering, mener jeg at det går en grense. For hvorfor er det de som setter beina i grusen, som fortjener størst respekt?

Etter mitt syn er det alle de menneskene som har kjempa, til og med livet som innsats, som fortjener den største respekten. Kim Friele ble nevnt som en av dem som har kjempa, og det sitter mange her som vet noe om hva dette har betydd.

Høybråten viste til verden rundt oss, at i verden i dag er det flertall for hans syn. Ja. Han kunne også nevnt at i svært mange land er homofili forbudt. I noen land er det dødsstraff for det representanten Knudsen konsekvent omtaler som «seksuell praksis». I de fleste land anses fortsatt homofili som noe stygt og syndig, som avvikende og i verste fall kriminelt. I Norge tar fortsatt et stort antall homofile og lesbiske sitt eget liv fordi de ikke kan leve med skammen og fordømmelsen. Er ikke dette verdt en setning? Hvor går grensen for respekten, når de som påberoper seg respekt, er de som samtidig er med på å undertrykke andre?

Vi som «stemmer for og sitter» her i dag, har flertallet i ryggen i Norge. Blant ungdom er det massiv oppslutning om å fjerne diskriminering. Neste generasjon kommer til å spørre oss hvorfor dette ikke skjedde før. Det er som med røykeloven, bare så uendelig mye viktigere.

Lars Peder Brekk (Sp) [15:52:03]: Bare noen refleksjoner fra min side på slutten av en særdeles viktig debatt, en debatt som også jeg synes har vært god, for den har vist hvilke ulike holdninger vi har i denne salen. Det er også en del av det demokratiet vi forsvarer og jobber innenfor rammen av.

Denne saken er vanskelig. Det er ulike meninger som er kommet fram. Den utfordrer den enkeltes verdisyn og holdninger. Innenfor mitt parti har det også, som dere

alle kjenner til, vært ulike meninger, og representantene har vært fristilt. Vi har lagt vekt på å ha respekt for de ulike holdningene når vi har jobbet med saken internt i stortingsgruppen og internt i partiet.

Jeg har også lyst til å understreke, når både representanten Tørresdal og representanten Høybråten føler at de har fått liten respekt for de holdninger de har gitt uttrykk for, at jeg har full respekt for de holdninger Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet her har gitt uttrykk for. Jeg er ikke enig i all argumentasjonen, og jeg er ikke enig i holdningene, men jeg har respekt for at de har gitt uttrykk for sine meninger på det viset de har gjort i dag.

Mange av oss har endret mening i løpet av årene. Det er det som i aller høyeste grad karakteriserer denne saken. Og det er en del av det å være ærlig i politikken, som også statsråd Meltveit Kleppa og Senterpartiets representant fra Rogaland, Trond Lode, understreket i sine innlegg. Da blir det galt, synes jeg – og det har jeg lyst til å påpeke – at en som understreker at han har skiftet mening, blir karakterisert eller omtalt som løgner i en debatt i Stortinget. Det synes jeg er uheldig, og det burde man ta avstand fra.

Til slutt har jeg lyst til å understreke at når vi stemmer imot forslaget om obligatorisk borgerlig vigsel, er det fordi det strider mot Senterpartiets ønske om å bevare en livskraftig folkekirke. Det er sånn i dag at halvparten av alle ektepar vies i kirken, og Senterpartiet ønsker fortsatt at Den norske kirke og andre trossamfunn skal ha vigselrett uten krav til at også borgerlig vigsel skal inngås for at vigselshandlingen skal være gyldig. Vi mener at forslaget om obligatorisk borgerlig vigsel på sikt kan svekke en inkluderende og åpen folkekirke, da ekteskapsinngåelse i dag er en svært viktig del av befolkningens forhold til statskirken.

Helt til slutt: Senterpartiet vil stemme ulikt i de ulike saker, så jeg vil ikke gi noen stemmeforklaring nå.

Presidenten: Dagfinn Høybråten har hatt ordet tre ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Dagfinn Høybråten (KrF) [15:55:02]: Jeg er glad for den tonen som har vært fra Senterpartiets talere i denne saken. Den tonen som er kommet fra SVs talere, senest nå fra Inga Marte Thorkildsen, kunne vi imidlertid vært spart for. For det Inga Marte Thorkildsen nå gjorde, var å gi oss et eklatant eksempel på det som var mitt poeng, nemlig at man tar motstandernes standpunkter og karikerer dem til det ekstreme – Inga Marte Thorkildsen gikk altså til land med dødsstraff for homofili for å karakterisere Kristelig Folkeparti. Det er nettopp et eksempel på en debattform som jeg håper at vi unngår framover, uansett syn. For vi må altså leve med at alle trossamfunn har et annet syn enn Stortinget. Mange skoler som skal undervise, har et annet syn enn Stortinget. Antakelig bortimot halvparten av befolkningen har et annet syn enn Stortinget. Og for at vi da skal ha en fri og åpen debatt, må vi være villige til å respektere hverandre i en større utstrekning enn det vi har maktet her i dag.

Presidenten: May Hansen har hatt ordet tre ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

May Hansen (SV) [15:56:36]: Jeg har stor respekt for at det er ulike syn i denne saken. Når representantene fra Kristelig Folkeparti sier at SV tillegger dem meninger og standpunkter de ikke har, sier jeg at i forhold til innstillinga i denne saken, og i forhold til den debatten vi har hatt, kan ikke jeg skjønne annet enn at Kristelig Folkeparti er imot assistert befruktning også for heterofile, fordi man sier at man ved fravær av far frarøver barna en far. Det samme gjør man jo ved adopsjon, man frarøver barna sitt biologiske opphav. Det utfordret jeg Kristelig Folkeparti på, men de har ikke svart på det. Og er det sånn at Kristelig Folkeparti er imot sæddonasjon? Det synes jeg faktisk man kunne svart på.

Denne debatten handler imidlertid om likestilling av lesbisk, homofil og heterofil kjærlighet, og også om likestilling av rettigheter for barn født av to foreldre.

Presidenten: Inga Marte Thorkildsen har hatt ordet tre ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [15:57:51]: Mitt poeng var følgende: Er ikke dette verdt en setning?

Jeg mener faktisk at de som er så skeptiske til at vi skal likestille fullt ut homofile og heterofile, har et ekstra ansvar for å påpeke den urettferdigheten som homofile og lesbiske lever under rundt omkring i verden hver eneste dag. Det var mitt poeng. Jeg syns at Dagfinn Høybråten, som leder av Kristelig Folkeparti, nettopp har et ekstra stort ansvar for å holde fram nestekjærligheten – den som jeg deler, som ikke er kristen. Ofte føler jeg jo at det er jeg som målbærer den nestekjærligheten. For meg er det på en måte absurd. Jeg tenker at i forbindelse med kampanjer som f.eks. den om inseminasjonsungen burde Dagfinn Høybråten stå i front og si at dette tar vi klart avstand fra, dette skal vi ikke ha noe av, folk får ikke lov til å behandle dem som er for full likestilling og ikke minst homofile og lesbiske i Norge på den måten, med en slik mangel på respekt.

Presidenten: I og med at det er flere talere som har meldt seg, vil presidenten foreslå at formiddagsmøtet nå avbrytes, og at vi fortsetter forhandlingene på kveldsmøtet, som settes kl. 18. – Det anses vedtatt.

Møtet hevet kl. 16.

Møte onsdag den 11. juni 2008 kl. 18

President: Berit Brørby

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 37):

Man fortsatte behandlingen av

sak nr. 1 [18:01:15]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om lov om endringer i ekteskapsloven, barnelova, adopsjonsloven, bioteknologiloven mv. (felles ekteskapslov for heterofile og homofile par) (Innst. O. nr. 63 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 33 (2007-2008))

Odd Einar Dørum (V) [18:01:39]: Jeg følte bare på slutten av denne debatten for å si, uten adresse til noen, at jeg synes at en slik viktig debatt som denne ikke skal slutte i en debatt om hvem som har den beste eller verste formen, men at den kan slutte i at spenningene som ligger i debatten, standpunktet som ligger i debatten, og som er ærlig framført av alle som har hatt ordet her – inkludert dem jeg er uenig med – er presentert på en slik måte at alle i salen og alle de norske borgerne som følger dette, vet hva partiene mener, vet hva representantene mener, og at vi skal la den verdigheten ligge over en så intens og viktig debatt.

Det var bare for nærmest å lyse velsignelse – er det ikke det man gjør fra talerstolen? – og si noe om at også i en tilspisset debatt har vi en verdighet og en respekt for hverandre, selv om det av og til kan gå ei kule varmt i ytringsformene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Odelstinget skal nå votere i sak nr. 1.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Presidenten vil opplyse Odelstinget om at voteringsopplegget er drøftet med partigruppene i familie- og kulturkomiteen på forhånd. Presidenten skal gjøre sitt til at en lang og komplisert votering blir oversiktlig for Odelstinget, og vil derfor ta det langsomt.

Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ulf Erik Knudsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 5, fra Bjørg Tørresdal på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 6, fra Trine Skei Grande på vegne av Venstre
- forslag nr. 7, fra Olemic Thommessen på vegne av Høyre og Venstre

- forslag nr. 8, fra Gunn Karin Gjøl på vegne av familie- og kulturkomiteen
- forslag nr. 9, fra Trond Lode på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre og ham selv

Forslagene nr. 1, 5 og 6 er inntatt på side 28 i innstillingen, mens de øvrige er omdelt i salen.

Presidenten gjør oppmerksom på at forslagene nr. 2, 3 og 4 på side 28 i innstillingen ikke er tatt opp. De er erstattet av forslag som er omdelt i salen, med andre ord forslagene nr. 7, 8 og 9.

Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede obligatorisk borgerlig vigsel og komme tilbake til Stortinget med dette.»

Forslag nr. 9, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og representanten Trond Lode, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det legges til rette for at helsepersonell som av samvittighetsgrunner ønsker det i enkelttilfeller, skal kunne fritas fra å utføre eller assistere ved assistert befruktning.»

Disse forslagene blir i samsvar med forretningsordens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Det votes først over forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Ot.prp. nr. 33 (2007–2008) – om lov om endringer i ekteskapsloven, barneloven, adopsjonsloven, bioteknologiloven mv. – sendes tilbake til Regjeringen for ytterligere utredning og fremmes eventuelt som ny sak i form av en stortingsmelding.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 84 mot 41 stemmer ikke bifalt (Voteringsutskrift kl. 18.09.37)

Presidenten: Vi voterer så over forslag nr. 6, fra Venstre. Forslaget lyder:

«I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (ekteskapsloven) gjøres følgende endringer:

§ 12 skal lyde:

§ 12 Vigslere

Vigslere er:

- a) notarius publicus – også utenfor det vanlige embetsdistriktet
- b) norsk utenriktstjenestemann, jf lov om utenriktstjenesten § 17.
- c) særskilt vigslere oppnevnt av departementet i tilfeller der det er behov for det på grunn av lange avstander eller av andre grunner. Oppnevningen gjelder for fire år av gangen.

Departementet kan ved forskrift gi utfyllende regler om tildeling og tilbaketrekking av vigslersrett.

§ 13 oppheves.»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 118 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.10.05)

Presidenten: Forslagene nr. 7 og 8 kommer presidenten tilbake til.

Når vi nå skal votere over innstillingens forslag til vedtak, vil presidenten i stor grad la votere samlet over hele romertall, siden hvert romertall dekker en enkelt av de lover som er berørt.

Når vi voterer over romertall II, som gjelder barneloven, vil det imidlertid bli behov for å splitte opp voteringen, fordi det her foreligger et forslag til utfyllende bestemmelser i §§ 3 og 4 – det er forslag nr. 7, fra Høyre og Venstre.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i ekteskapsloven, barnelova, adopsjonsloven, bioteknologiloven mv. (felles ekteskapslov for heterofile og homofile par)

I

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap gjøres følgende endringer:

Ny § 1 skal lyde:

§ 1 *Kjønn*

To personer av motsatt eller samme kjønn kan inngå ekteskap.

Nåværende § 1 blir ny § 1 a og nåværende § 1 a blir ny § 1 b.

§ 7 h skal lyde:

h. En utenlandsk statsborger som ikke er fast bosatt i Norge, skal legge fram dokumentasjon fra myndighetene i sitt hjemland om at det ikke er noe til hinder for at han eller hun inngår ekteskap i Norge, *eller dersom slik dokumentasjon ikke kan legges fram, dokumentasjon som viser at han eller hun ikke er registrert som gift eller registrert partner i sitt hjemland.* Folkeregistermyndigheten eller norsk utenrikstjenestemann kan gjøre unntak fra kravet i første punktum når særlige grunner taler for det. Departementet gir forskrift om når en utenlandsk statsborger skal anses for å være fast bosatt i Norge.

§ 13 annet ledd skal lyde:

En kirkelig vigslar kan også nekte å foreta vigsel dersom en av brudefolkene er skilt og den tidligere ektefellen lever, *eller dersom brudefolkene er av samme kjønn.*

§ 18 a første ledd nytt annet og tredje punktum skal lyde:

En regulert samlivsform i utlandet som i hovedsak

har samme rettsvirkninger som ekteskap i inngåelseslandet, anerkjennes som et ekteskap her i landet, når begge parter skriftlig har samtykket til dette. Departementet kan ved forskrift gi nærmere regler om i hvilke tilfeller en regulert samlivsform i utlandet vurderes å ha samme rettsvirkninger som ekteskap i inngåelseslandet.

Nåværende annet punktum blir nytt fjerde punktum.

§ 30 b bokstav e skal lyde:

e) når det blir søkt om skilsmisse på grunnlag av separasjon som er meddelt her i riket, i løpet av de fem foregående år, *eller*

§ 30 b ny bokstav f skal lyde:

f) *når ekteskap er inngått her i landet, og det godtgjøres at saksøkeren ikke vil kunne reise sak i det landet han eller hun er statsborger eller har bopel.*

Ny § 95 skal lyde:

§ 95 *Overgangsregler for registrert partnerskap*

Et registrert partnerskap har med de unntak som følger av denne bestemmelsen, samme rettsvirkninger som et ekteskap.

Bestemmelser i norsk lovgivning som omhandler ekteskap og ektefeller, gjelder tilsvarende for registrert partnerskap og registrerte partnere. Adopsjonslovens regler om ektefeller skal likevel ikke gjelde for registrerte partnere. Den ene registrerte partneren kan likevel adoptere den andre partnerens barn, jf. adopsjonsloven § 5 a annet ledd.

En sak om oppløsning av registrert partnerskap som er inngått her i landet, kan alltid reises for norsk domstol.

Et partnerskap som er inngått i utlandet, anerkjennes her i riket dersom partnerskapet er gyldig inngått i inngåelseslandet. Et partnerskap anerkjennes likevel ikke dersom dette åpenbart ville virke støtende på norsk rettsorden (ordre public). § 18 a annet ledd gjelder tilsvarende.

Et partnerskap som er registrert her i landet og ikke oppløst, vil etter samtykke fra begge partnerne gjelde som et ekteskap. Partnerne skal i så fall fremsette en begjæring overfor folkeregistermyndigheten om at partnerskapet skal gjelde som ekteskap. Folkeregistermyndigheten skal på grunnlag av begjæringen registrere partnerne som gift, og gi partnerne en datert bekreftelse.

Nåværende § 95 blir ny § 96.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 83 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.11.47)

Presidenten: Presidenten vil så la votere over forslag

nr. 8, fra familie- og kulturkomiteen, som også gjelder ekteskapsloven. Forslaget lyder:

«I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap gjøres følgende endring:

§ 16 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Et ekteskap er ugyldig dersom prest i Den norske kirke ikke har fulgt liturgi fastsatt av Kirkemøtet.»

Votering:

Forslaget fra familie- og kulturkomiteen ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Før vi voterer over romertall II, vil presidenten la votere over romertall IV. Presidenten gjør det slik fordi resultatet av voteringen over romertall IV har betydning for behandlingen av romertall II.

Komiteen hadde innstilt:

IV

I lov 5. desember 2003 nr. 100 om humanmedisinsk bruk av bioteknologi m.m. (bioteknologiloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-2 skal lyde:

§ 2-2 *Krav til samlivsform*

Assistert befruktning kan bare utføres på kvinne som er gift eller som er *samboer* i ekteskapsliknende forhold.

§ 2-3 første ledd skal lyde:

Inseminasjon kan finne sted når mannen er befruktningssedyktig eller selv har eller er bærer av alvorlig arvelig sykdom, *eller når to kvinner er gift eller er samboere i ekteskapsliknende forhold.*

§ 2-4 første ledd skal lyde:

Befruktning utenfor kroppen kan bare finne sted *dersom en kvinne eller en mann* er befruktningssedyktig eller ved uforklarlig befruktningssedyktighet.

§ 2-5 annet ledd skal lyde:

Før behandlingen påbegynnes, skal behandlende lege påse at det foreligger skriftlig samtykke fra kvinnen og hennes *ektefelle* eller *samboer*. Ved gjentatte behandlinger skal nytt samtykke innhentes. *Bare myndige personer kan gi slikt samtykke.*

Presidenten: Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 81 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.13.10)

Presidenten: Vi går så til romertall II, som gjelder barneloven. Her blir det nødvendig å splitte opp voteringen, fordi det foreligger forslag om utfyllende bestemmelser til §§ 3 og 4. Det er forslag nr. 7, fra Høyre og Venstre.

Komiteen hadde innstilt:

II

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) gjøres følgende endringer:

§ 1 a skal lyde:

§ 1a. *Rett for mora til å ha nokon med ved fødselen*

Ved fødselen har mora rett til å ha med far *eller medmor* til barnet eller ein annan som står henne nær, dersom det ikkje er utilrådeleg av medisinske grunnar.

I kapittel 2 skal kapitteloverskriften lyde:

Kapittel 2. Kven som er mor, far eller medmor til barnet

I kapittel 1 A oppheves kapitteloverskriften.

Nåværende § 2 plasseres i kapittel 2.

§ 3 skal lyde:

§ 3. *Farskap eller medmorskap etter ekteskap*

Som far til barnet skal skal reknast den mannen som mora er gift med ved fødselen.

Som medmor til barnet skal reknast den kvinna som mora er gift med ved fødselen når barnet er avla ved assistert befruktning innafor godkjent helsestell og med kvinna sitt samtykke til befruktninga.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 85 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.14.14)

Presidenten: Vi tar så opp til votering forslag nr. 7, fra Høyre og Venstre, som gjelder nytt andre punktum til annet ledd i § 3. Forslaget lyder:

«Barneloven § 3 andre ledd nytt andre punktum skal lyde:

Ved assistert befruktning innafor godkjent helsestell i utlandet må identiteten til sædgivar vere kjent.»

Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre og Venstre til § 3 annet ledd nytt annet punktum ble bifalt med 69 mot 57 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 18.14.55)

Videre var innstilt:

Var ektefellene ved fødselen separerte ved løyve eller dom, gjeld ikkje første og andre ledd.

Er mora enkje, skal ektefellen reknast som far eller medmor dersom mora kan ha blitt med barn før ektefellen døydde.

Overskriften til § 4 skal lyde:

§ 4. *Vedgåing av farskap eller medmorskap*

§ 4 nytt sjettede ledd skal lyde:

Er eit barn fødd etter assistert befruktning, kan moras kvinnelege sambuar vedgå medmorskap etter reglane i paragrafen her. Den assisterte befruktninga må ha skjedd innafør godkjent helsestell, og moras kvinnelege sambuar må ha gjeve samtykke til befruktninga. Berre myndige personar kan gi slikt samtykke.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 85 mot 41 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 18.15.35)

Presidenten: Vi går så tilbake til forslag nr. 7, fra Høyre og Venstre, og presidenten tar nå opp den delen som gjelder nytt fjerde punktum til § 4 nytt sjettede ledd. Forslaget lyder:

«Barneloven § 4 nytt sjettede ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Regelen i § 3 andre ledd andre punktum gjeld tilsvarande.»

Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre og Venstre til § 4 nytt sjettede ledd nytt fjerde punktum ble bifalt med 69 mot 57 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 18.16.11)

Videre var innstilt:

Ny § 4 a skal lyde:

§ 4 a *Medmorskap til barnet*

Som medmor til barnet skal reknast moras kvinnelige

ektefelle eller sambuar, dersom medmorskapen følger av ekteskap, vedgåing eller dom.

Eit barn kan ikkje ha både ein far og ei medmor.

Reglar i lov eller forskrift som gjeld om eller for ein far, gjeld på same vis om eller for ei medmor.

Departementet kan ved forskrift gje utfyllande reglar om fastsetjing av medmorskap etter §§ 3 og 4 i denne lova.

§ 5 skal lyde:

§ 5. *Ansvar for det offentlege for å få fastsett farskapen eller medmorskapen.*

Dersom barnet *korkje* har far eller medmor i samsvar med reglane i §§ 3 og 4, skal det offentlege ta seg av å få fastsett kven som er faren eller medmora, jf. kapittel 3 og 4.

§ 8 skal lyde:

§ 8. *Farskapen eller medmorskapen kan ikkje prøvast i andre saker*

Domstolar eller styringsorgan kan ikkje prøve farskapen eller medmorskapen i andre saker enn nemnt i §§ 6 og 7. Domstol eller styringsorgan kan ikkje i andre saker leggje til grunn at ein mann er faren eller ei kvinne medmora utan at det er fastsett etter lova her.

§ 39 tredje punktum skal lyde:

Dersom farskap eller medmorskap er fastsett og foreldra er folkeregistrerte på same adresse eller erklærer i melding til folkeregistermyndigheita at dei bur saman, skal folkeregistermyndigheita registrera at foreldra har foreldreansvaret saman.

§ 63 tredje ledd fjerde punktum skal lyde:

Ingen kan få foreldreansvaret utan å oppfylle vilkåra i fjerde stykket.

§ 63 sjettede ledd skal lyde:

Retten kan la ein person få foreldreansvaret aleine eller la *gife eller sambuande* få det saman. Får nokon annan enn attlevande far, mor eller medmor foreldreansvaret, skal retten også avgjere om faren, mora eller medmora framleis skal ha del i foreldreansvaret. Har foreldra skriftleg gjeve uttrykk for kven dei ønskjer skal ha foreldreansvaret etter at dei er døde, bør det leggjast vekt på det.

§ 81 skal lyde:

§ 81. *Når farskap eller medmorskap kan fastsetjast i Noreg*

Farskap og medmorskap kan fastsetjast i Noreg etter § 4, § 7 og kapitla 3 og 4

- a) dersom mora var busett i Noreg då barnet vart født
 - b) dersom barnet seinare har busett seg i Noreg, og mora eller verja til barnet ynskjer å få farskapen fastsett her, eller
 - c) dersom den oppgjevne faren er busett i Noreg.
- Endringssak etter § 6 kan reisast for norske domstolar,

om nokon av dei som kan reise søksmål, er busett i Noreg, eller farskapen er fastsett etter norske reglar.

§ 83 bokstav a skal lyde:

- a) når det vert reist i sak om farskap, *medmorskap*, foreldreansvar eller samværsrett for avgjerdsført norsk organ

§ 85 skal lyde:

§ 85. *Godkjenning av farskap eller medmorskap fastsett i utlandet*

Fylgjer farskapen eller medmorskapen til eit barn beinveges av utanlandsk lov som skal nyttast etter rettsreglane i vedkomande land, skal dette leggjast til grunn i Noreg, så lenge anna ikkje er fastsett etter §§ 6 og 7.

Kongen kan i forskrift eller for det einskilde tilfelle avgjere at farskap eller medmorskap som på annan måte er fastsett etter utanlandsk lov, skal leggjast til grunn i Noreg. Det same kan fastsetjast i avtale med framand stat.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 84 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.16.51)

Videre var innstilt:

III

I lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon gjøres følgende endringer:

§ 5 a første ledd første punktum skal lyde:

Den ene ektefelle kan med samtykke fra den andre ektefelle adoptere dennes barn *hvis ikke de er ektefeller av samme kjønn og barnet er et adoptivbarn som opprinnelig kommer fra en fremmed stat som ikke tillater slik adopsjon.*

Presidenten: Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 85 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.17.21)

Presidenten: Det voteses så over de resterende romertall – V til og med XII.

Komiteen hadde innstilt:

V

I alminnelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10 gjøres følgende endringer:

§ 220 annet ledd første og annet punktum skal lyde:

Den som inngår ekteskap i strid med ekteskapsloven §§ 3 eller 4, *straffes* med fengsel inntil 4 år. Var den andre *ektefellen uvitende* om at *ekteskapet var* inngått i strid med de nevnte reglene, kan fengsel inntil 6 år anvendes.

§ 338 skal lyde:

Den som inngår *ekteskap med* tilsidesetting av de gjeldende bestemmelser om prøving av *ekteskapsvilkårene, dispensasjon* eller andre lovbestemte betingelser, eller som medvirker hertil, straffes med bøter.

VI

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere skal § 19 annet ledd første punktum lyde:

Gjenlevende *registrerte partner* har samme rett til ytelser etter dette kapitlet som gjenlevende ektefelle og gjenlevende fraskilt ektefelle.

VII

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 1-5 annet ledd lyde:

Registrert *partnerskap er* likestilt med ekteskap.

VIII

I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon skal § 1-2 annet ledd bokstav e lyde:

- e. Registrert partner: *Partner i registrert partnerskap der partnerne ikke har samtykket til å omgjøre partnerskapet til ekteskap.*

IX

I lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd skal § 2 fjerde ledd lyde:

Et vilkår for rett til barnetrygd er at barnet ikke har inngått *ekteskap eller registrert partnerskap. Likestilt er* utenlandsk ekteskap eller partnerskap som anerkjennes i Norge.

X

I lov 26. april 2002 nr. 12 om notarius publicus skal § 2 første ledd lyde:

Notarialforretningar er utføring av dei oppgåvene som er lagt til notarius publicus i lov eller forskrift, mellom anna å utføre *vigslar og gje* notarialstadfestingar, som stadfesting av underskrift og rett kopi.

XI

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff skal § 9 fjerde ledd lyde:

Likestilt med ekteskap er *registrert partnerskap og* andre tilfeller når to personer bor fast sammen under ekteskapsliknende forhold.

XII

1. *Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at forskjellige bestemmelser skal tre i kraft til forskjellig tid.*

Fra den tid loven trer i kraft, oppheves lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap.

2. *Departementet kan gi forskrift om overgangsregler.*

Presidenten: Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 84 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.17.57)

Presidenten: Det voteres til slutt over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten antar at Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ønsker å stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 84 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.18.32)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

(Applaus på galleriet)

Odelstinget går videre i sine forhandlinger etter dette historiske vedtaket.

Presidenten foreslår at vi tar et halvt minutt pause, slik at de som vil forlate salen, kan gjøre det i fred og ro. Det gjelder også galleriet!

Sigvald Oppebøen Hansen tok her over presidentplassen.

Sak nr. 2 [18:20:45]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om lov om endringer i folketrygdloven (svangerskaps- og foreldrepenger med 100 prosent dekning for selvstendig næringsdrivende)(Innst. O. nr. 61 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 51 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske frå familie- og kulturkomiteen vil presidenten gjere framlegg om at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten gjere framlegg om at det blir gjeve høve til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innafor den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten gjere framlegg om at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det blir sett på som vedteke.

Britt Hildeng (A) [18:21:49] (ordfører for saken): Forslaget som foreligger om endring i folketrygdloven vedrø-

rende svangerskaps- og foreldrepenger, er en oppfølging av vedtak som Stortinget gjorde i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet. Da sluttet Stortinget seg enstemmig til forslaget om å gi selvstendig næringsdrivende rett til svangerskaps- og foreldrepenger med 100 pst. dekning av inntekt oppad til 6 G.

Komiteen har i sin innstilling uttrykt tilfredshet med at selvstendig næringsdrivende nå kan oppnå samme dekning som arbeidstakere uten å måtte tegne særskilt forsikring i henhold til folketrygdloven, og at loven således endres på dette punktet.

Spørsmålet om selvstendig næringsdrivendes trygderettigheter har vært oppe til behandling i flere sammenhenger, og det har vært en felles forståelse for at det er behov for å se på vilkårene for selvstendig næringsdrivende til å kombinere yrkeskarriere med småbarnsomsorg.

I forbindelse med Dokument nr. 8-forslag, som er omtalt i innstillingen, om å likestille bestemmelser om trygderettigheter vedrørende svangerskap, fødsel og barneomsorg for selvstendig næringsdrivende, blir det også fremmet forslag om dekning av omsorgspenger, pleiepenge og opplæringspenge. Dette ble også tatt opp av mindretallet under budsjettbehandlingen.

Et mindretall i komiteen tar nå disse forslagene opp igjen i forbindelse med behandlingen av denne saken.

Som sagt er det forslaget som nå foreligger fra Regjeringen, og som flertallet i komiteen har sluttet seg til, en ren oppfølging av det vedtaket som ble gjort i forbindelse med budsjettet, og således i tråd med det som det økonomisk er tatt høyde for i inneværende budsjett.

Fra regjeringspartiene er det imidlertid grunn til å peke på at Regjeringen med bakgrunn i Soria Moria-erklæringen og tidligere stortingsvedtak vil arbeide videre med sikte på å bedre trygderettighetene for selvstendig næringsdrivende.

Olemic Thommessen (H) [18:24:52]: Dette er jo et tema som Høyre brenner for og har jobbet mye med i forskjellige sammenhenger både i forhold til budsjett og i forhold til fremlagte Dokument nr. 8-forslag.

Dessverre går ikke Regjeringen verken i måten å finansiere det på eller i omfanget av forslaget så langt som de borgerlige partiene ønsker seg. Regjeringens forslag sikrer ikke full likestilling mellom selvstendig næringsdrivende og andre arbeidstakere, og forslaget sikrer ikke retten for selvstendig næringsdrivende til omsorgspenger, pleiepenge og opplæringspenge. Det er ingen grunn til å tro at selvstendig næringsdrivende er unntatt fra å komme i en situasjon hvor de f.eks. må ha omsorg for sykt barn.

Ellers viser jeg til tidligere behandlinger av dette tema i Dokument nr. 8-forslag og i budsjettssammenheng.

På vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre tar jeg opp det forslaget som vi har fremmet i saken.

Presidenten: Representanten Olemic Thommessen har teke opp det forslaget han refererte til.

Inge Ryan (SV) [18:26:14]: Jeg skal være kort, for det blir nok en lang kveld, tror jeg, med den sakslista vi har framfor oss.

Jeg vil bare signalisere at SV er veldig glad for at Regjeringa nå legger fram en sak der også sjølstendig næringsdrivende kan nytte godt av noen av velferdsordningene våre som de tidligere ikke har nytt godt av.

Det er slik at i næringslivet er man opptatt av at man også skal få kvinner mer aktivt med både i å etablere bedrifter og i å drive bedrifter, og at de gjerne også kan være sjølstendig næringsdrivende. Men det er helt opplagt at det har vært en stor ulempe, særlig for unge kvinner som skal ha barn, at man har kommet såpass dårlig ut. Derfor syns vi at det er veldig positivt at vi nå har en regjering som faktisk også leverer på dette området. Det betyr at det blir enklere for kvinner i fruktbar alder å kunne ta på seg denne type jobber som samfunnet etterspør, og samtidig at de også kan føde barn – som også samfunnet etterspør. Så dette er en veldig positiv sak. Jeg håper Regjeringa vil jobbe videre med å forbedre ordninga for denne gruppa også på andre områder.

Hans Olav Syversen (KrF) [18:27:34]: Fra Kristelig Folkepartis side er vi jo glad for den – hva skal vi si – modifiserte forbedring som ligger i forslaget som vi behandler i dag. Men som representanten Thommessen også var inne på, står det fortsatt noe igjen før vi kan si at det er fullt ut godt nok også for denne gruppen.

Jeg må si at forslaget jo ble betydelig oversolgt da det først ble presentert i forbindelse med inneværende års statsbudsjett. For det som først kom fram etter en stund, var selvfølgelig at det er de næringsdrivende selv som betaler regningen for dette. Og ikke nok med det – man økte trygdeavgiften så mye at staten tar inn mer enn det lovendringene som dette representerer, koster. Det får vi anledning til å få gjort noe med når vi nå snart skal ha behandling av revidert budsjett, hvis flertallet vil være med på det.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet i sak nr. 2. (Votering, sjå side 645)

Sak nr. 3 [18:28:38]

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeprosessloven mv. (overføring av kompetanse til å innkalle til soning og behandle søknader om soningsutsettelse)(Innst. O. nr. 52 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 34 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå at det ikkje blir gitt anledning til replikkar etter dei enkelte innlegga, og at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Ingrid Heggø (A) [18:29:35] (ordfører for saka): Ein samla komite står bak hovudpunkta i denne odelstingsproposisjonen og støttar ei overføring av innkalling til soning frå politiet, slik som det er i dag, til kriminalomsorga.

Dette vil gje meir effektiv straffepleie og betre utnytting av soningskapasiteten enn kva tilfellet er i dag. Dette igjen tilseier at denne kompetanseoverføringa er nok eit bidrag i det gode arbeidet Regjeringa har gjort for å få ned – eller få fjerna – soningskøen og hindra ny kødanning.

Ei slik overføring av kompetanse har alt skjedd når det gjeld fullbyrdinga av nordiske dommar, narkotikaprogram med domstolskontroll og program mot ruspåverka køyring.

Komiteen er samd med Regjeringa i at det er bra å få sams sakshandsamingsreglar «som er ryddige å praktisere», og at det vert eit sams regelverk å halda seg til – ikkje som i dag, med variasjon alt etter om søknaden kjem inn før eller etter at soninga har begynt. For kriminalomsorga betyr dette mykje for å kunna planleggja betre og dermed utnytta soningskapasiteten på ein effektiv måte – og, ikkje minst, at behandlinga vert lik for alle.

Det er i dag godt samarbeid og god informasjonsflyt mellom politiet og kriminalomsorga, og det er all grunn til å tru at dette gode samarbeidet vil fortsetja. Det er viktig at politiets kjennskap til den enkelte domfelte vert vektlagt også i framtida, både når det gjeld kven som skal innkallast, og når. Når det gjeld gjengangarar, er det grunn til å tru at kriminalomsorga vil ha kjennskap til desse personane frå tidlegare forhold. Utarbeiding av retningslinjer og rutinar for informasjonsutveksling bør likevel på plass.

Å etterlysa og pågripa ein rømd soningsfange kan politiet gjera også i framtida, utan oppmoding frå kriminalomsorga. Her er det inga endring.

Når det gjeld dei som er for sjuke til å sona, vert det ein heilskapleg gjennomgang av dette i samband med kriminalomsorgsmeldinga, som kjem til hausten.

Når det gjeld framlegget frå Framstegspartiet, om at det på sikt kan vera tenleg å overføra fullbyrding av alle reaksjonar, er fleirtalet usikker på dette. Vi støttar dermed framlegget i proposisjonen, at det vil vera «mest hensiktsmessig å vinne erfaringer med en delvis overføring av fullbyrdingsansvaret» først, før ein vurderer ytterlegare endringar. Eg vil tru at ei overføring av f.eks. innkrevjinga av bøter faktisk vil verta ein omveg i forhold til det som er praksis i dag.

Eg vil presisera at denne lovendringa ikkje har element i seg til å endra praksis når det gjeld soningsutesetjing i dag. Det står òg fast i kva saker det skal prioriterast å kalla inn i viss det er soningskø. Det er saker som gjeld varetekt, lange dommar, valdsdommar eller valdsrelaterte dommar – i tillegg til unge og gjengmedlemer. Av omsyn til offera og den ålmenne rettsoppfatninga må det vera ein rask reaksjon og ei rask iverksetjing av dommane. Det er viktige moment å ta med seg når vi no går inn for kompetanseoverføring med det som mål å få ei meir effektiv strafferettspleie.

Solveig Horne (FrP) [18:33:02]: Lovforslaget om overføring av kompetanse til å innkalle til soning og be-

handle søknader om soningsutsettelse fra politiet til kriminalomsorgen får full støtte også fra Fremskrittspartiet. Vi mener dette er et skritt i riktig retning for å sikre en hurtigere straffesaksbehandling. Vi ser at for kriminalomsorgen har dette stor betydning for å kunne planlegge og utnytte soningskapasiteten på en effektiv og god måte. En mer effektiv strafferettspleie kan styrke både straffens preventive effekt og tilliten til rettssystemet.

Fremskrittspartiet vil likevel peke på et par punkter som det er viktig å fokusere på hvis vi skal få denne loven til å fungere optimalt.

Flere høringsinstanser har pekt på utfordringene knyttet til samarbeidet og informasjonsflyten mellom politiet og kriminalomsorgen – spesielt problematikken vedrørende gjengangere. Dette er viktig. Oppfølgingen av de aktive kriminelle må prioriteres – de må ikke lide i denne saken. Skal denne loven virke optimalt, må politiet og kriminalomsorgen samarbeide. I likhet med departementet forutsetter vi at politiet gir kriminalomsorgen melding om forhold som tilsier at vedkommende domfelte bør prioriteres, og at kriminalomsorgen innhenter informasjon fra politiet når det er behov for dette. Vi er glade for at det ser ut til at det blir utarbeidet gode rutiner for dette.

Vi har i dag en streng praksis når det gjelder soningsutsettelse. Det er også viktig at dette punktet blir framhevet, og at det blir prioritert. Denne omleggingen må ikke føre til at vi får en utglidning på dette punktet. Kriminalomsorgen må videreføre dagens strenge praksis med å gi soningsutsettelse.

Stortinget vedtok i fjor vår en lov om at det skal være straffbart ikke å møte til soning. Vi kunne for en tid siden lese om flere fengsel som ikke fulgte dette opp. Domfelte som ikke møtte til soning, fikk ingen reaksjon. Slike tilfeller undergraver intensjonen med og viktigheten av lover som Stortinget vedtar, og det må det bli tatt tak i.

Til slutt: Fremskrittspartiet mener, i likhet med Riksadvokaten, at det på sikt kanskje vil være «hensiktsmessig å overføre fullbyrdingen av *alle* reaksjoner til kriminalomsorgen». Likevel vil vi vinne erfaring med den loven vi vedtar i dag, før ytterligere overføring vurderes. Saksordføreren sa at også flertallet i komiteen først vil vinne erfaring med denne lovendringen. Da er det jeg stusser litt på hvorfor de ikke kan være med på forslaget fra Fremskrittspartiet. Vi i Fremskrittspartiet mener at det bør være en evaluering etter to år, for da har vi altså fått litt erfaring med lovendringen. Jeg håper derfor at flertallet i komiteen vil vurdere dette på nytt, og se nytten av en slik evaluering som Fremskrittspartiet foreslår.

Jeg tar opp forslaget fra mindretallet, Fremskrittspartiet, i komiteen.

Presidenten: Representanten Solveig Horne har teke opp det forslaget ho refererte til.

Statsråd Knut Storberget [18:36:00]: Dette er et forslag som føyer seg inn i rekken av forslag fra Regjeringa for å gjøre strafferettspleien mer effektiv – og, ikke minst, for å få til en effektiv behandling med hensyn til dem som skal inn til soning. Derfor fremmer Regjeringa

i denne proposisjonen forslag om å overføre kompetansen til å innkalle til soning og behandle søknader om soningsutsettelse fra politiet til kriminalomsorgen. En mer effektiv strafferettspleie kan styrke både straffens preventive effekt og tilliten til rettssystemet. Endringen vil også være et viktig bidrag i arbeidet for å fjerne soningskøen helt.

Kompetanseoverføringen er altså ett av flere tiltak for å oppnå en mer effektiv strafferettspleie. Lovforslaget innebærer at saksbehandlingen – etter at fullbyrdesordre er gitt – samles i én etat. For kriminalomsorgen har dette stor betydning for å kunne planlegge og dermed utnytte soningskapasiteten på en effektiv måte. Overføringen vil også legge til rette for å effektivisere saksbehandlingsrutinene.

Blant annet av hensyn til ofrene er det viktig at kriminalomsorgen kan reagere raskt og konsekvent ved gjennomføringen av idømte straffereaksjoner. Kompetanseoverføringen og endring i rutiner vil bl.a. føre til raskere innkalling til straffegjennomføring i fengsel og raskere iverksettelse av dommer på samfunnsstraff – og, vil jeg tilføye, raskere effektivering også av nye straffereaksjoner som vi ser for oss i framtida, reaksjoner til hjelp i arbeidet med å redusere kriminaliteten.

Jeg vil samtidig si at kriminalomsorgen nå har kommet langt i å bygge ned soningskøen, også når det gjelder bøter. Den satsingen som Regjeringa har gjort, bl.a. ved å effektivisere, men også ved å bygge et betydelig antall nye soningsplasser og tenke alternativt, viser seg å virke. Soningskøen for ubetingede dommer nådde et toppunkt i 2006 med om lag 2 800 dommer i kø. I dag er køen redusert til mellom 800 og 900 dommer. Det er gode utsikter til at vi skal komme i null og i så måte innfri et av våre viktige punkter i Soria Moria-erklæringen. Soningskøen for subsidiære bøtedommer var i juni 2007 på nesten 3 400 dommer. I dag har jeg den glede å kunne meddele at køen nå er på om lag 1 900 dommer. Så vi har tatt grep overfor alle dem som har ventet på en straffereaksjon. Det har gjort sitt til at man nå får en rask reaksjon, som kan bidra til at den domfelte kommer seg inn på et lovlydig spor i sitt liv.

Jeg forutsetter at politiet gir kriminalomsorgen betydelig informasjon om det som skal til for å gjennomføre denne praksisen, og melding om forhold som tilsier at vedkommende domfelte bør prioriteres, som også saksordføreren og representanten Horne var inne på. Det er viktig at kriminalomsorgen også innhenter informasjon fra politiet der det er behov for det. Slik informasjonsutveksling foregår også i dag. Jeg vil dessuten peke på at de enkelte tjenestemenn som har kjennskap til en domfelt, sjelden vil ha noen befattning med sjølve innkallingen til soning etter nåværende ordning. Jeg antar at domfelte som bør prioriteres på grunn av gjentakelsesfare, i mange tilfeller vil ha sonet fengselsstraff tidligere. Da vil også kriminalomsorgen ha informasjon av betydning for spørsmålet om prioritet og soningssted. Uansett bør det utarbeides retningslinjer og rutiner for informasjonsutveksling og samarbeid på dette området.

Fremskrittspartiet understreker at det ved omleggingen

er viktig å videreføre dagens strenge praksis med hensyn til å gi soningsutsettelse, noe representanten Horne også var inne på i sitt innlegg. Hvorvidt en søknad om soningsutsettelse skal innvilges, vil alltid bero på skjønn. Det er imidlertid ikke lagt opp til noen endring i praksis som følge av at kriminalomsorgen heretter skal avgjøre slike søknader. Det vil også være det politiske signalet fra oss i politisk ledelse i Justisdepartementet.

Jeg finner også grunn til å peke på at når det gjelder gjennomføringen av soning i Norge, har vi i løpet av de siste månedene strammet inn i forhold til tidligløslatelse eller framskutt løslatelse, slik at folk faktisk sitter lenger nå enn det man gjorde tidligere. Det køavviklingstiltaket som går på dublering, er for øvrig avviklet. Vi begynner nå å nærme oss en fase hvor vi skal ta i bruk alle de virkemidler, instrumenter, vi har for å få folk på rett kjøel igjen, og avvikle de ekstraordinære tiltakene som tidligere regjering og også nåværende regjering har gått i bresjen for.

Fremskrittspartiet foreslår at Regjeringa skal foreta en evaluering av endringene og komme tilbake med saken til Stortinget på egnet måte. Jeg ser de gode intensjonene bak forslaget, men mener det ikke er behov for en systematisk evaluering. Sjøl om jeg ikke går inn for Fremskrittspartiets mindretallsforslag, mener jeg det er viktig å følge utviklingen og se til at ordningen fungerer som forventet til enhver tid.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, sjå side 646)

Sak nr. 4 [18:41:05]

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 18. desember 1959 nr. 1 om mortifikasjon av skuldbrev m.v. og enkelte andre lover (Innst. O. nr. 53 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 37 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå at det ikkje blir gjeve anledning til replikkar etter dei enkelte innlegga, og at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [18:42:02] (ordfører for saken): Dette er muligens ikke dagens, eller kveldens, viktigste sak, men likevel.

Hovedbudskapet er at man foreslår endringer i mortifikasjonsloven slik at mortifikasjonssaker etter denne loven som hører innunder norske domstoler, skal reises for Brønnøy tingrett. Regjeringen har lagt fram et forslag som Stortinget enstemmig slutter seg til. I så måte kan statsråden være fornøyd med en vel utført jobb. Jeg går ut fra at de som er aller mest fornøyd i dag, er de ansatte i Brønnøy tingrett.

Dermed anbefaler jeg innstillingen.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, sjå side 647)

Sak nr. 5 [18:42:45]

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem (SIS)(Innst. O. nr. 65 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 38 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå at det ikkje blir gjeve anledning til replikkar etter dei enkelte innlegga, og at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Solveig Horne (FrP) [18:43:35] (ordfører for saken): Det er en samlet komite som støtter dette lovforslaget, om endringer i lov om Schengen informasjonssystem og en videreføring av eksisterende politisamarbeid. Norge tar del i dette samarbeidet i SIS som en følge av Schengen-avtalen.

Vi er glad for at vi nå får dette på plass. Denne loven vil være et viktig verktøy i samarbeidet med å hindre grenseoverskridende kriminalitet, og den vil styrke politisamarbeidet mellom medlemslandene i Schengen.

Det innføres enkelte nye funksjoner i SIS. Det vesentlige i denne sammenhengen er at det gis mulighet til å registrere fotografier og fingeravtrykk. Det åpnes videre for muligheten til å kunne koble forskjellige meldinger, slik at myndighetene blir oppmerksom på at det finnes flere meldinger på en person. Det er også mulig å registrere en kopi av en europeisk arrestordre i SIS II, og endelig kan det nevnes at etablering av SIS II skjer innenfor de personvernmessige rammer som gjelder for systemet i dag.

Selv om ikke revidert nasjonalbudsjett er vedtatt, er det positivt at Regjeringen foreslår å bevilge 12,9 mill. kr til SIS II på grunn av sentrale forsinkelser i SIS II, som også påfører Norge merkostnader.

Det er en samlet komite som viser til høringsuttalelsen fra Toll- og avgiftsdirektoratet. De fleste tollmyndighetene i de øvrige Schengen-landene har i dag direkte tilgang til SIS. Tollmyndighetene spiller en viktig rolle i forbindelse med grensekontroll av personer og gjenstander, og med en slik direkte tilgang vil tollmyndighetene kunne varsle politiet eller stanse objekter for kontroll før de forsvinner ut av landet.

Fremskrittspartiet stusser litt over svaret fra statsråden når det gjelder dette spørsmålet. Han har ingen innvendinger mot at slik tilgang kan gis, og han mener det mer er et praktisk og formelt spørsmål.

For mindretallet i komiteen er det viktig at vi så fort som mulig får på plass tiltak som kan hindre grenseoverskridende kriminalitet, og vi ser ikke noe behov for å sende dette ut på ny høring.

Derfor vil jeg til slutt fremme mindretallsforslaget, fra Fremskrittspartiet og Høyre, som allerede i dag kan gi toll- og avgiftsmyndighetene tilgang til SIS-systemet.

Presidenten: Representanten Solveig Horne har teke opp det forslaget ho refererte til.

Hans Olav Syversen (KrF) [18:46:00]: Jeg vil bare si fra Kristelig Folkepartis side – siden vi ikke er i komiteen – at vi støtter mindretallsforslaget. Med den begrunnelsen som saksordføreren gav, trenger ikke jeg forlenge debatten. Jeg er glad for at det i realiteten er fullstendig enighet om dette, men det er klart at når det kommer progressive forslag, vet man jo hvor man har Kristelig Folkeparti.

Statsråd Knut Storberget [18:46:33]: Jeg er på Regjeringas vegne veldig glad for at Stortinget slutter opp om de endringene som skal gjøres i forhold til Schengen Information System. Det er et avgjørende verktøy for norsk politi for å oppklare kriminalitet og for å bistå med informasjon overfor andre europeiske land. Det er ikke til å legge skjul på at nettopp utviklingen av denne generasjon register har vært en sentral debatt for norsk deltakelse i Brussel og i Luxemburg når det gjelder Schengen-samarbeidet. Det har også vært en sentral debatt inntil nylig om ikrafttredelsen av dette. Vi har nå en mellomløsning i forhold til Schengen informasjonssystem som gjør sitt til at de nye medlemslandene er innenfor systemet. Men det er altså ambisjonen til Schengen-partene å få dette nye systemet opp å gå i løpet av høsten 2009. Slik sett har det vært en viktig prosess, hvor også Norge har hatt aktiv deltakelse i utformingen av de nye reglene – vi hadde bl.a. formannskapet i den perioden da dette ble vedtatt i det vi kaller «Mixed Committee».

Jeg sier dette fordi dette legger vi mye vinn på skal bli et enda mer effektivt virkemiddel med hensyn til å kunne ta tak i den omsegripende kriminaliteten som vi ser er organisert internasjonalt. Derfor er jeg glad for den brede enigheten det er rundt et slikt forslag.

Det er også riktig at det ikke er særlig uenighet om forslaget om at tolletaten, Toll- og avgiftsdirektoratet – tollmyndighetene – skal ha direkte adgang til dette registret. Regjeringa mener likevel at det er riktig at dette forslaget sendes ut på en høring. Vi vet at mange aktører ute i samfunnet er opptatt av personvernmessige spørsmål, og dette temaet, at nettopp adgangen til denne typen registre, som – prisverdig nok – stadig reises her i Stortinget, skal man vurdere nøye før man går inn i det. Og jeg syns også det er riktig at alle interesser blir hørt med hensyn til en utvidelse av hvem som skal ha adgang til registret. Det er bakgrunnen for at jeg mener at det nå er riktig å utferdige et høringsnotat. Det er snart ferdig utarbeidet fra Justisdepartementets side og vil gå ut på en alminnelig høring.

Så vil vi måtte ta stilling til dette spørsmålet ved en senere anledning – etter at vi har hørt høringsinstansene – med tanke på de innvendinger som de eventuelt måtte ha. Men det reises viktige personvernmessige spørsmål som

jeg syns man ikke skal hoppe bukk over ved å vedta i Stortinget adgang til denne type registre, slik det er foreslått fra Fremskrittspartiets – og mindretallets – side. Det er bakgrunnen for at vi ønsker å ha en normal høringsprosess her.

Odd Einar Dørum (V) [18:49:57]: Jeg tror jeg kan si det slik at jeg er ansvarlig for de fleste politimetoder som er innført for å bekjempe grenseoverskridende kriminalitet, idet de ble fremmet i de to justisministerperiodene hvor jeg hadde ansvaret.

Men jeg tok nå ordet for å gjøre det klart at Venstre støtter flertallet i denne saken. Det gjør jeg fordi jeg for min del gjennom hele den perioden hvor jeg hadde ansvaret for å bekjempe denne alvorlige kriminaliteten, prøvde å finne avveiningen mellom kriminalitetsbekjempelse og personvern. Jeg brukte et folkelig uttrykk som at vi skal bruke harpun og ikke snurpenot, og i en tid hvor jeg synes at det går med ilfart på en rekke områder, og hvor jeg som Venstre-representant har vært opptatt av og bekymret over f.eks. datalagringsdirektivet, som ikke kan sammenlignes med saken i dag, velger jeg – med den tenkningen jeg sammen med mitt parti har lagt til grunn – å støtte flertallets begrunnelse for ikke nå å stemme på mindretallets forslag, nemlig at dette får gå ut på en høring. Så får man høre de synspunkter som er der, og finne det grensesnittet som gjør at man kan finne løsningene, men samtidig ikke ta med seg utilsiktede effekter. Det er ikke slik nå i rettsstaten vår at vi ikke har mulighet til å gjøre det.

La meg til slutt minne om at da vi fikk saken om politimetoder i 2004 – rett etter NOKAS-ranet, få måneder etter Madrid – rusket vi det ikke igjennom. Vi brukte ett år på å behandle saken. Det førte til en svært bred enighet her i salen, bl.a. i et vellykket samarbeid med Arbeiderpartiet, med nåværende justisminister, som da var i Arbeiderpartiets justisfraksjon.

– Kanskje litt mange ord, men iallfall noen prinsipielle ord rundt en liten sak; derfor denne stemmeforklaringen og denne markeringen fra Venstres side.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet, og debatten i sak nr. 5 er slutt.

(Votering, sjå side 648)

Sak nr. 6 [18:51:46]

Innstilling fra justiskomiteen om lov om pågripelse og overlevering mellom de nordiske stater på grunn av straffbare forhold (lov om nordisk arrestordre) og om samtykke til ratifikasjon av konvensjon 15. desember 2005 om overlevering for straffbare forhold mellom de nordiske land (Nordisk arrestordre)(Innst. O. nr. 66 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 39 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gjeve anled-

ning til tre replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt. – Det er vedteke.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [18:53:02] (komiteens leder og ordfører for saken): Økt internasjonalisering og økt mobilitet fører til at politi og rettsapparat må forholde seg til en kriminalitet som i stadig økende grad blir grenseovergrepene. Organiserte kriminelle nettverk som opererer i flere land, stiller kriminalitetsbekjempelsen overfor nye utfordringer. Skal vi effektivt kunne bekjempe denne type grenseoverskridende kriminalitet i et felles reisefrihetsområde som det Norden utgjør, krever det at det ikke settes grenser for etterforskning og straffeforfølgning i noen av statene – ellers vil slike stater lett bli et fristed for forbrytere og kriminelle nettverk.

En samlet komite er tilfreds med at den tradisjonelle utleveringsbegjæringen mellom de nordiske landene erstattes av en nordisk arrestordre. Justiskomiteen har ved flere anledninger, bl.a. da vi behandlet den såkalte politirolemeldingen, påpekt viktigheten av et tettere nordisk politi- og påtalemessig nordisk samarbeid. Nordisk arrestordre vil forenkle og effektivisere straffeforfølgning over statsgrensene.

Konvensjonen om arrestordre er en videreutvikling av det nordiske lovsamarbeidet. Konvensjonen pålegger de nordiske statene å avskaffe det nåværende utleveringssystemet og å innføre et overleveringssystem basert på gjensidig anerkjennelse. Det vil medføre at den staten som mottar en arrestordre, skal pågripe og overlevere den ettersøkte til den staten som har utstedt arrestordren, hvis det ikke foreligger særskilte grunner til å avslå. Muligheten til å nekte overlevering av egne borgere vil innsnevres og på det nærmeste bli avskaffet. For å sikre effektiviteten i systemet innføres det også svært korte frister for å etterkomme og iverksette en nordisk arrestordre. Komiteen har merket seg at samtlige høringsinstanser var positive til at nåværende utleveringssystem erstattes med overlevering på bakgrunn av en nordisk arrestordre.

På ett punkt har komiteen delt seg i et flertall som består av Arbeiderpartiet, SV og Høyre, og et mindretall bestående av Fremskrittspartiet. Flertallet viser til at siden de nordiske rettssystemene er preget av relativt stor rettsenhet og straffebudene er beskrevet stort sett likt, har avskaffelsen av mulighetene til å nekte overlevering når det gjelder forbrytelser som ikke er straffbare i den iverksettende stat, liten betydning i praksis. Også forskjeller i lovverket vil ivaretas gjennom lov om nordisk arrestordre.

Et eksempel på dette er at den seksuelle lavalder er 15 år i Danmark og på Island, mens den er 16 år i Norge. Danmark og Island vil dermed være forpliktet til å overlevere en person til Norge dersom denne har hatt seksuell omgang med en 15-åring.

Mindretallet viser også til at man nå i all hovedsak avskaffer muligheten til å nekte overlevering når det gjelder forbrytelser som ikke er straffbare i den iverksettende stat, men at et land likevel kan, ifølge konvensjonen,

avslå å fullbyrde en nordisk arrestordre under gitte forutsetninger. På denne bakgrunn fremmer Fremskrittspartiet et eget forslag om at Norge på prinsipielt grunnlag ikke skal kreve en nordmann utlevert dersom handlingen er begått på et annet nordisk lands territorium og ikke utgjør en lovovertrødelse etter dette landets lovgivning.

Jeg må få lov til å si at jeg synes at dette er en merkelig uttalelse fra det såkalte lov og orden-partiet Fremskrittspartiet. Komiteens flertall, Arbeiderpartiet og SV, har også påpekt dette i en merknad. Konsekvensen kan bli at en norsk statsborger som i et av de andre nordiske landene begår en handling som er straffbar etter norsk lov, kan slippe unna straffeansvar. Vi er av den oppfatning at det blir feil kategorisk å utelukke mulighetene for overlevering, men at det bør vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Solveig Horne (FrP) [18:57:06]: Med fare for å skryte for mye av Regjeringen i dag, vil jeg bare si at Fremskrittspartiet støtter dette lovforslaget også. Vi mener dette er et skritt i riktig retning for effektiv bekjempelse av grenseoverskridende kriminalitet. Det viser seg at grenseoverskridende og organisert kriminalitet bare øker. Derfor er vi glad for at vi nå får dette lovforslaget som vil føre til et nytt og mer effektivt system for utlevering av lovbrøyttere til straffeforfølgning og straffefullbyrning mellom de nordiske landene.

Fremskrittspartiet registrerer imidlertid at man nå i all hovedsak avskaffer muligheten til å nekte overlevering når det gjelder forbrytelser som ikke er straffbare i den iverksettende stat. Selv om det i denne saken er tilnærmet lik lovgivning i de nordiske landene, reiser det et prinsipielt spørsmål som det for Fremskrittspartiet er viktig å peke på. Selv om dobbel straffbarhet nærmest blir opphevet i loven, er det likevel slik, i henhold til konvensjonens artikkel 5, at et land kan avslå å fullbyrde en nordisk arrestordre dersom en handling er begått på dette lands territorium og forholdet ikke utgjør en lovovertrødelse i dette landet.

Fremskrittspartiet synes virkningen av artikkel 5 har vært veldig lite drøftet i lovforslaget. Flertallet i komiteen viser i sine merknader til artikkel 4 nr. 3 i forhold til de enkelte avslagsgrunner, men unngår å vise til at artikkel 5 også kan bli gjeldende.

Fremskrittspartiets syn er at Norge på prinsipielt grunnlag ikke bør kreve en nordmann utlevert og eventuelt straffeforfulgt, såfremt vedkommende ikke har begått en lovovertrødelse etter det respektive lands lovgivning. Fremskrittspartiet har derfor fremmet et forslag om at påtalemyndighetene ikke skal kunne kreve noen utlevert for en handling begått i et annet nordisk land hvis det ikke utgjør en lovovertrødelse i det landet.

Jeg vil derfor fremme mindretallsforslaget fra Fremskrittspartiet i innstillingen.

Presidenten: Representanten Solveig Horne har teke opp det forslaget ho refererte til.

Akhtar Chaudhry (SV) [18:59:26]: Jeg skal ikke holde noe langt innlegg. Jeg har kun et spørsmål til Fremskrittspartiet, som ved en anledning bør svare.

Nå snakker vi om Norden, og jeg gir Fremskrittspartiet derfor muligheten til å forklare det prinsippet som de nå framførte – nemlig at dersom en norsk borger i et annet nordisk land begår en forbrytelse som er straffbar i Norge, skal vi ikke kreve vedkommende hjem. Mitt spørsmål er om dette bare gjelder Norden, eller er dette et universelt prinsipp for Fremskrittspartiet? Hvis dette gjelder Norden, kan vi faktisk leve med det, for vi har – som forrige taler var innom – et felles verdigrunnlag i Norden. Omtrent alt som er straffbart hos oss, er straffbart i andre nordiske land. Men så finnes det andre land hvor det som er straffbart hos oss, ikke er straffbart der. For eksempel kjønnslemlestelse, som Fremskrittspartiet er veldig opptatt av – og det er vi også – er ikke straffbart andre steder i verden, men det er straffbart hos oss.

Da er spørsmålet: Hvis en norsk statsborger begår denne handlingen andre steder i verden, vil Fremskrittspartiet da gå med på å kreve vedkommende hjem for å straffefølges her hjemme? Jeg er ute etter å høre om dette prinsippet er universelt eller bare gjelder Norden.

Odd Einar Dørum (V) [19:01:41]: Jeg vil snu problemstillingen som representanten Chaudhry presenterte, og si at det er en spesiell grunn til at vi faktisk skal kunne gjøre det som lovforslaget foreslår, i Norden. Vi har en lang tradisjon med et nordisk samarbeid og et nordisk rettsfellesskap, og med et nordisk arbeid på ulike deler av lovgivningens område søker vi å finne samlende løsninger. Det er interessant også i en bredere internasjonal sammenheng, det vi kan gjøre i Norden og lære av i Norden. Jeg vil heller si det på en annen måte – det kan hende at Den europeiske union vedtar forslag som vi har lyst til å være med på, men som er langt mer krevende enn det vi har her.

Det å bruke hele det nordiske området for å lete etter løsninger som vi har lang tradisjon for å stå i og kunne forsvare, synes jeg er en spennende tilnærming. Jeg synes den er spennende på to måter – for det første Norden i seg selv, men også Norden som en del av Den europeiske union og et videre internasjonalt rettssamarbeid.

Jeg skal ikke bruke min tid på å være polemisk overfor Fremskrittspartiet, for jeg skjønner faktisk at Fremskrittspartiet ønsker å innskrenke noe. Men jeg kan skjønne Chaudhrys spørsmål, for det kan godt tenkes at man ikke vil gjøre det i andre tilfeller. Men jeg legger til grunn at de mener det de mener, og da vil det kunne ha noen konsekvenser. Det kan godt tenkes at jeg i andre sammenhenger vil stemme for presiseringer og innskrenkninger, men jeg finner liten grunn til å gjøre det innenfor det nordiske rettsfellesskap. Er det noe sted på kloden hvor vi faktisk skal gjøre dette i gjensidig tillit og på gjensidig bakgrunn, og det er utmerket beskrevet både i lovforslaget og av komiteen, er det i det nordiske fellesskapet. Dette er også en måte å utvikle nordisk samarbeid på, at vi klarer å gjøre det på rettens område. Det er også andre områder, men de hører ikke til debatten her i dag.

Så Venstre støtter med disse ord den innstillingen som er fremmet, og vil gjerne avvente debatten om andre arrestordrer som er kompliserte og utfordrende, og som jeg

er sikker på at statsråd Storberget er enig med meg i. Men å starte i Norden er utmerket. Det er nettopp her det skulle startet hvis vi mener noe med de ordene vi stort sett bruker når Nordisk Råd sitter samlet og har sine plenumsforsamlinger.

Statsråd Knut Storberget [19:04:04]: Jeg er veldig enig med representanten Dørum i hans påpekning av betydningen av strafferettssamarbeidet i Norden. Det har betydning i mange retninger. For det første bor vi svært tett på hverandre, og vi har veldig lik rettskultur. Det andre er at vi i Norden har en stor mulighet til å ta felles grep overfor svært alvorlig kriminalitet.

Dette som Odelstinget nå er invitert til å vedta, er jo kanskje et av de områdene hvor vi ser at det praktiske politi- og påtalesamarbeidet mellom de nordiske land fungerer svært godt, og også har fungert som modell for øvrig internasjonalt samarbeid, bl.a. europeiske arrestordre. Vi har fått en europeisk arrestordre som har masse komplisert i seg, og som det også har vært en lang prosess for Norge å forsøke å komme i posisjon til. Vi ser igjen at Norden tar tak og lager en ny arrestordre, som vi vedtar i dag i norsk lov, og som bidrar til at vi får enda greiere regler for å kunne håndtere kriminelle, uavhengig av hvor i Norden de måtte befinne seg.

Dette er etter mitt skjønn en svært viktig lovsak for oss, og jeg håper at dette samarbeidet bare blir tettere og mer integrert i forhold til mange av de utfordringene vi står overfor i Norden – det være seg menneskehandel, kjønnslemlestelse, spørsmål om etterforskning av krigsforbrytelser og desslike. Noe av dette er også tema – bl.a. internettrelaterte overgrep – på det justisministermøtet vi skal ha nå like over sommeren for å se om det er andre mekanismer vi kan trekke opp for å gjøre samarbeidet i Norden tettere. Det kan også fungere for et øvrig internasjonalt samarbeid, som vi er helt avhengig av for å kunne komme til bunns i mange alvorlige kriminalitetsarter som vi vet ikke kjenner noen grenser.

I dag er det slik at utlevering mellom de nordiske stater er basert på likelydende lover fra begynnelsen av 1960-tallet. Det utleveringssystemet som vi har hatt, har fungert godt, vært veldig smidig og lite byråkratisk, mens samfunnsutviklingen har vist at det var ønskelig med forbedringer av systemet. I 2002 vedtok EU et nytt og forenklet system for overlevering av lovbytere – den europeiske arrestordre, som vi har vært inne på – og denne var bl.a. inspirert av nettopp dette nordiske samarbeidet. Men den gikk noe lenger for å forenkle prosessen og avskaffe avslagsgrunner. Det var derfor de nordiske landene i 2002 besluttet at reglene om utlevering av lovbytere i Norden skulle revideres i lys av en ny europeisk arrestordre. Forutsetningen var at den nordiske utleveringsordningen etter revisjonen skulle bli minst like vidtrekkende og effektiv på alle punkter som den europeiske arrestordren. Dette har vi heldigvis lyktes med. Æren går til både den forrige regjering og den nåværende regjering. Konvensjonen ble ferdigforhandlet i 2005 og undertegnet av alle de nordiske land 15. desember 2005.

Vi har jo alle forutsetninger for å kunne ha et slikt

nært samarbeid om kriminalitetsbekjempelse i Norden. Regjeringas ambisjon er at vi i framtida skal styrke politisamarbeidet på alle nivåer i strafferettspleien for å kunne stå mer effektivt rustet mot den internasjonalt forgreina kriminaliteten.

Så registrerer jeg at Fremskrittspartiet fremmer et mindretallsforslag på ett punkt. Fremskrittspartiet ønsker å lovfeste at påtalemyndigheten ikke skal kunne kreve overlevering for forhold som er begått på et annet nordisk lands territorium, når det ikke utgjør en lovovertrødelse etter dette landets lovgivning.

Jeg vil bemerke at straffelovgivningen i de nordiske stater er bygd på felles verdier, som jeg sa innledningsvis, og er i stor grad sammenfallende. Den situasjonen som Fremskrittspartiet tar opp, vil dermed neppe oppstå særlig ofte i praksis. Jeg vil imidlertid si meg enig med flertallet i komiteen, at man ikke kategorisk bør utelukke mulighetene for å kreve overlevering i slike tilfeller. Ja, hvorfor skulle vi gjøre det, avskaffe den muligheten vi har gjennom denne nordiske avtalen, når man faktisk kan ha en mulighet til å kreve utlevering? Men det er en «kan-regel» som oppstilles. Jeg har rett og slett problemer med å se hva som er bakgrunnen for at vi skulle si fra oss den muligheten også på nordisk nivå.

Jeg må også si at jeg syns representanten Chaudhrys problemstilling i så måte er relevant for å belyse om det skulle være noe prinsipielt som gikk inn i Fremskrittspartiet med tanke på det å kunne kreve utlevering. Når en norsk borger har begått en straffbar handling som er belagt med straff etter norsk lov, hvorfor i all verdens navn skulle vi ikke da gjøre hva vi kan for å kunne forfølge en slik forbrytelse?

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Solveig Horne (FrP) [19:09:13]: I artikkel 5, som gjelder enkelte avslagsgrunner, står det helt klart at en arrestordre kan avslås dersom forholdet er begått på den iverksettende stats territorium og forholdet ikke utgjør en lovovertrødelse der.

Mitt spørsmål til statsråden gjelder § 17, som justisministeren har foreslått i saken: Ser ikke justisministeren at artikkel 5 i grunnen kan virke mot sin hensikt i forhold til § 17, som er foreslått?

Statsråd Knut Storberget [19:09:44]: Nei, det ser jeg ikke.

Det er her jeg tror at Fremskrittspartiet forstår avtalen feil, for det er faktisk slik at det utleverende landet har en mulighet til å avslå utlevering når det ikke er straffbarhet for forholdet i det landet man utleverer fra.

Fremskrittspartiets forslag oppfatter jeg slik at man ønsker å avskjære muligheten for at norsk politi skal kunne kreve utlevering i tilfeller hvor det er begått straffbare handlinger av nordmenn i utlandet. Det er en ganske annen problemstilling, en mulighet som jeg ikke forstår hvorfor vi skal avskrive. Det er jo tross alt bare en mulig hjemmel som norsk politi måtte ha, og som kan være god å ha.

Når det gjelder Norden, må jeg si, som representanten

Dørum, Chaudhry og andre har pekt på, at vi har så like lover og regler, en stor grad av rettsenhet, at det sjelden vil kunne problematiseres noe prinsipielt når det gjelder spørsmålet om dobbelt straffbarhet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Solveig Horne (FrP) [19:11:02]: Det var representanten Akhtar Chaudhry som fikk meg til å ta ordet en gang til i denne saken.

Den saken vi behandler i dag, gjelder pågripelse og overlevering mellom de nordiske stater. Som flere talere har sagt, er det nordiske rettssystemet preget av relativt stor rettsenhet. Det eneste problemet som kommer opp i de nordiske landene, gjelder den seksuelle lavalder. For Fremskrittspartiet er dette et prinsipielt spørsmål. Hvis en nordmann reiser til f.eks. Danmark og har sex med en 15-åring, skal han da kreves utlevert?

Så vil jeg minne representanten Chaudhry om at vi i dag har et lovverk med tanke på det han tar opp – straffeloven § 12 første ledd nr. 3, som Fremskrittspartiet støtter fullt og helt opp om. Der er det ramset opp en masse handlinger som er straffbart for en nordmann å gjøre i utlandet. Jeg vil bare si at meg bekjent er det forbudt med kjønnslemlestelse i de fleste land i verden. Så den problemstillingen kommer ikke opp der.

Men så må jeg jo si når det gjelder den rørende bekymring som Akhtar Chaudhry har for dette: Jeg kan ikke se at han har foreslått at vi skal heve den seksuelle lavalderen – Danmark har en seksuell lavalder på 15 år, mens Norge har 16 år – hvis han er så bekymret for dette.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, sjå side 649)

Sak n r. 7 [19:12:40]

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler m.m. (Innst. O. nr. 56 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 41 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gjeve høve til replikkordskifte med tre replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Dette er vedteke.

André Oktay Dahl (H) [19:13:39] (ordfører for saken): Dette lovforslaget gir i all hovudsak en balansert regulering av forholdet mellom en forsikrings søker og et selskap når forsikring blir nektet eller tilbudt til en særlig

høy premie. Det er grunn til å gi ros til statsråden, som har beveget seg et godt stykke fra de utredningsforslag om kontraheringsplikt som han fremmet i forrige periode som representant, men som her leverer et godt stykke arbeid som Stortinget skal ta stilling til. De fleste høringsinstanser har vært positive til forslaget.

En generell rett til forsikring for alle, uavhengig av betydningen av risikovurderinger i forsikringsvirksomhet, ser alle ikke er heldig. Først og fremst er det offentlige ordninger som skal sikre den ønskede omfordelingen i samfunnet og en grunnleggende økonomisk trygghet for den enkelte som rammes av sykdom og uførhet. Det er viktig, imidlertid, at de som nektes forsikring, får en skriftlig begrunnelse og rett til å bli opplyst om at de eventuelt kan søke om slik forsikring etter en viss tid, eller hvis situasjonen endrer seg, rett til å bringe saken inn for Forsikringsklagekontoret for å prøve de mer prinsipielle sider ved grunnlaget for nektelsen. De får også en rett til at selskapet vurderer om de kan tilbys en mer begrenset dekning, slik at man unngår totalt avslag. Når det gjelder dette, har komiteen presisert at kravet til skriftlighet først inntreter etter en reell henvendelse om forsikring hos det angjeldende forsikringselskap, ikke kun ved mer uformelle henvendelser og sonderinger i markedet – typisk muntlige og mer uforpliktende henvendelser til det enkelte selskap.

Når det gjelder lovforslaget, har en samlet komite, om enn med noen ulike ord, presisert at f.eks. dysleksi, lærevansker og adopsjon isolert sett ikke kan tjene som avslagsgrunn. Selv om ikke regjeringspartiene er med på en merknad hvor Regjeringen anmodes om løpende å vurdere praksis i nemnda og forsikringsbransjens statistikker i forhold til lovgivers intensjon og behovet for en eventuell presisering fra lovgivers side, vil jeg anta at Regjeringen likevel gjør nettopp det, og jeg ber statsråden si klart fra i sitt innlegg etterpå hvis han ikke har tenkt løpende å vurdere praksis.

Selv om regjeringspartiene heller ikke er med på Høyres og Fremskrittspartiets særmerknad om at Regjeringen må følge forhandlingene om å få etablert en nøytral medisinsk tvisteløsningsadgang nøye, for eventuelt senere å vurdere behovet for lovregulering av krav til nøytral medisinsk ekspertise når folk først klager, vil jeg egentlig bli litt overrasket om ikke Regjeringen faktisk følger med på disse forhandlingene og vil vurdere en eventuell lovregulering hvis forhandlingene ikke lykkes. Jeg ber derfor statsråden om å si om jeg har misforstått hvordan jeg antar at Regjeringen likevel vil følge dette arbeidet ganske nøye, og om man avviser en fremtidig vurdering av å lovregulere dette.

En gjenganger i forsikringssaker har vært betalingsanmerkninger for forsikringsnektelse. En samlet komite legger til grunn at betalingsanmerkninger ikke kan legges til grunn i risikovurderingen, eller som begrunnelse for forsikringsnektelse. Det er bra. Men å fremstille muligheten til å koble f.eks. salg av bil- eller boligforsikring til kunder som tar opp bil- eller boliglån gjennom selskapets egen bank, som en mulighet til indirekte å bruke kredittanmerkninger som avslagsgrunn, eller kryssalg av skadeforsikringsprodukter mot egne livs- og pensjonsforsikringskunder med tilsvarende muligheter som om de ikke finnes, er

ikke fornuftig. Høyre og Fremskrittspartiet har på basis av innspill bedt Regjeringen om å utrede dette via Banklovkommisjonen, som meg bekjent ikke ville hatt problemer med det. Det ville ikke være et forskningsprosjekt, men det ville være å ta høyde for en utvikling i finansmarkedet vi allerede nå ser gripe om seg. Om Banklovkommisjonen er et blindspor for Regjeringen, tillater jeg meg å spørre om Regjeringen har tenkt å sjekke ut dette på noen annen måte enn f.eks. via kommisjonen.

Det er bra at det settes en grense i lovforslaget for når helseopplysninger skal kunne kreves. Det er viktig at det settes en slik grense, og det vil tydeliggjøre den ytre rammen for hvor gamle opplysninger selskapet kan be om. Selv om en slik tidsgrense skulle være overflødig i forhold til praksis i dag, vil begrensningen være klargjørende for en forsikrings søker.

Avslutningsvis vil jeg derfor ta opp Høyres og Fremskrittspartiets presiserende mindretallsforslag når det gjelder dette spørsmålet.

Jeg vil avslutte med igjen å si at Regjeringen her leverer en balansert lov, på et område som naturlig nok er preget av mye følelser og stort engasjement. Det har flere i komiteen merket seg, men det er en god utvikling for både forsikrings søker og selskapene at man får kodifisert en del gjeldende praksis og får denne loven på plass, slik den foreligger i dag.

Berit Brørby hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten André Oktay Dahl har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ingrid Heggø (A) [19:18:56]: Eg er glad for den styrkinga av forbrukarane sine rettar som vi vedtek her i dag, om at forsikringsselskapa ikkje utan sakleg grunn kan nekta ein person forsikring, om kravet til særleg risiko, og at det skal vera ein klar samanheng mellom avslag og risiko. I tillegg skal det ikkje verka urimeleg for den enkelte.

For å klarleggja dette har fleirtalet teke inn at vi isolert sett ikkje ser på adopsjon, dysleksi og lærevanskar som særleg risiko. Eg vil understreka at det som står i lovforslaget, ikkje endrar det grunnleggjande prinsippet om at reglane skal gjelda for alle typar risiko. Det er risikoen knytt til vedkommande liding eller sjukdom som er avgjerande. Kva som er avslagsgrunnen er uansett avhengig av kva for forsikringsdekning det er tale om å nekta. Likevel er det heilt klart at ein berre kan nekta forsikring som dekkjer den spesielle risikoen det er tale om.

Dette er nettopp eit av hovudpoenga i det nye lovforslaget. Selskapa skal ikkje lovleg kunna nekta forsikring lenger enn den særlege risikoen tilseier. Då må selskapa tilby ei meir avgrensa dekning, med unntak for den spesielle risikoen, framfor å nekta heilt.

Også i framtida vil det vera personar som vert nekta forsikring, for det er ingen menneskerett å få forsikring. Då er det viktig at lovforslaget stiller krav til kva grunnlag selskapa faktisk kan basera seg på når dei legg til grunn at ein person utgjer ein særleg risiko. Selskapa må kunna

visa til at det er gjort skikkelege vurderingar, og at eventuell statistikk er fagleg god, oppdatert og direkte relevant for saka. Ein kan ikkje basera seg på synsing og egne fordommar.

Kravet til skriftleg grunngjeving og at det i avslagsbrevet skal opplystast om at avslaget kan bringast inn for ei nemnd, gjeld også ved forhøgd premie. Dette er viktig for å opplysa forbrukarane om kva rettar dei faktisk har.

Arbeidarpartiet er òg glad for at betalingsmerknader ikkje kan nyttast. Om ein ikkje har betalt telefonrekninnga si, er det heilt urimeleg at ein får forhøgd premie på husforsikringa.

Det er dissens i komiteen når det gjeld kor langt tilbake i tid forsikringsselskapa har rett til å gå for å innhenta opplysningar. Arbeidarpartiet og SV støttar at det vert sett ei grense for når helseopplysningar skal kunna krevjast, og støttar departementet i at selskapet berre skal ha rett til å be om helseopplysningar om forhold som ligg høgst ti år tilbake i tid. Ein slik regel vil tydeleggjera den ytre ramma for kor gamle opplysningar selskapet kan be om. Sjølv om ei slik tidsgrense skulle vera overflødig i forhold til praksis i dag, vil denne avgrensinga verka klargjerande for ein forsikringssøkjjar. Derfor er vi usamde med Høgre og Framstegspartiet i eit frislepp av forsikringsselskapa for å gjera det enklare for selskapa å gje avslag, eventuelt å redusera utbetaling ved å kunna dra inn eldre forhold ved symptom.

Eit eksempel: Ein teiknar ei helseforsikring og får epilepsi. Eit symptom på epilepsi er ein influensaliknande tilstand. Skal ein då verta nekta forsikringsutbetaling når ein har hatt slike symptom? Kven har ikkje hatt influensa? Eller ved sjukdomsteikn: Det er personar som har fått avslag på helseforsikring fordi dei har vore hos fysioterapeut.

Eg vil hevda at vi i dette lovframlegget har funne fram til gode, balanserte løysingar som sikrar forsikringssøkjjarane den naudsynte beskyttelsen og retten til ei både rettferdig og skikkeleg handsaming, samtidig som ein unngår å gripa inn i tilbodet av forsikringsprodukt på ein måte som kan ha uheldige verknader for heile forsikringsmarknaden og dermed for alle forsikringskundane.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [19:23:05]: La meg på lik linje med saksordføreren gi honnør til statsråden for et balansert produkt. Det står muligens litt i kontrast til enkelte uttalelser fra forrige periode fra daværende medlem av justiskomiteen, men det får vi legge til side.

Resultatet er bra, resultatet er balansert, og man har her evnet å få med seg hensynet til dem som ønsker en forsikring og det ansvaret som selskapene skal ta. Det må være en slik balanse. Hvis man gikk kun en vei, ville man fått en ubalanse, og det ville på en måte vært urimelig i forhold til den ene parten. Det man gjør nå med at man åpner for at det skal kunne gis avslag dersom en kunde føler seg urettmessig behandlet, er bra, og det er selvfølgelig en forbrukerstyrking som jeg går ut fra at alle synes er fornuftig.

Samtidig er det også slik at når et selskap skal ta en risiko, må det ha en adgang til å gjøre en vurdering opp mot det ansvaret det skal påta seg, og det må være en ba-

lanse mellom to parter. Det synes jeg man har fått til, og man har påpekt de forhold som skal hensyntas. I så måte er dette et godt produkt.

Likeledes påpekte saksordføreren dette med en tydeliggjøring av forventningene, ikke minst til selskapene. Det tror jeg i det lange løp vil være bra. Det vil også frata forsikringsselskapene, i den grad det er behov for det, en adgang til å fortolke seg ut av loven og ut av lovverket. I så måte er dette utvilsomt et skritt i rett retning, og jeg forutsetter at forsikringstakerne generelt sett vil være veldig positivt innstilt til det som en stort sett samlet justiskomite stiller seg bak.

Hans Olav Syversen (KrF) [19:24:51]: Fra Kristelig Folkepartis side vil vi også gi vår støtte til dette nye lovforslaget. Vi støtter flertallsinnstillingen fullt ut på alle punkter.

Jeg har bare lyst til å knytte noen kommentarer til § 3-10, som vel ofte er den vanskelige paragrafen. Første avsnitt lyder:

«Selskapet kan ikke uten saklig grunn nekte noen på vanlige vilkår en forsikring som selskapet ellers tilbyr allmennheten.»

Det er jo ordene «saklig grunn» som til de grader har skapt problemer for enkelte forsikringstakere, fordi skjønnet er brukt i deres disfavør i altfor stor grad. Det går eksempelvis på at man nekter personer forsikring med bakgrunn i at man har hatt én form for sykdom, og man nektes forsikring på områder som overhodet ikke har noe med et slikt sykdomsbilde å gjøre. Det har vi mange eksempler på, f.eks. at personer som er blitt erklært friske fra kreft, nektes annen type forsikring uten at det er noen saklig sammenheng mellom den forsikring man ønsker, og det avslaget som gis. Jeg oppfatter at en enstemmig komite her ønsker en innstramming.

Vi støtter dermed lovforslaget slik det foreligger, og jeg regner med at de typeeksemplene man har nevnt fra komiteens side når det gjelder hva som ikke er saklig å gi avslag på, på ingen måte er noen uttømmende beskrivelse av hva som kan være saklig avslagsgrunn eller ikke, men at det er noe som man har funnet ut at det er særlig grunn til å framheve. Det er absolutt andre kategorier som i tilfelle også burde vært tatt med, hvis det skulle vært uttømmende.

Vi støtter innstillingen.

Odd Einar Dørum (V) [19:27:14]: Jeg vil ta ordet for å si at Venstre støtter innstillingen slik den foreligger. Vi oppfatter også mindretallets forslag som, for å si det litt folkelig, å gi litt mer til forsikringsselskapene enn vi synes noe om.

Vi synes at problemstillingen som representanten Syversen nå tok opp, forteller at vi allerede med den gjeldende tekst har noen utfordringer, selv om komiteen har forsøkt å gå inn i det.

Jeg vil også bare understreke at det representanten Syversen tok opp om hva som er saklig grunn eller ikke, er et forhold som statsråden kan ta med seg i det videre arbeidet.

Med disse ordene er det kunngjort at vi følger innstillingen.

Statsråd Knut Storberget [19:28:04]: Forsikringselskaper skal ikke uten saklig grunn kunne nekte en person forsikring. Jeg er glad for at vi endelig kan få på plass en bestemmelse som slår fast dette enkle, men viktige prinsippet uttrykkelig i loven. I praksis kan det være vanskeligere å avgjøre hva som er saklig grunn.

Kontraheringspliktig forsikring – i betydningen krav til saklig grunn ved forsikringsnektelse – er tilsynelatende et enkelt prinsipp, men likevel er det et komplekst tema å lovregulere.

I dette lovforslaget mener jeg at vi har funnet fram til gode og balanserte løsninger, som sikrer forsikrings søkerne den nødvendige beskyttelsen og retten til en både rettferdig og skikkelig behandling.

Nektelse av forsikring kan være svært problematisk for den som rammes. En ting er at det kan ha betydelig økonomisk betydning å bli nektet forsikring. En annen ting er at det også kan oppleves som stigmatiserende eller sårende å bli nektet forsikring. En forsikringsnektelse oppleves gjerne som ekstra vanskelig når en person nektes forsikring på grunn av en tilstand som gjør at denne personen også i flere andre sammenhenger føler seg tilsidesatt eller stigmatisert på ulike måter. En del av de sakene om forsikringsnektelse som gjerne har vært omtalt i media, har dreid seg nettopp om slike tilfeller. Da vil det i det minste være godt å få en god forklaring, en skriftlig begrunnelse, på hvorfor så skjer.

Komiteens merknader i innstillingen viser at man på den ene siden har innsett at selskapene må kunne nekte forsikring der risikoen er for stor, samtidig som det skinner igjennom at komiteens medlemmer hele tiden har stilt seg det samme spørsmålet som jeg sjøl har stilt meg hele veien: Hvordan kan vi likevel lage regler som best mulig ivaretar interessene til personer som representerer en slik særlig risiko som etter omstendighetene kan føre til avslag på forsikring?

Det er viktig for meg å framheve at departementet ved utformingen av lovforslaget har lagt meget stor vekt på å skape lovregler som i størst mulig grad skal ivareta hensynet til dem som blir nektet forsikring, også der avslaget har saklig grunn og således er lovlig.

Jeg vil særlig nevne tre elementer i lovforslaget som for Regjeringa har vært særlig viktig:

For det første er det viktig for dem som nektes forsikring, at lovforslaget stiller krav til hvilket faktisk grunnlag selskapene kan basere seg på når de legger til grunn at en person utgjør en særlig risiko. Selskapene kan ikke basere seg på egne fordommer, men må kunne vise til at det er gjort skikkelige vurderinger, og at eventuell statistikk er faglig god og direkte relevant i saken. Jeg understreker det siste.

For det andre er det viktig at de som nektes forsikring, får rett til en skikkelig skriftlig begrunnelse for avslaget.

For det tredje er retten til behandling av saken i Forsikringskadenemnda viktig. Gjennom skadenemndas praksis vil det etablere seg nærmere krav til selskapenes ri-

sikovurderinger, herunder krav til det faktiske grunnlaget selskapene kan basere risikovurderingene på.

Flertallets merknader i anledning det arbeidet som Forbrukerrådet, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon og Finansnæringsens Hovedorganisasjon har gjort vedrørende styrking av nemndas medisinske ekspertise, gir ikke nødvendigvis det korrekte bildet av Justisdepartementets rolle og vurderinger. Jeg viser i den forbindelse til flertallets merknader her, som jeg slutter meg til, samt til departementets vurderinger i Ot.prp. nr. 41 for 2007-2008, om at nemndas bruk av fagkompetanse neppe er noe som kan pålegges fra lovgivers side, siden sjølve nemndordningen er basert på en avtale mellom partene.

Til slutt vil jeg framheve en helt grunnleggende ting, og det er det grunnleggende prinsippet om at de samme reglene skal gjelde for alle typer risiko. Jeg vil framheve dette spesielt her, fordi noen av merknadene fra komiteen i innstillingen, både fra flertallet og mindretallet, kunne tas til inntekt for at forslaget legger opp til en forskjellsbehandling mellom ulike typer risiko. Jeg er enig med representanten Syversen i hans påpekning av at dette ikke er noen uttømmende oversikt. Jeg antar at det ikke har vært komiteemedlemmenes mening å gi inntrykk av at det legges opp til noen slik forskjellsbehandling, men jeg vil likevel avslutte med noen kommentarer knyttet til dette:

Noen tilstander og lidelser har vært omtalt spesielt i media i forbindelse med forsikringsnektelser, og i innstillingen nevner både flertallet og mindretallet enkelte slike eksempler. Som justisminister vil jeg ikke ta stilling til hva slags risiko den ene eller den andre av de tilstandene som er spesielt nevnt, kan tenkes å innebære. Det kunne føre galt av sted om jeg skulle gi uttrykk for bestemte meninger om risikoen og hvilke vurderinger som må gjøres når det gjelder ulike medisinske tilstander, og en slik risikovurdering fra min sin ville neppe kunne oppfylle slike kvalitetskrav som lovforslaget stiller til slike risikovurderinger.

Jeg vil imidlertid understreke at slike tilstander som er spesielt nevnt i innstillingen, både av komiteens flertall og av mindretallet, uansett ikke er ment å skulle stå i noen særstilling når det gjelder lovens krav til selskapenes risikovurderinger. Lovforslaget skiller ikke her. I alle saker er det den samme målestokken – dvs. de samme kravene til selskapenes risikovurderinger – som skal gjelde.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [19:33:22]: Jeg skal gjøre det enkelt og greit. Jeg er bare interessert i å høre: Hva er grunnlaget for at statsråden har senket sitt ambisjonsnivå fra å sitte i opposisjon til å bli en ansvarlig statsråd?

Statsråd Knut Storberget [19:33:33]: Ambisjonsnivået er ikke senket. Som jeg sa i mitt innlegg, er det slik at den kontraheringsplikten man ser for seg i forsikring, innebærer at man skal ha saklig grunn ved forsikringsnektelse. Det er et enkelt prinsipp og, som jeg sa, også vanskelig å etterleve.

Jeg mener at dette forslaget nettopp bringer inn det som har vært mitt eget partis ambisjon, både da vi var i oppo-

sisjon, og nå når vi er i regjering: Man skal stille et helt krystallklart krav til forsikringsnektelse – den skal være saklig begrunnet. Vi går endog lenger i å komme med betydelige regelendringer bl.a. når det gjelder hvor gammelt det medisinske grunnlaget skal være for å kunne bruke det i forsikringsforhold, og ikke minst det at man stiller krav til skriftlig begrunnelse.

André Oktay Dahl (H) [19:34:41]: Det er mulig jeg er litt i seiersrus etter felles ekteskapslov fortsatt og ikke fikk med meg alt det statsråden sa. Men jeg skal bare sjekke det ut, slik at jeg er helt sikker på at jeg har fått svar på spørsmålet jeg stilte.

Når det gjelder de strukturelle endringene vi ser i finansnæringen, har regjeringspartiene i komiteen avvist at man vil la Banklovkommisjonen vurdere dette i forhold til at man kan omgå bruk av betalingsanmerkninger som avslagsgrunn. Det er greit nok. Banklovkommisjonen var da kanskje ikke rette sted, ifølge regjeringspartiene. Men vil statsråden på noen annen måte vurdere de strukturelle endringene i finansnæringen for å sjekke ut at betalingsanmerkninger ikke indirekte brukes som avslagsgrunn, ved at man har totalpakker osv., som Høyre og Fremskrittspartiet har vært bekymret for i sine merknader, på bakgrunn av innspill fra f.eks. Forbrukerrådet?

Statsråd Knut Storberget [19:35:41]: Nå gikk tallet ut for meg under hovedinnlegget mitt, så jeg kom i skade for ikke å svare på de spørsmål som representanten Dahl reiste. Jeg benytter anledning nå i tilknytning til en replikk.

Det at man ikke går inn i noe institusjonelt arbeid når det gjelder spørsmålet om hva man gjør i banknæringen, hva man gjør i finansnæringen, at man ikke legger opp et evalueringsløp, betyr ikke at vi ikke kommer til å ha stort fokus på hvordan denne loven blir håndtert i framtida, så alle de anmodninger som har kommet fra representanten Dahl, synes jeg er relevante for å vurdere hvordan denne loven vil fungere framover. Jeg kan slettes ikke utelukke at det vil være nødvendig å komme tilbake til Stortinget med eventuelle nye endringer. Det sier jeg fordi vi mener at det er viktig å ha et blikk på dette feltet. Vi vet at forsikring betyr stadig mer og mer for enkeltmennesker, for deres trygghet og velferd. Jeg håper at det offentlige velferdsapparatet skal ta seg av det basale. Men det er noen områder der vi er helt avhengige av forsikring, og derfor skal dette følges nøye.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.
(Votering, se side 653)

Sak nr. 8 [19:37:02]

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeprosessloven (DNA-etterforskningsregister) (Innst. O. nr. 54 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 42 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at talletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte talletid, får en talletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Thomas Breen (A) [19:37:55] (ordfører for saken): Aller først vil jeg på vegne av en samlet komite få gi honnør til Regjeringen for den raske behandlingen av denne saken.

Saken må ses i sammenheng med det Odelstinget vedtok før jul i fjor i forbindelse med DNA-reformen. I den lovsaken vi da behandlet, var det en enstemmig justiskomite som bad Regjeringen om å komme tilbake til Odelstinget med et eventuelt lovendringsforslag, slik at vi kunne få på plass et etterforskningsregister.

Vi hadde debatten om etterforskningsregisteret og DNA-reformen den gangen, så jeg skal ikke bruke mye tid på det nå. Jeg vil bare påpeke et par momenter når det gjelder etterforskningsregisteret.

For det første er det slik at opprettelsen av etterforskningsregisteret vil fullføre den påbegynte DNA-reformen. Jeg tror nok at det er en samlet komite som ser fram til å se resultater av den DNA-satsingen vi nå har startet. Det andre momentet jeg vil peke på, er at opprettelsen av etterforskningsregisteret ikke vil påføre politietaten ekstra kostnader, fordi det ikke vil bli tatt flere DNA-analyser eller -prøver som følge av dette registeret. Det kan i disse tider være riktig å gjøre et poeng av det fra denne talerstol når det gjelder nye reformer. Det aller siste momentet jeg vil trekke fram, er at dette også vil styrke personvernet, fordi vi får bedre og klarere regler rundt sletting av DNA-profiler.

Med det vil jeg anbefale Odelstinget å støtte det framlagte forslaget fra justiskomiteen.

Odd Einar Dørum (V) [19:39:56]: Da saken var oppe til opprinnelig behandling i Odelstinget, var Venstre for et register, men med en annen grense for å komme inn i identitetsregisteret, nemlig idømt seks måneders ubetinget straff. Det forslaget førte ikke fram, så vi tar ikke forslaget opp på nytt i dag. Det betyr ikke at vi godtar det, men vi tar til etterretning at flertallet vil noe annet.

Når jeg nå tar ordet, utover å markere dette, er det også for å understreke at jeg i den debatten vi da hadde, tok opp spørsmålet om sletting. Jeg hadde en følelse av at man var åpen for å drøfte det, og jeg ser også at i de fullmakter som ligger i andre del av innstillingen, kommer man nettopp inn på sletting. Jeg vil rett og slett oppfordre statsråden til å si noe om hvordan han nå tenker seg det videre arbeidet med sletting, for det kan åpenbart være situasjoner hvor det av veldig mange grunner ikke bør slettes, fordi det blir begått kriminelle handlinger hvor det er fare for gjentakelse. Det er veldig alvorlig. Så vil det åpenbart være veldig mange saker hvor det er naturlig å slette en registrering, som ved rehabilitering til samfunnet. Ved rehabilitering bør man vel ikke være oppført med noe i registeret.

Jeg vil be statsråden si noe om disse forholdene når han om en liten stund får ordet, så langt han er i stand til å gjøre det, og hvordan han vil arbeide videre med denne delen av saken som er framlagt.

Ellers er jeg enig i det som mindretallet har påpekt når det gjelder tilstrekkelig kapasitet til å bruke et slikt register. Når man først har det, er det jo også et poeng at det blir brukt.

Statsråd Knut Storberget [19:41:38]: Jeg har flere ganger sagt fra denne talerstol at noe av det viktigste vi lovte i Soria Moria-erklæringen, var at vi skulle utvikle DNA til et bedre etterforskningsverktøy for å oppklare mer kriminalitet. Det er vi godt i gang med. Stortingsrepresentantene kjenner de bevilgningene som er gjort for inneværende år for å utvikle et DNA-register. Det er store beløp, og vi legger fra Regjeringas side selvfølgelig også opp til å videreføre den satsingen til neste år. Dette er etter min mening det viktigste grepet vi kan gjøre for å oppklare mer kriminalitet, og det er viktig at vi også får på plass det vi i dag inviterer Odelstinget til å vedta, nemlig dette etterforskningsregisteret.

Forslaget til endring går ut på at det etableres et eget etterforskningsregister der man kan registrere DNA-profiler fra personer som med skjellig grunn mistenkes for en straffbar handling som kan medføre frihetsstraff. Disse profilene skal deretter regelmessig kunne søkes mot identitets- og sporregisteret.

Jeg understreker at dette ikke innebærer noen utvidelse eller økning av hvor mange prøver som skal tas og DNA-profiler som skal framstilles. Poenget er utelukkende å åpne for en adgang til å registrere de prøvene som i dag allerede tas av mistenkte, i et eget atskilt etterforskningsregister. Det betyr også at vi har større mulighet for å ivareta de personvernmessige krav som vi for så vidt ønsker å stille til alle typer registre, og som jeg skal komme litt tilbake til.

På denne måten gir man DNA-profilen samme status i etterforskningsarbeidet som andre kjennetegn politiet har registrert, f.eks. fingeravtrykk. Jeg kan ikke se at det foreligger tungtveiende hensyn som tilsier at DNA-profilene skal behandles annerledes.

Ordningen med et eget etterforskningsregister kan fjerne risikoen for at man overser rett gjerningsperson i en sak til tross for at man allerede sitter på relevant spormateriale. Det er hele årsaken til dette. En slik risiko vil foreligge uten registeret ettersom det er betydelig variasjon med hensyn til tidspunkt og rekkefølge for innsending og registrering av spormateriale i den enkelte sak. Etterforskningsregisteret sørger for at mistenktes profil fortløpende og regelmessig sammenliknes med spormateriale fra andre saker som registreres i sporregisteret. Etterforskningsregisteret kan derfor innebære en betydelig forenkling av etterforskningen, og på sikt bidra til å øke oppklaringsprosenten.

Ved rettskraftig domfellelse forutsettes profilen overført til identitetsregisteret, mens den ved rettskraftig frifinnelse eller henleggelse skal slettes fra etterforskningsregisteret. Det er mitt første svar til representanten Dørum:

Man skal slette denne profilen når det foreligger rettskraftig frifinnelse eller henleggelse. Det er grunn til å understreke det. Vi vil også presisere det i forskriften, og jeg vil anta at dette blir sentralt i vårt arbeid med politiregisterloven som vi nå har under utarbeidelse, og som er planlagt fremmet til neste år, så vidt jeg erindrer.

Jeg vil også nevne at det allerede i dag etter påtaleinstruksens § 11a-4 tredje ledd er adgang til å koble DNA-profilen til uregistrert person med kjent identitet til sporregisteret. Etterforskningsregisteret medfører således ikke noen realitetsendring hva gjelder mulighet for søk. Derimot vil etableringen av et slikt register gi bedre personvern, idet det, som nevnt, vil bli gitt klare regler om behandling og sletting av slike opplysninger. Innføringen av etterforskningsregisteret vil sørge for at personopplysningene, DNA-profilene, oppbevares hos Kripos, som er behandlingsansvarlig for dem.

I likhet med de øvrige reglene om DNA åpner forslaget for at Kongen i forskrift kan gi nærmere regler om etterforskningsregisteret og også de personvernmessige aspekter, som bl.a. går på sletting. Når vi innfører denne type register, får vi en struktur rundt disse prøvene som bidrar til at nettopp de personvernmessige hensyn kan bli ivare tatt. De etterforskningsmessige hensyn blir ivaretatt ved at de da blir prøvd opp mot andre registre.

Forslaget vil ikke føre til økte kostnader av vesentlig betydning ettersom man verken utvider adgangen til å ta DNA-prøver eller øker omfanget av antall prøver som faktisk skal tas.

De foreslåtte endringene bør etter vår mening tre i kraft samtidig med de øvrige endringene om utvidelse av DNA-registeret. Jeg foreslår derfor at det overlates til Kongen å fastsette tidspunkt for slik ikrafttredelse.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

(Votering, se side 656)

Sak nr. 9 [19:46:31]

Innstilling fra justiskomiteen om representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth og Arne Sortevik om endring i lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer (foreldelsesloven) (i forbindelse med barnehjemssakene)(Innst. O. nr. 67 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:86 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Akhtar Chaudhry (SV) [19:47:30] (ordfører for saken): Som forslagsstillerne slår fast, er det bred enighet om at mange tidligere barnehjemsbarn og barn fra spesialskoler har vært utsatt for omsorgssvikt og overgrep av alvorlig karakter. Mange har fått sin barndom og sitt voksne liv ødelagt. Jeg har truffet mange av dem, og lest beretninger fra en god del av dem. Kartleggingsutvalget, som ble oppnevnt av staten i 2003, slo fast at det foregikk omsorgssvikt og alvorlige fysiske, psykiske og seksuelle krenkelser på barnehjem og spesialskoler i perioden 1945–1980. Overgrepene er mange og grove og ble begått av både ansatte og eldre barn på institusjonene. NOU 2004:23 Barnehjem og spesialskoler under lupen tar for seg en tragisk side av norsk barnevernshistorie.

Ved behandlingen av St.meld. nr. 24 for 2004-2005 Erstatningsordninger for barn i barneheimar og spesialskular for barn med åtferdsvanskar vedtok Stortinget at disse personene skulle få en tilpasset erstatningsordning gjennom Stortingets billighetserstatningsordning. Denne erstatningsordningen avskjærer ikke mulighetene for tidligere barnehjemsbarn til å kreve erstatning av staten og eventuelt gå til søksmål etter vanlige erstatningsregler. Det er i tilknytning til den sistnevnte ordningen forslagsstillerne ønsker en lovendring vedrørende foreldelsesreglene. Forslagsstillerne foreslår at foreldelse ikke kan gjøres gjeldende når det gjelder krav mot offentlige myndigheter i forbindelse med barnehjemsopphold i perioden 1945–1980.

Som nevnt både av forslagsstillerne og av justisminneren i hans merknader til representantforslaget i brev av 25. april i år, har både justiskomiteen og familie- og kulturkomiteen flere ganger behandlet dette spørsmålet i saker mot staten. En samlet justiskomite uttaler i Innst. O. nr. 18 for 1995-1996 vedrørende foreldelse av krav på skadeerstatning:

«Komiteen viser til at staten har anledning til å frafalle en foreldelsesinnsigelse, og at dette også nesten uten unntak gjøres i praksis der skadelidte ellers ville lide uforskyldt tap. Komiteen vil understreke viktigheten av at denne praksis konsekvent følges opp, ikke minst i saker der det reises krav mot det offentlige for feil eller forsømmelser mot barn og unge. Komiteen mener det ville være klart urimelig om skadelidte ble møtt med en påstand om foreldelse i slike tilfeller, og ber departementet påse at reglene om frafallelse av foreldelse praktiseres i henhold forutsetningene. Komiteen viser til at hensynet til at skadevolder skal kunne legge forholdet bak seg, og etter en tid skal kunne innrette seg på at den skadegjørende handling ikke vil føre til nye krav, ikke har samme vekt når det er det offentlige som er skadevolder.»

I brevet til justiskomiteen av 25. april opplyser justisminneren bl.a. at staten følger denne «forsiktighetslinjen». Justisministeren sier videre i sitt brev:

«Hver sak og hvert sakskompleks må imidlertid vurderes konkret. De hensyn som begrunner foreldelsesinstituttet ved erstatningskrav, vil også kunne gjøre seg gjeldende for erstatningskrav mot staten. Eventuelle uheldige utslag av reglene vil kunne avbøtes på annen

måte enn ved lovendring, for eksempel ved at staten unnlater å påberope foreldelse.»

Vi deler justisministerens syn, men vil, som i innstillingen, presisere at vi forutsetter at merknaden fra en samlet familie-, kultur- og administrasjonskomite i Innst. S. nr. 217 for 2004-2005 inngår som et tungtveiende og viktig moment i statens vurdering av om foreldelse skal påberopes. Merknaden lød som følger:

«Komiteen støtter vurderinga frå departementet, men føreset at forelding ikkje vert gjort gjeldande i saker som omhandlar denne gruppa.»

Til slutt vil jeg presisere at SV har vært opptatt av at billighetserstatningsordningen fungerer fleksibelt og tilpasset. Det er viktig at saksbehandlingstiden går ned. I dag er den altfor lang.

Karin S. Woldseth (FrP) [19:53:13]: Dette er ikke noen god dag for meg. Det gjør meg virkelig opprørt at et flertall i Stortinget går bort fra sine tidligere vedtak og merknader og velger å stemme ned et nytt punkt 4 i § 9 i foreldelsesloven. Hva er det egentlig vi gjør? Hva er det egentlig vi holder på med? Hvilke konsekvenser får dette, og hvordan kan man se barnehjemsbarna i øynene etter dette? Vi skapte noen forventninger i forhold til foreldelsesfristen da denne saken ble behandlet i 2005.

Saksordføreren snakket om forsiktighetsprinsippet, og det gjorde for så vidt også statsråden i sitt brev. Forsiktighetsprinsippet skulle fra statens side vært innført i 1945 og ikke nå i 2008.

Jeg forutsetter at alle som i dag stemmer dette forslaget ned, faktisk har lest NOU 2004:23 Barnehjem og spesialskoler under lupen. Her kan vi lese om den ene forferdelige menneskeskjebnen etter den andre, om mennesker som har fått ødelagt hele barndommen og hele resten av livet, mennesker som ikke har orket å leve lenger, og som har tatt livet av seg for å slippe å forholde seg til det staten påførte dem i deres barndom.

Da Stortinget behandlet denne saken i 2005, var det viktig for hele komiteen av hensyn til dem det gjaldt, ikke å gjøre dette til noen partipolitisk markering, heller ikke å fremme ulike forslag som kunne bidra til å rippe opp i ulike livshistorier. Nå viser det seg at det er akkurat det vi må gjøre allikevel – tre år etter. I de tre årene har man altså ventet. Jeg ser at en del av det overgrepet som nok en gang foregår i forhold til barnehjemsbarna, kan skyldes saksbehandlingen i Stortinget. I 2005 var det familie-, kultur- og administrasjonskomiteen som behandlet saken. Nå har den altså kommet til justiskomiteen. Det blir ikke noe helhetlig i det, det blir ikke kontinuitet i det vi gjør.

Jeg har lyst til å vise til en merknad som er helt sentral i dette spørsmålet, fra en enstemmig komite i Innst. S. nr. 217 for 2004–2005:

«Komiteen støtter vurderinga frå departementet, men føreset at forelding ikkje vert gjort gjeldande i saker som omhandlar denne gruppa.»

Vi snakker ikke om alle andre. Vi snakker ikke om barn av samer eller tatere eller om krigsbarn. Vi snakker om barnehjemsbarna. Det er denne gruppen vi henviser til. Dessverre vil man ikke stå ved sine vedtak og sine merknader.

der. Hadde Fremskrittspartiet visst dette i 2005, og jeg er helt sikker på at hadde SV visst dette i 2005, hadde vi hatt et flertallsvedtak fra 2005 med konkret forslag som ville endret foreldelsesloven allerede da. Men fordi vi skulle ta hensyn til dem som satt på galleriet, fordi vi skulle gjøre det smidig og enkelt og ikke sko oss partipolitisk på det, valgte vi å gjøre det på en annen måte – som statsråd etter statsråd i Barne- og likestillingsdepartementet har valgt å se bort fra.

Det er derfor ikke bare nedstemmende å se at vi ikke får støtte for forslaget vårt, det er rett og slett et nytt løftebrudd og nok et hjerteskjærende overgrep mot dem vi fortalte at forutsetningen var at foreldelse ikke skulle bli gjort gjeldende i saker som omfattet denne gruppen. Jeg vil spørre hvordan SV kan gjøre dette etter å ha vært så klare på hvor de stod, senest i interpellasjonsdebatten tidligere i år. Snakker de med to tunger? Mente de ikke noe av det de sa i den interpellasjonsdebatten? Har de ikke noen som helst forståelse for hvilke konsekvenser det vedtaket som blir fattet i dag, får for noen av barnehjemsbarna?

Jeg forstår ikke hvordan Stortinget kan begå nok et overgrep mot disse menneskene uten det minste snev av dårlig samvittighet. Dette er skammelig – virkelig skammelig!

Jeg tar dermed opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Karin S. Woldseth har tatt opp det forslag hun selv viste til.

Elisabeth Aspaker (H) [19:58:40]: Sakens ordfører har på en grei måte gjort rede for innholdet i saken. Høyre støtter flertallet, som mener det ikke er hensiktsmessig å ta inn en spesiell henvisning til en spesiell gruppe i en generell lov.

Det som imidlertid gjør denne saken svært vanskelig og spesiell, er at den er reist på bakgrunn av at staten nå har påberopt seg foreldelse på et saksområde som ved flere anledninger har vært gjenstand for debatt i Stortinget, og der Stortinget senest i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 24 for 2004–2005 enstemmig – jeg gjentar enstemmig – har sluttet seg til merknader om at foreldelsesfristen skulle settes til side i saker som angikk barn i barnehjem og spesialskoler.

Dette innebærer faktisk at dagens justisminister, som medlem av det forrige Stortinget, har vært enig i at staten *ikke* skulle påberope seg foreldelse i denne typen saker. Statsråden bør derfor svare på om han fortsatt står ved sitt tidligere standpunkt, og hva han i så fall vil foreta seg nå for å rette opp det faktum at staten har påberopt seg foreldelse i en barnehjemssak. Siden saken ikke er ferdig i rettsapparatet, er det ennå ikke for sent å gi statens advokater nye direktiver i tråd med Stortingets vilje.

Historien om den norske velferdsstaten har enkelte mørke, dystre kapitler. Omsorgssvikt og overgrep mot barn i barnehjem og spesialskoler er dessverre et slikt kapittel. Derfor er det viktig at storsamfunnet nå trår rett og ikke begår ny urett mot barnehjemsbarn som mener seg berettiget til erstatning fra staten, ved å nekte erstatningssaker realitetsbehandling.

Framfor å gå lovveien inviterer Høyre Stortinget til å gjenta sitt tidligere standpunkt. Jeg tar herved opp forslag nr. 2 på vegne av Høyre. Det er mitt håp at et samlet storting i dag kan være med på denne klare anmodningen til Regjeringen om å sørge for at staten ikke påberoper seg foreldelse i saker som omhandler erstatning til barn i barnehjem og spesialskoler i perioden 1945–1980. Det må altså ikke bli slik at staten i denne type foreldelsessaker opptrer på en annen måte og mindre imøtekommende enn kommuner som har opplevd å få slike erstatningskrav rettet mot seg.

Presidenten: Representanten Elisabeth Aspaker har tatt opp det forslaget hun viste til. Forslaget er omdelt på representantenes plasser i salen.

Hans Olav Syversen (KrF) [20:01:21]: Representanten Woldseth henviste til NOU-en fra 2004. Som hun korrekt påviste, er det forskrekkelig lesning at så forferdelige overgrep har blitt begått opptil for ikke så veldig lenge siden. Siden jeg var i departementet den gangen, kjenner jeg også mye av den historien som representanten Woldseth var innom. Vi trenger ikke repetere den. Den står dessverre så altfor godt for seg selv.

Vi fra Kristelig Folkeparti står fullt og fast ved det vi gjorde i forrige periode. Vi stemmer ut fra mer lovtekniske hensyn for forslaget fra Elisabeth Aspaker på vegne av Høyre. Men dersom justisministeren ikke kan bekrefte at staten i den type saker der man har begått overgrep før, ikke skal begå et nytt overgrep ved å frafalle på grunn av foreldelse, hvis han ikke garanterer at den instruksjonen ikke blir fulgt, vil vi fram til avstemningen vurdere om vi skal støtte Fremskrittspartiets forslag. Hvis ikke statsråden kan gi en slik bekreftelse, tyder dessverre det på at vi er nødt til å ta det direkte i loven. Bekrefter statsråden at foreldelse ikke vil bli påberopt, tar vi ham på ordet og støtter Høyres forslag.

Odd Einar Dørum (V) [20:03:34]: Som det er påpekt av flere, har denne saken en forhistorie. Jeg synes representantene Woldseth, Aspaker og Syversen har kommentert dette på en sterk og tydelig måte.

Jeg har samme tenkning som representanten Syversen. Jeg vil signalisere at Venstre støtter Høyres forslag. Vi gjør det fordi vi, som representanten Syversen sa, ønsker å få et signal fra statsråden om at staten skal opptre med raushet og ikke påberope seg foreldelsen. Hvis ikke, vil også Venstre forholde seg åpent til om vi skal bruke lovveien, selv om vi generelt og av lovtekniske grunner ikke vil gjøre det.

Jeg må si at en del av erstatningssakene som jeg har hatt befattning med i mitt tidligere liv som statsråd, var vanskelige. Men det var viktig i veldig mange sammenhenger at vi strakte oss veldig langt. Når jeg kjenner til at noen kommuner f.eks. går svært langt i å rydde opp, synes jeg ikke staten kan stille seg lenger bak.

Jeg skal ikke bruke sterke ord, for jeg brukte opp mine ord da jeg prøvde å gjøre en innsats for de krigsseilerne som var så uheldige at de bare satt i nordafrikansk krigs-

fangenskap, og som man ikke ville ta med da man gjorde rett og skjel for dem som led overlast på Holen skole – som jeg synes var bra.

Jeg snakker litt lavmælt. Det betyr ikke at standpunktet mitt ikke er tydelig. Jeg har klargjort hva Venstre ønsker å gjøre. Vi avventer hva statsråd Storberget nå sier i denne saken.

Statsråd Knut Storberget [20:05:21]: Mange av de sakene om ekstraordinære og ordinære erstatningsoppgjør som har vært gjenstand for debatt i den senere tid i Norge, har gjort dypt inntrykk på de fleste av oss. La det ikke herske noen som helst tvil om det! Det har innebåret at man bl.a. har fått kommunale oppgjør, også for den gruppen vi diskuterer her. Det har innebåret at man har fått utvidet billighetserstatningsordningen, som Stortinget initierer og i stor grad fatter beslutninger om for mange grupper. Så er det det siste sporet, som vi diskuterer her. Det er de rene erstatningskravene som reises mot det offentlige, der vi har hatt en lang og vedvarende diskusjon om spørsmålet om foreldelse.

Jeg har i mitt brev til komiteen pekt på nettopp de forhold som staten legger til grunn ved håndtering av konkrete erstatningssaker. Man jobber helt klart ut fra det forsiktighetsprinsipp som jeg mener har nedfelt seg bl.a. i Stortingets håndtering av disse sakene. Forsiktighetslinjen for påberopelse av foreldelse er, som flere har vært inne på, blitt vist til ved flere anledninger, sist i Innst. S. nr. 186 for 2006-2007 ved behandlingen av et representantforslag, Dokument nr. 8:35 for 2006-2007, der justiskomiteens flertall gav uttrykk for at det ikke var behov for å endre foreldelsesloven § 9. Komiteen sa bl.a.:

«Flertallet legger vekt på justisministerens kommentar om at staten etter hans inntrykk i praksis følger den «forsiktighetslinjen» som ble skissert i forannevnte komitéinnstilling Innst. O. nr. 18 (1995-96), men at det må skje en konkret vurdering av hver enkelt sak og hvert sakskompleks. Flertallet har videre merket seg justisministerens påpekning av at gjeldende lovregler mht. foreldelse synes å ivareta skadevolderens og skadelidtes interesser på en tilfredsstillende måte, og at dette ivaretar de hensyn forslagsstillerne er opptatt av.»

Jeg sier dette fordi man her påpeker en forsiktighetslinje – ingen absolutter slik det ligger i lovforslaget – som gjør sitt til at staten ved hver anledning må vurdere det individuelt.

Dette er bakgrunnen for at vi mener det ikke er riktig – slik jeg også forstår flertallet nå – å foreta noen endring av foreldelsesloven slik som det påberopes i forslaget her. Da vil det dukke opp flere utfordringer for oss, flere grupper som ønsker å komme inn under denne loven om foreldelse, og som vi mener ikke er hensiktsmessig i forhold til de hensyn som reglene om foreldelse faktisk skal ivareta.

Siden dette er en sak som i veldig stor grad er reist ut fra en konkret sak som vi vanskelig kan gå inn i – den er til behandling i rettsapparatet – må dette bli mine kommentarer til lovforslaget som nå ligger på bordet om å endre foreldelsesloven.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karin S. Woldseth (FrP) [20:09:05]: Tidligere statsråd Ramin-Osmundsen sa da vi hadde denne interpellasjonen, at en merknad i Stortinget ikke betydde noen ting. Det er med bakgrunn i det vi nå fremmer et lovendringsforslag. Det er faktisk det som må til, sa daværende statsråd Ramin-Osmundsen.

Men jeg vil gjerne spørre statsråden: Hva mente statsrådets parti i juni 2005? Det er tre år siden. Da gikk altså et enstemmig storting inn for å støtte merknaden om at man «føreset at forelding ikkje vert gjort gjeldande i saker som omhandlar denne gruppa». Da snakker vi kun om gruppen barnehjemsbarn og barn i spesialskoler fra 1945 til 1980. Mente de noe annet da enn de gjør i dag? Nå vegrer jo statsråden seg, til tross for en merknad som statsrådets parti var med på, om at man forutsatte at foreldelse ikke ble gjort gjeldende.

Statsråd Knut Storberget [20:10:12]: Det framgår helt tydelig i det jeg nå sa i sted fra talerstolen, men også av de merknader som er gjort av flertallet, hva man legger til grunn, og hva man legger i den forsiktighetslinje som staten praktiserer.

Jeg har bl.a. vist til Innst. S. nr. 186 for 2006-2007, som helt klart viser til denne forsiktighetslinjen – ingen absolutter, men det er en tydelig forsiktighetslinje. Med respekt for også alle de andre som søker erstatning for tapt barndom, men også for traumer som er påført i voksenlivet, er det slik at mange av de hensyn som gjør seg gjeldende når man skal vurdere regelsettet som omgir disse, vil bl.a. være hva slags erstatningsoppgjør man har fått gjennom billighetserstatning, gjennom kommunale erstatninger. Så dette er et felt som jeg mener i stor grad også utvikler seg. Men Regjeringas linje i spørsmålet om foreldelse er en klar forsiktighetslinje, som jeg mener staten følger.

Arne Sortevik (FrP) [20:11:32]: Dette høres jo ut til å være en forsiktighetslinje for at staten ikke skal komme til å måtte utmåle erstatning – man vil unngå en saklig prøving av erstatningsansvaret.

Stortinget hadde i går til behandling en sak som ikke er ulik denne, nemlig krigspensjon til barn som opplevde bombingene under krigen på Holen skole. Da var det stort engasjement fra alle partier. Det var en statsråd her i går som skriftlig har klargjort for Stortinget at han vil endre praksis. Nå har det kommet oppfordring fra flere partier her. Jeg gjentar den: Vil statsråden i denne saken klargjøre og bekrefte at man vil endre praksis for barnehjemsbarn – og det er mange av dem, som det fremgår av NOU 2004: 23 – slik at de får prøvd sakene sine og ikke blir avfeiet med foreldelse?

Statsråd Knut Storberget [20:12:32]: Mitt svar er det samme. Det er altså en forsiktighetslinje i vurderingen av om man skal påberope seg foreldelse i disse sakene.

Hvis representanten Sortevik hadde tatt seg tid til å gå igjennom sakskompleksene – både lokalt, når det gjelder billighetserstatning, og også når det gjelder saksanlegg

mot staten – ville han ha sett at denne forsiktighetslinje blir fulgt. Det forhindrer ikke at vi kan komme i situasjoner hvor foreldelse blir påberopt, og jeg finner det ganske vanskelig, og også rimelig spesielt, å måtte gå inn og vurdere her i Stortinget enkeltsaker som er til behandling i domstolene. Det vil jeg vike bort fra. Jeg mener det heller ikke er det rette forum å ta det i.

Hans Olav Syversen (KrF) [20:13:23]: Det er saker av stor betydning for den det gjelder, vi snakker om.

Jeg har studert brevet fra statsråden til komiteen. Når det gjelder kommentaren til den merknaden hvor man blir bedt om ikke å påberope seg foreldelse, er uttrykket «et sentralt moment» brukt om de merknadene. Så mitt spørsmål er: Mener statsråden at komitemerknaden om ikke å påberope seg foreldelse kun er veiledende?

Statsråd Knut Storberget [20:14:12]: Jeg mener at det man har skissert særlig i den siste flertallsmerknaden fra justiskomiteen, og som jeg har vist til, er det sentrale i spørsmålet om staten skal påberope seg foreldelse. Der blir det vist til en forsiktighetslinje, som jeg har presisert flere ganger, som ikke betyr at man går så langt som det lovforslaget i dag legger opp til, hvor man skal sette en absolutt bom for å kunne påberope seg foreldelse.

Så finner jeg også grunn til å peke på at i disse sakene, som i alle de andre erstatningssakene som har vært gjenstand for vurdering lokalt og i billighetserstatningsutvalgene, er det jo ikke slik at man står uten erstatning. Mange av disse sakene har faktisk fått sin løsning gjennom de lokale oppgjørene og gjennom det oppgjøret som man får i billighetserstatningsutvalgene. Det vil etter min mening bære galt av sted hvis vi nå skulle begynne å plukke ut én gruppe og trekke dem inn i foreldelsesloven. Det mener jeg er en god grunn for å gjøre som flertallet gjør i denne saken.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Arne Sortevik (FrP) [20:15:22]: Dette er kort oppsummert skammelig, skammelig og skammelig! Når ingen av de øvrige partiene støtter vårt forslag om lovendring, er det skammelig. Når ingen av de andre partiene gjør noe som helst med loven for å rette opp denne urimeligheten overfor de barnehjemsbarna som i offentlig omsorg har vært utsatt for grove overgrep, er det skammelig, og jeg kan vanskelig konkludere på noen annen måte enn at statsråden snakker seg bort fra sakens kjerne. Sakens kjerne er at staten påberoper seg foreldelse.

Det er ikke slik at dette forslaget er fremmet for å fremme en konkret sak fra en konkret saksøker. Men det er vel en av de få, kanskje den eneste, som er kommet fra de mange barnehjemsbarna denne NOU-en dreier seg om. For å være litt personlig, som jeg har vært i denne saksbehandlingen ved tidligere høve, har jeg faktisk fulgt barnehjemssaken fra før det ble en NOU, og før det ble en nasjonal skandale – ja, jeg vil kalle det det. Det be-

gynte dessverre i Bergen, og det var der det ble rullet opp.

Det er helt riktig som statsråden sier: Noen av dem som har lidd overlast, har fått billighetserstatning, men det er ikke det dette dreier seg om. Som en samlet familiekomite tidligere har påpekt, skal det at man har fått utmålt billighetserstatning, ikke være til hinder for at man får sin egen sak prøvet. En slik sak er under prøving. Den har vært prøvd to ganger, og staten påberoper seg foreldelse.

Lagmannsrettens bemerkninger står å lese i innstillingen:

«Lagmannsretten vil likevel bemerke at den ikke deler statens syn på at det ikke kan være grunnlag for erstatningsansvar for staten som tilsynsmyndighet.»

Jeg skal nøye meg med det.

Jeg kan igjen ikke unngå å knytte linjen tilbake til i går, riktignok ved stortingsbehandling og ikke odelstingsbehandling. Det var et stort engasjement i går for at noen etter 60 år kanskje skal få en oppreisning og en slags erstatning gjennom krigspensjon.

De det gjelder i denne saken, er mange, jeg gjentar det. NOU-en om barnehjemsbarna i Norge og deres skammelige behandling har vist at det er mange. De det gjelder i dag, får dessverre ikke samme oppmerksomhet og samme engasjement. Vi to forslagsstillerne fra Fremskrittspartiet har forsøkt mange ulike løsninger. Vi har sist hatt en interpellasjon og fått klar beskjed om at en komitemerknad fra en stortingskomite ikke betyr noe som helst når det gjelder utmåling av erstatning og behandling av erstatningssaker. Derfor har vi valgt å gå veien om et lovendringsforslag, og jeg håper at flere vil støtte oss i det synet.

Presidenten: Presidenten er noe i tvil om bruk av ordet «skammelig», som nå er brukt flere ganger, er helt innenfor den parlamentariske verden, men sier ikke noe mer enn det akkurat nå.

Akhtar Chaudhry (SV) [20:19:05]: Jeg har respekt for representanten Woldseths engasjement i saken og for ofrene. Det er meget prisverdig, og representanten Woldseth vet utmerket godt at SV deler hennes syn og opplevelse fullt ut.

SV står fortsatt ved merknadene fra familiekomiteen og alle våre uttalelser i denne salen og utenfor denne salen. Vi ønsker å jobbe for at ofrene skal få sin rettferd og oppreisning, og det snarest mulig. Vi har full tiltro til Regjeringen og har ingen grunn til å tvile på – ikke minst etter justisministerens forsikringer i hans brev og i salen i dag – at Stortingets klare instruksjoner og intensjoner skal respekteres av Regjeringen.

Elisabeth Aspaker (H) [20:20:18]: Da jeg hørte saksordføreren nå, lurte jeg på om det var det samme innlegget fra statsråden og det samme replikkordskiftet som vi hadde sittet her og hørt for kort tid siden.

Jeg vil si at det er all grunn til tvil om hvorvidt statsråden vil følge opp det som har vært et samlet stortingsuttrykke vilje i denne type saker. Jeg opplever en statsråd som rygger tilbake, og jeg opplever en statsråd som er sær-

deles uklar om hvordan han vil håndtere denne type saker. Fra Høyres side har vi lagt inn et forslag som skulle gi statsråden en mulighet til å bekrefte det Stortinget tidligere har sagt om denne type saker. Stortinget har gitt denne type saker en spesiell behandling fordi man mener sakene er av en så spesiell karakter. Den sjansen til faktisk å bekrefte at dette er en vilje fra Stortinget som han ville følge opp, har statsråden her til de grader misbrukt.

Da vil jeg på vegne av Kristelig Folkeparti, Venstre og Høyre bare varsle at vi vil komme tilbake til dette spørsmålet på en annen måte. Vi kommer selvfølgelig til å stemme for det forslaget som ligger i salen her i dag. Vi går ikke inn for å endre loven, for det ser vi som uhensiktsmessig, men vi anser oss ikke ferdig med dette spørsmålet, med det negative svaret som statsråden her i dag har gitt.

Arne Sortevik (FrP) [20:22:10]: Fremskrittspartiet anser seg heller ikke ferdig med saken. Jeg tror heller ikke verken Stortinget eller for så vidt det norske storsamfunnet vil være ferdig med saken.

Denne saken, som er en prøvesak, og som det er referert til i representantforslaget, kommer til å fortsette. Jeg går ut fra at de som deltar i denne debatten, er klar over at det blir anket til Høyesterett. Jeg går ut fra de som deltar i denne debatten, går ut fra at denne prøvesaken fra en av dem som går i spissen av de altfor mange barnehjemsbarne i Norge som dessverre har lidd overlast under offentlig tilsyn, kommer til å gå videre, utenfor det norske retts-systemet om nødvendig. Så dette kommer til å bli en sak som ender i Den europeiske menneskerettighetsdomstol. Det kommer til å bli en skamplett, igjen, på norsk rettsvesen og norsk lovverk. Det er beklagelig – det er kanskje et feil parlamentarisk uttrykk – det er i alle fall underlig å høre en statsråd som overhodet ikke vil være forsiktig, slik at det gagnar dem det gjelder. La meg understreke at det gjelder langt mer enn denne ene personen i den ene saken. Men det er ofte slik at noen må gå foran, og i denne gruppen med mange som har fått ødelagt sin barndom under offentlig tilsyn, er det noen som har klart å reise seg og mønstre styrke til å gå foran med et ønske på vegne av mange, nemlig å få sin sak individuelt prøvd for retten.

Jeg tror at det har lite med utmåling av pengeerstatning å gjøre. Men derimot tror jeg at det er et brennende ønske etter å få gjennom en kjennelse i det norske rettsystemet, en kjennelse og en bekreftelse som faktisk også vil oppfattes som en unnskyldning til vedkommende for at man i det offentlige, i statens, omsorg har lidd grov overlast og grov urett og mistet sin barndom. Derfor er jeg ganske forundret over å møte den holdningen som statsråden her gir til beste, spesielt på bakgrunn av – jeg gjentar det for tredje gang – behandlingen av saken i Stortinget i går, hvor alle partier var samstemte i å rydde opp, hvor vi også møtte en statsråd som hadde satt seg grundig inn i saken, og som konstaterte skriftlig til komiteen under saksbehandlingen i går at det er grunnlag for å endre praksis. Forsiktigheten som denne statsråden i denne saken snakker så mye og så høyt om, er en forsiktighet som rammer den som alt er rammet av urett. Det er opprørende.

Karin S. Woldseth (FrP) [20:25:32]: Først til SV: Det var godt å høre at dere står ved det dere har sagt. Jeg skulle dermed også ønske at dere kunne støtte vårt forslag i denne saken, særlig fordi det er en statsråd som har fortalt oss at en merknad ikke betyr noe, og at vi på bakgrunn av det har utferdiget et lovendningsforslag. Men dessverre ser det ikke ut som om noen vil støtte det heller.

Statsråden sa til representanten Sortevik at han burde ha lest det lokale underlagsmaterialet, og også for det som har foregått på det nasjonale plan. Da må jeg fortelle og opplyse statsråden om at det er takket være representanten Sortevik at disse sakene overhodet kom opp – første gang i Bergen og siden over det ganske land. Uten den innsatsen han gjorde, hadde dette bare vært en stille skamplett på det nasjonale fargekartet.

Representantene fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti sier at de er ikke ferdig med saken. Nei. Det er forferdelig trist at vi ikke kan få støtte for vårt forslag om en lovendring i dag. I juni 2005 mente vi at vi var ferdig med saken. Det har gått tre år. Arbeiderpartiet står ikke lenger ved det de sa i 2005, altså for tre år siden. Og hvorfor ville vi være ferdig med saken i 2005? Hvorfor fremmet vi ikke noe forslag da? Fordi det var svært mange av disse menneskene som satt på galleriet, som fikk revet opp igjen såre minner som var vonde og traumatiske, og som ingen hadde hørt dem fortelle om før. Vi skulle så gjerne vært ferdig med saken i juni 2005. Derfor er det forferdelig trist.

Jeg har i likhet med representanten Sortevik fulgt disse sakene fra Bergen og over til staten. Vi har møtt overgrep på overgrep på overgrep. De får ikke billighetserstatning første gangen, de må søke på nytt fordi de fikk avslag fordi premissene ikke var lagt til grunn. Så går det nok et år – nok et overgrep og nok et overgrep. Skal det aldri bli slutt på disse menneskenes lidelse?

Hans Olav Syversen (KrF) [20:28:25]: Elisabeth Aspaker har gjort rede for hvordan Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre akter å forfølge denne saken, og det gjør vi på bakgrunn av statsrådets svar.

Så kan jeg godt forstå representantene Woldseths og Sorteviks frustrasjon over at man ikke får støtte for det mindretallsforslaget man har lagt inn. Men jeg må si at det hadde jo hjulpet lite om både Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre hadde støttet forslaget. Det er fortsatt ikke flertall. Jeg mener at ved nærmere ettertanke vil også flertallspartiene se saken litt annerledes enn det realiteten i statsrådets svar faktisk innebærer, nemlig at Stortingets uttrykte vilje er en slags leseveiledning for Regjeringen. Det forutsetter og tror jeg at et flertall i Stortinget ved en senere anledning vil gjøre noe med, og da er det bedre med et flertall enn et mindretall. Derfor gjør vi som vi gjør, i håp om at det kan bli en annen løsning enn det som skisseres her i dag.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [20:30:10]: Politikk handler ofte og i stor grad om respekt, eller mangel på respekt. Denne saken er for meg et dårlig eksempel på respekt. Det er altså sånn at Stortinget har vært tydelig i forhold til å

legge føringer på hvordan man skal håndtere dette, men man ser det motsatte.

Så registrerer jeg at representanten Chaudhry fra SV forfekter at dette er tatt vare på – man skal ordne opp i det. Samtidig springer han nå, med respekt å melde, fra ansvaret sitt og gjemmer seg bak en statsråd som er så utydelig at – ja, jeg bør kanskje ikke bruke noe begrep som jeg får påtale for, så jeg skal la det være. Men det er skuffende, for å si det mildt.

Det paradoksale er at folk utenfor denne salen har tilfitt til at de blir tatt vare på av de systemene som vi er ansvarlige for når noe galt skjer. Og så opplever de faktisk i etterkant at den verste motstanderen de har, er staten og statens apparat. Det som er et virkemiddel og et verktøy for å ta vare på befolkningen, er utvilsomt det verste man kan bli utsatt for i noen sammenhenger.

Vi har en stor sak gående nå om dykkerne som la grunnlaget for den velstanden vi diskuterer her ganske ofte. Mange av dem ofret liv og helse for å være med og starte det norske oljeeventyret. De føler seg dårlig behandlet, så dårlig behandlet at de faktisk går til søksmål mot staten. Det er mulig at jeg tar feil, men det forteller noe om hvordan andre oppfatter staten og statens rolle.

Det er – på nytt igjen – mulig at jeg er naiv, men jeg hadde en tro på at staten skulle være en medspiller og ikke en motspiller. Jeg synes det blir dobbelt ille når staten er den som deler ut de røde kortene. Vi diskuterer av og til i denne salen menneskesyn, vi diskuterer holdninger. Da er det vel sånn at kanskje flere i denne salen burde se seg selv i speilet og tenke over: Gjør jeg det rette i dag ut fra det som jeg opplever som mellommenneskelig, eller gjør jeg det fordi det er politisk forventet av meg?

Representanten Sortevik brukte ordet «skammelig». Som nordlending kunne jeg kanskje ha sluppet unna med noe verre, men jeg skal ikke utfordre skjebnen heller, president, så jeg skal la det være. Men Venstre, Kristelig Folkeparti og Høyre har sagt at de ikke er ferdig med saken. Arne Sortevik har sagt at vi ikke er ferdig med saken. De eneste som er ferdig med saken, er altså Regjeringen. Eller er det ikke sånn, representanten Chaudhry, at man er ferdig med saken? Og i så fall hadde det jo vært interessant om du tydeliggjorde hva du forventer at Regjeringen faktisk skal gjøre, og ikke bare gjemmer deg bak svaret fra statsråden. Det er for tynt, og det er for dårlig.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9. (Votering, se side 656)

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Odelstinget skal da votere i sakene nr. 2–9.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Olemic Thommesen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å gi selvstendig næringsdrivende, uavhengig av om tilleggsforsikring er tegnet, rett til:

- 100 pst. dekning av omsorgspenger fra 1. dag (inntil 6 G)
- 100 pst. dekning av pleiepenger og opplæringspenger (inntil 6 G).»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i folketrykdløven (svangerskaps- og foreldrepenger med 100 prosent dekning for selvstendig næringsdrivende)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

Overskriften til § 8-36 skal lyde:

Forsikring for tillegg til sykepenger

§ 8-36 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde til sjette ledd blir tredje til femte ledd.

Overskriften til § 8-37 skal lyde:

Opphør av forsikring for tillegg til sykepenger

§ 14-4 femte ledd skal lyde:

Svangerskapspengene beregnes etter de samme bestemmelsene som sykepenger fra trygden, se kapittel 8. *Svangerskapspenge* til selvstendig næringsdrivende ytes likevel med 100 prosent av beregningsgrunnlaget. Det ytes ikke svangerskapspenge for den del av inntekten som overstiger seks ganger grunnbeløpet.

§ 14-6 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Ved adopsjon må moren ha opptjent rett til foreldrepenger ved omsorgsovertakelsen.

§ 14-7 første ledd skal lyde:

Foreldrepenger til hver av foreldrene beregnes på grunnlag av vedkommendes inntekt etter de samme reglene som for sykepenge fra trygden, se kapittel 8. *Foreldrepenger til selvstendig næringsdrivende ytes likevel med 100 prosent av beregningsgrunnlaget.* Det ytes ikke foreldrepenger for den del av inntekten som overstiger seks ganger grunnbeløpet.

II

Ikrafttredelsesbestemmelser

1. Endringene i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd §§ 8-36, 8-37, 14-4 og 14-7 trer i kraft 1. juli 2008. Endringene gjelder også for løpende tilfeller.
2. Endringen i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd § 14-6 trer i kraft straks.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Solveig Horne satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreta en evaluering av endringene i straffeprosessloven om overføring av kompetanse til å innkalle til soning og behandle søknader om soningsutsettelse, etter 2 år og komme tilbake med saken til Stortinget på egnet måte.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om endringer i straffeprosessloven mv.
(overføring av kompetanse til å innkalle til soning
og behandle søknader om soningsutsettelse)

I

I straffeloven 22. mai 1902 nr. 10 gjøres følgende endringer:

§ 54 nr. 1 tredje punktum skal lyde:

Ved vilkår om narkotikaprogram og *program mot rus-påvirket kjøring*, kan kriminalomsorgen bringe saken inn for retten med begjæring om slik kjennelse.

§ 54 nr. 2 første ledd annet punktum skal lyde:

Ved vilkår om narkotikaprogram og *program mot rus-påvirket kjøring*, kan kriminalomsorgen bringe saken inn for retten med begjæring om slik dom.

II

I straffeprosessloven 22. mai 1981 nr. 25 gjøres følgende endringer:

§ 59 a første ledd nr. 5 oppheves.

§ 68 sjettede ledd første punktum skal lyde:

Anke over tingrettens avgjørelse i sak etter straffelo-

ven § 28 b første ledd bokstav a og § 54 nr. 2, treffes av myndighet som nevnt i lov om straffegjennomføring § 58 annet ledd.

§ 76 femte ledd nytt annet punktum skal lyde:

Møteretten gjelder også rettsmøter om fullbyrding av frihetsstraff skal utsettes etter § 459 første ledd, og saker som kriminalomsorgen har brakt inn for retten etter straffeloven § 54 nr. 1 og 2.

Nåværende annet punktum blir nytt tredje punktum.

§ 332 tredje ledd skal lyde:

Paragrafen her gjelder ikke for saker som etter kapittel 24 skal behandles med lagrette, og heller ikke for anke over saker som nevnt i straffeloven § 28 b første ledd bokstav a og § 54 nr. 2.

§ 333 sjettede ledd skal lyde:

Paragrafen her gjelder ikke for anke over saker som nevnt i straffeloven § 28 b første ledd bokstav a og § 54 nr. 2.

§ 455 første ledd fjerde punktum skal lyde:

For dom som beslutter å fullbyrde subsidær fengselsstraff etter straffeloven § 28 b første ledd bokstav a og *fengselsstraff etter straffeloven § 54 nr. 2*, treffes vedtak om fullbyrding av myndighet som nevnt i lov om straffegjennomføring § 58 annet ledd.

§ 455 annet ledd skal lyde:

Fullbyrdingen av *ubetinget frihetsstraff og samfunnsstraff* settes i verk av *kriminalomsorgen*. Fullbyrding av *andre reaksjoner* settes i verk av politiet.

§ 459 nytt fjerde ledd skal lyde:

Kriminalomsorgen treffer vedtak etter bestemmelsene her. Forvaltningsloven gjelder med de unntak som er nevnt i straffegjennomføringsloven § 7. Oppstår det uenighet om fullbyrdingen skal utsettes fordi domfelte er blitt alvorlig sinnslidende eller hans helsetilstand ellers gjør fullbyrding utilrådelig, kan domfelte kreve spørsmålet avgjort ved kjennelse etter § 462.

§ 461 skal lyde:

Skal en domfelt som er på frifot, utholde frihetsstraff eller samfunnsstraff, meddeler *kriminalomsorgen* ham pålegg om å møte til fastsatt tid og sted for at fullbyrdingen kan påbegynnes.

Dersom domfelte unnlater å etterkomme pålegg om å fremstille seg, kan han avhentes av politiet etter begjæring fra kriminalomsorgen. Det samme gjelder om han uteblir under gjennomføringen eller det før påbegynt soning er grunn til å tro at han vil unndra seg fullbyrdingen av straff.

§ 462 første punktum skal lyde:

Oppstår det uenighet mellom påtalemyndigheten eller *kriminalomsorgen* og domfelte om dommens tolkning, be-

regning av straffetiden, eller liknende spørsmål som gjelder fullbyrdingen, kan domfelte kreve spørsmålet avgjort ved kjennelse av stedets rett eller den rett som har dømt i saken.

Ny § 462 a skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler om innkalling og utsettelse med fullbyrding av straff.

III

I straffeloven 22. mai 2005 nr. 28 gjøres følgende endringer:

§ 39 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Ved vilkår om narkotikaprogram og program mot ruspåvirket kjøring, kan kriminalomsorgen bringe saken inn for retten med begjæring om slik kjennelse.

Nåværende tredje punktum blir nytt fjerde punktum.

§ 39 annet ledd nytt tredje og fjerde punktum skal lyde:

Ved vilkår om narkotikaprogram og program mot ruspåvirket kjøring, kan kriminalomsorgen bringe saken inn for retten med begjæring om slik dom. Første ledd fjerde punktum gjelder tilsvarende.

Nåværende fjerde punktum blir nytt femte punktum.

IV

Loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i verk til ulik tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i lov 18. desember 1959 nr. 1 om mortifikasjon av skuldbrev m.v. og enkelte andre lover

I

I lov 18. desember 1959 nr. 1 om mortifikasjon av skuldbrev m.v. gjøres følgende endringer:

§ 4 skal lyde:

Krav om mortifikasjon som høyrer under norsk domstol, lyt søkjaren bera fram for Brønnøy tingrett.

§ 5 annet punktum skal lyde:

Det same gjeld når to eller fleire saman krev å få mortifisert kvar sine dokument og dokumenta er utjevne av same *personen* eller lyder på pant i same eignedomen eller tingen.

§ 7 annet ledd femte punktum skal lyde:

Utlysing i Lysingsbladet kan berre gjerast *fyrste virkedag* i ein månad.

§ 8 annet ledd skal lyde:

Melder nokon seg før fristen er ute og gjer motmæle mot at dokumentet vert mortifisert, *skal saka overførast til ein annan domstol i samsvar med vernetingsreglane i tvisteloven §§ 4-4, 4-5 og 4-7 og deretter halde fram etter dei vanlege reglane i tvisteloven.*

II

I lov 27. mai 1932 nr. 2 om veksler gjøres følgende endringer:

§ 64 tredje ledd annet punktum skal lyde:

I dette øiemed skal han henvende sig til sin umiddelbare *forgjenger*; denne er pliktig til å yde ham sin bistand ved å foreta henvendelse til sin egen umiddelbare *forgjenger*, og således videre idet man går tilbake like til trassenten.

§ 71 første ledd skal lyde:

Vekselforeldelsen avbrytes

ved at stevning er sendt til retten eller i tilfelle klage til forliksrådet, eller ved at vekselkravet under rettssak gjøres gjeldende til motregning, eller for øvrig inndras i saken (jf. tvisteloven § 15-1) eller

ved at vekselfordringen anmeldes i skyldnerens bo dersom dette behandles av offentlige myndigheter eller

ved at den mot hvem søksmål (motregningskrav) som foran omtalt er reist, gir en *forgjenger* varsel om søksmålet (tvisteloven § 15-9). Den som har mottatt sådan innvarsling, kan avbryte foreldelsen ved likeledes å gi sin *forgjenger* prosessvarsel.

§ 71 fjerde ledd skal lyde:

Foreldelsen avbrytes ikke i forhold til andre veksel-skyldnere enn den mot hvem nogen av de ovennevnte handlinger foretas; men avbrytelsen virker til fordel for alle dens *forgjengere*, som har foretatt avbrytelsen.

III

I lov 27. mai 1932 nr. 3 om chekker gjøres følgende endringer:

§ 53 første ledd skal lyde:

Sjekkforeldelse avbrytes ved at stevning er sendt til retten eller i tilfelle klage til forliksrådet, eller ved at sjekkkravet under rettssak gjøres gjeldende til motregning, eller for øvrig inndras i saken (jf. tvisteloven § 15-1) eller ved at chekkfordringen anmeldes i skyldnerens bo dersom dette behandles av offentlige myndigheter eller ved at den mot hvem søksmål (motregningskrav) som foran omtalt er reist, gir en *forgjenger* varsel om søksmålet (tvisteloven §15-9). Den som har mottatt sådan innvarsling, kan avbryte foreldelsen ved likeledes å gi sin *forgjenger* prosessvarsel.

§ 53 fjerde ledd skal lyde:

Foreldelsen avbrytes ikke i forhold til andre chekk-skyldnere enn den mot hvem noen av de ovennevnte handlinger foretas; men avbrytelsen virker til fordel for alle dens *forgjengere*, som har foretatt avbrytelsen.

IV

I lov 27. januar 2006 nr. 4 om endringer i lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs og andre lover (elektronisk kommunikasjon mv.) oppheves endringen i lovvedtaket del I i lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs § 79 syvende ledd annet punktum.

V

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Del II, III og IV trer likevel i kraft straks. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Solveig Horne satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«§ 12 første ledd bokstav a skal lyde:

a) politimyndighet og toll- og avgiftsmyndighet når de utøver grensekontroll og annen kontroll.»

Det voteres først over dette forslaget.

Hans Olav Syversen (KrF) (fra salen): Kristelig Folkeparti støtter forslaget, bare så det er klart.

Presidenten: Det er da opplyst om at forslaget framsett på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre også støttes av Kristelig Folkeparti.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 47 mot 33 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.42.27)

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem (SIS)

I

I lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem (SIS) gjøres følgende endringer:

§ 1 annet ledd annet punktum skal lyde:

Systemet består av et nasjonalt system i hver av state-
ne som deltar i Schengensamarbeidet og et sentralt system som de nasjonale systemer kommuniserer med.

§ 2 skal lyde:

Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet (Kripos) skal føre et register som er den norske delen av SIS. *Registeret skal kommunisere med det sentrale system og inneholde meldinger som er lagt inn av norske myndigheter. Kripos er registeransvarlig, og skal bl.a. sørge for at opplysninger som legges inn av norske myndigheter i SIS, er korrekte, oppdaterte og registrert på lovlig måte.*

§ 6 første ledd skal lyde:

- Om personer kan det bare registreres
- etternavn og fornavn, *navn ved fødselen og tidligere brukte navn* samt eventuelt særskilt registrert aliasnavn
 - særlige objektive fysiske kjennetegn av uforanderlig art
 - fødested og fødselsdato
 - kjønn
 - fotografier*
 - fingeravtrykk*
 - statsborgerskap
 - angivelse av om vedkommende er bevæpnet, voldelig eller har rømt
 - begrunnelse for meldingen
 - myndigheten som har registrert meldingen*
 - en henvisning til beslutningen som ligger til grunn for meldingen*
 - hvilke tiltak som skal settes i verk*

- m) koblinger til andre meldinger registrert i SIS i samsvar med § 9a
n) typen straffbar handling

§ 6 annet ledd bokstav a til c skal lyde:

- a) kjøretøyer med et sylindervolum på over 50 ccm, båter og luftfartøyer,
b) tilhengere med en egenvekt på over 750 kg, campingvogner, industriutstyr, utenbords båtmotorer og containere,
c) skytevåpen,

§ 6 annet ledd bokstav h skal lyde:

- h) stjålne eller på annen måte forsvunne *eller ugyldiggjorte* verdipapirer og betalingsmidler som f.eks. sjekker, kredittkort, obligasjoner og aksjer.

§ 8 første ledd nr. 1 bokstav a og b skal lyde:

- a) når det foreligger konkrete holdepunkter for å anta at vedkommende person planlegger å begå eller begår *en alvorlig straffbar handling*, eller
b) når det ut fra en samlet vurdering av vedkommende person, særlig på grunnlag av tidligere begåtte straffbare handlinger, må antas at vedkommende også i fremtiden vil begå *alvorlige* straffbare handlinger.

Ny § 9a skal lyde:

§ 9a Kobling mellom meldinger

Kobling mellom meldinger kan bare opprettes når det er et klart operativt behov.

Kobling av meldinger påvirker ikke de tiltakene som skal treffes på grunnlag av hver enkelt av de sammenkoblede meldingene, eller slettefristen for opplysningene i meldingen.

En kobling utvider ikke tilgangsrettighetene i henhold til § 12 eller adgangen til å få utlevert opplysninger i henhold til § 13.

§ 12 første ledd bokstav d skal lyde:

- d) myndighet med ansvar for registrering av motorkjøretøyer har, for å kontrollere om motorkjøretøyer som ønskes registrert er stjålet, på annen måte forsvunnet *eller er etterlyst som bevis i straffesaker*, tilgang til følgende opplysninger:

§ 19 nytt siste ledd skal lyde:

Den registrertes rettigheter i henhold til § 21 annet ledd berøres ikke av bestemmelsene i denne paragraf.

§ 20 siste ledd nytt annet punktum skal lyde:

Begrunnelsen for forlengelsen skal dokumenteres.

§ 21 annet ledd skal lyde:

Datatilsynet skal etter begjæring fra den registrerte kontrollere om opplysningene om vedkommende i SIS er riktige, *om reglene om innsyn er fulgt*, og om opplysningene er registrert og brukt i samsvar med denne loven. Dersom opplysningene er lagt inn av en annen konvensjonspart, skal kontrollen foretas i samråd med denne kon-

vensjonspartens kontrollorgan. *Saksbehandlingsreglene i § 17 gjelder tilsvarende.*

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Solveig Horne satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«§ 17 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Påtalemyndigheten skal ikke kreve noen utlevert dersom forholdet er begått på et annet nordisk lands territorium, og det ikke utgjør en lovovertrødelse etter dette lands lovgivning.»

Det voteres over dette forslaget fra Fremskrittspartiet.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 63 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.43.25)

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om pågrepelse og overlevering mellom de nordiske stater på grunn av straffbare forhold
(lov om nordisk arrestordre)

Kapittel 1. Alminnelige bestemmelser

§ 1 Definisjon av nordisk arrestordre

En nordisk arrestordre er en avgjørelse truffet av en nordisk stat om å be en annen nordisk stat pågripe og overlevere en ettersøkt person til

- a) strafforfølgning for forhold som i den staten som har utstedt arrestordren, kan medføre frihetsstraff eller en annen frihetsberøvende reaksjon, eller

b) fullbyrding av reaksjon som nevnt i bokstav a.

§ 2 Krav til utforming av en nordisk arrestordre

En arrestordre skal være skrevet på norsk, svensk, dansk eller engelsk og den skal inneholde den ettersøktes personalia og statsborgerskap,

- a) navn, adresse, telefon- og faksnummer og e-postadresse til den som har utstedt arrestorden,
- b) om det foreligger en rettskraftig dom, en pågripelsesbeslutning eller en annen avgjørelse med samme rettskraft,
- c) lovovertrædelsens karakter med en henvisning til straffebestemmelser som antas å ramme handlingen,
- d) en beskrivelse av under hvilke omstendigheter lovovertrædelsen er begått, herunder tidspunkt, sted og omfang av den ettersøktes deltakelse,
- e) den idømte straff eller den strafferamme som er fastsatt for lovovertrædelsen i den staten som har utstedt arrestorden, og
- f) så vidt mulig andre følger av lovovertrædelsen.

Som en nordisk arrestordre regnes også en europeisk arrestordre utstedt etter Den europeiske unions råds rammebeslutning 13. juni 2002 om den europeiske arrestordre og prosedyrene for overlevering mellom medlemsstatene.

Er den ettersøkte registrert i Schengen informasjonssystem, skal registreringen regnes som en nordisk arrestordre dersom den inneholder opplysninger som nevnt i første ledd.

§ 3 Forholdet til straffeprosessloven

Så fremt ikke annet er bestemt i denne lov, gjelder straffeprosesslovens regler så langt de passer.

Kapittel 2. Vilkår for å iverksette en nordisk arrestordre

§ 4 Plikten til å iverksette en arrestordre

Arrestorden skal etterkommes og iverksettes hvis ikke det foreligger en avslagsgrunn etter § 5 eller § 6.

Gjelder arrestorden flere straffbare forhold, skal den etterkommes og iverksettes selv om vilkårene bare er oppfylt for ett av forholdene. Dersom det foreligger en obligatorisk avslagsgrunn for ett eller flere forhold, jf. § 5, skal det settes vilkår om at den ettersøkte ikke kan strafforfølges for disse forholdene. Dersom det foreligger en fakultativ avslagsgrunn, jf. § 6, kan det settes et slikt vilkår.

§ 5 Obligatoriske avslagsgrunner

En arrestordre skal avslås dersom:

- a) det er gitt amnesti for det samme forholdet i Norge,
- b) den ettersøkte på grunn av sin alder ikke kan gjøres strafferettslig ansvarlig for forholdet i Norge,
- c) det i Norge foreligger rettskraftig dom for det samme forholdet, og straffen i tilfelle domfellelse er fullbyrdet, under fullbyrding eller ikke lenger kan fullbyrdes,
- d) det i Norge foreligger rettskraftig dom for det samme forholdet på overføring til tvungen psykisk helsevern eller tvungen omsorg, og dommen er fullbyrdet, under fullbyrding eller ikke lenger kan fullbyrdes,

e) det i Norge foreligger rettskraftig forelegg for det samme forholdet, og forelegget er fullbyrdet, under fullbyrding eller ikke lenger kan fullbyrdes,

f) det i Norge foreligger godkjent avtale fra mekling i konfliktråd for det samme forholdet, og avtalen ikke er vesentlig misligholdt,

g) rettsforfølgning for det samme forholdet i Norge er innstilt, med mindre det foreligger forhold som nevnt i straffeprosessloven § 74 første, femte eller sjette ledd,

h) det i Norge er meddelt påtaleunntakelse for det samme forholdet, med mindre det foreligger forhold som nevnt i straffeprosessloven § 74 andre, tredje, fjerde eller sjette ledd, eller

i) den kompetente myndighet har kjennskap til at det i en stat som er tilknyttet Schengensamarbeidet, foreligger en rettskraftig dom eller en annen endelig avgjørelse som avskjærer videre strafforfølgning for det samme forholdet, og, dersom det er ilagt en reaksjon, at denne reaksjonen er fullbyrdet, under fullbyrding eller ikke lenger kan fullbyrdes.

§ 6 Fakultative avslagsgrunner

En arrestordre kan avslås dersom:

- a) det er igangsatt strafforfølgning mot den ettersøkte i Norge av det forholdet arrestorden gjelder,
- b) forholdet er begått helt eller delvis i Norge, herunder på Svalbard, Jan Mayen eller i de norske bilandene, eller øvrige områder underlagt norsk jurisdiksjon, og forholdet ikke er straffbart etter norsk lovgivning,
- c) påtalemyndigheten har kjennskap til at det i en stat som ikke er tilknyttet Schengensamarbeidet, foreligger rettskraftig dom for det samme forholdet, og straffen i tilfelle domfellelse er fullbyrdet, under fullbyrding eller ikke lenger kan fullbyrdes etter denne statens regler, eller
- d) arrestorden gjelder fullbyrding av dom, og den ettersøkte er bosatt eller oppholder seg i Norge, eller er norsk statsborger, og norske myndigheter forplikter seg til å fullbyrde dommen.

Den ettersøkte skal få anledning til å uttale seg før en arrestordre avslås på grunnlag av et forhold som er nevnt i bokstav a til d. Før en arrestordre avslås etter bokstav d, skal også kriminalomsorgen gis anledning til å uttale seg.

§ 7 Betinget overlevering

Dersom en arrestordre gjelder overlevering til strafforfølgning, og den ettersøkte er norsk statsborger eller bosatt i Norge, kan det settes som vilkår for overleveringen at vedkommende sendes tilbake for å sone en eventuell dom her.

Den ettersøkte og kriminalomsorgen skal få anledning til å uttale seg før det settes et slikt vilkår.

§ 8 Vilkår for overlevering. Spesialitetsprinsippet

Det skal settes som vilkår for overleveringen at vedkommende ikke skal utleveres eller overleveres til en stat utenfor Norden for et forhold begått forut for overleveringen, med mindre

- a) den ettersøkte samtykker,

- b) den ettersøkte har unnlatt å forlate riket, enda han i 45 dager har hatt mulighet dette,
- c) den ettersøkte frivillig er vendt tilbake til riket etter først å ha forlatt det, eller
- d) departementet samtykker til utleveringen eller overleveringen.

Strafforfølgning eller straffullbyrding kan innledes mot en person som er overlevert fra Norge for et forhold som er begått forut for overleveringen, med mindre

- a) det foreligger forhold som nevnt i § 5, eller
- b) forholdet er begått helt eller delvis i Norge, jf. § 6 bokstav b, og påtalemyndigheten ikke samtykker.

Kapittel 3. Behandlingen av en nordisk arrestordre

§ 9 Oversendelse til påtalemyndigheten

En arrestordre skal sendes politimesteren på stedet den ettersøkte oppholder seg. Er oppholdsstedet ukjent, skal arrestordren sendes Kripos.

Ved feilsending skal den som mottar arrestordren, straks sende den videre til kompetent påtalemyndighet og underrette den som har utstedt arrestordren.

§ 10 Pågrepelse, varetektsfengsling og annen bruk av tvangsmidler

Den ettersøkte skal pågripes snarest mulig hvis det ikke er åpenbart at overlevering må avslås etter § 5 eller vil bli avslått etter § 6. Ved pågripelsen skal den ettersøkte informeres om arrestordren og om muligheten til å samtykke til overlevering og en eventuell strafforfølgning for andre forhold og hvilke rettsfølger et slikt samtykke har. Det skal oppnevnes forsvarer.

Vil påtalemyndigheten beholde den pågrepne i mer enn 3 dager for å gjennomføre overleveringen, skal vedkommende snarest mulig og senest den tredje dagen etter pågripelsen fremstilles for tingretten med begjæring om fengsling. Fengsling kan besluttet dersom vilkårene i straffeprosessloven §§ 171 eller 172, jf. § 170 a, er til stede. Tingretten skal i vurderingen av om fengsling skal besluttes legge til grunn opplysningene i arrestordren, med mindre de åpenbart er uriktige. Beslutter retten fengsling, skal det settes en tidsfrist som ikke må overstige 2 uker. Den kan forlenges med inntil 2 uker av gangen. Dersom det foreligger en konkurrerende anmodning om utlevering, jf. § 14 andre ledd, eller den som kreves overlevert tidligere er utlevert fra en stat utenfor Norden, gjelder ikke fristene i fjerde og femte punktum.

Andre straffeprosessuelle tvangsmidler kan anvendes i samme utstrekning som i saker om tilsvarende lovbrudd her i riket. Andre ledd tredje punktum gjelder tilsvarende.

§ 11 Immunitet og privilegier

Dersom den ettersøkte har immunitet eller et privilegium med hensyn til rettsforfølgning eller fullbyrding i Norge, skal påtalemyndigheten straks anmode angjeldende myndighet om å oppheve immuniteten eller privilegiet.

§ 12 Overlevering av ettersøkte som tidligere er overlevert/utlevert til Norge

Den som er overlevert til Norge på grunn av en nordisk arrestordre, kan overleveres videre til en annen nordisk stat på grunn av en nordisk arrestordre som gjelder et straffbart forhold vedkommende har begått forut for overleveringen til Norge.

Dersom den ettersøkte er overlevert fra Island, skal videreoverlevering ikke skje uten samtykke fra de kompetente islandske myndigheter når den ettersøkte er islandsk statsborger eller handlingen vedkommende kreves overlevert for utgjør en politisk forbrytelse.

Dersom den ettersøkte er utlevert til Norge fra en stat utenfor Norden, skal vedkommende ikke overleveres i strid med vilkår som er satt for utleveringen.

Den kompetente myndighet skal sørge for at det straks blir sendt en anmodning til angjeldende stat for å anmode om samtykke til overleveringen.

§ 13 Avgjørelse om overlevering

Avgjørelse av om arrestordren skal etterkommes eller ikke, treffes av påtalemyndigheten.

Gir den ettersøkte samtykke til overlevering, skal avgjørelsen treffes straks og senest tre dager etter at samtykket er gitt. Den ettersøkte kan også samtykke til rettsforfølgning for andre lovovertrедelser som er begått forut for overleveringen. Et samtykke skal avgis skriftlig etter at den ettersøkte har blitt orientert om virkningen av at samtykke gis. Et samtykke kan tilbakekalles, likevel slik at samtykke etter andre punktum bare kan kalles tilbake dersom samtykke til overlevering kalles tilbake.

Dersom påtalemyndigheten vil etterkomme arrestordren, og den ettersøkte ikke samtykker til overlevering, eller trekker samtykket tilbake før overleveringen er gjennomført, sendes saken straks til tingretten. Tingretten avgjør ved kjennelse om vilkårene for overlevering er oppfylt. Spørsmålet skal om mulig behandles i rettsmøtet om varetektsfengsling. Opplysningene i arrestordren skal legges til grunn for avgjørelsen, med mindre de åpenbart er uriktige. Kjennelsen kan ankes etter reglene i straffeprosessloven kapittel 26. Fristen for anke er likevel tre dager. Anke har oppsettende virkning. Rettskraftig avgjørelse skal om mulig foreligge senest 30 dager etter pågripelsen av den ettersøkte. Den rettskraftige avgjørelsen sendes straks til påtalemyndigheten, som innen tre dager treffer avgjørelse om arrestordren skal etterkommes eller ikke.

Frister som nevnt i andre og tredje ledd begynner ikke å løpe før påtalemyndigheten har mottatt tilstrekkelige opplysninger til å treffe avgjørelsen. Dersom den ettersøkte har immunitet eller privilegium i Norge for den straffbare handling arrestordren gjelder, begynner ikke fristen å løpe før immuniteten eller privilegiet er opphevet. Dersom det foreligger forhold som nevnt i § 12 andre og tredje ledd, begynner fristen ikke å løpe før angjeldende stat har gitt samtykke.

Dersom fristene i særlige tilfeller ikke kan overholdes, skal påtalemyndigheten straks underrette den som har utstedt arrestordren om dette.

Den ettersøkte kan påklage påtalemyndighetens vedtak. Spørsmålet om vilkårene for overlevering er til stede kan ikke påklages. Straffeprosessloven § 59 a gjelder til-

svarende. Fristen for å klage er likevel tre dager, og klagen har oppsettende virkning. Klageinstansen treffer avgjørelse straks og senest tre dager etter å ha mottatt klagen.

Når endelig avgjørelse om overlevering foreligger, skal påtalemyndigheten straks underrette den som har utstedt arrestordren.

Departementet kan gi forskrifter om samtykke.

§ 14 Avgjørelse om overlevering når det foreligger konkurrerende anmodninger

Dersom det foreligger flere nordiske arrestordre som gjelder samme person, skal påtalemyndigheten treffe avgjørelse om hvilken arrestordre som skal etterkommes.

Dersom det i tillegg til en eller flere nordiske arrestordre foreligger en utleveringsbegjæring fra en stat utenfor Norden, treffes avgjørelsen av departementet.

I vurderingen av hvilken arrestordre eller utleveringsbegjæring som skal etterkommes, skal det bl.a. legges vekt på stedet for og grovheten av de straffbare handlingene, når de konkurrerende arrestordre/utleveringsbegjæringene er utstedt, og om de gjelder strafforfølgning eller fullbyrding av dom.

§ 15 Frist for overlevering

Den ettersøkte skal overleveres snarest mulig og senest fem dager etter at det foreligger en endelig avgjørelse om overlevering. Gjør særlige omstendigheter det umulig å overlevere den ettersøkte innenfor denne fristen, skal påtalemyndigheten straks kontakte den som har utstedt arrestordren for å avtale en ny frist.

Overlevering kan utsettes dersom det foreligger tungtveiende humanitære grunner.

§ 16 Utsatt og midlertidig overlevering på grunn av strafforfølgning i Norge

Overlevering kan utsettes for å strafforfølge den ettersøkte i Norge for et annet straffbart forhold. Det samme gjelder dersom den ettersøkte skal fullbyrde en dom for et annet straffbart forhold.

I stedet for å utsette overleveringen kan overlevering gjøres midlertidig på vilkår som avtales skriftlig mellom påtalemyndigheten og den som har utstedt arrestordren.

Dersom den ettersøkte er frihetsberøvet, skal kriminalomsorgen gis anledning til å uttale seg før det treffes avgjørelse etter første ledd andre punktum og andre ledd.

Kapittel 4. Overlevering til Norge

§ 17 Utstedelse av en nordisk arrestordre

Påtalemyndigheten kan utstede en arrestordre til en annen nordisk stat til strafforfølgning dersom den ettersøkte med skjellig grunn kan mistenkes for å ha begått en straffbar handling som kan medføre fengsel. Påtalemyndigheten kan utstede en arrestordre til straffullbyrding dersom det foreligger rettskraftig dom på fengsel eller annen frihetsberøvelse.

Arrestordren skal utformes i samsvar med § 2 og sendes den myndigheten som etter vedkommende stats lovgivning er kompetent til å motta en arrestordre.

§ 18 Varetaktsfradrag

Når en ettersøkt overleveres til fullbyrding av dom her i riket, skal det gjøres fradrag i straffen for den tiden han eller hun i anledning av saken har vært berøvet friheten i den iverksettende stat. Det samme gjelder når den ettersøkte blir overlevert til strafforfølgning, dersom den ettersøkte blir idømt fengselsstraff her i riket på grunnlag av det straffbare forholdet arrestordren gjelder.

§ 19 Strafforfølgning for andre straffbare forhold

Den som overleveres til Norge, kan strafforfølges, og straff kan fyllbyrdes mot vedkommende for straffbare forhold begått forut for overleveringen med mindre

- det i den stat som overleverte vedkommende foreligger forhold som nevnt i § 5 bokstav a til h eller det foreligger forhold som nevnt i § 5 bokstav i,
- vedkommende er overlevert fra Island, forholdet gjelder en politisk forbrytelse og Island ikke samtykker til strafforfølgning, eller
- forholdet er begått helt eller delvis på territoriet til den stat som overleverte vedkommende, eller et sted som likestilles med dette, og forholdet ikke er straffbart etter denne statens lovgivning, med mindre denne staten samtykker til strafforfølgning.

Selv om vilkårene i første ledd bokstav b og c ikke er oppfylt, kan den som overleveres til Norge, strafforfølges på grunn av tidligere straffbare forhold når

- vedkommende har unnlatt å forlate riket, enda han i 45 dager har hatt mulighet dette,
- vedkommende har vendt frivillig tilbake til riket etter først å ha forlatt det, eller
- vedkommende før eller etter overleveringen har samtykket til strafforfølgning for andre forhold.

§ 20 Videre utlevering av personer som er overlevert til Norge fra annen nordisk stat

Videre utlevering kan bare skje hvis

- den ettersøkte samtykker,
- den ettersøkte har unnlatt å forlate riket, enda han i 45 dager har hatt mulighet dette,
- den ettersøkte frivillig er vendt tilbake til riket etter først å ha forlatt det, eller
- den staten som overleverte den ettersøkte til Norge, samtykker til videre utlevering.

Avgjørelse om videre utlevering til en stat utenfor Norden treffes av departementet etter bestemmelsene i utleveringsloven.

Kapittel 5. Andre bestemmelser i forbindelse med overlevering

§ 21 Beslag og overlevering av ting

Påtalemyndigheten skal beslaglegge og overlevere ting som antas å ha betydning som bevis i den saken arrestordren gjelder, eller som er utbytte av dette straffbare forholdet. Det samme gjelder andre ting og utbytte som kan inn-dras etter straffeloven §§ 34 til 37 b, så fremt den staten som har utstedt arrestordren begjærer det, og det ville vært adgang til inndragningen etter lovgivningen i den staten som har utstedt arrestordren.

Plikten i første ledd gjelder selv om den ettersøkte er død eller forsvunnet.

Påtalemyndigheten kan holde tilbake eller midlertidig overlevere ting som nevnt i første ledd når de antas å ha betydning som bevis i pågående strafforfølgning her i riket. Overleveringen får ingen betydning for eksisterende rettigheter i tingene. Det kan stilles vilkår for overleveringen hvis det er nødvendig for å beskytte slike rettigheter.

§ 22 Transitt

Den som overleveres fra Sverige, Danmark, Finland eller Island til en av disse statene, kan uten særskilt samtykke føres over norsk territorium.

Kapittel 6. Avsluttende bestemmelser

§ 23 Ikrafttredelse m.m.

Stortinget samtykker i at konvensjon 15. desember 2005 om overlevering for straffbare forhold mellom de nordiske land (nordisk arrestordre) ratifiseres.

Loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at loven kan tre i kraft mellom enkelte av de nordiske stater. Fra samme tidspunkt oppheves lov 3. mars 1961 nr. 1 om utlevering av lovbrytere til Danmark, Finland, Island og Sverige.

Loven gjelder for arrestordre mottatt etter at loven har trådt i kraft. Utleveringsbegjæringer mottatt før loven har trådt i kraft, behandles etter lov 3. mars 1961 nr. 1 om utlevering av lovbrytere til Danmark, Finland, Island og Sverige.

§ 24 Endringer i andre lover

Fra den tid Kongen bestemmer, gjøres følgende endringer i annen lovgivning:

1. I lov 15. november 1963 om fullbyrding av nordiske dommer på straff m.v. skal § 6 lyde:

Reglene i *lov om nordisk arrestordre § 8* gjelder tilsvarende for domfelte som i medhold av bestemmelsen i denne lovs § 5 overføres til Danmark, Finland, Island eller Sverige for å utholde frihetsstraff der.

2. I lov 5. juni 1970 nr. 35 om utlevering for å få iverksatt vedtak om frihetsinngrep truffet av myndighet i annet nordisk land gjøres følgende endringer:

§ 1 andre ledd skal lyde:

Loven gjelder ikke avgjørelse i samband med *strafforfølgning, jf. lov om nordisk arrestordre*.

§ 9 første ledd nytt andre punktum skal lyde:

Om adgangen til å strafforfølge den utleverte og til å fullbyrde straff for forhold som er begått før utleveringen, samt til å utlevere vedkommende videre til en tredje stat for et slikt forhold, gjelder lov om nordisk arrestordre § 8.

Nåværende første ledd andre punktum og andre til fjerde ledd oppheves.

3. I lov 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbrytere m.v. gjøres følgende endringer:

§ 9 nytt tredje punktum skal lyde:

Med hensyn til avbrytelse av foreldelsesfristen er det den anmodende stats bestemmelser som kommer til anvendelse dersom utleveringsbegjæringen er fremmet av en stat som deltar i Schengensamarbeidet.

§ 18 nr. 2 skal lyde:

I tilfelle som nevnt i § 11 *andre* ledd innhentes uttalelse fra *kriminalomsorgen* før avgjørelse treffes, såfram den det gjelder soner straff eller er anbrakt i anstalt.

§ 21 nr. 2 første punktum skal lyde:

Samtykke kan bare gis når handlingen kunne ha begrunnet utlevering etter denne *lov*.

§ 21 nr. 2 nytt tredje punktum skal lyde:

Dersom saken tidligere ikke har vært prøvd for retten, skal den tingretten hvor den ettersøkte sist oppholdt seg, avgjøre spørsmålet.

Nåværende tredje punktum blir nytt fjerde punktum.

§ 22 andre punktum oppheves.

§ 24 nytt fjerde ledd skal lyde:

Endringen i utleveringsloven § 9 trer i kraft straks.

§ 24 nr. 3 tredje punktum skal lyde:

Ved begjæring fra Danmark, Finland, Island eller Sverige gjelder *heller ikke første punktum første alternativ*.

§ 25 nr. 3 fjerde punktum skal lyde:

Første punktum gjelder ikke for begjæringer fra Danmark, Finland, Island eller Sverige.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten har André Oktay Dahl satt fram ett forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

Lov
om endringer i lov 16. juni 1989 nr. 69 om
forsikringsavtaler m.m.

I

I lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler gjøres følgende endringer:

Tittelen på loven skal lyde:

Lov om forsikringsavtaler (*forsikringsavtaleloven*)

§ 1-3 nytt tredje ledd skal lyde:

For forsikringssøkere som er omfattet av annet ledd, gjelder ikke bestemmelsene i § 3-10.

§ 2-1 nytt annet ledd skal lyde:

Om selskapet tilbyr en forsikringstaker forsikring bare til en særlig høy premie, skal forsikringstakeren underrettes skriftlig om hvilke forhold som ligger til grunn for dette, og om de individuelle risikovurderingene som eventuelt er foretatt. Det skal også redegjøres for eventuell praksis i selskapet, bransjenormer, lov eller forskrift, som innebærer at kunden etter en viss tid eller etter endrede forhold vil kunne søke den aktuelle forsikringen til en lavere premie.

Nåværende annet og tredje ledd blir tredje og fjerde ledd.

§ 3-7 første ledd første punktum skal lyde:

Selskapet kan si opp en løpende forsikring i samsvar med reglene i §§ 4-3 og 8-1 femte ledd.

Ny § 3-10 skal lyde:

§ 3-10 (avslag på forsikring)

Selskapet kan ikke uten saklig grunn nekte noen på vanlige vilkår en forsikring som selskapet ellers tilbyr allmennheten.

Forhold som medfører en særlig risiko, skal regnes som saklig grunn, forutsatt at det er en rimelig sammenheng mellom den særlige risikoen og avslaget. Andre særlige forhold utgjør saklig grunn når de medfører at avslaget ikke kan regnes som urimelig overfor den enkelte.

Forhold som det etter bestemmelse i eller i medhold av lov er forbudt å legge vekt på ved risikovurderinger i forsikring, kan ikke utgjøre saklig grunn. Det samme gjelder opplysninger som selskapet etter bestemmelse i eller i medhold av lov er avskåret fra å kreve fra forsikringstakeren eller den sikrede.

Forsikringssøkeren skal uten ugrunnet opphold underrettes skriftlig om avslaget og om begrunnelsen for det. Dette gjelder også ved muntlige henvendelser til selskapet. Begrunnelsen skal angi hvilke forhold som ligger til grunn for avslaget, herunder de individuelle risikovurderingene som eventuelt er foretatt. Det skal også redegjøres for eventuell praksis i selskapet, bransjenormer, lov eller forskrift, som innebærer at forsikringssøkeren etter en viss

tid eller etter endrede forhold vil kunne søke den aktuelle forsikringen uten å få et tilsvarende avslag.

Underretningen om avslag skal inneholde opplysninger om reglene for å bringe tvister om forsikringsavtalen inn for en klagenemnd, jf. § 20-1, samt opplysning om tidsfristen i sjette ledd.

En forsikringssøker som vil påberope seg at det foreligger en ulovlig forsikringsnektelse, må gi selskapet skriftlig melding om dette eller bringe saken inn for en klagenemnd som nevnt i femte ledd innen seks måneder etter at forsikringssøkeren mottok skriftlig underretning om avslaget.

§ 4-1 første ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Ved innhenting av helseopplysninger gjelder § 13-1, § 13-1 a, § 13-1 b og § 13-1 c tilsvarende.

§ 8-1 nytt annet og tredje ledd skal lyde:

Dersom selskapet ber om samtykke til innhenting av taushetsbelagte opplysninger fra en tredjeperson, skal samtykket begrenses til det som trengs på hvert trinn i saken. Samtykket skal oppfylle kravene i personopplysningsloven § 2 nr. 7.

Selskapet skal på forespørsel gi den som fremmer krav, innsyn i opplysninger om saken og medisinske vurderinger det har utarbeidet eller innhentet i saken, med mindre det er påkrevd å hemmeligholde opplysningene eller vurderingene av hensyn til forebygging, etterforskning, avsløring og rettslig forfølgning av straffbare handlinger.

Nåværende annet og tredje ledd blir nye fjerde og femte ledd.

§ 11-1 nytt tredje ledd skal lyde:

Om selskapet tilbyr en forsikringstaker forsikring bare til en særlig høy premie, skal forsikringstakeren underrettes skriftlig om hvilke forhold som ligger til grunn for dette, og om de individuelle risikovurderingene som eventuelt er foretatt. Det skal også redegjøres for eventuell praksis i selskapet, bransjenormer, lov eller forskrift, som innebærer at kunden etter en viss tid eller etter endrede forhold vil kunne søke den aktuelle forsikringen til en lavere premie.

Nåværende tredje og fjerde ledd blir fjerde og femte ledd.

§ 12-4 annet ledd første punktum skal lyde:

Ved ulykkes- og sykeforsikring kan selskapet si opp en løpende forsikring i samsvar med reglene i §§ 13-3 og 18-1 femte ledd.

Ny § 12-12 skal lyde:

§ 12-12 (avslag på forsikring)

Selskapet kan ikke uten saklig grunn nekte noen på vanlige vilkår en forsikring som selskapet ellers tilbyr allmennheten.

Forhold som medfører en særlig risiko, skal regnes som saklig grunn, forutsatt at det er en rimelig sammenheng mellom den særlige risikoen og avslaget. Andre særlige

forhold utgjør saklig grunn når de medfører at avslaget ikke kan regnes som urimelig overfor den enkelte.

Forhold som det etter bestemmelse i eller i medhold av lov er forbudt å legge vekt på ved risikovurderinger i forsikring, kan ikke utgjøre saklig grunn. Det samme gjelder opplysninger som selskapet etter bestemmelse i eller i medhold av lov er avskåret fra å kreve fra forsikringstakeren eller den sikrede.

Forsikrings søkeren skal uten ugrunnet opphold underrettes skriftlig om avslaget og om begrunnelsen for det. Dette gjelder også ved muntlige henvendelser til selskapet. Begrunnelsen skal angi hvilke forhold som ligger til grunn for avslaget, herunder de individuelle risikovurderingene som eventuelt er foretatt. Det skal også redegjøres for eventuell praksis i selskapet, bransjenormer, lov eller forskrift, som innebærer at forsikrings søkeren etter en viss tid eller etter endrede forhold vil kunne søke den aktuelle forsikringen uten å få et tilsvarende avslag.

Underretningen om avslag skal inneholde opplysninger om reglene for å bringe tvister om forsikringsavtalen inn for en klagenemnd, jf. § 20-1, samt opplysning om tidsfristen i sjette ledd.

En forsikrings søker som vil påberope seg at det foreligger en ulovlig forsikringsnektelse, må gi selskapet skriftlig melding om dette eller bringe saken inn for en klagenemnd som nevnt i femte ledd innen seks måneder etter at forsikrings søkeren mottok skriftlig underretning om avslaget.

§ 13-1 skal lyde:

§ 13-1 (selskapets informasjonsplikt)

Selskapet skal informere om opplysningsplikten som følger av reglene i dette kapitlet. Selskapets skriftlige spørsmål skal vedlegges en kort og lettfattelig forklaring av hvorfor selskapet mener spørsmålene har betydning for risikovurderingen, og hvilken betydning svarene kan ha.

Nåværende § 13-1 blir ny § 13-1 a og skal lyde:

§ 13-1 a (forsikringstakerens og den forsikredes plikt til å gi opplysninger om risikoen)

Selskapet kan be om opplysninger som kan ha betydning for dets vurdering av risikoen.

Så lenge selskapet ikke har påtatt seg å dekke forsikringen, skal forsikringstakeren og den forsikrede svare på de spørsmålene som selskapet stiller for å kunne vurdere risikoen. Forsikringstakeren og den forsikrede skal gi riktige og fullstendige svar på selskapets spørsmål. På oppfordring fra selskapet skal forsikringstakeren og den forsikrede gi opplysninger om særlige forhold som de må forstå er av vesentlig betydning for selskapets vurdering av risikoen.

Ny § 13-1 b skal lyde:

§ 13-1 b (tidsgrense for helseopplysninger)

Selskapet kan ikke be om helseopplysninger som ligger mer enn ti år tilbake i tid.

Ny § 13-1 c skal lyde:

§13-1 c (opplysninger som ikke kan brukes)

Helseopplysninger som er innsamlet eller unnlatt slettet i strid med lov, kan ikke påberopes av selskapet.

§ 13-2 første ledd skal lyde:

Har forsikringstakeren eller den forsikrede svikaktig forsømt opplysningsplikten etter § 13-1 a, og er det inntruffet et forsikringstilfelle, er selskapet uten ansvar.

§ 13-4 annet ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Ved uforedkning gjelder begrensningen heller ikke der forsikringstakeren eller den forsikrede grovt uaktsomt har forsømt opplysningsplikten.

§ 18-1 nytt annet og tredje ledd skal lyde:

Dersom selskapet ber om samtykke til innhenting av taushetsbelagte opplysninger fra en tredjeperson, skal samtykket begrenses til det som trengs på hvert trinn i saken. Samtykket skal oppfylle kravene i personopplysningsloven § 2 nr. 7.

Selskapet skal på forespørsel gi den som fremmer krav, innsyn i opplysninger om saken og medisinske vurderinger det har utarbeidet eller innhentet i saken, med mindre det er påkrevd å hemmeligholde opplysningene eller vurderingene av hensyn til forebygging, etterforskning, avsløring og rettslig forfølgning av straffbare handlinger.

Nåværende annet og tredje ledd blir nye fjerde og femte ledd.

II

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven) gjøres følgende endringer:

§ 15 nytt annet og tredje ledd skal lyde:

Når helsepersonell forstår at det kan ha særlig betydning hvordan spesielt sensitive faktiske forhold beskrives i en attest, erklæring o.l. til et forsikrings selskap, skal han eller hun ta dette opp med pasienten.

Når det skal utleveres helseopplysninger til et forsikrings selskap, og selskapet kan forstå disse opplysningene som uttrykk for en alvorlig sykdom, skal pasienten orienteres om dette først, dersom det må antas at han eller hun er ukjent med forholdet.

§ 22 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Et forsikrings selskap kan likevel ikke få adgang eller kjennskap til opplysninger som den opplysningene direkte gjelder, kan nektes innsyn i etter pasientrettighetsloven § 5-1 annet ledd.

III

I lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikrings selskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven) skal lovens tittel lyde:

Lov om forsikrings selskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsvirksomhetsloven)

IV

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene i loven kan settes i kraft til ulik tid.

Presidenten: Til I ny § 13-1 b foreligger et alternativt forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«I lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler skal ny § 13-1 b lyde:

Selskapet kan ikke be om opplysninger om sykdom som ikke har gitt symptomer eller sykdomstegn de siste 10 år.»

Votering:

1. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til I ny § 13-1 b og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 53 mot 27 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.44.43)
2. Komiteens innstilling til resten av I og hele II, III og IV ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

lov
om endringer i straffeprosessloven
(DNA-etterforskningsregister)

I

I straffeprosessloven 22. mai 1981 nr. 25 gjøres følgende endringer:

§ 160a første ledd skal lyde:

Den som er ilagt en straff for en handling som etter loven kan medføre frihetsstraff, kan registreres i identitetsregisteret. *Registrering i identitetsregisteret* kan først skje når avgjørelsen er rettskraftig eller saken er endelig avgjort. *Før dette tidspunkt kan prøve innhentet etter § 158 registreres i etterforskningsregisteret.* Handling som det er utferdiget forenklet forelegg for, gir ikke grunnlag for registrering.

§ 160a syvende ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om DNA-registrering, for eksempel regler om registrering i henholdsvis identitetsregisteret, *etterforskningsregisteret* og sporregisteret, om føring og bruk av registrene, om søk

i registrene, om sletting av opplysninger i registrene, om innsynsrett og klagerett for den som er registrert, om oppbevaring av DNA-profiler og om utlevering av opplysninger i DNA-registeret til utenlandsk politimyndighet.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Karin S. Woldseth på vegne av Fremskrittspartiet
 - forslag nr. 2, fra Elisabeth Aspaker på vegne av Høyre
- Forslag nr. 2, fra Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å sørge for at staten ikke påberoper seg foreldelse i saker som omhandler erstatning til barn i barnehjem og spesialskoler i perioden 1945-1980, i tråd med merknadene fra en samlet familie-, kultur- og administrasjonskomité i Innst. S. nr. 217 (2004-2005).»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Vedtak til lov
om endring i lov 18. mai 1979 nr. 18
om foreldelse av
fordringer (foreldelsesloven)

I

I lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer (foreldelsesloven) skal § 9 nytt punkt 4 lyde:

Paragrafen gjelder ikke krav mot offentlige myndigheter i forbindelse med barnehjemsopphold i perioden 1945 til 1980.

II

Loven trer i kraft straks.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:86 (2007–2008) – representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth og Arne Sortevik om endring i lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer (foreldelsesloven) (i forbindelse med barnehjemssakene) – bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling

og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 63 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.46.49)

Sak nr. 10 [20:47:12]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ber noen om ordet før møtet heves? Det er ikke skjedd. – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 20.48.
